

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

**

*0: EK

*1: 2005-2006

*2: 1

*3: WordXP

*4: 1ste vergadering

*5: Dinsdag 27 september 2005

*6: 10.00 uur

**

Voorzitter: Timmerman-Buck

Tegenwoordig zijn 72 leden, te weten:

Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Bierman-Beukema toe Water, Biermans, Broekers-Knol, Van den Broek-Laman Trip, Van Dalen-Schiphorst, Dees, Doek, Doesburg, Dölle, Van Driel, Dupuis, Eigeman, Engels, Essers, Franken, Van Gennip, De Graaf, Hamel, Hessing, Hoekzema, Ten Hoeve, Holdijk, Jurgens, Kalsbeek-Schimmelpenninck van der Oije, Ketting, Klink, Kox, Van der Lans, Van Leeuwen, Leijnse, Lemstra, Van der Linden, Linthorst, Luijten, Maas-de Brouwer, Meindertsma, Meulenbelt, Van Middelkoop, Nap-Borger, Noten, Van den Oosten, Pastoor, Platvoet, Pormes, Pruiksmas, Putters, Van Raak, Rosenthal, Russell, Schouw, Schuurman, Schuyer, Slagter-Roukema, Swenker, Sylvester, Tan, Terpstra, Van Thijn, Thissen, Timmerman-Buck, Vedder-Wubben, Wagemakers, Walsma, Werner, Westerveld, Witteman, Witteveen, Woldring en De Wolff,

en de heer Hoogervorst, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, de heer Pechtold, minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties, en de heer Wijn, staatssecretaris van Financiën.

**

*N

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van Heukelum en Rabbinge, wegens verblijf buitenslands;

Bierman-Beukema toe Water wegens ziekte.

**

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: Ingekomen is een beschikking van de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer der Staten-Generaal houdende benoeming van de heer E.H.W. van der Sande tot lid van de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad in plaats van de heer Geluk en de heer A.H.J.W. van Schijndel tot plaatsvervangend lid van de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad in plaats van de heer Cornielje.

Deze beschikking ligt op de griffie ter inzage. Ik stel voor, de beschikking voor kennisgeving aan te nemen.

**

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**. De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

**

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

*B

!Europese executorialie titel!

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Uitvoering van verordening (EG) Nr. 805/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 tot invoering van een Europese executorialie titel voor niet-betwiste schuldvorderingen (Pb EU L 143) (Uitvoeringswet verordening Europese executorialie titel) (30069).**

Het wetsvoorstel wordt zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

*B

!Invoerings- en aanpassingswet Zorgverzekeringwet!

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Invoering van de Zorgverzekeringwet en aanpassing van overige wetten aan die wet (Invoerings- en aanpassingswet Zorgverzekeringwet) (30124).**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

De heer **Hamel** (PvdA): Voorzitter. In juni bespraken wij in deze kamer de wetsvoorstellen Zorgverzekeringwet en de Wet op de Zorgtoeslag. Daarbij gaven wij onze bezwaren aan tegen de beide wetsontwerpen. Er is niet gesproken over het belangrijke punt van de invoeringsdatum, omdat bespreking van de haalbaarheid in juni te vroeg werd geacht. Bij de behandeling is toen aangegeven dat deze Kamer zich daarover bij de behandeling van de Invoerings- en aanpassingswet Zorgverzekeringwet zou uitspreken. Laat ik duidelijk zijn: ons oordeel is niet gewijzigd. Wij denken nog steeds dat de introductie van het nieuwe stelsel op 1 januari 2006 door de burger zal worden ervaren als een overval. De doorsneeburger weet niet waarover het gaat, waaruit of waarvoor hij of zij kiest en wat de eventuele consequenties zijn. Het gaat te snel. Dat komt een zorgvuldige implementatie en, ik zou haast willen zeggen, een

fatsoenlijke introductie niet ten goede. Omdat er nog veel moet worden uitgewerkt, bestudeerd of door middel van regelgeving moet worden geëffectueerd, is de situatie voor het begin van 2006 ondoorzichtig. Ik spreek hierbij niet eens over de techniek en de kant van de professionele uitvoerders zoals verzekeraars en belastingdienst. Onze zorg gaat niet zozeer naar hen uit, maar naar de resultaten van hun werk en daarmee naar de burger die met die resultaten wordt geconfronteerd. Immers, als men achter het loket nog druk doende is de zaken op orde te krijgen en te regelen, zal men vanaf die plaats die veranderingen ook niet kunnen uitleggen aan de man of vrouw die vóór het loket staat.

Het komt ook het vertrouwen in de overheid niet ten goede als de implementatie van deze wetsontwerpen zo snel verloopt. Deze snelle implementatie kan gemakkelijk worden uitgelegd als: er wordt weer iets over ons uitgeroepen zonder dat wij over het "waarom" gehoord hebben. Het gaat toch om een regeling omwille van de burger en niet tegen de burger?

Het is ook moeilijk voorstelbaar dat degenen die een warm voorstander van de zorgverzekeringswet zijn en overtuigd zijn van het gekozen instrumentarium gelukkig zijn met de overhaaste introductie. Immers, begrippen als eigen verantwoordelijkheid, vraaggestuurd of keuzevrijheid -- ideeën die ten grondslag liggen aan deze wetten en waarop de werking van deze wetten is gebaseerd -- worden bij de introductie genegeerd. Een normale gang van zaken is dat je, zeker als je de eigen verantwoordelijkheid zo beklemtoont, eerst uitlegt waar het bij deze wetten om gaat. Daarna moet op de keuzemogelijkheden gewezen moeten worden, zoals eigen risico, de keuze voor een natura- of restitutiepolis en welke consequenties daaraan verbonden zijn. De gedachten die achter de wetsvoorstellen liggen worden niet uitgelegd en mensen worden niet voorbereid op de consequenties.

De introductie is volstrekt tegengesteld aan de beoogde werking van de twee wetten. De zorgtoeslag komt eerst aan bod maar niet de mogelijkheden waarvoor men zich kan verzekeren. Er wordt gesproken over de zorgtoeslag zonder dat de premiehoogte bekend is en daarmee de consequenties voor het inkomen. Hoe de polissen eruit komen te zien, en dus de inhoud van de verzekering, is ook nog niet bekend. Ook de keuzevrijheid wordt in de haast even overgeslagen. De klemtoon komt te liggen op het aanbod van de huidige verzekeraar. Meer in detail: in de memorie van antwoord wordt nu ter geruststelling aangegeven, dat het met het verschil tussen natura- en restitutie polissen niet zo'n vaart loopt omdat de verzekeraars vrijwel alle aanbieders zullen contracteren. Wat blijft er dan over van de uitgangspunten van de zorgverzekeringswet?

Ook de premieheffing is een probleem. De hoogte daarvan krijgt men op de valreep te horen. Dat gaat toch volledig in tegen de wetten van een gedegen voorlichting over een voor alle Nederlanders ingrijpende, wetswijziging? Mijn fractie begrijpt nog steeds niet welk doel met deze overhaaste introductie is gediend. Meer voorbereidingstijd had tot een voor de burger positievere en meer overzichtelijke introductie kunnen leiden. De regelgeving had dan klaar kunnen zijn op een zodanig

tijdstip dat de consequenties voor de verschillende keuzemogelijkheden ook goed te overzien zouden zijn.

Tussen een idee en de werkelijkheid gaapt soms een grote kloof. Een idee kan aanspreken en overzichtelijk lijken, maar in de praktijk zijn de consequenties soms minder positief of blijken ideeën minder uitvoerbaar te zijn. Invoering van wetgeving die op een dergelijk idee of ideeën is gestoeld, zou juist in redelijke rust moeten kunnen plaatsvinden om te bezien of zij in de praktijk wel uitvoerbaar zijn, zeker in samenhang met andere wetgeving. De doelmatigheid van de uitvoering wordt daardoor in grote mate bepaald. Echter, als aan het idee uitvoering wordt gegeven door middel van te haastige wetgeving is het voorspelbaar dat veel reparatieregelgeving nodig zal zijn. Daarbij kunnen de transparantie en samenhang gemakkelijk verloren gaan en zullen de kosten verder stijgen.

Een voorbeeld is de compensatie voor minder draagkrachtigen door de zorgtoeslag. Ik denk niet dat bij de eerste bespreking van het wetsvoorstel in het kabinet de huidige bedragen waren voorzien. Hetzelfde geldt voor de inkomensafhankelijke premie die aanvankelijk ook lager was ingeschat. Na de aanvaarding van dit wetsontwerp had het kabinet voldoende tijd moeten nemen voor de uitwerking van deze wetten.

Voorzitter. Zo-even gaf ik aan dat onze zorg in eerste instantie niet de uitvoerders betreft. Daarmee heb ik niet gezegd dat uitstel ook voor deze uitvoerders verstandig zou zijn in het kader van een doelmatige invoering. Immers, de veranderingen die thans op het terrein van de zorg moeten worden doorgevoerd zijn groot en de aandacht voor de implementatie van de ene wet zou wel eens ten koste kunnen gaan van de voortgang van de implementatie van een andere. Als er op enig moment te veel wordt gevraagd van instellingen of organisaties zal dat niet leiden tot opstand of iets dergelijks, maar er zullen snel collectieve oplossingen worden gevonden die leiden tot reductie van de regeldruk. De oplossingen zullen echter niet altijd in overeenstemming zijn met de bedoelingen van de wet. Dergelijke oplossingen kunnen over het algemeen ook niet één, twee, drie worden weggepoetst.

Het jaar 2006 zal omgeven zijn met veel onzekerheden. De minister geeft dat zelf ook aan. Het aantal onzekerheden, of het nu gaat over de zorgtoeslag, de uitkomsten van de verevening of de uiteindelijke premieopbrengsten, is groot. Ik wil hier niet mee zeggen dat bij de verzekeraars geen reëel beeld begint te ontstaan over de gevolgen. Wel zeg ik dat de gevolgen van het verleggen van de diverse geldstromen op macroniveau niet helder is. Pas als de wet een jaar in werking is, kan met grotere zekerheid worden gekeken naar de gevolgen.

De gehele stelselwijziging is ingezet met het uitgangspunt dat er geen verschil zou zijn tussen de uitgaven voor het oude en het nieuwe stelsel. Met andere woorden: budgettair neutraal. Kan de minister aangeven of deze doelstelling wordt gerealiseerd? Wat doet hij als de kosten hoger uitkomen dan hij nu denkt? Deze hogere kosten moeten dan toch worden toegerekend aan het nieuwe stelsel en niet aan de kosten in de zorg? Overigens zou het bizar zijn als er gekort wordt op de zorgbudgetten omwille van een nieuwe regeling.

In het verslag van PriceWaterhouseCoopers rond de implementatie per 1 september 2005 wordt aangegeven dat een verantwoorde invoering mogelijk moet zijn, maar net zo goed constateert men dat de context dermate complex is dat geen definitieve conclusies te geven zijn over het daadwerkelijk verloop van de invoering van de Zorgverzekeringswet. Op het gebied van de IT-systemen wordt aangegeven dat de contextuele risico's van het implementatietraject zeer aanzienlijk zijn. Iedereen weet dat het met IT- implementaties eerder tegen, dan mee zit. Dit geldt ook voor de vele punten die nog moeten worden uitgewerkt, bestudeerd en afgestemd. Ik noem de goedkeuring van de modelpolissen en de gedragscode voor verzekeraars. De gemiddelde nominale premie moet nog worden uitgerekend en aangepast. Dit alles heeft gevolgen voor de zorgtoeslag. Verder moet er nog wetgeving komen die voorziet in een tegemoetkoming van Wajong-gerechtigden.

Voorzitter. Met deze opsomming wil ik geen onrecht doen aan het vele werk dat door de medewerkers van de minister is verricht. Daarvoor onze complimenten. Veel onvolmaaktheden zijn gerepareerd. Onze waardering doet echter niets af aan onze inschatting over de invoering.

Ik kom bij het probleem van de vrije artsenkeuze. In de ogen van mijn fractie is de vrijheid daarvan nog niet bepaald. Over zo'n essentieel onderdeel moet er duidelijkheid zijn. Wij willen weten hoe de minister denkt, deze vrije artsenkeuze ook voor de minder draagkrachtigen te garanderen. Uit de bepalingen in de modelpolissen die wij op de valreep mochten ontvangen wordt dat ook niet duidelijk. Voor de doorsneeburger zijn de gevolgen van deze bepalingen vooraf ook niet goed in te schatten. Wat moet je denken, als je niet weet welke ziekte je mogelijkserwijs zult krijgen, van een bepaling als: "een percentage van de prijs van de behandeling van de gecontracteerde ziekenhuizen of een gemiddelde van de kosten van behandeling zoals door de ziekenhuizen in Nederland in rekening wordt gebracht"? Welk risico neemt men daarmee?

Bij de behandeling van de zorgverzekeringswet is al over de spagaatpositie gesproken. Voor de werking van het wetsvoorstel zijn naturapolissen essentieel, maar bij de vrije artsenkeuze wordt op de mogelijkheid van restitutie gewezen. Als de naturapolissen verdwijnen, valt een correctiemechanisme voor de aanbieders weg. Echte prijzen komen immers tot stand op grond van de onderhandelingen tussen verzekeraars en aanbieders. Op grond van dit mechanisme komen de verzekeraars met polissen die onderling afwijken in prijs en, naar wij hopen, zich onderscheiden in kwaliteit waarna de burger zijn keuze bepaalt. Indien er alleen restitutiepolicen komen, zal het veel meer gaan om verzekeraars die in hun dienstverlening concurreren. Je zou kunnen zeggen dat de hele operatie dan voor niets is. Alle concurrentie-inspanningen van verzekeraars richting aanbieders zullen dan overbodig zijn, omdat er eigenlijk weer sprake is van een impliciete contracteerplicht. Verliest de wet niet aanzienlijk aan effectiviteit als iedereen voor een restitutiepolis kiest?

Bij de discussie over de vrije artsenkeuze blijft het standpunt van de minister vaag, nog afgezien van het feit dat de antwoorden in de loop der tijd veranderen. De

scherpe kantjes in de memorie van antwoord worden er nu afgeslepen door te verwijzen naar het natuurasysteem bij de Ziekenfondswet. Dat lijkt minder juist omdat het bij de Ziekenfondswet gaat om een contracteerplichting met iedere aanbieder. De burger kreeg de verstrekking weliswaar in natura omdat de verzekeraar betaalde, maar hij was vrij om iedere arts te kiezen die hij wilde. Ook wordt verwezen naar het feit dat nu nog iedere verzekeraar met vrijwel alle aanbieders afspraken maakt. Dat is juist, maar in het nieuwe stelsel ligt toch niet besloten dat dit zo blijft? Misschien bestaat het probleem nu nog niet, maar het kan straks wel degelijk verschijnen. Er zal dan wel sprake zijn van keuzemogelijkheden, maar niet van een vrije artsenkeuze.

Hoe kan de minister een vrije artsenkeuze waarborgen? Als ultiem middel verwijst de minister naar de mogelijkheid om op basis van artikel 12 van de Zorgverzekeringswet een contracteerplicht op te leggen. Nog geen twee bladzijden verder plaatst de minister kanttekeningen bij de mogelijkheid van het opleggen van een contracteerplicht. Die zou te rechtvaardigen zijn op grond van het algemeen belang om strijdigheid met de Europese Schaderichtlijnen te voorkomen. Mijn vraag is dan ook of de vrije artsenkeuze vanuit Europees perspectief aangemerkt kan worden als gerechtvaardigd op grond van het algemeen belang en waar de minister dit op baseert.

Een probleem in het verlengde hiervan dat ook in de modelpolis niet wordt opgelost, is het voorzien in integrale zorg door de verzekeraar. Ik sluit daarbij aan op het voorbeeld dat in de memorie van antwoord wordt gegeven van de diabetespatiënt die met betrekking tot de diabeteszorg de bestaande relatie met de huidige aanbieder kan voortzetten. Op het moment waarop de patiënt in verband met deze ziekte een oogoperatie nodig heeft, moet hij of zij zich wenden tot een wel gecontracteerd ziekenhuis of kliniek. Daarmee wordt de integrale zorg onderbroken, omdat bij de zorg voor de diabetespatiënt de oogarts wél een belangrijke rol speelt. Je kunt dan niet zeggen dat de oogoperatie geheel losstaat van de chronische ziekte. Dit zelfde speelt niet alleen bij de overgang nu, maar ook in de toekomst als de verzekeraar voor verschillende ingrepen verschillende aanbieders heeft gecontracteerd. Wij krijgen graag een duidelijk antwoord van de minister op de vraag of hij het belang van integrale zorg onderschrijft en hoe hij daar uitdrukking aan wil geven. Terzijde merk ik op dat mijn fractie een simpele oplossing, namelijk de mogelijkheid te wisselen van verzekeraar als die de gewenste aanbieder niet heeft gecontracteerd, bij de behandeling van de Zorgverzekeringswet heeft genoemd. Deze oplossing sluit aan bij de uitgangspunten van de wet, maar de minister wilde daar toen niets van weten.

Als een verzekeraar zijn verzekerde niet voldoende heeft geïnformeerd over de vraag of een aanbieder al dan niet is gecontracteerd, heeft de verzekerde recht op een volledige vergoeding. Onduidelijk is wanneer er sprake is van onvoldoende geïnformeerd zijn. Is het beschikbaar zijn van een website en een telefonische hulpdienst voldoende? Is de wijze waarop een verzekerde geacht wordt kennis te nemen van gecontracteerde aanbieders opgenomen in de modelpolis? Is dit haalbaar

voor ouderen? Kunnen zij deze mogelijkheden ten volle benutten?

Herhaaldelijk is in deze Kamer de vraag aan de orde geweest of de mondige burger zich zo zal gedragen als de minister denkt en of de mogelijkheid tot het stemmen met de voeten wel voldoende effect zal hebben. Daarbij is ook aangegeven dat men hecht aan vormen van directe beïnvloeding door de verzekeraar. Gevraagd is om een regeling waarbij verzekerden door middel van een verzekerdenraad of adviesraad invloed kunnen uitoefenen op het beleid. Mijn fractie heeft daarbij in het bijzonder gewezen op de chronisch zieken. Eerst wilde de minister dat niet regelen en het overlaten aan de verzekeraars. Pas als zij dat niet doen wil de minister een regeling opleggen. Daarna werd het argument gebruikt dat het deels niet kon, omdat er in de wetgeving geen ruimte was. Nu wijst de minister op het minder succesvol functioneren van raden die hierop lijken. Die vergelijking lijkt minder juist, omdat de positie van de verzekerde onder de nieuwe wetgeving een geheel andere is en zijn of haar belang bij de werkwijze van de verzekeraar aanzienlijk is toegenomen. Door bijvoorbeeld het selectiever contracteren is het belang van verzekerden om via duidelijke inspraakorganen invloed te hebben op het beleid en daarmee op de kwaliteit aanzienlijk groter. Daarmee zal de motivatie ook toenemen. Wij vinden dat de verzekeraars nu voldoende tijd hebben gehad om op vrijwillige basis tot een regeling te komen en dat de minister dit nu zelf moet regelen. In de wet of in het besluit moet een verplichting worden opgenomen tot het instellen van een verzekerdenraad. Deze raad moet op zijn minst adviesrecht krijgen over de kwalitatieve eisen die in contracten met de te onderscheiden aanbieders worden gesteld alsmede over de polissen die de verzekeraar gaat aanbieden. Wij overwegen daarover een motie in te dienen.

Vorige week is tijdens de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer uitvoerig gesproken over de inkomensgevolgen van de stelselwijziging. Daarom zal ik daar nu beperkt op ingaan. Dat doet overigens niets af aan de zorgen van mijn fractie over de inkomenseffecten voor de minder draagkrachtigen. Uit de statistieken over de gevolgen voor het inkomen bij de memorie van antwoord blijkt dat nog veel onzeker is. Deze onzekerheid kan voor de meer kwetsbaren in onze samenleving verkeerd uitpakken. De praktijk zal er voor veel mensen hoogst waarschijnlijk heel anders uitzien dan in de statistieken is weergegeven. Dat blijkt ook uit gesprekken met burgers die de gevolgen voor zichzelf hebben berekend. Als zij er al op vooruit gaan dan komt dat in veel gevallen doordat zij de afgelopen drie jaar al veel hebben moeten inleveren.

In de statistieken zien de gemiddelden er soms niet alarmerend uit. Dit is echter vooral het gevolg van de algemene lastenverlichting die op meerdere fronten wordt ingezet. Als je alleen naar de zorgverzekering kijkt valt het wel mee, maar niet als je de verlaging van de huursubsidie erbij betreft. Het valt ook niet mee als je bedenkt dat voor eenieder de gemiddelde opbrengst van de no-claimkorting bij het inkomen wordt opgeteld. Deze korting zal chronisch zieken en ouderen door hoge zorgkosten zeer waarschijnlijk niet ten deel vallen. Ook zal een aantal kwetsbare groepen waarschijnlijk niet de buitengewone

uitgavenaftrek en de tegemoetkoming buitengewone uitgaven aanvragen. Daardoor zullen de inkomenseffecten voor hen ook negatief uitpakken.

Heeft de minister er wel rekening mee gehouden dat bepaalde maatregelen die bedoeld zijn of aangewend kunnen worden als compenserend, juist voor deze kwetsbare groepen niets uitmaken? Ik denk aan de afschaffing van de OZB voor ouderen met alleen AOW. Dit zal geen verschil uitmaken, omdat zij nu al in aanmerking komen voor kwijtschelding. De effecten voor Wajongers en jongeren boven de achttien met een minimumjeugdloon worden door de minister gebagatelliseerd omdat voor hen de situatie slechts een paar jaar zou duren.

In zijn algemeenheid moeten we ook constateren dat de onzekerheden voor minder draagkrachtigen groter zijn dan voor de meer draagkrachtigen. Tegen die achtergrond is het gemak waarmee de particulier verzekerden de inhouding voor de MOOZ wordt kwijtgescholden des te pijnlijker. Er treedt denivellering op. Dit effect zou volgend jaar nog wel eens kunnen worden versterkt als de stofwolken rond de introductie zijn opgetrokken en de noodzaak van premieverhoging zichtbaar wordt.

Blij verrast was mijn fractie dat wij na lang wachten het rapport over een IZA-achtig systeem van eigen bijdragen in de nieuwe zorgverzekering mochten ontvangen. Het is jammer dat het zo lang heeft geduurd, omdat de inhoud zonder meer in aanzet mogelijkheden biedt om de in de ogen van mijn fractie ongewenste no-claimregeling te vervangen door een meer inkomensafhankelijke regeling en ook uitzicht biedt op het afstemmen van eventuele eigen bijdragen op het inkomen van de verzekerde. Uiteraard is de grotere inkomenssolidariteit in de ogen van mijn fractie eerder een voordeel dan een nadeel en zien wij de geringere risicosolidariteit niet als een belemmering. Wij waarderen de wijze van rapporteren door de minister aan deze Kamer en de aanzet die hij op deze wijze heeft gegeven aan de verdere discussie.

Over de onverzekerden blijft de minister buitengewoon laconiek. Hij spreekt over deze groep weinig draagkrachtigen alsof zij hetzelfde denken als de minister zelf. Alleen al door hun leefomstandigheden worden deze mensen gedwongen een andere keuze te maken dan de doorsneeburger. Hierbij wijzen wij op het antwoord met de achterliggende filosofie dat een hoog eigen risico ook het risico inhoudt dat men later hogere kosten heeft. Veel van deze mensen leven in het heden en het gaat daarbij om de vraag om overeind te blijven. Voor hen is de toekomst vaak ver weg. Dit geldt zeker voor dak- en thuislozen en psychiatrische patiënten. Er kan lang niet altijd een betalingsregeling worden afgesproken, vaak is het dan al te laat. De modelpolis biedt ook geen geruststellende bepalingen. In artikel 4 staat dat, als na het versturen van een aanmaning wegens het niet betalen van de premie niet binnen de gestelde termijn wordt betaald, medische behandelingen na die datum niet meer voor vergoeding in aanmerking komen. Volgens de minister is er altijd wel een ander persoon die aan de verzekeringsplicht kan voldoen als iemand daar zelf niet voor kan zorgen. Op het departement zou nog eens moeten

worden nagevraagd welke bizarre situaties zich rond kinderen kunnen voordoen waarbij het helemaal niet voor de hand ligt dat deze kinderen verzekerd zijn.

Vergelijkbare situaties zijn ook goed voorstelbaar bij volwassenen. Dat een zorgaanbieder, bijvoorbeeld iemand van de administratie van een ziekenhuis, een verzekering afsluit voor een onverzekerd kind, zoals in de memorie van antwoord wordt gesuggereerd, zou helemaal tot vreemde situaties kunnen leiden. Wij vinden het noodzakelijk dat er een regeling komt voor mensen die door bijzondere omstandigheden onverzekerd zijn. Er bestaat nu al een dergelijke regeling voor de eerstelijnszorgaanbieders: de huisartsen. Voor de instellingen is die regeling er niet. Natuurlijk kan een instelling de kosten van behandeling of zorg voor een onverzekerde afboeken op de post dubieuze debiteuren, maar het verschil tussen de toekomstige en de huidige situatie is dat in het verleden een hoog percentage kosten voor onverzekerden werd gecompenseerd en via de verevening tussen ziekenfondsen werd verrekend. In de nieuwe situatie waarin sprake is van concurrentie, zullen verzekeraars daar minder makkelijk in zijn. Dit geldt ook voor de instellingen voor wie in de nieuwe situatie de kosten voor onverzekerden een verliespost zullen zijn. Gelet op de regionale verschillen en de verschillen tussen instellingen waarin de onverzekerden waarschijnlijk terecht zullen komen, is er amper sprake van een level playing field. Waarom wordt deze problematiek niet wordt opgelost door een uitkering uit het zorgverzekeringsfonds? Als er zoveel vertrouwen is in de mogelijkheden om het onverzekerd zijn te voorkomen kan dit toch geen grote problemen opleveren? Het gaat ons niet alleen om de financiële effecten van het onverzekerd zijn, maar ook om de gevolgen voor de gezondheid van mensen. Er zijn genoeg ziekteverschijnselen zonder acuut lijden zoals urineweginfecties bij kinderen, bloedverlies, klierzwellingen en onbegrepen gewichtsverlies waar de dreiging van de kosten zo'n hoge drempel opwerpt dat men niet naar de specialist gaat, met alle gevolgen voor de gezondheid en extra kosten. Ook dat kan een consequentie zijn van de regeling zoals die thans wordt getroffen.

Ook wordt opgemerkt dat het wel zal loslopen met de onverzekerden, omdat zij er nu ook al zijn en nu toch ook worden geholpen. De situatie gaat echter veranderen; het voldoet niet om ter geruststelling te verwijzen naar oplossingen die er binnen het huidige stelsel zijn. Zo was het tot nu toe voor bijvoorbeeld een sociale dienst gemakkelijk om een onverzekerde verzekerd te krijgen. Ziekenfondsen waren over het algemeen bereid om deze onverzekerden zonder veel problemen toe te laten. Dit had echter wel alles van doen met de regelgeving waarbinnen zij tot nu toe moesten werken, waarbij de financiële consequenties beperkt waren. Nu zullen de consequenties groter zijn en zal het belang groter zijn om iemand met een betalingsachterstand uit de verzekering te zetten, hetgeen kan leiden tot onverzekertheid.

Nee, zegt de minister, want betrokkene kan naar een andere verzekeraar gaan omdat deze acceptatieplicht heeft. De nieuwe verzekeraar mag echter wel eisen dat de premie vooraf wordt betaald. Dat is in een dergelijke situatie natuurlijk niet haalbaar. Niet voor niets is er een betalingsachterstand. Al bij de introductie van het nieuwe stelsel kan dit tot problemen leiden, omdat de bestaande

schuld moet worden voldaan na de overgang naar de zorgverzekeringswet. Mijn fractie vreest dat een substantieel aantal verzekerden hierdoor reeds aan het begin van de introductie van de nieuwe wet een betalingsachterstand heeft bij zijn verzekeraar en dus kan worden uitgeschreven.

Dat het om een reëel probleem gaat, blijkt uit de cijfers van Divosa. 10 tot 15% van de bijstandsgerechtigden heeft een premieschuld van gemiddeld €500. Een complicerende factor bij de onverzekerdenproblematiek is dat geen zorgtoeslag kan worden aangevraagd over de periode dat iemand onverzekerd is geweest. Daardoor zal het voor veel mensen praktisch onmogelijk zijn om de boete te voldoen die is verschuldigd over de periode waarin een verzekeringsplichtige onverzekerd is geweest. Uitgaande van een premie van €1100 per jaar, zal de boete tussen de €360 na vier maanden en €5500 na vijf jaar bedragen. Voor veel onverzekerden zal dit een niet te slechten barrière zijn om zich opnieuw te verzekeren. Op onze vraag naar de uitkomsten van het overleg met Divosa is geantwoord dat er een maandelijkse monitor zal worden uitgevoerd. Dat lijkt prima, maar het is beter om hiervoor nu een afdoende regeling te treffen.

De enige mogelijke oplossing voor bovenstaande problemen is een regeling via de gemeente. De gemeente zou daardoor wel eens het putje van het nieuwe stelsel kunnen worden, zowel ten aanzien van de premiebetaling en de schulden opgelopen door boete of betalingsachterstand als ten aanzien van de onverzekerden. Wij hebben geen antwoord gekregen op onze vraag of de minister van plan is om de gemeenten te compenseren. Tegen de achtergrond van de rol die gemeenten ongevraagd krijgen bij de uitvoering van de wet, willen wij toch graag een antwoord op deze vraag. Het lijkt ons niet gewenst dat de gemeente een deel van de kosten van de zorgverzekering moet opbrengen. Het is weliswaar aan de gemeenten zelf om te bepalen of bijstandsgerechtigden die de nominale premie niet kunnen betalen of te maken krijgen met hoge medische kosten terwijl zij niet verzekerd zijn, in aanmerking komen voor bijzondere bijstand. Dat lost het probleem echter niet op. Daarnaast kunnen wij ons voorstellen dat bijstandsgerechtigden die geen recht hebben op de no-claimteruggaaf, een beroep moeten doen op de bijzondere bijstand.

Ook de verzekeraars zullen er alleszins mee gediend zijn als de gemeenten een belangrijke rol spelen bij het inhouden van de premie bij bijstandsgerechtigden en groepen zoals thuis- en daklozen. De verzekeraar kan zich veel kosten besparen als de gemeenten de rol van intermediair willen vervullen. Het zal de gemeenten zeker wel wat kosten, ook bij de kwestie van onverzekerden met wat ik maar "opgebouwde schulden" zal noemen. Waarom is de minister niet bereid om in de overgangsfase toe te staan dat een sociale dienst in bijzondere situaties zowel het verzekeren als de premiebetaling voor bijstandsgerechtigden kan regelen?

Mijn fractie heeft zich daarnaast verbaasd over de opmerking in de memorie van antwoord dat "situaties waarin bijstandsgerechtigden vanwege hoge medische kosten in financiële problemen geraken doordat zij niet verzekerd zijn, kunnen worden aangemerkt als

tekortschietend besef van de betrokkenen voor de verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan.” Hierbij wordt dan nog opgemerkt dat dit geheel of gedeeltelijk in de weg kan staan van bijstandsverlening. Wat wil de minister hiermee zeggen? Dat de mensen geen geld krijgen? Daarmee is het probleem toch niet opgelost?

De minister vindt privacy van groot belang, maar tegelijkertijd zegt hij dat de uitvoering van de wet toch voorop staat. Die visie delen wij niet. Het geldt niet voor alle ziekten, maar er zijn toch nogal veel situaties waarin het voor de patiënt goed is om te weten dat er een beroepsgeheim is. Vooraf denkt iedereen daar gemakkelijk over. Pas wanneer men ermee wordt geconfronteerd, heeft men daar een andere opvatting over. In de brief van 23 september wordt gelukkig een aantal forse stappen gezet om een zorgvuldige uitwisseling van gegevens te waarborgen. Volgens deze brief kunnen verzekeraars echter vooralsnog beschikken over gedetailleerde DBC-informatie. Wanneer zal er sprake zijn van een vergroving van de aan verzekeraars aangeleverde DBC's? Welke stappen worden daartoe ondernomen?

Nu er gedetailleerde prestatiebeschrijvingen worden uitgewisseld, moeten er nadere waarborgen komen voor een zorgvuldig gebruik ervan. Ook dienen nadere afspraken te worden gemaakt over welke medische persoonsgegevens onderdeel uitmaken van een prestatiebeschrijving. Het eerste wordt geregeld in de gedragscode voor verzekeraars. Dit kan in de ogen van mijn fractie niet worden overgelaten aan een overleg tussen meerdere partijen, waarbij ik het CBP niet graag als een partij wil betitelen. Dit is immers een orgaan dat is belast met de uitvoering van de Wet bescherming persoonsgegevens. De positie van het CBP met betrekking tot de gedragscode is niet anders dan dat zij al dan niet akkoord kan gaan met een regeling. Het CBP kan niet een regeling voor 1 januari afdwingen; dat moet de minister doen. Het is voor verzekerden, verzekeraars en aanbieders cruciaal om zo snel mogelijk te weten binnen welke kaders in het nieuwe stelsel gegevens worden uitgewisseld. Daarbij is het van groot belang dat onrechtmatig gebruik van gegevens niet alleen wordt verboden, maar dat ook de mogelijkheden voor dergelijk gebruik zoveel mogelijk ontbreken. Om de rol van het CBP bij het opstellen van prestatiebeschrijvingen te waarborgen, moet deze wettelijk worden verankerd in de Wet marktordening gezondheidszorg.

Op grond van afspraken tussen de minister en de zorgverzekeraars zullen laatstgenoemden bij de overgang per 1 januari een non-select aanbod aan hun verzekerden doen met betrekking tot de aanvullende verzekering. De vraag is wat zij na 2006 zullen doen. De aanvullende verzekering biedt de verzekeraar toch de meeste mogelijkheden om zich van de andere verzekeraars te onderscheiden. De aanvullende verzekering biedt goede mogelijkheden om zorg te regelen die niet in het basispakket is opgenomen. Daarnaast kunnen in deze verzekering in de toekomst voorzieningen worden opgenomen die niet meer tot het basispakket behoren of op andere wijze worden geregeld, bijvoorbeeld door middel van de WMO. Daarmee wordt het belang van de aanvullende verzekering voor de verzekeraars groter. Voor de verzekerde is het belangrijk om zich door middel van de

aanvullende verzekering zeker te stellen voor bepaalde vormen van zorg. Wij achten het belang van de aanvullende verzekering in samenhang met de zorgverzekeringswet voor de toekomst groter dan de minister.

In de memorie van antwoord staat dat het op grond van de schaderichtlijn niet mogelijk is, verzekeraars te verplichten om een aanbod voor een aanvullende verzekering te doen. Daarmee zou ook een acceptatieplicht voor de aanvullende verzekering worden geïntroduceerd. Hoe moet de afspraak met de verzekeraars worden gezien als burgers geen gebruik maken van het aanbod van hun huidige verzekeraar? Is de nieuwe verzekeraar dan ook verplicht om een non-select aanbod te doen, dus om niet naar de persoon te kijken bij de beoordeling of het aanvullend pakket verzekerd kan worden?

Uit de memorie van antwoord blijkt dat verzekeraars niet bereid waren om een non-select aanbod te doen voor de aanvullende verzekering waarop de verzekerde tot 1 mei 2006 zou kunnen reageren. Een alinea later wordt echter de verwachting uitgesproken dat verzekeraars in het kader van klantenbinding voor 16 december 2005 een aanbod zullen doen. Dit komt ons niet erg logisch voor. In het kader van klantenbinding zou het immers ook voor de hand liggen dat verzekeraars hun verzekerden de tijd geven om het aanbod te overwegen en tot 1 mei 2006 een non-select aanbod voor de voortzetting van de aanvullende verzekering zouden doen. Welke zekerheid bestaat er over de vraag of de verzekeraars alle verzekerden een non-select aanbod zullen doen over het voortzetten van de aanvullende verzekering? Als een verzekerde niet kiest voor het aanbod inzake de basispolis van zijn huidige verzekeraar, kan hij dan wel gebruik maken van het non-selecte aanbod voor de aanvullende verzekering?

Mijn fractie vraagt zich af hoe het grote aantal collectieve contracten zich verhoudt tot de door de minister beoogde werking van deze wet en tot het uitgangspunt van de individuele verantwoordelijkheid. Sommige verzekeraars gaven in de monitoring aan dat de verhouding collectief-individueel 50-50 of zelfs 70-30 wordt. Ter ondersteuning van de keuze van verzekerden wordt verwezen naar de website kiesbeter.nl. Kan in dit kader een reactie worden gegeven op het bericht uit de Haagsche Courant van 3 augustus 2005 dat veel informatie op deze website onjuist of onzorgvuldig is? Welke garanties kunnen worden gegeven over de betrouwbaarheid van de website kiesbeter.nl? Uit het bericht blijkt dat de gegevens van de genoemde website worden aangeleverd door het College Tarieven Gezondheidszorg. In hoeverre beschikt het CTG over de juiste gegevens? Is de minister zo zeker van kiesbeter.nl dat mensen een schadevergoeding kunnen krijgen als zij zijn afgegaan op niet kloppende informatie?

De inschattingen van de administratieve lasten laten sterke veranderingen zien. In de memorie van toelichting bij de zorgverzekeringswet wordt de afname van de administratieve lasten op 11 mln. geschat. In de memorie van antwoord bij het voorliggende wetsvoorstel wordt de vermindering van de administratieve lasten geschat op 346 mln. Waarop is het verschil tussen beide schattingen gebaseerd? Overigens vreest mijn fractie dat

de eerste inschatting meer in overeenstemming is met de werkelijkheid, maar dat een toename van de administratieve lasten voor de zorg als geheel nog waarschijnlijker is. Welke regelgeving wordt bij de beoordeling van de administratieve lastendruk meegewogen? Gaat het daarbij alleen om door de overheid direct geïnitieerde regelgeving of wordt daarbij ook de regelgeving meegenomen die anderen op grond daarvan moeten dan wel kunnen treffen?

Een aardig voorbeeld van dit laatste is de discussie rond het voorschrijven van de bloedverdunner Plavix. Los van de inhoudelijke discussie over het voorschrijven van een bloedverdunner, hebben verschillende verzekeraars hiervoor een eigen regeling getroffen met de daarbij behorende eigen formulieren. Dit verschijnsel zal onder de nieuwe wet waarschijnlijk schering en inslag worden en zal bepaald niet bijdragen aan een verminderde regeldruk. Daarom heb ik ook gevraagd wat bij de administratieve lastendruk wordt mee geteld. Als de verzekeraars straks datgene gaan regelen wat tot nu toe van overheidswege werd bepaald, zal er per definitie sprake zijn van een toename. Zijn de regels die reeds door andere instanties zoals De Nederlandse Bank of de Nma zijn opgesteld bij de schatting betrokken? Is de toekomstige regelgeving van de ZAiO hierbij betrokken? Zo nee, waar komt de schatting dan op uit?

Genoemde problemen zijn deels het gevolg van de zorgverzekeringswet zelf, maar deels zeker ook van een overhaaste invoering. Wij wachten de beantwoording van de minister met belangstelling af.

*N

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Voorzitter. In de stemverklaring van 14 juni jl. heeft de CDA-fractie enkele punten aangegeven die ertoe noopten om een voorbehoud te maken met betrekking tot de datum van invoering van de zorgverzekeringswet en de wet op de zorgtoeslag. Hoe noodzakelijk dit was, is uit de memorie van antwoord op de invoerings- en aanpassingswet duidelijk gebleken. Juist met betrekking tot de privacybescherming, de invloed van de verzekerden en de zorgtoeslag zijn wij ook bij het begin van dit debat nog niet waar wij in feite moeten staan, wil een verantwoorde in- en uitvoering per 1 januari aanstaande mogelijk zijn. Gedane toezeggingen, zoals over de onverzekerden, hebben eveneens nog niet tot de gewenste uitkomst geleid. Op belangrijke onderdelen van de zorgverzekeringswet hebben de minister en de CDA-fractie elkaar ook nog niet geheel gevonden. Kortom, er is stof te over voor een pittige discussie, die voor de CDA-fractie alsnog tot de gewenste uitkomst moet leiden. De invoerings- en aanpassingswet zelf behoeft na de uitputtende behandeling in de Tweede Kamer nog slechts een beperkt aantal opmerkingen.

De CDA-fractie zal bij deze plenaire behandeling opnieuw de volgorde van de voortgangsrapportage aanhouden, voorafgegaan door enkele opmerkingen van algemene aard. Dit debat zal immers in meer of mindere mate ook worden beïnvloed door de ongewoon felle, ja vaak beledigende kritiek vanuit de samenleving. Elsevier wijdt hieraan een artikel onder de kop "hoogopgeleide haatmail". Ook de CDA-fractie heeft zich hieraan

geërgerd; dit echter slechts voorzover die kritiek kwam van hen die beter moesten weten. Dat patiënten, ouderen en gehandicapten hun frustraties en woede de vrije loop hebben gelaten, is zonder meer te begrijpen en in te voelen. Door de gebrekkige, weinig toereikende en weinig toegankelijke informatie zijn zij wel terdege in de kou gezet. Daaruit moet voor de komende tijd lering worden getrokken.

Anders ligt dat voor media en medici, die -- ik geef één voorbeeld -- blijven volhouden dat uitsluitend de overheid de huidige DBC-problematiek heeft veroorzaakt. Dat is een pertinente leugen. Waar kwam het voorstel vandaan? Van de beroepsgroep zelf, die vervolgens blijkbaar niet in staat is om tot overeenstemming en tot een eenvoudig systeem te komen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik heb het desbetreffende artikel niet gelezen. Ik kan het met mevrouw Van Leeuwen eens zijn dat hier sprake is van een zwartepietenspel. Maar daarmee sabel je toch niet gelijk alle andere kritiek neer? Dan sabel je de vorm van de boodschap neer terwijl het om de inhoud gaat. Ik neem aan dat mevrouw Van Leeuwen niet wil suggereren dat alle hoogopgeleide mensen onterechte kritiek geven op dit wetsvoorstel?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik ben al blij dat mevrouw Slagter het eens is met de door mij geuite kritiek. Ik heb het nu met name over de vele uitzendingen die ik heb gezien over de DBC-problematiek, waarin al die specialisten en wat dies meer zij iedere keer opnieuw kwamen vertellen dat het de schuld was van de overheid. Dit werd ook door de interviewers gesuggereerd. Jarenlang heb ik dat gevolgd. Ik heb naar het departement gebeld om te zeggen dat er een zwartepietenspel aan de gang was en dat aan betrokkenen moest worden gevraagd of zij wel een DBC-systeem in deze vorm wilden. Iedere keer is tegen de overheid gezegd dat zij daarmee moest doorgaan. De beroepsgroep heeft zijn leden niet in de hand; ik vind het een heel kwalijke zaak dat de schuld dan steeds bij de overheid wordt gelegd.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Nu hebben wij het over de DBC's. Ik denk dat de schuld in dat geval veel gedifferentieerder ligt en niet geheel valt toe te schrijven aan een beroepsgroep of aan de overheid. Het ging mij echter om de vraag of beroepsgroepen geen kritiek zouden mogen hebben op deze wet als geheel.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Natuurlijk, maar ik heb heel duidelijk gezegd dat ik een voorbeeld gaf.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Dat voorbeeld gaat over een detail, vind ik. Juist vandaag zouden wij goed moeten luisteren naar de kritiek van de mensen uit het veld, die als zorgaanbieder met de poten in het werkveld staan, om te bepalen hoe uitvoerbaar deze wet is.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Wilt mevrouw Slagter vandaag misschien weer met mij discussiëren over de huisartsen en wat wij met hun hebben meegemaakt? Ik heb het nu over de €52 en over de €9 per consult.

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Als senatoren moeten wij inhoudelijk kijken hoe deze wet te implementeren is.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Natuurlijk. Daar ben ik volop mee bezig.

Voorzitter. In geen enkele sector is het zwartepietenspel zo ingeburgerd. Altijd heeft een andere speler in het veld de schuld en wordt het zich op het juiste moment in stilzwijgen hullen als het hoogste goed beschouwd. Dit maakt het vinden van geëigende oplossingen en het nemen van de juiste beslissingen door de politiek wel uitermate moeilijk. Wat is de waarheid en wat is de verdichting in een tijd dat het korte lontje, maar meer nog het korte geheugen zo zeer opgeld doen? Ook de uitwerking van wat "onderlinge concurrentie" moet gaan inhouden, doet ons het ergste vrezen.

Hierover nadenkend, brengt dit de CDA-fractie tot een verzoek.

Zoals de minister zich zal weten te herinneren, is in het kader van alle voorgestelde structurele wijzigingen door de leden van de CDA-fractie een fundamentele reactie gevraagd op het artikel van de heren Berg en Schellekens in Medisch Contact van 8 oktober 2004. De minister heeft toen een vijftal bezwaren hiertegen ontwikkeld. Nu zowel het gedrag van een enkele zorgverzekeraar als de uitwerking van het DBC-systeem steeds meer vragen oproept, willen wij hierop alsnog terugkomen, temeer omdat de gehanteerde argumenten zeker aanvechtbaar zijn. Het gaat ons er niet om dat de nu voorgestelde stelselwijziging geen doorgang moet vinden. Integendeel, aan het bestaande sterk aanbodgestuurde systeem moest een einde komen. Er is zeker op de korte termijn geen goed alternatief voor de contracterende zorgverzekeraars. Wel achten wij de voor consumenten-patiënten goed bereikbare en betaalbare restitutiepolis de belangrijkste randvoorwaarde voor het alternatieve stelsel en derhalve van wezenlijk belang. Vanwege de geconstateerde problemen in de huidige opzet met nog niet altijd transparant opererende zorgverzekeraars en alle overige strubbelingen rond de invoering, verdient het overweging om iedere nieuwe stap nog eens zorgvuldig te toetsen aan de door beide heren ontwikkelde ideeën.

Juist het met spoed genereren van de benodigde kwaliteitsinformatie op productniveau zou wel eens de oplossing kunnen brengen. Het gaat er immers vooral om dat verzekeren-patiënten de prestaties van zorgaanbieders met elkaar kunnen vergelijken. Zonder alle aspecten zoals de gedachten over de eigen bijdragen voor onze rekening te nemen, is het idee dat de zorgverzekeraar niet onder alle omstandigheden meer de spil van het zorgstelsel behoeft te zijn, het overdenken meer dan waard. Daarom doen wij dit verzoek om een voortdurende, zorgvuldige toetsing, ook van deze ideeën, temeer daar ons nu reeds te veel klachten bereiken over het toch beperken van de keuzevrijheid door het stellen van niet te volgen voorwaarden aan de zorgaanbieders.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Dit verbaast mij een beetje. Schetst mevrouw Van Leeuwen nu de contouren van een dramatisch ander alternatief terwijl wij nu voor de invoering van deze wet staan? Het verrast mij om op dit

moment van haar te horen dat zij op een aantal wezenlijke punten in een andere richting denkt.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Vermoedelijk heeft de heer Van der Lans de artikelen van de heren Berg en Schellekens niet goed gelezen. Ik herinner mij dat de heer Hamel daarover ook de nodige vragen heeft gesteld. Het gaat erom waar je de accenten legt. Wij zitten allemaal met het probleem dat er keuzevrijheid moet komen voor de patiënten. Dat kan alleen op basis van het goed kunnen vergelijken van niet alleen de prijs, waar het al te zeer over gaat, maar ook van de kwaliteit. In genoemde artikelen wordt heel duidelijk gezegd dat wij snel verder moeten gaan met het ontwikkelen van kwaliteitsnormen op productniveau. Als wij daarin slagen, heeft de patiënt veel meer grip op het gebeuren rond de zorgverzekeraars.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): De vraag is of A naar B leidt. Mevrouw van Leeuwen zegt dat wij de positie van de zorgverzekeraars niet in alle omstandigheden centraal moeten stellen. Wij hebben het vandaag echter over een wetsvoorstel waarin die positie wel degelijk centraal wordt gesteld. Het is dan de vraag of je vanuit die positie nog terecht kunt in het door mevrouw Van Leeuwen voorgestelde kwaliteitsstelsel.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dan denk ik toch dat de heer Van der Lans de discussie niet goed heeft gevolgd. Ik prijs het juist in de minister dat hij, in tegenstelling tot datgene wat vastlag in de notities die onder vorige kabinetten zijn ingediend, niet wil spreken over een regierol van de zorgverzekeraar. De zorgverzekeraar heeft wel een belangrijke functie, maar juist in die zich ontwikkelende discussie wil ik nog wat meer nadruk leggen op de kwaliteitsbeoordeling die noodzakelijk is vanuit het oogpunt van de patiënten. Het gaat niet alleen om de prijs, maar om de samenhang tussen prijs en kwaliteit. Ook daarin prijs ik de minister, want op dat vlak is de afgelopen tijd ontzettend veel gebeurd. Ik zou nog wat verder willen gaan op die weg, juist om de "checks and balances" goed te krijgen.

Voorzitter. De eerste problematiek die ik aan de orde wil stellen, is die van de onverzekerden. Hierover is een lang antwoord gegeven zonder concrete uitkomsten. Naar ons gevoel neemt de minister de te verwachten problematiek nog steeds niet serieus genoeg. Zelfs een door de minister op 7 juni jl. als interessante suggestie van de CDA-fractie getypeerd voorstel is eerst na enkele maanden in bespreking gekomen. Uiteraard heeft de introductie van de negatieve optie ertoe bijgedragen dat er door de overgang van het oude naar het nieuwe stelsel op dat moment geen nieuwe onverzekerden behoeven bij te komen.

Ook de voortzetting van de mogelijkheid om ten behoeve van de cliënten van de gemeenten een collectieve ziektekostenverzekering te kunnen afsluiten, kan positief worden gewaardeerd. Ook de extra voorlichting aan "moeilijk bereikbare groepen", die uitermate noodzakelijk is, verdient waardering. Maar dit alles tast het euvel niet in de wortel aan. En daarom was het ons te doen!

Er is dan ook nog geen oplossing gevonden voor de te verwachten betalingsproblemen als gevolg van de

veel hogere nominale premie. De CDA-fractie vermag niet in te zien, dat met name de kwetsbare groepen na royement zo gemakkelijk als wordt gesuggereerd een verzekering zullen afsluiten bij een andere zorgverzekeraar. Nog afgezien van het feit, dat de ruim 1,5 miljoen functioneel laag-geletterden nauwelijks beseffen wat er gaande is nu zij plotsklaps een verzekeringsplicht hebben gekregen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik ben verbaasd dat u het benoemd als "plotsklaps een verzekeringsplicht", want dat is juist het uitgangspunt van deze wet. Er is gekozen voor een privaat systeem. De mensen hebben een plicht, maar dat is al een hele tijd bekend. Dat was ook een van de redenen waarom wij erop tegen waren. Wij vinden dat als je van rechtswege verzekerd bent, je deze problematiek niet had gehad.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik denk dat u bij elk onderdeel daar wel op kan terugkomen. Wij hebben als CDA, ja-zeggende tegen dit nieuwe zorgstelsel, geprobeerd voor alle pijnpunten die er zijn zo veel mogelijk bevredigende oplossingen te vinden. Ook al hadden wij er drie of vier jaar over gedaan, dan nog blijft het probleem bestaan van de functioneel laag-geletterden, die niet precies weten wat een verzekeringsplicht is. Het probleem van de onverzekerden heeft juist van de CDA-fractie in deze Kamer alle aandacht gekregen. Daar probeer ik op verder te borduren.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik heb ook veel respect voor uw inspanningen in dezen, maar ik zeg alleen dat door principieel voor dit systeem te kiezen, je met dit soort brokstukken zit.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Inderdaad.

Voorzitter. Op geen enkele wijze gaat de minister voorts in op de suggestie om de Zorgverzekeringswet te wijzigen naar analogie van de leerplicht. Scholen kunnen pas een leerling weigeren als er een nieuwe school is gevonden voor deze leerling. Scholen zijn hierbij afhankelijk van elkaar en wisselen dus de moeilijke leerlingen. Zou een dergelijk systeem ook hier geen uitkomst kunnen bieden? Een verzekeraar zou dan pas tot royement kunnen overgaan als er een nieuwe verzekeraar is gevonden. Ook de andere door ons gedane suggestie -- de gegevens van CVZ over de beëindiging van de verzekering, dat wil zeggen royement ook doen opnemen in het bestand van het Inlichtingenbureau, waardoor dan effectief gebruik kan worden gemaakt van artikel 57 van de Wet werk en bijstand -- komt slechts impliciet in afwijzende zin aan de orde. Is dit nu wel of niet technisch mogelijk en hoe verhoudt zich dit voorstel tot de privacybescherming?

Moeten wij nu in feite vaststellen dat de minister in de afweging tussen het voorkomen van onverzekerden en het instrument van een mogelijke inbreuk op de privacy van betrokkenen kiest voor een niet-wettelijk ingrijpen, voor het handhaven van de bestaande situaties, namelijk het boeken van oninbare vorderingen van ziekenhuizen op de post dubieuze debiteuren en voor aan illegalen te verlenen eerstelijnszorg bij de Stichting Koppeling? Moeten verder de gemeenten maar zien of zij bij een

tekortschietend besef van de betrokkenen voor de verantwoordelijkheid voor de voorzieningen in het bestaan, overgaan tot het verlenen van bijstand? Immers, door een cumulatie van kosten kan metterdaad verlening van bijzondere bijstand eveneens aan de orde zijn. Begrijpen wij het goed, dat compensatie van deze meerkosten niet zal plaatsvinden, terwijl het gaat om een door het Rijk beoogde stelselwijziging? Is dat niet een veel te gemakkelijke stellingname, met betrekking tot hen, die de regie over eigen leven nauwelijks kunnen voeren en dan met een geheel nieuw fenomeen, de verzekeringsplicht, worden geconfronteerd? Kan bij royement een gewenningsperiode, waarbij de bestuurlijke boete achterwege blijft worden ingevoerd voor de kwetsbare groepen?

Het enige positieve dat wij in het antwoord hebben kunnen ontdekken, is dat de koppeling van gegevensbestanden nog nader wordt bestudeerd. Het behoeft geen verder betoog, dat de CDA-fractie in het licht van het debat op 7 juni jongstleden dit antwoord vooralsnog ontoereikend acht. De invoering van de Zorgverzekeringswet kan eerst plaatsvinden nadat duidelijke toezeggingen zijn verkregen over de wijze, waarop met een aantal oplossingen zal worden omgegaan. Is bijvoorbeeld de suggestie van staatssecretaris Van Hoof uit te bouwen tot een landelijke oplossing? De CDA-fractie hecht niet per se aan de reeds aangegeven oplossingen, mits er een weloverwogen, tijdige oplossing komt. Naast de door de CDA-fractie gedane voorstellen heeft ook de VNG er nog enkele toegevoegd. Met grote verontrusting hebben wij moeten constateren, dat er voor deze mogelijke oplossingsrichtingen geen gehoor is verkregen. De CDA-fractie gaat ervan uit, dat de minister beseft dat hij zonder een duidelijke toezegging hier niet wegkomt.

De heer **Hamel** (PvdA): Welke oplossing staat mevrouw Van Leeuwen voor ogen? Zij zegt dat een aantal mensen door deze regeling onverzekerd zullen raken of zijn. Kiest zij daarbij voor de weg langs de gemeenten? Moet er wat gebeuren richting de gemeenten, opdat die in voorkomende situaties behulpzaam kunnen zijn? Zij waren dat tot op heden overigens ook al vaak. Of kiest zij voor een regeling via de verzekeraar? Ik wil haar niet vastleggen op één oplossing, maar ik wil de bedoeling graag weten.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik meen dat ik meerdere voorstellen heb gedaan. Mijnheer Hamel, ook tegen u zeg ik dat ik weet dat het moeilijk is. Ik weet dat het voorstel dat ik in eerste instantie in juni al heb gedaan privacyaspecten heeft. Daar moet goed naar worden gekeken. Daar is wetswijziging voor nodig. De VNG heeft een paar andere voorstellen gedaan. Wij hebben nog enkele maanden de tijd, maar ik denk dat wij vandaag in dit debat zover moeten komen dat de minister ons toezegt dat die zaak geregeld is op het moment dat dat nodig is. Dat is omstreeks 1 maart.

De heer **Hamel** (PvdA): Wat vraagt u dan? Wij hebben het over de onverzekerdenproblematiek en over verschillende

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

situaties. De minister moet dan de garantie geven dat voor 1 januari....?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dat heb ik in mijn verhaal al twee keer gezegd. De minister moet een duidelijke toezegging doen dat er een oplossing komt. Ik vind dat wij hier de wijsheid moeten hebben om vandaag met de minister verder te praten over welke oplossing het meest geëigend is. Daarbij heb ik gezegd dat de CDA-fractie niet alleen aan het eigen gelijk vasthoudt. U heeft ook andere voorstellen gedaan, evenals de VNG. Laten wij daar de best besprekbare oplossing uit halen.

Mevrouw de voorzitter. Ik kom nu op de privacybescherming. De minister mag dan in de memorie van antwoord in het vooruitzicht stellen dat op de draaggolf van de invoering van de Zorgverzekeringswet thans een groot aantal waarborgen in ontwikkeling is voor de bescherming en een juist gebruik van gegevens, dat neemt niet weg dat deze waarborgen op dit moment nog niet op de gewenste wijze zijn vastgelegd. De minister zal zeker niet ontkennen, dat het hier toch om een fundamenteel onderdeel van de Zorgverzekeringswet gaat, waarover nu ruim anderhalf jaar met een breed veld van betrokkenen wordt overlegd, zonder dat dit in feite op belangrijke onderdelen tot een afronding is gekomen. Zo wordt met betrekking tot de gegevensstromen in het kader van de risicoverevening thans gemeld, dat de Stichting Informatievoorziening een inventarisatie uitvoert naar de mogelijkheden om de gegevensstromen ten behoeve van de risicoverevening technisch te versleutelen. Na de afronding, eind oktober, zal nog nader onderzoek over de uitwerking van de versleuteling tussen CPB, CVZ en ZN plaatsvinden. Hoe hard is dan de passage, dat deze versleuteling nog in 2006 zal plaatsvinden? De tweede voortgangsrapportage spreekt zich hierover niet uit. De CDA-fractie is overigens content met artikel 3.17 van de regeling zorgverzekeringen waarmee de overgangsfase is geregeld.

Wat de verstrekking persoonsgegevens door zorgaanbieders betreft, de ministeriële regeling moet er nog steeds komen. Aan de gevraagde indiening per heden – een uitsproken wens van de CDA-fractie – kan derhalve niet worden voldaan. Weliswaar wordt medegedeeld, dat in gezamenlijk en constructief overleg met het CPB, de KNMG en ZN -- ik neem aan ook de NPCF -- aan de totstandkoming van deze regeling wordt gewerkt, maar er is blijkbaar nog geen overeenstemming over het tijdstip, waarop de ministeriële regeling moet zijn afgerond. De brief van 31 augustus van de KNMG wijst opnieuw op de noodzaak van grote spoed. Kan, mag de CDA-fractie zich op een zo essentieel onderdeel bij een open eindsituatie neerleggen? In het laatste stuk wordt plaatsing in de Staatscourant eind oktober in het vooruitzicht gesteld. Zal dan ook aan alle randvoorwaarden uit de brief van 16 augustus van het CPB worden en zijn voldaan? Het gaat hier om een uiterst gevoelige materie. Kan de minister ons garanderen dat het advies van de CPB zal worden gevolgd?

In de brief van 23 september staat nu -- daar was ik eigenlijk reuze opgelucht over -- dat er overeenstemming is over een concept van de ministeriële regeling. Waarom is deze dan niet vandaag aan ons

uitgedeeld? Dat zou heel wat onzekerheid hebben kunnen wegnemen.

Ook rond de gedragscode van Zorgverzekeraars Nederland hangt nog de nodige mist. Blijkbaar is de KNMG nog niet op de hoogte, zodat de passage over een finale, spoedige afstemming wel voorbarig moet zijn. Of vergissen wij ons hier? Kan de minister nog eens helder aangeven welke probleempunten thans nog moeten worden opgelost? Betreffen deze bijvoorbeeld het protocol materiële controle? Hierbij is het van belang vooral ook aandacht te geven aan het concretiseren van het noodzakelijkheidsvereiste. Moet de CDA-fractie voorts uit het antwoord van de minister begrijpen, dat de KNMG als zodanig tot dusverre niet bij de plannen met betrekking tot de monitoring was betrokken? Dat lijkt ons toch wel vreemd. De tweede voortgangsrapportage stelt nu, dat over het addendum afrondend overleg plaatsvindt en dat het addendum ook aan de KNMG is toegezonden. Wat is nu per heden de feitelijke situatie?

De KNMG pleit opnieuw voor een verzachting of verwijdering van artikel 2.8 uit het Besluit Zorgverzekering. De CDA-fractie deelt vooralsnog de visie van de minister, maar vraagt zich hierbij wel af wat dan de betekenis van het nu in overleg met het ministerie uit te werken preferentieprotocol nog kan zijn.

Over het risico-vereveningssysteem het volgende. De aanvaarding van de motie-Swenker c.s. heeft in ieder geval geleid -- dat is ook een van de kernen van het wetsvoorstel -- tot een duidelijke, snelle aanpak van de in het kader van de vereveningsproblematiek door de CDA-fractie gewenste oplossing. Niet dat er nog geen verdere verfijningen in de komende jaren noodzakelijk zijn, maar voor het jaar 2006 zijn wij tevreden met de uitkomst. Het gaat er immers om via het risico-vereveningssysteem ervoor te zorgen, dat het voor de zorgverzekeraars niet meer aantrekkelijk is risicoselectie toe te passen. Daarom zullen wij ook in de toekomst alert blijven, terwijl wij ook voor het jaar 2006 nog enkele vragen hebben.

Zo is opnieuw duidelijk geworden, dat er nog geen structurele oplossing is gevonden voor de regionale verschillen, ook al is er niet direct sprake van een problematiek voor alle grote steden. Niettemin benoemt ook Pricewaterhouse Coopers deze problematiek als één van de thema's die blijvend om aandacht vragen, dit in combinatie met verschuivingen in de collectieve aansluitingen. De minister kondigt aan dat de verschillen én moeilijk zijn te duiden én vragen om een nadere analyse van vooral de kosten van ziekenhuisverpleging. In het onderzoeksprogramma 2006 zal hieraan aandacht worden gegeven. Dat lijkt ons een goede zaak, maar kan dan ook de door Pricewaterhouse Coopers gesignaleerde problematiek worden meegenomen?

De CDA-fractie heeft eveneens kennis genomen van de werkbare oplossing, die is gevonden nu de prevalentie van de DKG's nog niet kan worden vastgesteld op basis van dbc's. Uiteraard valt dit te betreuren, maar wij moeten hiermede voorlopig leven. Ook met het aanvullende vangnet -- naast de inzet van ex-postmechanismen, zoals door ons bepleit -- kan worden ingestemd, omdat mede hierdoor risico-opslagen op de nominale premies kunnen worden voorkomen. Dan met betrekking tot dit onderdeel nog de vraag waaruit de

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

aanvullende besluitvorming met betrekking tot de no-claimteruggave blijkt.

Een ander moeilijk hoofdstuk vormt de in artikel 18 van de Zorgverzekeringswet geboden mogelijkheid tot het geven van kortingen op de nominale premie bij het afsluiten van een collectief contract, eerst tot 5% en na amendering tot maximaal 10%. Voor wie op zich positief staat ten opzichte van collectieve contracten was de 5%-korting een toereikende mogelijkheid op basis van zowel de administratieve voordelen als de voordelen met betrekking tot de scherpere zorginkoop en het gewenste preventiebeleid. Dat laatste wil nog eens nadrukkelijk onderlijnen, want dat was een van de belangrijke doeleinden. Tussen haakjes, is bewust het antwoord op onze vraag om ook bij de natura-polissen uit te gaan van de premie zonder kortingen als gevolg van een scherpere inkoop achterwege gebleven?

Het Verbond van Verzekeraars, dat mede op de hogere percentages heeft aangedrongen, heeft de totstandkoming van méér collectiviteiten hiermede geen goed gedaan, zoals uit de diverse maatregelen nu al blijkt. Het zijn immers niet uitsluitend de andere dan patiëntenorganisaties bij wie een korting op de premie hetzij ten laste moet gaan van de winst op de reserves, dan wel zal worden afgewenteld op de premie van de individueel verzekerden, waardoor er dan sprake is van kruissubsidie. De CDA-fractie vindt dat de minister té laconiek reageert op de te verwachten verschuivingen ten gunste van de collectiviteiten. Twintig procent is al bijna een verdubbeling, 40% méér dan dat! De minister acht echter een nadere invulling van het begrip collectiviteiten nu niet opportuun, maar neemt daardoor wel de verantwoordelijkheid, dat – gelet op deze uitspraak – de animo voor een collectief contract nog verder zal toenemen. Bovendien zal een later ingrijpen rechtsongelijkheid met zich meebrengen, zeker waar er sprake is van meerjarige contracten. Heeft de minister dit aspect wel voldoende meegewogen?

De minister zal eerst ingrijpen op basis van onder andere verzekeraars en de NZA. Dit laatste is begrijpelijk. Wat beoogt de minister echter met de inbreng van de verzekeraars terzake? Als concurrent kunnen deze er immers belang bij hebben de ander in een niet gunstig daglicht te stellen. Hier kan toch moeilijk worden gesproken van een objectief waarde-oordeel? Pricewaterhouse Coopers zien de collectieve contracten wel terdege als een thema, dat blijvende aandacht vraagt. Niet alleen wordt op een zorgvuldige monitoring van dit aspect aangedrongen; een aantal verzekeraars dringt ook nu reeds aan op aanscherping van de definitie van collectiviteiten. Wat moet hierbij onder een aantal worden verstaan? Deelt de minister bovendien de visie van Pricewaterhouse Coopers onder 5.03: "Als aan veel meer verzekerden dan verwacht korting moet worden gegeven, zal dit de premiestelling opwaarts respectievelijk de solvabiliteit van de verzekeraar neerwaarts kunnen beïnvloeden"? Kortom, de CDA-fractie dringt nog steeds aan op maatregelen. Kunnen ook bij horizontale collectieve contracten gezinsleden en partners worden meeverzekerd?

Over de patiëntenbelangen het volgende. De CDA-fractie, krachtig ondersteund door de heer Schouw,

heeft 5 mln. gevraagd en uiteindelijk 7 mln. voor twee jaar gekregen voor versterking van de positie van patiënten. Uiteraard zijn wij de minister daarvoor erkentelijk. Niettemin wil de CDA-fractie op basis van de memorie van antwoord toch nog enkele vragen stellen. Immers, in het kader van een innovatieve aanpak wordt een groot aantal te onderscheiden elementen opgenoemd. Deze zijn op zich allen belangrijk, maar zijn – voor wie enige kennis van dit veld heeft – ook met de nu verkregen gelden niet allemaal te realiseren. Het stellen van prioriteiten en de programmering dient naar de mening van de CDA-fractie dan ook aan de patiënten/consumentenorganisaties – met goede terugkoppeling – te worden overgelaten. Is de minister het daarmee eens? Een tweede opmerking betreft de wijze van betaalbaarstelling, via het PGO, en de toevoeging dat de PGO-organisaties voorstellen kunnen indienen bij het Fonds PGO. Hier dreigt een versnippering, die bepaald niet zal zorgen voor het hoogste rendement. In deze Kamer is nadrukkelijk gepleit voor bundeling via de koepels, onder andere met de NPCF, mede omdat de afzonderlijke patiëntenorganisaties niet allen op een innovatieve aanpak zijn toegerust. In ieder geval moet met de 7 mln. het hoogste rendement worden behaald en dat ook nog binnen korte tijd; het jaar 2006 staat voor de deur. Is de minister het ook hiermee eens? En kan dit met het Fonds PGO als zodanig worden besproken?

Ik ga nu in op de invloed van de verzekerden. Na deze positieve ontwikkeling, die ons hoopvol stemde met betrekking tot de noodzakelijke aandacht voor de eerste partij – de verzekerde/patiënt – is de hoop weer enigszins de bodem ingeslagen ten aanzien van de invloed van verzekerden op onder meer het inkoopbeleid van de zorgverzekeraars. De CDA-fractie kan zich nauwelijks voorstellen, dat over deze voor diverse fracties zo belangrijke zaak geen stukken zijn gewisseld. Gaarne wilden zij hierover dan beschikken om zelf de afhoudende houding van de diverse zorgverzekeraars te kunnen wegen.

In de schriftelijke inbreng zijn wij uitvoering op de gewenste toezegging ingegaan. Onze argumenten zullen wij thans niet herhalen. De uitleg van ZN – in de memorie van antwoord gememoreerd – begrijpen wij niet. Raden van Advies zijn ook zeker noodzakelijk, maar staan ledenraden zeker niet in de weg. Wachten op de uitkomst van de heroriëntaties over de wijze waarop de advies- en klankbordfunctie van verzekerden vorm wordt gegeven, is wachten tot sint-juttemis, zoals de ontwikkeling in het laatste jaar terzake heeft aangetoond. In eerdere discussies heeft de minister een ministeriële regeling in het vooruitzicht gesteld. Dat heeft hij een- en andermaal aan de CDA-fractie toegezegd. Terecht stellen de patiënten-, gehandicapten- en ouderenorganisaties in hun brief van 25 augustus jongstleden dat een jaar wachten een verloren jaar betekent. De daad is nu aan de minister. Ik heb de heer Hamel gehoord. De minister laat het hier toch zeker niet op een Kameruitspraak aankomen?

Met betrekking tot de natura versus de restitutiepolis hebben wij in het voorlopig verslag uitvoerig aangegeven waarom wij op 7 juni jongstleden geen verdere discussie met de minister zijn aangegaan over de uitleg van dit onderdeel van de motie-Swenker c.s. Kort samengevat, het aanvaarden van de negatieve optie tijdens dit debat, waarbij in het kader van de natura-polissen in

2006 nog geen sprake is van de gevolgen van een scherp inkoopbeleid en de toezegging dat in het kader van de zorgplicht bij de noodzaak van specifieke zorg deze alsnog moet worden gecontracteerd, beperken in 2006 het eventuele verschil. Het was en is niet onze bedoeling, dat de vrije artskeuze zal leiden tot een oneigenlijk beroep hierop, dat wil zeggen het niet gebaseerd zijn op overwegingen van kwaliteit en noodzaak voor een bepaalde zorgbehandeling. Alleen dan dienen er dezelfde mogelijkheden te zijn voor elke burger/patiënt. In andere gevallen is een beperkt onderscheid in prijs gerechtvaardigd. De verzekeraars, die hiermede op een oneigenlijke manier op de loop gaan, zullen dit onder druk van het patiëntenveld snel nalaten. Ook is intussen wel duidelijker geworden, dat er uitermate breed zal worden gecontracteerd, waardoor de noodzaak een restitutiepolis te moeten nemen sterk wordt ingeperkt. Van belang hierbij is uiteraard ook hoe met de kortingen op de naturapolis zal worden omgegaan. Wanneer in een ander geval de kortingen in eigen zak mogen worden gestoken, dan ook hier. De minister wil dat nog wel bevestigen, naar de CDA-fractie aanneemt.

De minister heeft tenslotte exact aangegeven wat met de gebruikmaking van artikel 12 van de Zorgverzekeringswet wordt bedoeld. Een zorgvuldige monitoring van de ontwikkeling rond de diverse polissen wordt door de CDA-fractie hiertoe bijzonder op prijs gesteld. Kan de minister dit toezeggen? De CDA-fractie wil zich voor 2006 bij de geschetste situatie neerleggen onder de voorwaarde dat de strijdbijl op het punt van het addendum eveneens kan worden begraven. Dat vergt een heldere uitspraak.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): U spreekt over een zorgvuldige monitoring van de ontwikkeling rond de diverse polissen. Dat juich ik toe. Ik ben echter benieuwd of u ook al een idee heeft welke aspecten gemonitord zouden kunnen worden? Misschien kunnen wij er met elkaar naar kijken. Zeker als collega Schouw dan weer helpt om het evaluatiekader te omschrijven, moet dat toch wel helpen. Ik ben het met u eens dat deze ontwikkeling gemonitord moet worden. Ik ben verder benieuwd wat u met "strijdbijl" bedoelt.

De heer **Schouw** (D66): Ik voel mij als monitorspecialist natuurlijk meteen aangesproken. Wij hebben in het debat van juni precies afgesproken waar wij op gaan monitoren. Dat weet mevrouw Van Leeuwen ook en zij heeft herhaald wat wij toen hebben afgesproken en wat de minister toen al heeft toegezegd.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Wij vragen de minister nu dan dus nog eens duidelijk te zeggen waarop gemonitord gaat worden.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik vind dat wij de minister niet iedere keer naar de bekende weg moeten vragen. Wij hebben er toen uitvoerig over gepraat en ik heb letterlijk gezegd dat een zorgvuldige monitoring van de ontwikkelingen rond de diverse polissen door de CDA-fractie bijzonder op prijs wordt gesteld. Daarmee bevestigde ik datgene wat wij in het debat met elkaar

hadden afgesproken. Dat past in het kader van mijn verhaal over de natura en restitutiepolissen. Ik wil nog wel eens precies aangeven wat wij toen met elkaar hebben besproken, maar dat is dan wel een herhaling van zetten. Dat vind ik een beetje vervelend. Er zijn in de loop van deze debatten ontzettend veel toezeggingen door de minister gedaan en die worden ook steeds meer gehonoreerd. De heer Hamel gaf daar ook een voorbeeld van. Wij hebben in een korte tijd veel van het ambtenarenapparaat gevraagd wat betreft de probleem van de no claim. Ik ben echter niet van plan om iedere keer op hetzelfde terug te komen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik vraag mij toch af wat dat zegt. Je kunt daar namelijk niet zo goed de conclusie uit trekken dat er te veel druk op het hele invoeringsproces staat.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dat zult u -- dat is uw goed recht -- tot het eind toe blijven zeggen.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Ik wil even terug naar de motie-Swenker en de restitutiepolis. Ik heb uit de Staatscourant begrepen dat mevrouw Van Leeuwen de hele zomer met dit wetsvoorstel bezig is geweest. Dat kan ik haar niet nazeggen, dus misschien moet zij mij corrigeren. Ik heb begrepen dat de essentie van het benadrukken van de vrije artskeuze is neergelegd in de uitspraak dat de restitutiepolis de standaard zal moeten zijn, nu en in de toekomst. De standaard betekent dat die polis ook de norm wordt voor de berekening van de zorgtoeslag et cetera, et cetera. Dat is wat wij hier in juni met elkaar hebben afgesproken. Ik lees in de antwoorden van de minister...

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dat is niet wat wij hier hebben afgesproken. Dat hebben wij verzocht. De minister heeft daarop een klip en klaar antwoord gegeven. Ik erken dat de minister toen niet helemaal heeft gedaan wat de CDA-fractie heeft gevraagd. Ik heb mij er toen bij neergelegd. Ik heb dat heel duidelijk gezegd in mijn inbreng. Ik hoop dat u die nog eens naleest, want er was geen letter Spaans bij of Frans of wat u ook maar wilt. Er zijn een heleboel nieuwe omstandigheden bijgekomen die mij het gevoel geven dat goed gaat als wij het zorgvuldig monitoren. Er is ook nog iets anders: als er zo veel collectiviteit komt, komt het restitutievraagstuk ook in een ander daglicht te staan. 2006 geeft geen enkel probleem. U kent de grote voorkeur van de CDA-fractie voor restitutiepolissen, maar op het ogenblik is dit het verhaal.

En dan kom ik aan de strijdbijl. Mevrouw Slagter, u zult zich herinneren dat ik een- en andermaal dat addendum heb opgevoerd. Het is een sterk punt voor onze fractie dat zij dit wil, opdat de verzekeren kunnen beoordelen waarvoor zij contracteren. Daarop ga ik nu verder. Dat staat ook in mijn verhaal. U hebt allen gezegd dat u meelas, dan hebt u dat ook al kunnen lezen.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Het is een geweldig betoog. Ik kan het helemaal onderstrepen, maar mijn stelling was dat de koppeling van de restitutie aan de vrije artskeuze een heel centraal punt is. Mijn opmerking over de minister en alles wat erna is gebeurd, heeft betrekking

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

---

op het feit dat ik zie dat de minister er voortdurend afstand van neemt; dus is de vrije artskenkeuze in het geding. Ik wil weten wat de CDA-fractie daarvan vindt.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dat is niet waar, mijnheer Van der Lans.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): De minister neemt voor de berekening van de zorgtoeslag het gemiddelde van alle polissen, want hij zegt bijvoorbeeld: het loopt allemaal niet zo uiteen. Hij zegt dus niet dat hij het gemiddelde van de restitutiepolissen als norm neemt. Dat zou hij wel moeten doen, wil hij het vraagstuk van de vrije artskenkeuze, zoals wij dat hebben ingevuld met de motie-Swenker, serieus nemen. Nu neemt u er ook afstand van. Dat is de enige conclusie die ik kan trekken.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik neem er geen afstand van. Ik heb alleen gezegd dat er toch door de negatieve optie, maar blijkbaar wenst u niet naar argumenten te luisteren ...

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): U moet echt eens ophouden met het maken van zulke opmerkingen! Elke keer als ik iets zeg of een ander iets zegt, is het: u hebt de stukken niet gelezen. Wij zijn niet allemaal Hannie van Leeuwen! U moet gewoon ingaan op mijn argumenten. Ik constateer dat u nu afstand doet van alle intenties betreffende de vrije artskenkeuze die u hier in juni naar voren hebt gebracht. U draait er net zo omheen als de minister.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Leeuwen, ik verzoek u kort te antwoorden.

**

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Omdat ik deze discussie voorzag, heb ik in het voorlopig verslag exact aangegeven hoe ik met de restitutiepolis en de naturapolis wilde omgaan. Ik heb de argumenten gegeven waarom ik op dat moment heb berust in de uitleg van de minister. Voor 2006 is er geen enkel gevaar, want de minister heeft aan mij de harde toezegging gedaan dat vanuit de zorgplicht de behandeling altijd kan worden voortgezet. Dat is een heel belangrijke uitspraak van de minister. Op die manier wordt recht gedaan aan het punt van de restitutie. Vervolgens heb ik aangetoond dat er een ontwikkeling is rond de collectiviteiten. Ik heb in mijn inbreng niet verbloedend dat ik op dit punt niet helemaal heb bereikt wat de CDA-fractie wil. Ik vind het vervelend dat ik daar iedere keer opnieuw over wordt bevraagd. Daarom zei ik tegen u dat u dat u eens moet luisteren. U kunt het zien als een nederlaag, maar ik ben zo eerlijk om toe te geven dat ik niet helemaal heb bereikt wat wij willen. Ik kan er best tegen dat ik een keer een punt niet helemaal binnenhaal.

De **voorzitter**: Mevrouw Van Leeuwen, u hebt uw reactie gegeven.

**

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter. Dit is een heel principieel punt. Ik constateer dat de CDA-fractie op dat zeer principiële punt inlevert.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Nee, want ik kom nu aan het volgende punt. Mevrouw Slagter vroeg terecht wat ik met die strijdbijl bedoelde. Wij hebben toen gezegd dat het addendum er moest komen. Daaraan houden wij vast. Daarover hebben wij nog niet de gewenste heldere uitspraak van de minister gekregen. Op pagina 9 van de monitor staat nota bene: Enkele verzekeraars overwegen een voorlopig aanbod te doen, zonder direct de polisvoorwaarden mee te zenden. Na acceptatie door de verzekerde worden in een dergelijke situatie bij het verzenden van de definitieve polis ook de polisvoorwaarden meegestuurd.

Voorzitter. Dan heeft de verzekerde al gekozen, terwijl hij niet echt kan kiezen. De minister zegt dat de polisvoorwaarden dan op internet beschikbaar zijn of op verzoek worden opgestuurd. Naar wij mogen aannemen, zal een dergelijke gang van zaken niet worden getolereerd. De cliënt moet op basis van de polisvoorwaarden en van de gecontracteerde aanbieders zijn eigen afweging kunnen maken. Alle hiertoe noodzakelijke informatie dient op schrift beschikbaar te zijn. Het hoort een addendum te zijn bij de zorgpolis. Dan kan de verzekerde zelf kiezen. In het kader van het ruime contracteraanbod wil ik in de loop van het jaar nog wel eens een debat hebben over die gevallen waarin mensen echt geen keuze voor een huisarts of specialist hebben kunnen maken onder deze voorwaarden. Vandaar dat ik het heb gezegd, zoals ik het heb gezegd, mevrouw Slagter.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): U zegt dat u nog wel eens een debat wilt met de minister. Dat is ook een verzoek aan de minister om volgend jaar nog eens over deze kwestie te debatteren en te kijken hoe het met deze strijdbijl staat?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik hoop het nu al te doen. Ik houd dit verhaal niet voor niets. Ik krijg straks een antwoord van de minister en zal hier in alle openheid de discussie aangaan.

Ik ben nu toe aan de implementatie van de Zorgverzekeringswet. De Eerste Kamer heeft wel terdege vooraf – en niet achteraf, zoals thans door een directeur van een zorgverzekeraar wordt gesuggereerd – alle denkbare vragen gesteld, ook door middel van het bij uitzondering beleggen van een hoorzitting, waarvan een uitgebreid verslag is verschenen. Zoals nu ook uit de memorie van antwoord blijkt, heeft de CDA-fractie bij de aanneming van de Zorgverzekeringswet en de Wet op de zorgtoeslag een voorbehoud gemaakt met betrekking tot de invoeringsdatum. Dat was ons bittere ernst. Des te meer valt dan op, dat wel erg slordig is omgesprongen met het verzoek van de Kamer, een onderzoek te doen naar de voor de invoering van de Zvw kritische succesfactoren. Uit de inleiding op de rapportage van de onderzoeksbevindingen blijkt immers dat de korte doorlooptijd (drie weken) zijn grenzen stelt aan de reikwijdte en diepgang van het onderzoek. Daaruit moeten wij helaas concluderen, dat eerst in augustus de opdracht aan PriceWaterhouseCoopers

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

is verstrekt. Inderdaad, dat is nog deze zomer, zoals de minister stelt, maar die opdracht had ook op 21 juni kunnen zijn gegeven. De onderzoeksrapportage had dan ongetwijfeld nóg meer aan onze verwachtingen voldaan!

Niettemin, uit de voorliggende rapportage blijkt, dat de realiteit iets positiever is dan vele betrokkenen, ook zorgverzekeraars, ons de laatste maand willen doen geloven. Ook de CDA-fractie kan zich thans vinden in de conclusie, dat zorgverzekeraars zich optimaal inspannen terzake van het implementatietraject, het opleidingsprogramma en de voorlichting om de implementatie van de Zorgverzekeringswet te doen slagen, en dat zonder chaos en uitstel. De rapportage rechtvaardigt deze conclusie, op één onderdeel na. Veel meer verleggen de zorgen zich naar instanties zoals CTZ en CVZ. Alle verzekeraars noemen dit een aandachtspunt. De minister is ons hiervoor op z'n minst een verklaring schuldig. Het antwoord over de modelovereenkomsten wijst ook op de nodige haperingen, zeker in de tijd gezien.

Blijven met name over de zorgen rond de IT-systemen, de achilleshiel voor de invoering van de Zvw. Deze zorgen zijn – drie maanden voor de eventuele invoering van de Zvw – bepaald niet weggenomen. Onze veronderstellingen zijn alleen maar bevestigd. De conclusies luiden immers, dat tijdens deze momentopname de invoering niet onhaalbaar moet worden geacht onder de genoemde voorbehouden. Het gaat dan om 63,6% in de categorie geel, maar voor 18,2% in de categorie oranje – enkele entiteiten – geldt dat de overgang alleen haalbaar is, indien geïdentificeerde aandachtspunten worden opgepakt en enige risico's worden geaccepteerd. Deze Kamer, die vooral ook moet toezien op de uitvoerbaarheid, dient hier door te vragen. Om welke geïdentificeerde aandachtspunten gaat het dan en welke risico's moeten worden geaccepteerd?

De minister zal ons ervan moeten overtuigen, dat er geen aanleiding is om de invoering van de Zvw en Wzt, al dan niet ingrijpend, bij te sturen. In de optiek van de minister kan ermee worden volstaan de verzekeraars met een relatief lage score hierop expliciet te wijzen en aandacht te vragen voor de op te pakken punten. Uit de terugkoppeling van de onderzoekers is de minister gebleken dat deze signalen zeer ter harte worden genomen. Op welke wijze dan? Dit kan toch niet het laatste woord zijn? Om hoeveel verzekerden gaat het in feite bij deze “enkele entiteiten”? Waaruit zullen de extra maatregelen bestaan? Iedereen met enig besef van de kwetsbaarheid van IT-systemen zal hier om hardere maatregelen vragen, wil uitstel kunnen worden voorkomen.

Met betrekking tot de DBC-problematiek wil de CDA-fractie de minister in dit stadium alleen maar herinneren aan de aanvaarde motie. Uitbreiding van DBC's lijkt nu wel heel erg ver weg! Dat het hier alleen om kinderziekten gaat, zoals de minister stelt, wagen wij sterk te betwijfelen. En dat de Orde van Medisch Specialisten zich constructief opstelt, is mooi meegenomen, maar dan is toch wel verzuimd, gaande de ontwikkeling, het nodige draagvlak onder de leden te verwerven. Ook zegt het weinig, dat er overeenstemming over de oplossingen voor de problemen met de DBC's in het bestuurlijk overleg is bereikt. De hoeveelste keer is dit

in feite, dat op soortgelijke wijze de kar weer in het spoor moest worden getrokken?

Er blijken nu problemen te zijn met de registratie, de uitval bij validatie, de facturering, de rechtmatigheid van de betalingen, het gebrek aan inzicht in het onderhanden werk, de nacalculatie 2005, het al dan niet correct declareren van overloop-DBC's en de splitsing van A- en B-productie die noodzakelijk is voor de schoning van het budget voor de B-DBC's. Wat gaat er eigenlijk wel goed? De partijen zijn het bovendien nog niet eens wanneer deze voorstellen ter oplossing van de problemen kunnen worden doorgevoerd. Op welke termijn denkt de minister dat de zogeheten “kinderziekten” echt zijn verholpen en hoe ziet hij hier de weg van A naar B, of liever van B naar A?

En dan nu de zorgtoeslag. De CDA-fractie heeft er van meet af aan geen misverstand over laten bestaan, te hechten aan een zeer zorgvuldige uitwerking van het zorgtoeslagsysteem. Zo veel mogelijk moesten de inkomenseffecten binnen het systeem als zodanig worden opgevangen, met slechts indien volstrekt noodzakelijk aanvullende fiscale maatregelen.

Omdat het aanvankelijk voor deze zorgtoeslag uitgetrokken bedrag naar ons oordeel veel te laag was, is onze inzet geweest om in het voorjaar tot een aanzienlijke uitbreiding te komen. En er heeft metterdaad een reparatie plaatsgevonden met €600 mln. Dat was een duidelijke stap in de goede richting, maar ook toen is er onzerzijds op gewezen, dat ook dan nog een aantal groepen met negatieve inkomenseffecten zou kunnen worden geconfronteerd. Welnu, dat probleem – zo werd in de memorie van antwoord toegezegd – zou worden meegenomen in de integrale afweging die in de zomer over het inkomensbeeld 2006 zou worden gemaakt. Tijdens de plenaire behandeling heb ik hieraan toegevoegd: “De CDA-fractie rekent hierop.” Wij gingen er hierbij van uit, dat er nog onvoorziene – verhoudingsgewijze kleine – reparaties nodig zouden blijken. Op een bedrag van €2,6 mld. mag een reparatie van enkele honderden miljoenen immers klein worden genoemd.

In het voorlopig verslag hebben wij vanuit onze kennis op dat moment een aantal kritische vragen op hoofdlijnen gesteld. De memorie van antwoord stelt ons in dit opzicht teleur. Om te beginnen, zal de minister toch een duidelijker weerwoord moeten geven op de grote verontrusting in werkgeversland en onder alle burgers zonder werkgever, over de ontwikkelingen rond de werkgeversbijdrage. De onrust zou naar onze mening in ieder geval kleiner zijn geweest bij een volledige nominale premie en een daarbij behorende zorgtoeslag. Er zou dan sprake zijn geweest van een overzichtelijke situatie, zonder dat alle betrokkenen zich steeds opnieuw moeten afvragen hoe hoog de werkgeversbijdrage in 2007 zal zijn. De CDA-fractie heeft ook begrip voor de nog gematigde kritiek uit werkgeversland op een verhoging van bijna 10% binnen één jaar. VNO-/NCW gebruikt zeer milde termen, maar eindigt met de niet mis te verstane vraag over de in uitzicht gestelde kostenneutrale invoering/ontwikkeling van de werkgeversbijdrage in het nieuwe stelsel. Er zal in ieder geval voor na 2006 duidelijkheid moeten komen. Ook de CDA-fractie acht een antwoord op deze vraag van wezenlijk belang.

De brief van MKB Nederland is onmiskenbaar veel harder van toon. MKB Nederland acht de stijging van de werkgeversbijdrage van 5,96% via 6,25% naar 6,50% een buitengewoon ongewenste ontwikkeling. De verlaging van het inkomensafhankelijke percentage voor ondernemers, te financieren uit de verhoging van de werkgeversbijdrage, wordt door de heer Hermans zelfs principieel onjuist genoemd, ook al zullen de werkgevers hiervoor worden gecompenseerd. Het lijkt ons toe dat de minister niet alleen aan MKB Nederland, maar evenzeer aan deze Kamer een meer diepgaande verklaring moet geven dan hij in de memorie van antwoord heeft gedaan.

De minister gaat ook niet in op onze opmerkingen over de eventuele lastenstijging met €25 per jaar voor een alleenstaande en €50 per jaar voor een huishouden en over de oorzaken van een eventuele premiestijging. Overigens, naar de minister uiteenzet, gaat het dan om een onvoorziene stijging. Wat is voorts de reden dat de commissie-Korthals Altes nog geen advies heeft uitgebracht?

Eén opmerking nog over de beantwoording van de vragen van het CSO. Het antwoord op de vraag of de tegemoetkoming van de werkgever/uitkeringsinstantie voor de inkomensafhankelijke Zvw-bijdrage tot een hogere pensioengrondslag leidt, brengt naar onze mening de problematiek duidelijk in beeld. In de meeste pensioenregelingen zal met een hoger loon rekening moeten worden gehouden, met navenant hogere kosten. Kan er niet een paraplubepaling worden ingevoerd, zoals in het verleden met de overhevelings toeslag is gebeurd, opdat partijen – voorzover nodig – de gelegenheid krijgen om eventueel de tekst van hun pensioenovereenkomst/pensioenreglement te wijzigen of andere maatregelen te nemen?

Dan kom ik nu tot een integrale afweging aan de hand van de vastgestelde zorgtoeslagen in combinatie met de aanvullende fiscale maatregelen. Allereerst zegt de CDA-fractie de minister dank voor de brochure over de financiële gevolgen van de nieuwe zorgverzekering. In ieder geval kunnen wij hierover aanzienlijk positiever zijn dan over de tv-spotjes en de eerdere brochure. Enkele door mij geconstateerde ontoereikende toelichtingen zullen overigens nog wel moeten worden gecorrigeerd. Ik beperk mij thans tot enkele kritische kanttekeningen op hoofdlijnen. Het kan niet de bedoeling zijn, in dit debat op allerhande individuele situaties in te gaan.

Voorafgaande aan die kanttekeningen nog een opmerking. Het CDA heeft nimmer een nieuw systeem in uitzicht gesteld, waarbij iedereen er beter van zou worden. Integendeel, in het huidige stelsel zijn de lasten van de diverse ziektekostenverzekeringen zeker niet rechtvaardig verdeeld. Solidariteit, ook binnen de generaties, bijvoorbeeld van ouderen, ontbreekt al te zeer, waar de hoge kosten van de standaardpakketpolis staan tegenover de beperkte ziekenfondspremie. Het nieuwe systeem brengt in dat opzicht een grotere solidariteit.

Op zich is de CDA-fractie echter niet gelukkig met het op zo forse manier inzetten van fiscale maatregelen buiten de zorgtoeslag, per maand variërend van €49 positief tot €22 negatief. Daarover zullen wij in komende jaren nog wel komen te spreken.

Een tweede opmerking is dat het de vraag is of het juist is, de verhoging van AOW en minimumloon uitsluitend aan de zorgkosten toe te rekenen. Deze verhoging is ook bestemd voor het opvangen van andere kosten die tezamen de kosten van het bestaan uitmaken. Denk bijvoorbeeld aan de gestegen premies voor de pensioenen en de lokale lasten. Het mooi ogende beeld komt er dan misschien wel iets anders uit te zien. In de diverse overzichten heeft ons vervolgens de differentiatie in de gemiddelde no-claimteruggave bevreemd. Voor de studenten €140 – vermoedelijk omdat zij gunstiger risico's zijn – voor andere groepen €90. In het licht van de €140 zou de teruggave voor ouderen en chronisch zieken/gehandicapten een veel lager bedrag moeten zijn.

Een ander kritisch punt betreft de aannames, dat de werkgever tot dusverre voor hen die particulier verzekerd zijn 50% van de ziektekostenverzekeringspremie vergoedt. Kan dit voor de toekomst worden hard gemaakt?

Opvallend is ook de uitspraak over het vergoeden van de inkomensafhankelijke bijdrage in 2006 uit het VUT-fonds. Hebben sociale partners hiertoe besloten? Dat is ons niet bekend. Overigens geldt dit ook niet voor alle vutters die particulier verzekerd zijn evenmin voor alle burgers met een prepensioen.

Kortom, het aanvechtbare van sommige aannames, maar ook de diverse uitkomsten tonen aan, dat er in ieder geval nog sprake is van problemen voor de Vutters of de mensen met een prepensioen.

Hiernaast hebben wij in de overzichten node de berekeningen gemist rond de werkende jongeren vanaf 18 jaar met een jeugdminimumloon. Naast de Wajong'ers behoeven zij ook als groep, zeker de 18- en 19-jarigen, aandacht en een handreiking. Naar onze mening is er ook voor jongeren van 18 en 19 jaar sprake van koopkrachtverlies. De tweede voortgangsrapportage heeft dat intussen bevestigd. Is dat bewust beleid? Is er dan geen sprake van een negatieve prikkel? Vervolgens lag er tot voor enkele dagen een probleem met scholieren/studenten. Is dat met het aanvaarde voorstel van D66 nu voldoende afgedekt?

Verder is het zo, dat de minister het gebruik maken van de negatieve optie met ons voor het jaar 2006 een goede zaak vindt. Dit om een zo geruisloos mogelijk overgang van het oude naar het nieuwe stelsel mogelijk te maken. Afhankelijk van de zorgverzekeraar kan dit toch een beduidend hogere premie betekenen. Nu de zorgverzekeraars door alle problemen vermoedelijk eerst in een laat stadium de premies voor 2006 bekend zullen maken, is dit toch wel een extra complicatie, speciaal voor de nog steeds kwetsbare groepen in de overzichten.

Tenslotte wat dit onderwerp betreft nog de vraag waarom geen rekening is gehouden met de afschaffing van het gebruikersdeel ozb, de verhoging van de kinderbijslag en de stijging van de contractlonen.

In onze schriftelijke inbreng hebben wij reeds geanticipeerd op een nog noodzakelijke reparatie ofwel compensatie. Wij hebben er begrip voor, dat er nog geen volmaakt nieuw systeem voor ons ligt. Dat noodzaakt ons echter wel tot de herhaling van onze vraag om een substantiële risicopot in te stellen voor reparatie van nog voor groepen opduikende aantoonbare en onvoorziene onrechtvaardigheden. Wij herhalen deze vraag in de

verwachting dat de minister voor reële argumenten vatbaar zal zijn. De CDA-fractie heeft van meet af aan de invoeringsdatum gekoppeld aan de reparatie van de losse eindjes, die zich bepaald nog zouden kunnen aandienen: reeds gesignaleerde onbegrijpelijke uitkomsten, maar vooral ook andere onvoorziene knelpunten die onder meer door de vliegende brigade kunnen en naar onze mening zeker ook zullen worden gesignaleerd. Wij gaan ervan uit, dat dit nadrukkelijke verzoek van de CDA-fractie in een of andere vorm zal worden gehonoreerd. Een verwijzing naar de substantiële uitgavenreserve voor het opvangen van tegenvallers, is na de algemene beschouwingen in de Tweede Kamer volstrekt achterhaald. Of worden de toen gehonoreerde wensen elders gedekt en is de uitgavenreserve van 200 mln. nu geheel voor dit doel in te zetten? Uiteraard staan wij ook open voor argumenten van de minister in deze zo moeilijke zaak. Ik hoop van harte dat wij uitgaande van de door ons gedane suggestie tot een bevredigende oplossing kunnen komen.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Er moet mij iets van het hart. Wij hebben hier in juni de CDA-fractie duidelijk een voorbehoud horen maken inzake de invoeringsdatum van de wet. Het voorbehoud was, dat er ongeveer op dit moment veel grotere zekerheid zou zijn over waaraan wij zouden beginnen. Nu komt mevrouw Van Leeuwen namens haar fractie met een drie kwartier durend betoog waarin het wemelt van de onzekerheden en van toezeggingen die nog moeten worden gedaan, opdat de fractie akkoord kan gaan. Als ultieme remedie is mevrouw Van Leeuwen gekomen met een risicopot of noodfonds. Dat geeft al aan dat zelfs de CDA-fractie eigenlijk niet geloofd dat deze wet op 1 januari op een fatsoenlijke en zorgvuldige wijze kan worden ingevoerd. Wij krijgen nu weer dezelfde situatie als in juni, toen een voorbehoud werd gemaakt dat vele toezeggingen zouden moeten worden gedaan. Op z'n minst moeten wij constateren dat de minister daarmee niet heel zuiver omgaat en alles voor zich uitschuift. Straks gaat de CDA-fractie wel aan dat avontuur beginnen, mits er maar een risicopot is. Ik vind dat een potsierlijke redenering aan het worden.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dat mag u vinden. Ik wil u best antwoorden. Wij hebben toen al onze zorgpunten benoemd. Ik heb ook een aantal geschrapt. Wat is er de afgelopen maanden niet gebeurd aan zo'n belangrijke zaak als het risicovereveningssysteem? Dat is naast de vrije artskenkeuze en andere zaken een van de kernpunten van het nieuwe stelsel. Dat is de afgelopen maanden opgelost. Natuurlijk mag ik dan in een debat nog wel een paar vragen stellen. Waarom debatteren wij hier anders met elkaar? Maar ik heb heel duidelijk gezegd dat ik tevreden ben. Ik heb mijn lijstje afgezwakt tot de invloed patiënten en de pot. Ik heb alleen nog een paar vragen gesteld over de uitvoering. Mag dat? Daar waar wij nog niet helemaal zijn waar wij volgens de CDA-fractie moeten zijn, heb ik nadere vragen gesteld. Dat is toch de bedoeling van een debat in deze Kamer?

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Ja, maar u vergeet een cruciale vraag te stellen, namelijk of wij, het geheel overziende, de burgers een stelselherziening kunnen

aandoen die zoveel onzekerheden in zich bergt en die zo belangrijk is. Dat is de vraag die over alles heengaat en waarop u ook een antwoord moet geven. Die onzekerheden zijn zo groot dat u de vraag moet stellen: kunnen wij in het kader van zorgvuldigheid en gegeven de politieke situatie waarin het vertrouwen in de democratie enorm aan het slinken is, het burgers aandoen om op 1 januari zo'n pakket in te voeren, ondanks alle bezwaren die eraan kleven en die wij zelf formuleren? Met al uw technische redeneringen loopt u daaraan voorbij.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Daar ben ik helemaal niet aan voorbijgegaan. Zet het eens op een rijtje en ben bereid daar met mij over te discussiëren. Wij hebben de negatieve optie ingebracht en die is overgenomen. Dat betekent dat er per 1 januari aanstaande geen onverzekerde extra bij komt. De heer Hamel heeft daar wel wat kritiek op uitgeoefend, maar een feit is toch dat per 1 januari aanstaande alle verzekerden een op een kunnen overgaan naar het nieuwe stelsel. Dat was een hoofdpunt en daar was het ons om begonnen in het debat in juni.

Bleef in dit kader over de problematiek van de onverzekerden. Ik heb u daar nooit eerder over gehoord, maar die zijn er in het huidige stelsel ook. Nu lopen er ook al honderdduizenden mensen onverzekerd rond. Omdat straks die verzekeringsplicht er komt, probeer ik in een goede dialoog met de minister tot een oplossing van dat probleem te komen.

Hiermee hebben wij een heel complex aan zaken geregeld dat de Zorgverzekeringswet tot een goede invoering kan brengen. Lopende het debat zijn er heel wat punten opgelost.

U had het over de Zorgtoeslagwet. Ook in juni ben ik er uitermate kritisch over geweest. Ik heb al mijn grote waardering uitgesproken voor het boekje dat er nu ligt en ik hoop dat u dat net als ik bladzijde voor bladzijde zal lezen. Omdat ik het al heb gedaan, heb ik enkele toelichtingen genoemd die wat gewijzigd zouden moeten worden omdat die niet helemaal duidelijk zijn. In ieder geval ligt dat boekje er en dat is een goed uitgangspunt. Alleen, deze operatie is inderdaad bijzonder ingewikkeld en daarom vraag ik de minister -- natuurlijk mede gelet op de onrust onder de bevolking en op alle brieven die wij hebben ontvangen -- nog eens te bezien of bepaalde groepen toch niet over het hoofd zijn gezien. Het gaat mij om groepen en niet om individuele situaties, zoals ik ook in de uitgangsstelling van het CDA heb aangeven. Ik vind dat ik dan helemaal niet potsierlijk bezig ben, maar gewoon doe wat ik in een debat als dit behoort te doen!

Mevrouw de voorzitter. In de schriftelijke inbreng is de CDA-fractie niet zonder reden uitvoerig ingegaan op de problematiek rond de vrijwillige verzekering AWBZ. De juridische procedures zijn al aangekondigd en wij vrezen dat deze wel eens effect kunnen sorteren. Voor alle duidelijkheid, de huidige verplichte AWBZ-verzekerden in het woonland zijn bewust buiten beschouwing gelaten, juist omdat zij ook gebruik kunnen maken van de AWBZ-restitutieregelingen. De drie genoemde argumenten om tot beëindiging van de vrijwillige verzekering over te gaan -- de fraudegevoeligheid, ruimhartige toepassing door het ontbreken van goede controle in het buitenland en de onevenwichtige verhouding tussen premieopbrengst en

uitgaven -- spreken de CDA-fractie niet zo aan. Deze problemen zijn reeds geduid bij de invoering en zijn ook uitvoerig aan de orde geweest, zodat deze thans dus niet als argument kunnen worden gebruikt. Bovendien kan hieraan iets worden gedaan en gaat het om een aflopende zaak. Daarom wil de CDA-fractie nogmaals aandringen op een vorm van overgangsrecht anders dan voor degenen die nu reeds gebruikmaken van de regeling en derhalve van de noodzakelijke voorzieningen. Elke variant is voor ons bespreekbaar, temeer omdat financiële overwegingen geen rol spelen. Bij terugkeer naar Nederland, die door ons als zeer belastend wordt gezien voor degenen die AWBZ-zorg nodig hebben, kunnen deze repatrianten immers alle aanspraken tot gelding maken. Waarom deze dan niet in enigerlei vorm gehandhaafd voor deze beperkte groep in het buitenland, die mede door de overheid is "verleid" tot deze vrijwillige verzekering en derhalve zich van hun eigen verantwoordelijkheid bewust is geweest?

Ik kom vervolgens op het derde onderdeel van onze gezamenlijke motie, de motie-Swenker, te weten de no-claimproblematiek. Naar ons gevoel voldoet de ons nu gezonden notitie -- waarvoor overigens ook de CDA-fractie de minister zeer erkentelijk is -- niet geheel aan de verwachtingen. Een standpuntbepaling ontbreekt immers nog, maar collega Schouw zal aan de uitvoering van dit deel van de motie ongetwijfeld nog uitvoerig aandacht besteden.

Met stomme verbazing hebben wij in de tweede voortgangsinformatie de informatie over de voorlichtingscampagne gelezen en met name de door de Rijksvoorlichtingsdienst gemeten effecten, in het bijzonder de mededeling dat de boodschap goed is overgekomen. Uit de vele, vele reacties uit het land hebben wij een heel ander gevoel overgehouden. Als de Rijksvoorlichtingsdienst metterdaad standaard de effecten van alle campagnes onderzoekt, dan rijst toch de vraag, mede gelet op de uitkomsten van de Europa-campagne en de nu bekende reacties daarop, of er wel sprake is van een goede methode. In ieder geval doet de CDA-fractie -- en daarbij willen wij het laten -- een dringend beroep op de minister alle verdere activiteiten gericht op bijzondere doelgroepen vooraf door een panel uit deze doelgroepen te laten beoordelen.

Over de stand van zaken rond de uitvoering door de Belastingdienst hebben wij vooralsnog weinig vernomen. Wij vragen de staatssecretaris van Financiën ons hierin een goed inzicht te geven, ook in de eventueel te verwachten problemen. Gelet op het feit dat de verzekeraars eerst in december de definitieve premies gaan vaststellen, betekent dit dat voor de rekenpremie zal worden uitgegaan van aannames. Hoe en wanneer zal dit worden gecompenseerd en op welke wijze zal hierover worden gecommuniceerd? Wordt gemonitord of door kwetsbare groepen gebruik wordt gemaakt van de zorgtoeslag, dit ter voorbereiding van een eventuele automatische uitkering bij een grote onderbenutting?

Mevrouw de voorzitter. De CDA-fractie heeft duidelijk een aantal onderwerpen aangedragen die haar nog zorgen baren, met de bedoeling om in een goede dialoog met de minister en de staatssecretaris toereikende oplossingen te vinden. Wij behouden in ieder geval goede herinneringen aan het debat van 7 juni jl.

*N

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Vandaag discussiëren wij met de minister van VWS over de Invoerings- en Aanpassingswet en kan definitief worden bepaald, dat op 1 januari 2006 de nieuwe Zorgverzekeringswet en de Wet op de zorgtoeslag in werking treden, maar kan overigens ook duidelijk worden dat invoering nu een onzekere sprong in het duister zal zijn. Tijdens de discussie in de Eerste Kamer in juni heb ik mijn bezorgdheid geuit over de haalbaarheid van deze datum en over de mogelijkheid dat er chaos en onzekerheid zullen ontstaan. Sinds juni is mijn bezorgdheid er niet minder op geworden en, gelet op alle onrust in de maatschappij, denken miljoenen mensen er net zo over.

Drie weken geleden werd in deze Kamer een unaniem door de Tweede Kamer aangenomen wet tegen het smeergeld betalen op kosten van de schatkist door CDA en VVD om zeep geholpen, met als argument dat er onvoldoende duidelijkheid was over de rechtsbescherming van de (met het smeergeld in verband gebrachte) belastingplichtige. Het heeft mij verbaasd dat deze partijen zoveel zorg ten toon spreidden voor een kleine en wellicht niet al te fijne groep burgers, terwijl zij tot nu toe niet in staat zijn geweest om met het oog op de Zorgverzekeringswet rechtsbescherming en vooral ook zekerheid voor de burger te scheppen. Ik roep mijn medesenaatoren vandaag dan ook op om oog en oor te hebben voor de vele losse eindjes die er nog steeds zijn, de risico's die gelopen worden als nu al tot uitvoering wordt overgegaan en vooral te letten op de vele vragen die nog in de samenleving leven. Ik ben namelijk bang dat een "ja" van ons vandaag een ojú in de samenleving zal betekenen.

Mevrouw Van Leeuwen heeft in juni gezegd dat zij zich liever kapot vecht voor een goede wet. Dat deel ik volledig met haar en ik denk dat voor iedereen hier in de zaal geldt. Maar, zo vraag ik haar dan maar op de vrouw af, kan zij zich met mij ook vinden in -- ik gebruik nu haar terminologie --: wij moeten ook hoe dan ook voorkomen dat wij ons straks kapot schamen voor een slechte wet! Laten wij ons vandaag dan ook extra bewust zijn van de verantwoordelijkheid die op onze schouders rust.

Tot afgelopen zaterdag hebben wij brieven, rapporten, (voortgangs)rapportages, overzichten, kostenplaatjes en herziene kostenplaatjes van het ministerie ontvangen om geïnformeerd te blijven over de voortgang van de Zorgverzekeringswet. Het is een hele klus geweest, alweer, om alles door te ploegen en te begrijpen en weer te constateren dat er nog steeds nieuwe feiten boven komen die nog onvoldoende doordacht zijn op hun consequenties. Ik vraag mij dan ook af of er überhaupt in ons land één mens te vinden is die alles over de wet weet en dat dan ook nog kan overzien. Dit feit alleen al geeft aan dat het ten enenmale onmogelijk zal zijn om de gewone man en vrouw, die wel straks met de nieuwe zorgverzekering te maken zullen hebben, adequaat voor te lichten. De 30.000 telefoontjes per dag die de belastingtelefoon de eerste drie weken al verwerkte, zijn daar ook een omineus teken van, net als de noodsignalen die worden uitgezonden door de grootste

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

ouderenorganisatie in ons land, de Katholieke Bond van Ouderen die spreekt van een ondeugdelijke en onduidelijke wet.

De minister heeft ons in zijn tweede voortgangsrapportage op de hoogte gesteld van alle inspanningen die hij doet om de burger adequaat voor te lichten. Ik ben blij dat hij heeft ingezien dat er nog heel wat moet gebeuren en dat er ook kritisch is gekeken naar de eerste ronde die meer vragen bleek op te roepen dan beantwoordde. Kan hij inzicht geven in de aantallen mensen, zowel bij de belastingtelefoon als bij het ministerie zelf en bij de zorgverzekeraars, die nu fulltime bezig zijn met de voorlichting? Hoe hoog zijn de kosten die hiermee zijn gemoeid en denkt hij uit te komen met het hiervoor bestemde budget?

Ik heb gehoord dat met name ook de ouderenbonden overstelpt worden met telefoontjes van ongeruste ouderen. Volgens mij snappen oudere mensen heel goed dat er wat op het spel staat. Wat doet de minister om met name ook in overleg met de ouderenbonden deze groep goed en begrijpelijk voor te lichten?

De minister geeft aan dat nu de fase van benadering van specifieke doelgroepen is aangebroken. Hoe doet hij dat bij allochtonen en bij de nu al onverzekerden, de groep waar tijdens alle discussie al veel naar is verwezen? Ons inziens is nog geen afdoend antwoord gegeven op de vraag hoe deze onzichtbare groep bereikt wordt en de noodzaak om te voorkomen dat deze groep alleen maar groter wordt.

Het eerste probleem is de groep nu al onverzekerden, het tweede probleem wordt de groep die niet beseft dat ze zich zelf moet verzekeren en een derde groep wordt de groep die door welke reden dan ook betalingsachterstand oploopt en dan uit de verzekering gewipt wordt die ze eerst via de negatieve optie wel hadden. In die zin kan ik mij goed vinden in het voorstel van het CDA om daar een beter overleg over te voeren. Met organisaties als Divosa, VNG en ook de KNMG zijn wij van mening dat alles op alles gezet moet worden om te voorkomen dat de groep groter wordt en dat mensen tussen wal en schip vallen. Is de werkgroep onverzekerden al operationeel -- daar werd in de voortgangsrapportage van gerept -- en participeren hierin naast mensen van VWS, SoZaWe, CVZ en ZN ook vertegenwoordigers van genoemde organisaties? Wat is de opdracht van de werkgroep en wordt conform ook een verzoek van het CDA een vangnet gecreëerd? Ik heb begrepen dat er besprekingen zijn geweest tussen de minister en een beperkt deel van deze Kamer -- ik was daar ook graag bij aanwezig geweest -- waar de nodige honderden miljoenen over tafel zijn gegaan. Collega Van Leeuwen heeft in haar bijdrage al vragen gesteld over deze risicopot en verhaalde ook over haar miljoenenjacht in de Staatscourant. Zij heeft ook aangegeven waaraan de veroverde miljoenen haars inziens zouden moeten worden besteed. Ik citeer haar bijdrage: .. losse eindjes die zich bepaald nog zullen aandienen, reeds gesignaleerde onbegrijpelijke uitkomsten, ook anders onvoorziene knelpunten die naar de mening van het CDA zeker ook nog zullen worden gesignaleerd. Met collega Van der Langs vraag ik mij dan af waar wij hier mee bezig zijn. Met geld alleen kan toch niet alles worden gerepareerd? Denk maar aan alle immateriële

schade! Het heeft hij ook zeer verbaasd dat ik gisteren op teletext kon lezen dat het kabinet niet onwelwillend staat tegenover deze suggestie van het CDA! Ik hoop dat collega Van Leeuwen mij kan vertellen waarom zij niet voor de koninklijke weg heeft gekozen en wel via de commissie VWS. Zo langzamerhand heb ook ik enige ervaring in dit huis, maar deze gang kende ik nog niet!

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik begrijp niet wat u bedoelt! In mijn eerste schriftelijke inbreng staat duidelijk mijn verzoek om een substantiële risicopot! Wat is daar mis mee?

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Daar is op zich niets mee, maar wel in die zin dat u net zei dat er nog zoveel onvoorziens is. Als je dat vindt, aan welke sprong in het duister beginnen wij dan?

Mijn procedurele punt is dat het kennelijk mogelijk is voor een voorzitter van een commissie om in overleg met het ministerie geld vrij te spelen en dat het kabinet daar al toezeggingen over heeft gedaan, terwijl de commissie daar geen algemeen standpunt over heeft ingenomen.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dat vind ik een wat wonderlijke opmerking. U weet het blijkbaar al wel, maar ik niet en dat de kranten van alles suggereren, daar kan ik niets aan doen. Ik heb inderdaad vastgehouden aan die eerste schriftelijke inbreng en dat werd mij ook gevraagd in dat interview met de Staatscourant, maar de discussie daarover moet nog komen. Tot mijn grote verwondering heb ik vanmorgen in Trouw gelezen dat uit kringen van de Tweede Kamer is verteld wat het antwoord van de minister zou zijn. U hebt mij er niet over gehoord en ik kan u met de hand op het hart verzekeren dat ik er nog niets over weet. Wij zijn nu bezig met het debat in een open dialoog met de minister!

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik ben in ieder geval blij met uw toelichting en dan zullen wij gezamenlijk de koninklijke weg bewandelen en het antwoord van de minister afwachten!

Ik vind overigens dat de minister tot nu toe onvoldoende serieus geluisterd heeft naar het probleem dat met name Divosa en de VNG hebben aangedragen, namelijk dat mensen aan de onderrand van de samenleving in financiële problemen zullen komen door de hoge nominale premie, doordat zijzelf kiezen voor een hoog eigen risico of doordat zij de zorgtoeslag op voorhand gaan consumeren. De minister praat er omheen als hij op blz. 3 van de memorie van antwoord stelt: "Situaties waarin bijstandsgerechtigden vanwege hoge medische kosten in financiële problemen geraken doordat zij niet verzekerd zijn, kunnen worden aangemerkt als tekortschietend beseft van de betrokkenen voor de verantwoordelijkheid voor de voorziening in het bestaan". Als dat al zo is -- ik denk zelf dat er allerlei andere redenen zijn te bedenken waarom mensen in financiële problemen kunnen raken -- dan nog is én geen serieus antwoord gegeven op de vraag wie er ten finale verantwoordelijk voor is dat mensen niet door de bodem van het bestaan zakken, én niet op de terechte vragen van Divosa en VNG hoe hiermee om te gaan,

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

---

waarbij de vraag naar financiële tegemoetkoming voor gemeenten, die een toenemend beroep op de bijzondere bijstand voorzien, er nog maar één is.

In tegenstelling tot de minister kan ik vanuit mijn eigen ervaring -- die deel ik met heel veel mensen -- melden dat niet iedereen in staat is de eigen financiële situatie en gezondheidsrisico naar behoren in te schatten. Als men een probleem ontkent, zoals de minister doet, betekent het nog niet dat het er niet is. Ik zou daarom graag een serieus antwoord van de minister willen op mijn ook serieuze zorgen.

Ook voor zorgaanbieders zal de toename van het aantal onverzekerden problemen met zich brengen. De minister vermeldt dat eerstelijnszorgaanbieders bij oninbare rekeningen voor kosten van medisch noodzakelijke zorg die aan illegalen is verleend een beroep kunnen doen op de stichting Koppeling. Geldt dat ook voor oninbare rekeningen van onverzekerden, want volgens mij zijn dat toch niet precies dezelfde groepen? Overigens acht ik zelf de kans dat onverzekerden geen of te laat een beroep op medische zorg doen minstens zo groot en daarbij gevaarlijk voor de volksgezondheid. Wat vindt de minister daarvan? Ik denk maar aan mensen die doorlopen met tbc of andere besmettelijke de volksgezondheid bedreigende aandoeningen.

Ik ga nu over tot de verzekerden en de verschillende manieren waarop hun invloed en positie in het nieuwe zorgverzekeringsstelsel geregeld zijn. Over de vrije artskeuze is al heel wat te doen geweest. Uit de bijdrage van collega Van Leeuwen heb ik begrepen dat zij tevreden is met de exegese van de minister in de memorie van antwoord van de motie-Swenker c.s., waarin de regering onder andere werd verzocht om de vrije artskeuze voor patiënten te garanderen zonder extra premiebetalingen, hetgeen impliceerde dat men uit zou moeten gaan van restitutiepolissen als norm met alle gevolgen voor de berekening van de normpremie en de hoogte van de zorgtoeslag. In het voorlopig verslag maar ook net in haar bijdrage gaf mevrouw Van Leeuwen aan dat de minister het CDA-standpunt zoals verwoord in de motie niet heeft overgenomen. Is de minister van mening dat de vrije artskeuze door zijn uitleg voldoende gewaarborgd is? Hoe kan hij toezeggen dat hij artikel 12 zal gebruiken als blijkt dat er onvoldoende zorgaanbieders worden gecontracteerd en daarbij tegelijkertijd toegeeft dat dat eigenlijk niet kan, omdat hij private zorgverzekeraars niet kan dwingen?

Overigens mis ik in het hele verhaal nog de notie dat er zorgaanbieders zullen zijn, die er zelf voor kiezen niet gecontracteerd te worden, omdat dat voor henzelf minder rompslomp betekent, waardoor vrije artskeuze toch een farce kan blijken te zijn. Het is ook mogelijk dat zorgaanbieders zorgverzekeraars verhinderen breed te contracteren. Wat vindt de minister daarvan? Is het inzetten van artikel 12 hiervoor ook mogelijk?

De minister heeft €7 mln. toegezegd dat via het fonds PGO verdeeld kan worden ter versterking van de patiënten- en consumentenorganisaties. Vanmorgen kreeg ik een brief onder ogen van de Samenwerkende Ouderenorganisaties die mij vragen om er bij de minister op aan te dringen duidelijkheid te verschaffen over de wijze waarop het fonds PGO deze middelen gaat toewijzen

aan de PGO-organisaties. Hoe verhoudt deze toewijzing zich bijvoorbeeld tot de functiegerichte financieringssysteem die het fonds PGO wil gaan uitvoeren?

Ook heeft de minister ZN gevraagd hoe verzekeraars de verplichting zullen ingaan invullen om verzekerden een redelijke mate van invloed op hun beleid te geven. Hij heeft de indruk dat zorgverzekeraars er werk van maken en zegt op dit moment geen nadere regels te willen stellen. Wij betreuren dat want hij vermeldt ook dat ziekenfondsen in het verleden de ervaring hadden dat het vaak lastig is om verzekerden te enthousiasmeren om zitting te nemen in ledenraden. Dat pleit er mijns inziens voor om juist wel regels te stellen, omdat dat zowel voor verzekerden als voor verzekeraars een steun in de rug kan zijn om enerzijds een positie op te eisen en anderzijds te benadrukken dat er van vrijblijvendheid geen sprake kan zijn. Misschien dat verzekerden tot nu toe het gevoel hadden toch niet serieus genomen te worden en dat kan met regelgeving juist voorkomen worden. Wij hebben overigens met instemming gezien dat de minister werk maakt van de ontwikkeling van de consumentenwet, waarin de bepalingen in de verschillende wetten worden gebundeld die de rechtspositie van de patiënt en/of consument betreffen. Wij zien wat dat betreft uit naar de derde voortgangsrapportage.

Voorzitter. Ik kom bij de verzekeraars en de resultaten van de monitor door PriceWaterhouseCoopers verricht. Wij zijn blij dat de minister deze onafhankelijke audit, die mede op verzoek van de SP tot stand is gekomen, heeft laten verrichten, maar zijn echter niet gerustgesteld door de uitkomsten en delen de conclusie dat, gelet op de kwalitatief hoogstaande voorbereiding, verantwoorde invoering van de Zorgverzekeringswet mogelijk moet zijn per 1 januari absoluut niet. Wat betekent het nu precies dat bij 18 % van de zorgverzekeraars -- om hoeveel verzekerden gaat het dan ongeveer die de dupe zouden kunnen worden? -- de code oranje van toepassing is als het gaat om de IT-systemen? Ik ken geen stoplicht dat na oranje op groen springt, de minister wel? Als er kans is dat de systemen niet in orde zijn -- en dat kan haast niet anders; ik heb ook ruime ervaring met IT-systemen die op tijd klaar zouden moeten zijn -- dan lijkt mij de uitspraak van de minister een geval van wishful thinking. Ik heb in dezen dan ook dezelfde vragen als de CDA-fractie. Het commentaar van de minister op het rapport doorlezend, is het eens te meer weer treffend hoe hij verzekeraars vertrouwt op hun uitspraken, hoe serieus hij ze neemt en hoe weinig van dat alles blijkt als je ziet hoe er met de rest van de spelers in het veld -- de burgers en de zorgaanbieders -- wordt omgegaan. Hoe staat het met de IT van de zorgaanbieders? Heeft de minister daar ook onderzoek naar verricht? Hoe klaar zijn zij ervoor en hoe klaar zijn de burgers? Dit geldt zeker ook voor modelovereenkomst en de daarop geënte modelpolissen. Klopt het dat er nog geen enkele modelpolis van een zorgverzekeraar is goedgekeurd door het CTZ? Hoeveel tijd rest hier nog voor? Het lijkt mij sowieso een illusie te denken dat er begin november al polissen zijn in te zien. Dat betekent dat burgers nog lang in onzekerheid zullen blijven over wat er straks te kiezen valt en wat ze ervoor moeten betalen.

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Ik verwacht overigens nog heel wat gedoe tussen CTZ, CVZ en zorgverzekeraars als het gaat om de manier waarop verzekerde prestaties functioneel worden omschreven. Voor gedoe is helemaal geen tijd meer en dat houdt het risico in zich dat er onduidelijke en onzorgvuldige polissen op de markt verschijnen, die vervolgens weer allerlei procedures bij geschillen commissies zullen veroorzaken. Hoe ziet de minister dat?

Als zorgaanbieder, huisarts ben ik nog niet benaderd door zorgverzekeraars met een contract voor 2006. Verwacht de minister dat zorgverzekeraars met ingang van 2006 de onderliggende contracten voor de natura- en restitutiepolissen die ze dan wel al aanbieden, ook al gesloten hebben? Waarop baseert de minister overigens zijn mening dat zorgaanbieders ten opzichte van zorgverzekeraars een sterke uitgangspositie hebben bij onderhandelingen? Mijn ervaring is dat veeleer het omgekeerde het geval is. Fysiotherapeuten bijvoorbeeld, denken er over het algemeen ook anders over.

Een ander onderwerp waarover wij in juni ook uitgebreid spraken en waarover de afgelopen maanden ook druk vergaderd is, is privacy en de waarborging van het medisch beroepsgeheim. Wij zijn blij dat de minister de bezwaren die zeker ook door de fractie van de SP naar voren zijn gebracht, zo serieus heeft genomen en heeft toegezegd om met een ministeriële regeling te komen ter aanvulling op artikel 87 van de Zorgverzekeringswet. We betreuen het wel dat de tekst ondanks toezeggingen vandaag niet voorligt, zodat ook nog niet valt in te schatten hoe het commitment van de uitvoerende partijen zal zijn. Mevrouw Van Leeuwen wees hier ook al op. Zolang de formulering van de regeling en de beoordeling ervan door de professionals niet bekend is, verwacht ik dat de professionals zich, evenals bij de uitvoering van de huidige Ziekenfondswet, zullen laten leiden door de eed van Hippocrates en de WGBO, waarin het beroepsgeheim de privacy van de patiënt waarborgt. Ik verschil van mening met de minister over de vraag of dit in het verleden niet goed geregeld was. Wij hadden in het verleden immers goede ankerpunten. Deze constatering is niet als dreiging bedoeld, maar wel als een oprechte uitnodiging aan de minister om haast te maken met de ministeriële regeling en oog te hebben voor de zorgen die heersen bij de zorgaanbieders. Voor artsen is het beroepsgeheim heilig en het startpunt bij de ontmoeting met iedere patiënt.

Voor mijzelf is overigens het hele gedoe rond privacy en beroepsgeheim een van vele voorbeelden die aantonen dat zorg zich niet leent voor marktdenken en marktprincipes. In dit geval gaat het om het ten behoeve van fraudebestrijding te grabbel gooien van de meest intieme informatie over mensen, waarmee anderen vervolgens ondanks Chinese muren, die mijns inziens net zo virtueel kunnen zijn en sterk als menige firewall, aan de haal kunnen gaan. Het zal u niet verbazen dat ik deze ontwikkeling afwijs. Op grond van welke argumenten acht de minister het noodzakelijk en aanvaardbaar dat met ingang van 1 januari 2006 DBC-prestatiebeschrijvingen onder vermelding van de volledige DBC-code op de nota aan de zorgverzekeraar worden vermeld? Geldt dit overigens alleen voor de DBC's uit het vrij onderhandelbare B-segment of ook voor die uit het A-segment? Op welke manier wordt vormgegeven aan de

geheimhoudingsplicht van alle medewerkers van zorgverzekeraars? Hebben zij een beroepscode, leggen zij een eed of gelofte af?

De minister meldt ergens dat onderzoek naar versleuteling van de DBC's geschiedt door het SIV en dat daar in oktober over wordt gerapporteerd. Wat is precies het SIV? Mevrouw Van Leeuwen gaf er een andere naam aan, had het volgens mij over "het IVF" of iets in die geest en zei dat daarover in oktober wordt gerapporteerd. Ik ben benieuwd naar wat voor instantie daar nu weer achter staat, ik had er niet eerder van gehoord.

Hoe reëel acht de minister de kans dat vanaf 1 januari 2006 het BSN operationeel is? Daarbij gaat het natuurlijk ook over de noodzakelijke ICT-aanpassingen. En wanneer baart de commissie-Korthals Altes nu eindelijk het voorstel voor een maatschappelijk aanvaardbaar uurtarief voor specialisten? Dat zou toch al in juni bekend zijn?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Voorzitter. Voordat mevrouw Slagter er iets achter zoekt, in mijn tekst staat "Stichting Informatie Voorziening". Ik zie inderdaad dat daar tussen haakjes iets anders is neergezet. Dat is de terminologie. Ik heb dit gewoon uit de stukken, dus zoekt u er niets achter.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Dat deed ik helemaal niet, hoor. Ik denk dat we gezamenlijk wel via een IVF-methode tot het juiste antwoord komen, maar nu nog het antwoord van de minister.

We ontvingen onlangs het rapport dat het onderzoek beschrijft naar alternatieven voor no-claim en eigen risico, een ander punt dat in de motie- Swenker c.s. werd genoemd. Mijn conclusie is dat het hoe dan ook ingewikkeld is om wijzigingen in te voeren en dat het dan misschien maar het beste is om de evaluaties af te wachten. Met één uitzondering mijns inziens en dat is het verschil tussen wat wel en niet valt onder no-claim en eventueel eigen risico. Zelfs de zorgverzekeraars hebben hier veel moeite mee en wijzen ook op het probleem hoe een eigen risico met een restitutiepolis is te verrekenen. Is de minister nog van plan wat aan dit verschil te doen? Mijn voorstel zou zijn om in ieder geval huisartsenzorg in zijn totaliteit niet onder het eigen risico te laten vallen, zoals ook bij de no-claim het geval is. Dit zal de duidelijkheid zeker ten goede komen.

Graag zou ik willen dat de minister nog eens uitlegde hoe het nu zit met de AWBZ-premie. Ik snap het namelijk niet. In de brochure van VWS "Ziektekostenverzekeringen in Nederland, het nieuwe Zorgverzekeringsstelsel" staat dat iedereen die van rechtswege AWBZ- verzekerd is, verplicht is een zorgverzekering af te sluiten. Als toelichting staat daarbij dat het gaat om degenen die legaal in Nederland wonen of in het buitenland wonen en in Nederland werken en aan de loonbelasting onderworpen zijn. Bij de toelichting op de AWBZ staat evenwel dat alle ingezetenen van Nederland van rechtswege verzekerd zijn en niet-ingezetenen die aan de Nederlandse loonbelasting zijn onderworpen, met name grensarbeiders en expatriates. In de discussie in de Tweede Kamer is echter genoemd dat Nederlanders in het buitenland met AOW- en/of pensioen- of WAO-uitkering ook verplicht onder de basisverzekering vallen: zij betalen

het CVZ de premie voor zorg in het woonland en het CVZ int ook de inkomensafhankelijke premie. Het CVZ betaalt de rekeningen van buitenlandse ziekenhuizen en huisartsen als het EU landen of de verdragslanden Turkije en Marokko betreft. Zijn deze mensen ook AWBZ-premieplichtig en betalen zij daarmee voor iets waar ze vervolgens geen recht op hebben, want de aanspraken hierop vervallen toch per 1 januari 2006? Hebben deze mensen ook recht op de zorgtoeslag?

Voorzitter, ik kom tot een afronding. De haast om tot invoering op 1 januari te komen, lijkt meer met prestige en electorale overwegingen te maken te hebben dan met het nastreven van goed beleid. Dat is op zich al kwalijk. Het is echter extra kwalijk omdat het hier om de grootste hervorming van het zorgstelsel gaat. Het is helemaal kwalijk omdat het gebeurt op een moment dat het vertrouwen in de regering historisch laag is en buiten het parlement een overgrote meerderheid van de mensen plus de uitvoerders tegen of op z'n minst vreselijk sceptisch is. Als de invoering mislukt, wordt er geweldig veel voedsel gegeven aan de opvatting dat regering en parlement maar doen, zonder rekening te houden met de bevolking. Daarmee gokt de regering met onze democratie. De mededeling van deze minister dat hij vertrekt als het fout gaat is weliswaar stoere taal, maar wat kopen we ervoor als hij als erfenis een chaotische toestand achterlaat en daarmee bewerkstelligt dat de burgers nog minder vertrouwen in de politiek hebben? Wij vinden dat de senaat vandaag gewoon zijn werk moet doen: beoordelen of met de aanname van de Invoerings- en Aanpassingswet de Zorgverzekeringswet gereed is voor uitvoering. Voor deze beoordeling moeten nog veel vragen beantwoord worden, door mijn collega's en mijzelf gesteld. Maar ook als alle losse eindjes vandaag worden vastgeknoopt, blijft het nog een broddelwerk. Ik weet dat ik hierin niet alleen sta en dat mijn mening gedeeld wordt door heel veel maatschappelijke en beroeps- en brancheorganisaties, waar heel veel verstandige mensen zitten. Het blijft voor mij heel dan ook erg moeilijk dat we daar geen rekening mee houden. We zijn er voor de burgers, ook als Eerste Kamer. We wachten de beantwoording van de minister af.

De vergadering wordt van 12.16 uur tot 12.23 uur geschorst.

*N

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter. Ik voer het woord mede namens de ChristenUnie. Het is vandaag kil in deze zaal. Wellicht is dat een strategie van u. Een aantal woordvoerders hebben al een leeuwenaandeel voor hun rekening genomen en moesten hun geest helder houden. Het is dan heel belangrijk dat het koel is. Ik begrijp dat u nu heel hard aan het stoken bent om, straks als ik klaar bent, de heer Van der Lans wat slaperig te maken.

Laat ik beginnen met een terugblik. Dit wetsvoorstel is een belangrijke stap op weg naar de herziening van ons zorgstelsel. Het is ook een bijzondere stap. In honderd jaar is het niet gelukt om één wet tegen ziektekosten voor alle Nederlanders te realiseren. Toen de

bekende AR-voorman dr. Abraham Kuyper minister-president was van 1901 tot 1904, werd het eerste ontwerp voor een wet tegen gevolgen van ziekte, zowel loonderving als ziektekosten, ingediend. Er zijn in die honderd jaar veel pogingen gedaan om te komen tot een algemene ziektekostenwet voor iedereen. De Ziekenfondswet kwam er op 13 oktober 1964, toen de Eerste Kamer hiervoor het groene licht gaf. Het duurde echter tot 1966 voordat deze werd ingevoerd. In dat spanningsveld opereren we vandaag. Ook daarna zijn er verschillende pogingen geweest om tot een algemene ziektekostenwet te komen voor iedereen. Een interessante analyse van een parlementaire commissie in 1994 toonde aan dat dit telkens niet lukte omdat de politieke tegenstellingen te groot waren en de belangen van de verschillende actoren te divers; zij konden elkaar gewoon niet vinden. De vraag is waarom het nu wel lukt. Is er een verschuiving opgetreden in het politieke denken van de hoofdstromingen? Zijn de verschillende actoren het nu eens over deze wet? Laat één ding duidelijk zijn: onze fracties vinden het op zich een goede zaak dat er één zorgverzekeringswet komt voor alle Nederlanders, waarbij nadrukkelijk rekening is gehouden met gemoedsbezwaarden, mensen met principiële bezwaren tegen verzekeringen. Dezen moeten wij niet verwarren met mensen die als zij zorg nodig hebben, die niet betalen; zij proberen niet op andermans zak te leven. Ik merk dit op omdat wij vandaag ook de andere problematiek behandelen van de niet-verzekerden, om welke reden ook. Deze mensen zullen in dat opzicht nooit problemen geven, voor hen hoeven we geen risicofonds in het leven te roepen.

Het lijkt erop dat nu een definitief einde wordt gemaakt aan het huidige duale stelsel van ziekenfondsen en particuliere ziektekostenverzekeringen, dat dus de hoofdstructuur van dit publieke-private systeem dat al meer dan zestig jaar bestaat, wordt verlaten. In de loop der jaren is al een aantal grotere en kleinere aanpassingen van het stelsel tot stand gekomen. Een en ander heeft het stelsel niet doorzichtiger gemaakt. De regelgeving en daarmee de uitvoering van dit duale systeem was in de loop der jaren dermate ingewikkeld en ook onrechtvaardig geworden dat alleen een nieuwe wet de ontstane problemen kan oplossen. Een ander punt is dat door de steeds toenemende technologie en de vergrijzing de kosten in de zorg excessief zullen stijgen. En we hebben van de minister begrepen dat naar zijn mening een eenvormige Zorgverzekeringswet deze kosten beter beheersbaar zal maken. Ik hoop dat hij deze bewering nog eens zal onderbouwen.

Uit deze inleiding zal duidelijk zijn dat onze fracties van mening zijn dat het vandaag niet enkel om technische zaken gaat; deze komen erbij, zijn al uitgebreid aan de orde geweest, maar het gaat om méér. Dit wetsvoorstel is in ieder geval nodig om tot de beoogde basisverzekering te komen. We willen evenwel nogmaals benadrukken dat onze fracties het terrein van de zorg niet beschouwen als een markt. Er is in de zorg allereerst geen sprake van een marktsituatie. Immers, in een marktsituatie heeft de klant keuzemogelijkheden, om maar een voorbeeld te noemen. En daar is hij niet afhankelijk van de aanbieder van het product, terwijl in de zorg de patiënt min

of meer afhankelijk is van de deskundigheid van de hulpverlener en niet zoveel, soms zelfs helemaal geen keuzemogelijkheden heeft. In een markt geldt ook dat degene met geld meer kan aanschaffen en meer diensten kan kopen dan mensen zonder geld. In de markt is een contractrelatie uitgangspunt.

Voorzitter, onze fracties kiezen in de zorg op principiële gronden voor een contactrelatie. Wij willen juist in de zorg uitgaan van solidariteit: rijken voor armen, jongeren voor ouderen en gezonden voor zieken. De Bijbel leert ons dit uitgangspunt en dat is heel heilzaam voor een samenleving. Nu vandaag een beslissing moet worden genomen over de invoering op 1 januari 2006 van de Zorgverzekeringswet is het zaak om te kijken of die solidariteit niet onder spanning staat. De zorgverzekeringsmarkt zal de handen vol hebben aan deze, meest gecompliceerde, periode van zijn bestaan. Zorgverzekeraars, zorgaanbieders, verzekerden en overheid zullen moeten wennen aan de nieuwe verhoudingen en rollen. Alle betrokkenen zullen in een geheel andere constellatie een nieuwe balans moeten zien te vinden. Ik verwacht dat dat een moeilijke operatie zal zijn die veel tijd en energie zal vergen. Hierdoor laten de voor- en nadelen van toekomstige ontwikkelingen in de zorgverzekeringsmarkt zich op dit moment nog niet goed tegen elkaar afwegen. Naar onze mening is op dit punt sprake van een spanningsveld. Dat geldt in niet mindere mate voor de risico's van de toekomstige ontwikkelingen. Een poging om te voorspellen hoe de zorgverzekeringsmarkt zich ontwikkelt op het gebied van nieuwe toetreders, polisvarianten, collectieve contracten, aanvullende verzekeringen, service, keuzevrijheid en mobiliteit van verzekerden is niet mogelijk. Onze fracties willen daarom voor de toekomst wel duidelijk zijn. Wij willen nu nadrukkelijk uitspreken dat uitdunning van het basispakket, doordat zaken naar de aanvullende verzekering gaan en groepen bepaalde noodzakelijke zorg niet meer kunnen krijgen, voor ons niet bespreekbaar is. Wij nodigen de minister nadrukkelijk uit op deze beschouwing in te gaan en aan te geven wat zijn ideeën zijn.

Voorzitter, ik kom te spreken over de kortere termijn. Uit de vele reacties blijkt dat de voorlichting grote groepen niet of nauwelijks bereikt. Wel wordt in de voorlichting van het ministerie van VWS uiteengezet wat er echt gaat veranderen voor de verzekerde. Daarbij wordt gesteld: "verzekeraars mogen u niet weigeren" en "zij mogen ook geen hogere premie vragen als u oud of ziek bent". Verzekerden zijn echter zeer geïnteresseerd in de kosten van de verzekering en de gevolgen voor hun budget, maar daar komen zij nauwelijks achter. Het betreft vooral ouderen en chronisch zieken. Dat probleem wordt versterkt door de telefonische onbereikbaarheid van de Belastingdienst. De betreffende dienst verwijst daarnaast bij vragen over toeslagen, en de uitvoering van toeslagen, vaak direct door naar de zorgverzekeraars. Ik wijs de bewindslieden erop dat over de te geven voorlichting toch andere afspraken zijn gemaakt, ook in dit huis. Om de zorgverzekeringswet op korte termijn in te voeren, moeten zaken helder zijn. Is 1 januari wellicht te vroeg voor invoering? Wij horen daarover graag wat toezeggingen van de minister en de staatssecretaris.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik stel collega Van den Berg een huisartsenvraag. Wat vindt hij zelf van de invoeringsdatum? Vindt hij januari te vroeg?

De heer **Van den Berg** (SGP): Ik heb mijn vraag aan de minister gesteld. Als er geen duidelijke verbetering optreedt in de voorlichting en de benadering, is invoering in januari te vroeg. Het is evenwel goed gebruik in dit huis om eerst de minister aan het woord te laten en ik wacht zijn beantwoording af. Over huisartsen gesproken, toen ik jaren geleden op een eiland burgemeester werd, was er één huisarts. Mijn voorganger waarschuwde mij om uit zijn handen te blijven. Ik heb die waarschuwing altijd ter harte genomen.

Voorzitter. Veel burgers maken zich zorgen over de effecten van de nieuwe wet op hun inkomen. Naast de verhoging van de nominale premie vreesden zij een toename van de eigen betalingen door gebruik van zorg. Voor een deel wordt die vrees veroorzaakt door de bepalingen in de nieuwe wet over no claim en eigen risico, maar voor een ander deel door de verwachting dat bepaalde vormen van zorg nu of te zijner tijd van wettelijke vergoeding worden uitgesloten. Men kan zich hiervoor bijverzekeren aan de hand van een aanvullende verzekering maar de premies zijn de afgelopen jaren aldoor gestegen en vallen niet onder de compensatie in het kader van de wet zorgtoeslag. Hoe kan worden voorkomen dat mensen hiervan gedeprimeerd raken? Op die manier ontstaan weer andere problemen.

Namens de fracties waarvoor ik spreek, vraag ik opnieuw aandacht voor de toegang tot de collectieve arrangementen. Deze zullen naar onze mening massaal worden afgesloten. Met deze contracten kunnen immers premiekortingen tot 10%, het wettelijke maximum, worden bedongen. Voor werkgevers is dat interessant. Door de beoogde administratieve voordelen op zorgkosten en door betere en snellere zorg wordt dat geld terugverdiend. Bovendien kunnen deze regelingen bijdragen aan besparingen op kosten van werkgevers voor verzuim en reïntegratie. In dergelijke situaties is er geen vrije keuze voor de verzekerde, omdat de werkgever de keuze bepaalt voor de zorgverzekeraar. Wordt daarmee niet het stemmen met de voeten beperkt? Een aantal jaren is ingezet op stemmen met de voeten, maar als er te veel contracten worden afgesloten, wordt de rol van de verzekerde uitgehold. De invloed van de verzekerde op het beleid van de zorgverzekeraar wordt op die manier te veel beperkt. Ik pleit daarom voor een veel sterkere regeling. De minister heeft een sterkere positie van de verzekerde toegezegd. Natuurlijk hebben de zorgverzekeraars niet de intentie een ongewenste kruissubsidie tot stand te brengen tussen collectief en niet-collectief verzekerden voor de zorgverzekeringsmarkt, maar het betreft niet de overige verzekeringen en diensten die verzekeraars aanbieden. Wat is de visie van de minister op de beperkte invloed van verzekerden?

Wij vinden het ongewenst dat door collectiviteitskortingen individuele premies worden verhoogd. Ik vraag de minister op welke wijze dat voorkomen kan worden. Prof. Van de Ven wees recent nog op een mogelijk ander effect. Hij stelde dat als

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Nederlanders massaal een korting krijgen door middel van een collectieve verzekering, dit op de een of andere manier gecompenseerd zal moeten worden. Hij wees er daarbij op dat organisaties risicoselectie kunnen toepassen op degenen die lid willen worden van hun collectiviteit. "De collectiviteit doet de selectie en kan kiezen voor gezonde mensen die aantrekkelijk zijn voor de zorgverzekeraar". Beschouwt de minister dit ook als een reëel gevaar voor de nieuwe collectiviteitsmarkt die aan het ontstaan is? Ziet hij mogelijkheden om dit te voorkomen?

In de presentatie van de inkomenseffecten zijn de fiscale gevolgen van de werkgeversvergoeding van de inkomensafhankelijke bijdragen opmerkelijk. Voor werknemers net onder de grens van 30.000 euro kan dit effect oplopen tot bijna 800 euro extra inkomstenbelasting. Kan de minister dit bevestigen? Wij vragen met name nog aandacht voor de werkende jongeren van 18 tot 23 jaar, de mensen die in de vut zitten, alsmede voor de mensen met een prepensioen.

Voorzitter. Wanbetalers kunnen na drie maanden worden uitgeschreven. Onze zorg is dat er een behoorlijk aantal wanbetalers c.q. niet-verzekerden zal zijn. Is het mogelijk om een incentive in te voeren zodat verzekeringsmaatschappijen gestimuleerd worden verzekerden niet direct uit te schrijven?

Ik sluit mij aan bij de vragen van mijn collega over de modelpolissen waarvan er nog niet een is goedgekeurd. Dat moet toch geweldig ingewikkelde problemen geven? Bij deze ingewikkelde operatie moet er een risicopot zijn om problemen op te lossen.

Ik vraag ook aandacht voor de toezeggingen die zijn gedaan aan de werkgevers met betrekking tot de kostenneutraliteit bij de stelselwijziging. De inkomensafhankelijke zorgpremiestelling in 2006 lijkt voor hen niet lastenneutraal uit te vallen. Is het juist dat het bedrag ruim 1 mld hoger uitkomt dan gedacht? Wordt dit door het kabinet gecompenseerd met lastenverlichtingen elders? Op welke wijze vindt die plaats en wat gebeurt er in de komende jaren?

De nieuwe zorgwet geeft een nieuwe aanzet om te komen tot een verandering van de filosofie achter de zorg. Wij hebben geen problemen met het uitgangspunt dat er concurrentie is tussen zorgverzekeraars of met de nieuwe rol van zorgverzekeraars op de zorginkoopmarkt, onder de voorwaarde dat de invloed van de verzekerden optimaal is geregeld. Wel hebben wij grote bezwaren als de zorg uitsluitend wordt gezien als een product en de patiënten als klanten die bij de zorgproducent inkopen via de zorgverzekeraar. Zorg is van een andere orde. Bij zorg gaat het om handelen vanuit een bewogenheid met de medemens. Zorg heeft spiritualiteit en aandacht nodig. Zorg heeft mensen nodig die zich willen inzetten voor de ander. Onze fracties willen die contactrelatie veilig stellen voor de toekomst. Staat de minister in dit opzicht aan onze kant?

*N

De heer **Schouw** (D66): Voorzitter. Zonder overdrijven kan gesteld worden dat het vandaag alweer een historische dag is voor de toekomst van de zorg in Nederland. Voor het zomerreces sprak deze Kamer uitvoerig over de nieuwe

zorgverzekeringswet. In het debat van toen waren nog veel onduidelijkheden. In het debat van vandaag moet beoordeeld worden of de gevraagde, noodzakelijke verbeteringen worden doorgevoerd. Voor de fracties van D66 en OSF staan de hoofdlijnen van de zorgverzekeringswet daarbij niet meer ter discussie; daarover is uitvoerig besproken en besloten in juni. Die hoofdlijnen steunen wij nog steeds ten volle. Er komt een overzichtelijk systeem van een basisverzekering voor iedereen: één stelsel. De zorg in Nederland wint op die manier aan overzichtelijkheid. Zorgverzekeraars en aanbieders moeten gaan concurreren om de gunst van de klant. Daarmee ontstaan meer prikkels voor een betere verhouding tussen prijs en prestatie. Er komt meer greep op de onbeheersbare stijging van de kosten van de zorg. Concurrentie, introductie van marktprikkels, benchmarking en transparantie leiden naar verwachting tot een effectievere manier van werken en tot kostenreductie. Die zijn belangrijk om het zorgstelsel ook in de toekomst betaalbaar te houden. Is daarmee alles koek en ei? Het antwoord daarop luidt: nee. Onze fracties willen nog een aantal kwesties aan het kabinet voorleggen, namelijk de zorgvuldige invoering, de kosten, de ingewikkelde zorgtoeslag, de onverzekerden, de collectieve contracten en de no claim en het eigen risico.

Ik kom allereerst te spreken over de zorgvuldige invoering. Direct na het zomerreces namen de waarschuwingen voor een zorgvuldige invoering van de nieuwe zorgverzekeringswet onheilspellend toe. "Orkaan Hans" zou verwoestend toeslaan. Met een geweldig geraas zou "Orkaan Hans" op 1 januari 2006 de burger bereiken en met nietsontziende kracht alles veranderen in totale chaos. Wie echter wat nauwkeuriger de memorie van antwoord leest, kan niet anders concluderen dan dat de minister niet uit is op een orkaan. Er wordt juist weinig aan het toeval overgelaten. De meeste risico's zijn benoemd en ingeschat en daarop worden acties ondernomen. Voor een dergelijk doortastende aanpak bij die majeure hervorming hebben onze fracties veel waardering. Die waardering geldt niet alleen de minister maar ook het kabinet. Afgelopen vrijdag zagen wij minister De Geus vol verve dit verhaal verdedigen. Ook de ambtelijke organisatie verdient waardering. In een paar maanden is een publiekscampagne uit de grond gestampt en is de bedrijfsvoering bij verzekeraars binnenstebuiten gekeerd. Ook uit de duidelijke en complete tweede voortgangsrapportage over de zorgverzekeringswet van 20 september jongstleden blijkt dat voor gemeenten, gemeten naar de huidige stand van zaken, een zorgvuldige invoering mogelijk is. Één belangrijk aspect kan echter nog voor buitengewoon veel problemen zorgen, namelijk de soliditeit van de ICT-systemen. Die systemen vormen de backbone van de totale operatie. De bevindingen van een extern adviesbureau ten aanzien van de systemen die verzekeraars gaan gebruiken, baren de fracties van D66 en OSF grote zorgen. De onderzoekers noemen de ICT-systemen de achilleshiel voor de invoering van de zorgverzekeringswet. De aanpassingen van bijna alle ICT-processen noemen zij complex en risicovol. Het externe adviesbureau komt dan ook tot de erg zuinige conclusie dat een verantwoorde invoering niet onhaalbaar is. Over dat zinnetje is nagedacht! Daarmee lijkt het professionele

bureau zich te willen indekken. Al met al zijn de vooruitzichten voor een rimpelloze invoering niet goed. Dat is zorgelijk, omdat een soepele invoering van de zorgverzekeringswet staat of valt met de werkende ICT-infrastructuur. Kan de minister aangeven wat zijn taxatie is op dit punt? Kan hij garanderen dat de systemen op 1 januari ten volle werken?

Mijn volgende punt betreft de kosten. Naarmate de publiekscampagne meer op stoom komt, komen de mensen met meer vragen. Voor veel mensen zijn de systeemvragen niet interessant terwijl daarover juist uitgebreid wordt gecommuniceerd. De "ik"-vragen zijn van belang: hoe hoog wordt de premie voor mij, wat komt er in mijn pakket, ga ik er financieel op vooruit of achteruit, hoe zit het met mijn aanvullende polis? Die vragen worden door mensen gesteld. Een groot probleem is dat de antwoorden op die vragen pas half december bekend zijn. Het gevaar bestaat dat er nog twee maanden moet worden doorgemodderd omdat de antwoorden op die "ik"-vragen niet beantwoord worden. Juist die langdurige onzekerheid maakt mensen kwaad. Onze fractie vreest dat hoe meer voorlichting er komt over het systeem, hoe indringender de wat-betekent-dat-voor-mijvragen worden. Ik vraag de minister of de zorgverzekeraars hun individuele klanten wellicht spoediger dan half december een brief kunnen sturen over de veranderingen van het zorgstelsel. Natuurlijk is nog niet alles duidelijk op dat punt, maar met het inbouwen van een aantal marges wordt al veel bereikt.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): De heer Schouw maakt zich zorgen over de invoeringsdatum vanwege de ICT en de mensen die het allemaal moeten ondergaan. Zijn wij echter niet zelf verantwoordelijk voor die onzekerheid omdat wij het proces tegen de invoeringsdatum aanduwen? Alle onzekerheid hebben wij zelf gecreëerd omdat wij uitgaan van de invoeringsdatum en het gehele bestuurlijke proces daartegenaan duwen. Als die druk van de ketel gaat, komt dat de zorgvuldigheid ten goede. Wij moeten ook zelf de verantwoordelijkheid naar ons toetrekken. Wat vindt de fractie van D66 daarvan?

De heer **Schouw** (D66): U hebt natuurlijk een punt. Als een majeure operatie wordt gestart waarmee veel zaken worden veranderd, dan kost het veel moeite om alles uit te lijnen en te laten landen. De gemakkelijkste oplossing is om de data te verschuiven. Onder druk wordt echter alles vloeibaar en daar kan ook rekening mee worden gehouden. Er mogen daarbij geen onverantwoorde keuzes worden gemaakt door blind te zijn voor de risico's. Uit de totale risico-inventarisatie blijkt eigenlijk maar één pijnpunt, namelijk de ICT. Daar moeten wij goed naar kijken.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik luister met verbazing naar hetgeen collega Schouw net heeft betoogd. Enerzijds zegt hij dat langdurige onzekerheid mensen kwaad maakt. Anderzijds zegt hij: laat zorgverzekeraars maar vast een brief sturen waarin ongeveer staat wat de veranderingen inhouden. Met het inbouwen van marges zou al veel bereikt worden. Het gaat er echter juist om dat mensen precies de gevolgen willen weten. Een brief met allerlei marges roept alleen maar meer vragen op. Bij de start van

de voorlichtingscampagne bleek ook dat veel zaken onduidelijk waren en tot vragen leidden. Daardoor kwamen veel telefoontjes binnen bij Postbus 51. Het voorstel van de heer Schouw lijkt mij dan ook niet zo goed. Ik stel voor dat hij die twee alinea's beter met elkaar in overeenstemming brengt.

De heer **Schouw** (D66): Naar mijn mening zijn die alinea's wel in overeenstemming met elkaar. Daar kan mevrouw Slagter wel van uitgaan, want ik heb het heel netjes voorbereid. Alleen met overheidscommunicatie over de stelselwijziging, komen wij er niet. Dat is een beetje mijn punt. Ik als verzekernemer heb een relatie met mijn verzekeraar. Ik wil eigenlijk dat mijn verzekeraar met mij gaat communiceren over wat de veranderingen voor mij betekenen. Dat geeft de mensen veel meer duidelijkheid. Ik wil de minister vragen de verzekeraars op te roepen, te starten met communiceren met hun individuele klanten over wat zij nu al kunnen meedelen wat een en ander voor die klanten betekent. Die suggestie doe ik. Als mevrouw Slagter het daarmee niet eens is, is dat buitengewoon jammer.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Moet in die voorlichting in ieder geval de hoogte van de premie staan?

De heer **Schouw** (D66): Het zou fantastisch zijn als dat eerder kan. Uit mijn woorden kunt u proeven dat de minister oproep de verzekeraars te vragen of het niet wat eerder kan. Het zou heel fijn als u dat verzoek wilt ondersteunen, mevrouw Slagter, dan kunnen wij enige druk uitoefenen op de verzekeraars om de patiënten meer duidelijkheid te geven. Dat is in het belang van de consument. Ik denk dat dit belang ons verenigt, mevrouw Slagter.

In een poging om tot verheldering te komen wil ik zo'n marge eens verkennen. Als eerste de nominale premie. Die wordt gemiddeld €1104 voor een naturapolis. In de schriftelijke voorbereiding heb ik gevraagd of de minister een bovengrens wil aangeven waarbij de gemiddelde poliskosten voor hem nog acceptabel zijn. Uit de memorie van antwoord blijkt dat hij dat niet wil doen. Stel dat er €1200 euro uitkomt. Haalt de minister dan losjes zijn schouders op en gaat over tot de orde van de dag, of onderneemt hij actie? Welke duidelijkheid kan hij onze fracties, maar ook de mensen in het land, op dit punt geven? Welke marge is voor hem toelaatbaar op dit punt?

De heer **Hamel** (PvdA): Wat bedoelt de heer Schouw met gemiddelde poliskosten? Er kunnen immers polissen van €1000 bijzitten maar ook van €1500.

De heer **Schouw** (D66): Ik spreek over de gemiddelde prijs voor de naturapolis.

De heer **Hamel** (PvdA): Spreekt de heer Schouw over de hoogte van sommige polissen over de hoogte van de gemiddelde polis? De gemiddelde polis bestaat namelijk niet! Een van de problemen is de discussie is dat wij spreken over gemiddelden. Dat kan heel erg opbreken.

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

De heer **Schouw** (D66): Wij spreken hier al een tijdje over een gemiddelde. Ik houd mij daar mij even aan vast, mijnheer Hamel.

Overigens zijn wel blij met de duidelijk die onder andere Boris Dittrich vorige week gaf bij de algemene politieke beschouwingen kon geven aan studenten. De studenten worden gecompenseerd met een verhoging van de basisbeurs met €150 per jaar.

Een andere onduidelijkheid betreft de zorgtoeslag. De verwachting is dat ongeveer zes miljoen mensen die toeslag krijgen. Als dat niet goed geregeld wordt, zijn er binnen de kortste keren zes miljoen ontevreden klanten. De staatssecretaris van Financiën is hiervoor verantwoordelijk en de eerste berichten zijn niet zo hoopgevend. Ik heb begrepen dat mensen werden verzocht, een formulier in te vullen en een offerte mee te sturen van een verzekeraar voor een nieuwe polis. En dat terwijl nog niemand een offerte heeft! Wij willen graag weten, hoe dit zo heeft kunnen gebeuren. Door dergelijke fouten ontstaat er buitengewoon veel verwarring. Wij willen ook graag weten of nu alles nu wel op rolletjes loopt.

Verder willen wij ook graag de vinger aan de pols houden bij de invoering van de zorgtoeslag. Wie drie maanden geen premie betaalt, wordt uitgeschreven, is dan niet verzekerd en daarmee, zo zou men kunnen zeggen, strafbaar. Als de onverzekerde wordt gepakt, moet deze de achterstallige premie betalen en een boete van 130%. Wat gebeurt er als iemand niet kan betalen? Ontstaat er een carroussel van wanbetalers, zoals de gemeenten vrezen? En wat denkt de minister hieraan te doen?

Een probleem dat de fracties van D66 en OSF zwaar op de maag ligt betreft de onverzekerde mensen. In Amerika is bijna een op de drie mensen onverzekerd. Ik geloof niet dat dit hier zal gebeuren, maar dit probleem mag absoluut niet worden veronachtzaamd. Bovendien zal de financiële schade van niet betaalde premies of niet betaalde zorg worden verhaald op andere verzekerden en dat zet de solidariteit van het stelsel onder druk.

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft de afgelopen weken in overleg met DIVOSA drie handreikingen gedaan om de problemen van onverzekerde aan te pakken. Ten eerste moet het zodanig geregeld worden dat automatische inhouding van de zorgpremies van bijstandsgerechtigden mogelijk is. Ten tweede de belastingdienst de premie direct aan de verzekeraar laten betalen en ten derde de verzekeraars te verplichten om de betalingsachterstanden te melden bij het Inlichtingenbureau. Dat lijken ons zinnige suggesties. Dankzij een motie van D66 in de Tweede Kamer kunnen mensen er straks voor kiezen om hun zorgtoeslag direct naar hun verzekeraar te laten overmaken. Ook deze maatregel zal zeker bijdragen aan een soepeler invoering.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Ik heb gisteren de belastingtelefoon gebeld en kreeg na heel veel moeite iemand aan de lijn, die mij zei dat het helemaal niet mogelijk is dat de belastingdienst de premie direct aan de verzekeraar betaalt. Misschien kan de minister dit punt straks even oppakt en uit de wereld helpt, dan hoef ik het in mijn termijn niet meer naar voren te brengen.

De heer **Schouw** (D66): Dat is dan een punt voor staatssecretaris Wijn. Het goed dat de heer Van der Lans hierop wijst. Ik neem aan de belastingdienst dat wel goed regelt.

Ook zien onze fracties geen bezwaar wanneer de belastingdienst de zorgtoeslag voor notoire wanbetalers direct overmaakt naar de zorgverzekeraar. Eigen verantwoordelijkheid is een mooi beginsel, maar het kabinet moet op dit punt niet naïef zijn. Sommige mensen kunnen die verantwoordelijkheid gewoon niet aan. Ze willen wel, maar kunnen niet. Dan moet de overheid een beetje daarvoor zorgen.

Wat te doen met de onverzekerden? De reactie in de memorie van antwoord is wat dit betreft wel erg magertjes. Wil de minister toezeggen dat hij constructiever dan tot nu toe het geval is, zal omgaan met de suggesties van VNG en DIVOSA?

De zorgtoeslag in zijn geheel overziend, merk ik op dat het allemaal wel ingewikkeld overkomt: regels, papier en het rondorganiseren van geld. Kan het niet een slagje effectiever? Onze fracties zouden dan ook graag zien dat er een onafhankelijke commissie wordt ingesteld die kritisch kijkt naar de wijze en de effecten van de invoering van de zorgtoeslag. Een commissie die halverwege 2006 met een verslag komt van haar bevindingen én van de minister de vrijheid krijgt met adviezen te komen om de effectiviteit van dit beleid te vergroten. Wij verwachten op dit punt een harde toezegging van de minister.

Het sluiten van collectieve contracten is een sympathieke gedachte, maar als we eerlijk zijn, moeten wij constateren dat de uitvoering ervan een beetje ontspoord, als die al niet uit het spoor is gelopen. Neem bijvoorbeeld het gegeven dat de VNG voornemens is om onder de basisverzekering een collectief contract af te sluiten met één zorgverzekeraar. Alle individuele gemeenten kunnen daaraan deelnemen. Dit is logisch vanuit het perspectief van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, maar zo'n grote speler werpt wel een blokkade op voor een gelijk speelveld. Immers, één contract voor drie jaar met VGZ-IZA houdt concurrentie tegen. Wat vindt de minister hiervan?

Collectieve contracten bevorderen ook dat verzekeraars deze prijzenslag proberen af te weren door onderlinge prijsafspraken te maken. Inmiddels heeft de NMA de verzekeraars al expliciet gewaarschuwd. Weet de minister iets over onderlinge prijsafspraken bij verzekeraars? Zijn het geruchten of zit er een kern van waarheid in? En vindt hij bemoeienis van de NMA op dit punt overdeven of juist wenselijk?

Dan in dit verband nog de onbedoelde kruissubsidies. Immers verliezen op collectieve contracten moeten worden terugverdiend via individuele polissen. Uit de beantwoording van onze desbetreffende vragen kan ik geen andere conclusie trekken dat dit probleem behoorlijk zwaar op de maag ligt. Immers: Iedereen kent de feiten over de geweldige omvang van de collectieve contracten en de minister spreekt sussende woorden. Dat zegt volgens mij weinig over de omvang van het probleem, maar meer over de durf om het op te lossen. Wat moet er nog meer gebeuren op dit terrein voordat het kabinet tot een daad

komt? Ik steun dan ook krachtig de opmerkingen van mevrouw Van Leeuwen en de heer Van den Berg op dit punt. Wij vinden dat het kabinet zich niet langer kan volstaan met die groei te constateren, er zal iets gedaan moeten worden aan de toename van de collectieve contracten! Zo was het immers nooit bedoeld!

Mijn laatste opmerking betreft de stapeling van eigen risico en no claim. Wij hebben de regering in een eerder debat gevraagd om deze weeffout zo snel als mogelijk op te ruimen. Het door ons gevraagde onderzoek is er gekomen, waarvoor dank. De uitvoering van de motie die wij mede hebben ondertekend, stemt onze fracties echter een beetje triest. In plaats van het ons beloofde onderzoek over de mogelijke samenvoeging van de no-claimregeling en het vrijwillige eigen risico hebben we een onderzoek gekregen naar de haalbaarheid van drie zeer ingewikkelde IZA-achtige varianten die allemaal via de belastingdienst lopen. Het toegezegde onderzoek naar de no claim en het eigen risico bleek bij nader inzien geen onderzoek maar een brief. Wij vinden dat een beetje slapjes van de minister. Aan het eind van die brief concludeert de minister dat hij niet verwacht dat de mogelijkheid tot stapelen van no claim en eigen risico tot problemen leidt: Wij vinden dat een weinig doortastende conclusie. Immers, met dit standpunt lost de minister geen enkel bezwaar op. Met pappen en nathouden zijn de problemen niet van tafel!

Wat zijn die problemen. Er is verwarring vanwege het naast elkaar bestaan van beide regelingen. Vooral de mogelijkheid om beide tegelijk te gebruiken, kan onnodig verwarrend zijn voor de verzekerden. Het ook overbodig ingewikkeld vooral omdat niet alle medische kosten die onder het eigen risico vallen, ook onder de no claim vallen. Het zal voor consumenten vaak onbegrijpelijk zijn wanneer het bedrag voor de no claim is opgebruikt en wanneer het eigen risico wordt aangesproken.

De huidige regeling is ook zeer bureaucratisch. Het afwickelen van de no claim zorgt voor veel extra handelingen en bureaucratie. Als we iets kunnen leren van de gezondheidszorg in de landen om ons heen, is het dat één eigen risico aan de voet een bewezen rem is voor de zorgconsumptie. Dat werk gewoon! Onze fracties willen dan ook dat de minister heel duidelijk toezegt dat hij méér dan zijn best gaat doen om het huidige systeem van no claim en eigen risico met ingang van 1 januari 2007 te vervangen door een eenvoudiger systeem: een systeem met voor iedereen een verplicht eigen risico aan de voet van ongeveer €150. Zo'n systeem is veel beter uit te voeren, is goedkoper en zorgt voor veel minder bureaucratie. Het allerbelangrijkste is dat er één eigen risico aan de voet voor iedereen komt en daarnaast een mogelijkheid om zelf een hoger eigen risico te kiezen. We denken aan een eigen risico van ongeveer €150. Zo'n systeem is begrijpelijk, het werpt een drempel op voor overmatige zorgconsumptie, leidt tot kostenbesparingen en tot minder bureaucratie. Wij krijgen graag een toezegging van de minister op dit punt. Als die onvoldoende is, komen wij in tweede termijn met een motie.

*N

Mevrouw **Swenker** (VVD): Deze stelselwijziging is een complex proces. Er zullen veel inhoudelijke regelingen veranderen. Vandaag hebben wij het echter vooral over de invoeringswet. Met andere woorden: Hoe geven we de zorgverzekeringswet een goede landing? Het gaat dan vooral over de nieuwe positie van de verzekeraars en verzekerden en over de financiële consequenties voor de burgers.

Een van de belangrijkste aandachtspunten voor de VVD fractie was bij de bespreking van de Zorgverzekeringswet dat er een degelijk gelijk speelveld voor particuliere verzekeraars en ziekenfondsen zou moeten ontstaan, dat vooral tot uiting zou moeten komen in een goed vereveningssysteem. Evenzo is een goed vereveningssysteem de beste garantie om indirecte risicoselectie van verzekerden tegen te gaan. De afgelopen maanden is erg kennelijk goed overleg gevoerd met de zorgverzekerders om tot een evenwichtig vereveningsmodel te komen, want er is overeenstemming bereikt met Zorgverzekerders Nederland. Alle betrokken verzekeraars kunnen zich kennelijk vinden in dit model. De parameters zijn uitgebreid en aangepast en er worden een groter aantal kosten met name ex post gecompenseerd. Wel moet worden vastgesteld dat het gelijke speelveld wel erg vlak wordt nu iedere verzekeraar voor 90% wordt gecompenseerd voor een verlies van meer dan € 35 per verzekerde en zijn eventuele "winst" van meer dan € 35 per verzekerde eveneens grotendeels moet afstaan aan het vereveningsfonds. Er is nu dus niet veel prikkeling voor zorgverzekerders. De VVD heeft er wel begrip voor dat er veel onzekerheid is over de vraag, hoe de verevening uitpakt. Dat betekent ook dat voortschrijdend inzicht nodig zal zijn. De vraag is wel, in hoeverre in de toekomst de verevening ex post of de nacalculatie blijft bestaan voor de verschillende onderdelen. Heeft de minister al een visie over de uiteindelijke verhouding tussen de vereveningscriteria ex post en ex ante?

De minister moet jaarlijks de kosten ramen, niet alleen voor het "5% kindsdeel" maar ook voor de 50% die de werkgevers, het bedrijfsleven, in de vorm van het inkomensafhankelijke deel moeten betalen. Indien hij de kosten te laag raamt zit, er voor dat jaar te weinig geld in de centrale kas. Wat gebeurt er dan, bijvoorbeeld ten aanzien van die onderdelen waar sprake is van nacalculatie van gemaakte kosten aan zorgverzekerders? Krijgen de zorgverzekerders dan een onsje minder uit de centrale kas en moeten zij dan hun nominale premie verhogen? Het zou echter ook kunnen leiden tot al dan niet ondoorzichtige verschuivingen tussen de vastgestelde verdeling van 5% voor de overheid, 50% voor de werkgevers en 45% voor de burgers in de vorm van de nominale premie, met alle gevolgen van dien voor inkomensplaatjes. In feite heeft de minister nu al een dergelijke verschuiving doorgevoerd ten laste van het bedrijfsleven. Aanvankelijk zou het inkomensafhankelijke werkgeversdeel 5,96% bedragen. De afspraak was dat werkgevers niet meer zouden gaan bijdragen in de kosten van de zorg dan zij in feite nu al doen. Vervolgens is het werkgeversdeel opgehoogd naar 6,25% en toen bleek dat zelfstandigen, gepensioneerden en andere niet-werknemers er fors in inkomen op achteruit zouden gaan, is hun

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

inkomensafhankelijke bijdrage verlaagd naar 4,4% en het verschil ten laste gebracht van de werkgevers door de 6,25% te verhogen naar 6,5%. Dat alles kost de werkgevers naar hun zeggen wel een miljard euro!

In het verleden heeft het feit dat bepaalde inkomensplaatjes door kabinetten gewenst waren er verschillende malen toe geleid dat er geschoven werd met de verdeling van de ziektenfondspremie tussen werkgevers en werknemers. In hoeverre is dat nu niet weer het geval? Welke garanties kan de minister geven dat in de toekomst de verdeling van de premies in feite niet weer een speelbal wordt van de inkomensplaatjes?

Ook voor de verzekerden zal er ook veel veranderen. De positieve elementen zijn reden geweest voor de VVD fractie om ja te zeggen tegen de Zorgverzekeringswet. Maar de burger heeft nog heel veel vragen. Ondanks het feit dat de radiospotjes en folders om ons heen vliegen, is er ook nog een aantal onduidelijkheden. Ervan uitgaande dat de zorgverzekeraars zich aan hun woord houden, zou iedereen tegen het eind van het jaar opnieuw verzekerd kunnen zijn voor nagenoeg hetzelfde pakket dat hij al had. Als de verzekerde niet zo tevreden is, kan hij gaan shoppen. De VVD vindt de termijn tot mei 2006 voldoende tijd voor iedereen om zich te oriënteren op een andere verzekeraar en voor groepen burgers zoals chronisch zieken of wie dan ook om zich te bundelen tot een collectiviteit en over een collectief contract te onderhandelen. Één zaak verdient meer aandacht, ook in de voorlichting naar de verzekerde. Veel mensen hebben een aanvullende verzekering waarvoor andere termijnen gelden als het gaat om verlenging. Deze verzekeringen kennen meestal een dertig dagen termijn en het zou niet goed zijn als burgers zich alleen baseren op de termijnen die gelden voor de basisverzekering en daardoor hun aanvullende verzekering zouden kunnen kwijtraken. De VVD-fractie verzoekt de minister hieraan aandacht te besteden in zijn voorlichtingscampagne.

Langzamerhand krijg je wel de indruk dat half Nederland zich aan het bundelen is in collectiviteiten. Dat is enerzijds een zeer interessante ontwikkeling en waarschijnlijk een beter alternatief dan het stemmen met de voeten als de zorgverzekeraar je niet bevalt. Collectiviteiten kunnen namelijk niet alleen onderhandelen over de premie, maar ook over de vraag welke zorgaanbieders moeten worden gecontracteerd. Maar als driekwart van de bevolking zich verenigt in collectiviteiten, kunnen daaraan ook zorgelijke kanten zitten. Een verzekeraar kan zwichten voor de druk die collectiviteiten kunnen uitoefenen om bijvoorbeeld een lagere premie te bedingen, en zijn tekort aan premie dat hij ontvangt voor deze groepering weer afwentelen op de individuele verzekerde: de bekende kruissubsidie. De VVD-fractie is het eens met de minister dat dit zorgvuldige monitoring vereist. Voorkomen moet worden dat deze kruissubsidie gaat optreden van collectieve premie naar individuele premie, zoals dat in het verleden wel is gebeurd bij particuliere verzekeraars. Gaat de minister ingrijpen indien hij vaststelt dat er in een bepaalde situatie een premie wordt gevraagd, die niet kostendekkend is?

Er is ook discussie ontstaan over de vraag of met name grote collectieve contracten zouden moeten worden aanbesteed. De minister zegt dat deze contracten in feite contracten zijn waarbij sprake is van een derdebegunstigdecontract. Immers de rechtspersoon sluit niet voor zichzelf maar voor anderen een contract. Het Verbond van Verzekeraars stelt dat zijn juristen een andere mening zijn toegedaan. Zij menen dat aanbesteding wél nodig is. Kan de minister nogmaals duidelijk maken waarom hij gelijk heeft en het Verbond van Verzekeraars ongelijk?

De huidige onverzekerden blijven een punt van zorg. Dat geldt ook voor de problemen die de Sociale Diensten verwachten als bijvoorbeeld bijstandsgerechtigden hun zorgtoeslag besteden aan andere zaken dan daarmee de nominale premie te voldoen. Velen, ook de VNG en FNV, maken zich grote zorgen. Allen pleiten ervoor het mogelijk te maken dat de zorgtoeslag buiten de verzekerden om rechtstreeks naar de zorgverzekeraar gaat. De minister vindt dit stigmatiserend ten aanzien van bijstandsgerechtigden en wijst op de mogelijkheid dat gemeenten gebruikmaken van artikel 57 WWB, waarbij de gemeente kan ingrijpen als blijkt dat de betrokkene niet goed in staat blijkt verantwoord om te gaan met zijn uitkering. De VVD-fractie is het ermee eens dat de burger in beginsel een eigen verantwoordelijkheid heeft om aan zijn verplichtingen te voldoen. Dit is de koninklijke weg. Anderzijds is de vraag terecht, hoeveel kalveren er eerst moeten verdrinken voordat de put gedempt wordt. Is in dit geval voorkomen niet beter dan saneren? Het gaat om grote bedragen. Als iemand financieel krap zit, kan de verleiding te groot worden.

Maar stel dat de gemeente gebruik wil maken van artikel 57 WWB, dan zal de gemeente gegevens moeten hebben van andere instanties en moeten er nieuwe bestandskoppelingen komen. De vraag is, of dat niet in strijd is met de bestaande privacyregelingen. Naar mening van de VVD-fractie betekent dit eventueel een aanpassing van de wet. Is dat juist? Als het inderdaad zo is, kan de minister wel van mening zijn dat een wettelijke regeling een brug te ver is, zoals hij stelt in de memorie van antwoord, maar dan zou het argument dat de gemeente artikel 57 WWB ter beschikking heeft een wassen neus zijn. Dan rijst opnieuw de vraag of het toch beter is dat de belastingdienst het rechtstreeks afdraagt aan de zorgverzekeraar, al was het maar om een hoop ellende te voorkomen. Wat is de mening van de minister?

De nominale premie zou €1106 bedragen. Sommige zorgverzekeraars suggereren nu al dat dit te laag zou zijn en dat we eerder richting € 1200 moeten denken. Dat heeft niet alleen consequenties voor de zorgtoeslag omdat de minister bij een stijging van de gemiddelde premie met meer dan €25 de zorgtoeslag eveneens zal verhogen, maar ook voor de mensen die geen zorgtoeslag ontvangen. Het is een verandering van de tot nu toe gepresenteerde inkomensplaatjes. Dankzij een reeks van fiscale maatregelen zijn de negatieve uitschieters voor bijvoorbeeld zelfstandigen en ouderen met een pensioen gedempt in 2006. Maar dat kan dus nog veranderen, afhankelijk van de premies waarmee de verzekeraars eind dit jaar op de markt komen. In dit opzicht is de ontwikkeling van de kosten van de dbc's niet erg

geruststellend Kortom, wat gaat de minister doen als blijkt dat de verzekeraars een hogere premie in rekening brengen? Gaat hij de dbc-ontwikkeling terugdraaien, of komt het kabinet met compenserende maatregelen, ook voor degenen die geen zorgtoeslag krijgen?

Van belang is ook de ontwikkeling van de hoogte van de nominale premie in de toekomst. Als de kosten stijgen, zullen ook de nominale premies stijgen. Enerzijds zijn zorgverzekeraars volstrekt vrij om hun nominale premie te verhogen, anderzijds kan dit enorme gevolgen hebben, niet alleen voor de burger maar ook voor de overheid als het gaat om de zorgtoeslag en ook voor het bedrijfsleven dat immers de helft moet opbrengen van alle kosten. Gaat de minister de zorgverzekeraar te hulp schieten en met zijn "stalinistische WTG koffertje", zoals hij dit zelf noemt, bijvoorbeeld de tarieven verlagen van de zorgaanbieders, of de verdere ontwikkeling van de marktwerking stoppen? Zal hij de nominale premie en zorgtoeslag laten stijgen of grijpt hij op ouderwetse wijze in bij de tarieven van de zorgaanbieders?

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Wij hebben wel vaker gediscussieerd over dat laatste punt. De woorden "stalinistische koffertje" zijn in juni ook enige malen gevallen. Ik weet zo langzamerhand wel wat de minister hierover gaat zeggen, maar ik was zo benieuwd wat mevrouw Swenker hier zelf van vindt. Aan welke ingreep geeft de VVD de voorkeur? Of ben in nu wat prematuur?

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik denk dat u wat prematuur bent. Het antwoord zal, hoe saai ook, in feite dat er sprake moet zijn van een balans. Het is duidelijk dat met de vergrijzing en de voortschrijdende technologische ontwikkelingen de kosten zullen stijgen. Het zal echter met mate moeten gebeuren. Als er te gekke uitschieters komen, zal de minister, zoals hij eerder heeft gezegd, helaas gebruik moeten maken van zijn koffertje. Het is voor de zorgaanbieders enorm belangrijk ervoor te zorgen dat de kostenstijgingen gematigd zijn en dat er geen sprake is van uitschieters. Dat is de weg van het midden en die is saai, dat geef ik mevrouw Slagter toe.

De VVD fractie heeft nog een enkele vraag over de inhouding van de inkomensafhankelijke bijdrage van 4,4%, in het bijzonder als het gaat over samenloop van beloningen. Ik geef enkele voorbeelden: Bij een gepensioneerde zal veelal het pensioenfonds de bijdrage inhouden omdat het immers vaak ook de loonbelasting inhoudt. Kan deze inhouding later met de uiteindelijke aanslag verrekend worden? Moet dit niet wettelijk verankerd worden? Een werknemer met een inkomen boven de grens van €30.000 heeft daarnaast een nevenfunctie of een commissariaat. De werkgever houdt de volledige bijdrage in en de werknemer betaalt hier loonbelasting over, maar over de beloning uit het commissariaat of de nevenfunctie wordt eveneens de inkomensafhankelijke bijdrage betaald waarover ook weer loonbelasting wordt betaald. Op verzoek kan aan de inhoudingsplichtige de bijdrage worden terugbetaald. De werknemer heeft echter wel te veel belasting betaald. Hoe kan hij de teveel betaalde belasting terugkrijgen? Volgens mijn fractie zit hier een lapsus in de wet. Kan een werknemer of een zelfstandige bezwaar aantekenen of in

beroep gaan bij de belastingdienst tegen zowel de inhouding als tegen de teveel betaalde loonbelasting? Ik krijg hierop graag een duidelijk antwoord.

In de loop van dit wetsvoorstel is ook een ander punt boven water gekomen dat aanzienlijke gevolgen heeft voor een bijzondere groep, namelijk de Nederlanders die in het buitenland wonen. Het gaat daarbij om de gevolgen voor de AWBZ door de invoering van een basisverzekering, die in termen van de Europese Unie een sociale verzekering is. Particulier verzekerden zijn tot nu toe niet verzekerd voor de AWBZ omdat zij in het buitenland wonen en geen sociale verzekering hebben. Zij kunnen zich wel vrijwillig verzekeren voor de AWBZ en krijgen de kosten die zij maken gerestitueerd. Niet veel mensen maken hier gebruik en vaak keren deze Nederlanders uiteindelijk terug naar Nederland als zij echt oud worden of echt langdurige zorg nodig hebben. Door invoering van de Zorgverzekeringswet treedt voor deze groep een forse verandering op. Degenen die een inkomen ontvangen vanuit Nederland, moeten nu niet alleen hun nominale premie gaan betalen maar vaak omdat zij gepensioneerd zijn ook het zogeheten werkgeversdeel voor de zorgverzekering. Daarnaast moeten zij de inkomensafhankelijke premie voor de AWBZ gaan betalen die, gelet op het feit dat zij vaak een inkomen boven de ziekenfondsgrens hebben, meestal tegen de €3000 zal bedragen. Zij krijgen daarvoor conform de EU-regelingen het pakket van het woonland terug. Als het gaat om AWBZ voorzieningen, kunnen zeker niet alle landen in Europa zich met onze zorgvoorzieningen meten. Dan is het wel fors als iemand wel de volledige AWBZ premie moet betalen terwijl of hij weinig of voor onderdelen geen voorzieningen heeft waarop hij een beroep kan doen. In feite is hier sprake van een disbalans. De minister wil nu de restitutieregeling schrappen en als overgangsregeling uitsluitend voor degenen die nu zorg ontvangen deze kosten blijven vergoeden.

Er zijn verschillende mogelijkheden om deze disbalans enigszins op te heffen. De overgangsmaatregel zou kunnen worden verlengd maar dan blijft er sprake van een afbouw situatie. Eerlijker zou het zijn om hen een korting op de AWBZ-premie te geven. Betrokkenen hebben immers in het algemeen minder aanspraken in hun woonland. Het zou dan ook redelijk zijn als zij minder premie betalen. De VVD-fractie dringt er bij de minister op aan om hen een korting op de AWBZ premie te geven en op die manier de balans weer enigszins te herstellen.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Zoals mevrouw Swenker weet, heb ik in eerste termijn dit punt uitvoerig aangekaart. Ik heb een overgangsrecht bepleit. Beschouwt zij hetgeen zij voorstelt als een vorm van overgangsrecht?

Mevrouw **Swenker** (VVD): Maan dan wel voor een heel lange termijn. Ik zou de minister willen vragen om vanaf 2006 de mensen die in het buitenland wonen en die structureel AWBZ-premie moeten gaan betalen, een structurele korting te geven op die AWBZ-premie.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Mevrouw Swenker doelt op degenen die nu al in het buitenland wonen?

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik spreek over mensen die op 31-12-2005 in het buitenland woonachtig zijn.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Mevrouw Swenker vindt dat dit blijvend moet zijn, in tegenstelling tot wat ik heb ingebracht. Het is inderdaad een hele lange vorm van overgangsrecht.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Het gaat mij erom om degenen die op 21 december 2005 in het buitenland woonachtig zijn, een korting te geven op de AWBZ-premie zolang zij daar wonen. Mensen die alsnog besluiten naar het buitenland te gaan, kunnen op grond van de dan bekende gegevens besluiten wat zij verder in hun leven wensen te gaan doen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Dit punt is mij niet duidelijk. Dat heb ik in mijn bijdrage ook al gezegd. Het voorstel van mevrouw Van Leeuwen gaat toch niet alleen over de 1652 vrijwillige AWBZ-verzekerden die met ingang van 1 januari 2005 wel of niet aanspraak zouden kunnen maken, maar over de hele groep. Ik heb begrepen dat de mensen die nu vrijwillig AWBZ-verzekerd zijn, straks verplicht AWBZ-verzekerd zijn, tenminste als zij pensioen, AOW, WAO of anderszins genieten. Het gaat volgens mij over een veel grotere groep waarvoor een eventuele overgangsregeling of een korting zou moeten gelden dan de groep waarover mevrouw Van Leeuwen het heeft gehad.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik heb begrepen dat niemand precies weet hoeveel Nederlanders er op het ogenblik in het buitenland wonen. Ik neem aan dat dit niet de 1650 mensen zijn die nu vrijwillig een AWBZ-verzekering hebben gesloten met de restitutiemogelijkheden. Het gaat waarschijnlijk over meer mensen. Alle mensen die in het buitenland wonen en een inkomen krijgen uit Nederland, zullen op een of andere manier getraceerd moeten worden want er zal premieafdracht komen. Dan weten wij over welke mensen het gaat. Ik heb zowel over ziekenfonds- als over particulier verzekerden.

Voorzitter: Dees

Mevrouw **Swenker**: Voorzitter. In de brief van 23 september 2005 doet de minister verslag van zijn overleg met KNMG, CBP en ZN over de gegevenverstrekking. Naar de VVD-fractie begrijpt, bevatten de prestatiebeschrijvingen van dbc's medische informatie. Uit de brief blijkt dat ernaar wordt gestreefd om op middellange termijn het aantal dbc's in te dikken, waarmee het probleem zou kunnen worden opgelost. Betekent dit ook dat de tijdelijke oplossing ten aanzien van de privacy die in 2005 is ingevoerd, gehandhaafd blijft? Hoe lang duurt de "middellange termijn"? Kan de minister daarvan niet "korte termijn" maken? Kan de minister ook aangeven of de prestatiebeschrijvingen in de dbc's met betrekking tot de GGZ vóór 2007 klaar zullen zijn zonder dat deze medische informatie bevatten?

Op 7 juni is door ons samen met een groot aantal fracties in deze Kamer een motie ingediend over drie aspecten van de Zorgverzekeringswet. Inmiddels zijn wij bijna vier maanden verder. Over het

risicovereveningssysteem heb ik het al gehad. De VVD-fractie denkt dat de huidige regeling, gelet ook op de instemming van zorgverzekeraars, tot een redelijk level playing field kan leiden. Ongetwijfeld zullen er de komende jaren bijstellingen plaatsvinden. Vooral nog heeft de VVD-fractie geen enkele aanleiding om te veronderstellen dat dit leidt tot onoverkomelijke problemen.

Vervolgens werd er in de motie gesproken over de keuzevrijheid van de patiënt, die ook gewaarborgd zou moeten worden door middel van het aanbieden van restitutiepolissen. Inmiddels komt er een beetje meer duidelijkheid over wat zorgverzekeraars gaan doen. Voor 2006 hebben zij breed gecontracteerd, hetgeen vooral van belang is voor degenen die besluiten een naturapolis te accepteren. Er komen ook steeds meer verzekeraars, zoals onlangs Achmea, met de mededeling dat zij restitutiepolissen met niet gecontracteerde zorg aanbieden, waarbij zij de kosten gewoon vergoeden op basis van de gemiddelde kosten en dus niet een boete of een korting opleggen. Dit geeft de verwachting dat in de nieuwe situatie restitutie- en naturapolissen waarschijnlijk in 2006 gelijk oplopen. Dat neemt niet weg dat de VVD-fractie de minister toch verzoekt een en ander ook voor de volgende jaren goed in de gaten te houden en in te grijpen als het in de jaren daarna anders mocht uitpakken.

De heer **Van Lans** (GroenLinks): Men kan kiezen voor monitoren en daarna corrigeren, maar men kan ook kiezen voor het uitgangspunt dat het gemiddelde van de restitutiepolis als standaard en als norm genomen wordt en dat vanaf het begin in het systeem inbouwt. Dan hoeft het niet gemonitord te worden. De verwachting is natuurlijk wel dat in 2006 de zaak dicht bij elkaar blijft. De essentie van het systeem is natuurlijk wel dat het daarna uit elkaar gaat groeien.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Waarom zou het uit elkaar gaan groeien?

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Omdat de enige vorm van concurrentie tussen zorgverzekeraars uiteindelijk ligt in het inkopen en contracteren van zorg. Dat leidt tot een neerwaartse druk bij de naturapolissen en tot een opwaartse druk bij de restitutiepolissen.

Mevrouw **Swenker** (VVD): U gaat er volgens mij van uit, ten onrechte, dat de ene verzekeraar een naturapolis en de andere een restitutiepolis aan zal bieden. Ik zie in de markt echter dat verzekeraars zowel restitutie- als naturapolissen aanbieden. Als verzekeraars dan zeggen dat zij bij de restitutiepolis hetzelfde vergoeden als bij de naturapolissen, dan loopt het toch gelijk op?

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Als die restitutiepolissen duurder zijn, tast je toch de keuzevrijheid aan?

Mevrouw **Swenker** (VVD): Natuurlijk, maar ik denk niet dat dat het geval zal zijn. Het gaat erom dat de angst was dat de verzekeraars bij restitutie niet alle kosten zouden vergoeden. Dan zouden de burgers maar een gedeelte

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

vergoed krijgen en dan worden zij dus benadeeld. Als je echter rondkijkt en ziet wat verzekeraars doen, loopt het gewoon gelijk op. Het is uiteraard voor 2006 en wij moeten de vinger aan de pols houden. Daarom vraag ik de minister ook of het ooit anders gaat worden.

De heer **Hamel** (PvdA): Er is inderdaad één probleem en dat is de vraag of de restitutiepolis alles vergoedt. Waar gaat de verzekeraar dan op concurreren? Hij wil contracten sluiten en daar een kwantum bij doen en denkt daardoor een lagere prijs te kunnen bedingen bij een aanbieder. Dat was het idee dat achter de naturapolis lag. Bij een restitutiepolis kan men echter overal heen en dan kunnen er door de verzekeraar geen contracten worden afgesloten. Daarom zou er een wat hogere prijs moeten worden betaald voor de restitutiepolis en een lagere voor de naturapolis.

Mevrouw **Swenker** (VVD): U vergeet één ding. U vergeet dat als een verzekeraar geen aanbieders hoeft te contracteren, dat bijvoorbeeld veel personeelskosten scheelt en dat hij dus minder kosten hoeft te maken voor het inkopen, dan bij de naturapolissen.

De heer **Hamel** (PvdA): Dat zit er toch enige spanning tussen de WTG-expres, zoals die in deze Kamer is besproken, en de grote gedachten die erachter lagen, namelijk dat marktwerking de prijzen zou drukken. Hoe ziet u dat?

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik denk niet dat u het probleem van de WTG-expres ofwel de prijsexplosies van dbc's mag vergelijken met het probleem van de restitutie- of naturapolissen. Als een dbc te duur is, geldt dat zowel voor de natura- of voor de restitutiepolis. Dat staat daar los van. Het gaat om de vraag hoe doelmatig een zorgverzekeraar kan handelen. Bij naturapolissen is er het voordeel dat hij misschien door grotere inkopen goedkoper kan inkopen. Bij restitutiepolissen heeft hij alleen maar administratieve lasten en hoeft hij geen batterij mensen in te zetten om contracten te sluiten. Dat is weer goedkoper.

De heer **Hamel** (PvdA): Dan had de WTG-expres niet op die manier hoeven, want dan hadden wij kunnen zeggen: als wij alleen restitutiepolissen aanbieden, kan dat voor een lagere prijs.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik denk dat de WTG-expres ook heel andere doelstellingen had. Niet alleen om de Zorgverzekeringswet wat gemakkelijker te maken, maar om te kijken of in een ziekenhuis meer marktwerking mogelijk is. Dat is toch een andere doelstelling dan de doelstelling van een Zorgverzekeringswet.

Voorzitter. Ik zal ten slotte een reactie geven op de brieven van de minister ten aanzien van de eigen betalingen. Het onderzoek met betrekking tot een IZA-achtig systeem levert wel een zeer gecompliceerd beeld op met ingewikkelde constructies om privacygevoelige gegevens, zoals de hoogte van het inkomen, goed te regelen en het is de vraag of dit de bedoeling was.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Mevrouw Swenker concludeert dat zo, maar ik meen dat in de toelichting -- dat rapport is nu echter niet aan de orde -- een aantal aspecten over het hoofd worden gezien, want dan zouden ook alle zaken rond huurtoeslag en dergelijke niet op deze wijze kunnen. Het is allemaal toch wat in het overdrevene getrokken.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Als ik zie dat bij de IZA-achtige regeling vier, vijf of weet ik hoeveel modellen moeten worden verzonden om te zorgen dat goed wordt omgegaan met privacygevoelige gegevens en ik vergelijk dat met de overwegingen van de minister met betrekking tot de no-claimregeling en het verplichte eigen risico, dan verdient volgens de VVD-fractie een verplicht eigen risico aan de voet de voorkeur. Met name de argumenten dat er grotere prikkels voor de burger vanuit gaat en de transparantie wordt vergroot spreken de VVD fractie zeer aan. De minister heeft in zijn brief gesteld dat de keuze tussen de no-claimregeling en een verplicht eigen risico een politieke afweging is. Graag verneemt de VVD-fractie welke keuze de minister nu maakt. Het moge duidelijk zijn dat VVD-fractie de minister verzoekt het systeem van een verplicht eigen risico verder uit te werken. De VVD-fractie wil hier best een voorschotje op geven. De inkomensplaatjes gaan ervan uit dat de burger gemiddeld €90 terugontvangt op grond van de no-claimregeling. Dit zou betekenen dat gemiddeld genomen de burger €160 aan zorgkosten betaalt. Zou deze €160 -- ik ga ook graag akkoord met €150, mijnheer Schouw -- dan niet beter omgezet kunnen worden in een verplicht eigen risico? Graag reactie van de minister hierop.

De heer **Schouw** (D66): Ik ben blij met de inbreng van mevrouw Swenker op dit punt. Ik heb min of meer hetzelfde gezegd, maar ging misschien nog één stapje verder. Ik heb gezegd: hobbelen in 2006 nog maar even voort met wat is bedacht, maar zorg ervoor dat met ingang van 1 januari 2007 er zo'n prachtig helder systeem, zoals u en ik willen, wordt ingevoerd. Ondersteunt u die gedachte?

Mevrouw **Swenker** (VVD): Wij hebben bij de Zorgverzekeringswet allemaal al geconstateerd dat zorgverzekeraars niet in staat zijn om in 2006 ook nog een verplicht eigen risico in te voeren. Vandaar dat wij in onze motie hebben gezegd dat wij de minister verzoeken om een onderzoek in te stellen. Nu hij zijn bevindingen op papier heeft gezet, zouden wij een keuze moeten kunnen maken. De keuze van de VVD spoort volgens mij een beetje met die van u. Het kan zijn dat daar nu voortvarend aan gewerkt wordt en dan zit je so wie so in 2007.

De heer **Schouw** (D66): Dan misbruik ik uw reactie op dit punt even om de collega's op te roepen daar ook nog iets over te zeggen, want dan kunnen wij vanuit deze Kamer misschien een vuist maken.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Tot slot, de minister heeft PwC verzocht te onderzoeken hoe de voorbereidingen bij de zorgverzekeraars lopen. Hoewel het de stand van zaken per 1 september is en er nog veel onzekerheden zijn, met name op ICT gebied, vindt de VVD-fractie de bevindingen

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

van PwC wel zodanig zijn dat je op grond daarvan de conclusie kunt trekken dat invoering per 1 januari haalbaar is.

*N

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): "Voorzitter, al datgene wat wij vanaf het begin af aan gedaan hebben, de temporisering en het volgen van het enorme bestuurlijke proces dat gepaard gaat met deze immense operatie, is alleen maar een plicht van alle volksvertegenwoordigers. Nu reeds zeggen, dat alles op 1 januari door moet gaan, omdat het in ieder geval moet gebeuren, is een onverantwoordelijke handeling en ook een onverantwoordelijke behandeling van wettelijke maatregelen die dermate ingrijpend zijn voor iedere burger in dit land dat wij genoodzaakt zijn dat zo zuiver en plichtgetrouw mogelijk te behandelen."

Ik ben mijn bijdrage aan het debat over de Zorgverzekeringswet in juni met dit citaat van de heer Kaland begonnen en ik herhaal deze uitspraak vandaag nog maar eens. Het zijn immers wijze woorden. De toenmalige fractievoorzitter van het CDA sprak deze woorden uit in november 1991 in deze Kamer tijdens de plenaire behandeling van wat inmiddels de geschiedenisboeken in is gegaan als het plan-Simons. De regering wilde toen een beslissing forceren en een meerderheid in deze Kamer hield de poot stijf, ondermeer omdat ze geen kennis had van een cruciale AMvB. De afloop is bekend: het plan-Simons haalde bakzeil.

Zo zal het met het "plan-Hoogervorst" niet vergaan. De Zorgverzekeringswet is immers dit huis al gepasseerd. Maar de vraag waar de Kamer vandaag voor staat is of zij voldoende helderheid en zekerheid heeft dat de wet ook met ingang van 1 januari zorgvuldig ingevoerd kan worden. Daarbij moeten wij ons niet laten leiden door de voldongen uitvoeringsfeiten en het argument dat je een rijdende trein niet kunt stoppen, maar moeten wij afwegen of wij voldoende zeker van onze zaak zijn om burgers in dit land met ingang van 1 januari met dit nieuwe zorgstelsel te confronteren. Kunnen wij burgers dit aandoen?

Er is, zo veel mogen wij in ieder geval concluderen uit de bijdrage van mijn collegae tot nu toe, nog veel onhelder. Er leven in deze Kamer grote zorgen. Maar wat misschien nog wel belangrijker is: er leven in de samenleving grote zorgen. Mensen beginnen zich nu langzaam maar zeker te realiseren wat er op hun afkomt en vragen zich af wat dat voor hen betekent. Erg veel tijd wordt ze daarbij niet gegund, want over een paar maanden gaan de rekeningen al heen en weer, terwijl zij op dit moment nog niks voorhanden hebben, geen polis, geen definitieve getallen. Zij weten alleen dat er met een orkaankracht een nieuw zorgstelsel staat aan te komen. Velen vrezen een persoonlijke ravage. Dat creëert onzekerheid en wantrouwen, zeker bij mensen die qua gezondheid en qua inkomen kwetsbaar zijn.

De diepe crisis van de hedendaagse politiek uit zich naar de mening van mijn fractie in extreme mate bij deze Zorgverzekeringswet en deze Invoerings- en aanpassingswet. Je zou deze crisis kunnen omschrijven als een chronisch verschil tussen de systeemwerkelijkheid van

de mensen die achter de knoppen van het beleid zitten en de ervaringswerkelijkheid van de burgers. Anders gezegd, het verschil tussen de statische berekening en modellen van de beleidsmakers op WVS en bij de zorgverzekeraars en de psychologische beleving van de burgers. Berekening en beleving zijn elkaar totaal gaan ontlopen. Op papier kloppen de tabellen en lijken alle koopkrachteffecten min of meer onder controle, maar in de psychologie van de burgers ligt dat totaal anders. In hun beleving komen er stevige rekeningen op hen af, worden zij gedwongen om op zoek te gaan naar de goedkoopste polissen en zien velen de bui al hangen. Het lijkt nu al vast te staan dat tegenover de zekerheid van de koopkrachtplaatjes van deze minister straks in januari vele duizenden verhalen komen te staan van mensen die in hun portemonnee een heel andere werkelijkheid voelen: namelijk dat ze erop achteruit gaan.

Je zou kunnen zeggen dat die spanning er altijd is, maar in dit geval moet je toch concluderen dat die spanning door de politiek zelf in extreme mate wordt opgevoerd, omdat het wetgevingsproces vanaf het begin onder de druk van de invoeringsdatum van 1 januari 2006 georganiseerd is. Bewust is daarbij gekozen burgers als het ware maar weinig tijd te gunnen. Daardoor kunnen wij de burgers wel voorlichten over de veranderingen, maar nauwelijks over de persoonlijke consequenties, wel over de structuur, maar niet over de praktijk, wel over dat zij zelf moeten betalen, maar tot op het laatste moment niet hoeveel dat is. Daar kan je miljoenen voorlichtingsgeld aan besteden, maar die onduidelijkheid en de daarmee samenhangende onzekerheid los je daarmee niet op. Sterker, het voorlichtingsmateriaal wekt snel de indruk dat de overheid nog niet het achterste van de tong laat zien. Daardoor werkt het al snel improductief. Het is eerder een investering in wantrouwen. Dat is precies wat wij de laatste weken zien. Als het straks in de ervaringen van mensen minder klopt dan in de berekeningen van het ministerie zal er een golf van ongenoegen over de politiek rollen en dan kunnen wij niet anders dan constateren dat wij deze over onszelf hebben afgeroepen.

Het vertrouwen in de politiek is een van de grootste problemen van onze democratie. Het is een probleem van alle politieke partijen, maar wat je in zo'n geval niet moet doen is ingrijpende wetgevingsoperaties zo organiseren, met een zo'n hoge graad van onzekerheid, dat je daardoor alleen al bijdraagt aan het wantrouwen van burgers. Dat is precies wat wij met het nieuwe zorgstelsel aan het doen zijn. Je kunt anno 2005 niet meer koersen op een statistisch gelijk, je zult ook een psychologisch gelijk moeten binnenhalen en dat kost tijd. Die tijd gunnen wij onszelf niet. Sterker nog, wij organiseren ingrijpende wetgevingsprocessen zo dat die tijd er niet is. Daarmee werken wij feitelijk mee aan het graven van ons eigen politieke graf. Ik spreek over "wij", want het is een algemeen politiek probleem, hoewel dat natuurlijk niet mag verbloemen dat partijen die met deze manier van wetgeving instemmen hier een grotere politieke verantwoordelijkheid in dragen. Zij spelen gevaarlijk spel. Dat zou tot bezinning moeten leiden. Zoals ook de rol van de Eerste Kamer in dit hele proces een punt van bezinning zou moeten zijn.

De heer **Schouw** (D66): Ik kan dit volgen, maar er liggen twee documenten en er is gekeken naar de invoering, de mogelijkheden en de kansen, de bedreigingen en de risico's. Er is een voortgangsrapportage, nummer twee, van het departement. Die is heel uitgebreid en daar staan deze dingen precies in. Ik weet dat het niet zo is, maar u wekt toch echt de indruk in uw betoog dat u er bij wijze van spreken niet eens naar gekeken heeft hoe nauwkeurig die invoering georganiseerd wordt. Ik vraag mij daarom af hoe u de in mijn ogen zeer nauwkeurige invoering van die wet beoordeelt. Er wordt namelijk niet losjes over gedaan. Het gaat allemaal heel precies en heel nauwkeurig. Er zijn uiteraard een paar risico's, maar niet alles is toch een chaos?

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Ik weet niet waar de heer Schouw tussen tien uur en tien voor twee is geweest, maar ik ben in deze Kamer geweest.

Ik heb een ongekend lange lijst zien passeren van onduidelijkheden, onzekerheden en vragen, alsook noodzakelijke toezeggingen, voorwaarden, dingen die geregeld moeten worden en onzekerheden over de berekeningen en over de invoeringspraktijk. De heer Schouw weet net zo goed als ik dat, als er bij bestuurlijke systemen zoveel onzekerheden worden geïntroduceerd, niemand het effect daarvan weet. Niemand kan het effect dus overzien. Dat doen wij onszelf aan, omdat wij het hele invoeringstraject onder het dictaat van één datum, namelijk 1 januari 2006, brengen. Deze conclusie is niet zo moeilijk te trekken.

De heer **Schouw** (D66): Wat betekent het echter voor de individuele mensen? Betrekkelijk zeker is overigens de hele achterliggende systematiek. U moet dat soort onderscheid maken. U moet ook niet alles over één kam scheren, alsof het allemaal alleen maar kommer en kwel en chaos is. Dat is niet terecht.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Ondanks alle beweringen van deze minister, moeten wij buitengewoon zorgvuldig omgaan met het hele proces van een buitengewoon belangrijk publiek goed, de gezondheidszorg. U kunt tegen deze achtergrond toch niet staande houden, dat het hele invoeringsproces een toonbeeld van zorgvuldigheid is? De burgers moeten de tijd hebben om eraan te wennen en zij moeten vergelijkingen kunnen maken. Zij moeten straks met negatieve opties werken. Ik zou liever een systeem hebben waarin zij echt een keuze kunnen maken en dat zij daarvoor de tijd hebben. Dit geldt ook voor de aanvullende verzekeringen. Nogmaals, dat kost tijd en die tijd gunnen wij elkaar niet, omdat wij bang zijn dat, als wij nu de druk van de ketel halen, er van alles gebeurt.

De heer **Schouw** (D66): U bevestigt volgens mij toch het onderscheid dat ik gemaakt heb. Wij weten namelijk nog niet wat het betekent voor de individuele verzekerde. Daaruit kunt u echter niet de conclusie trekken dat het systeem een rotzooitje is. Als u dat doet, bent u echt onrechtvaardig bezig.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): U kunt niet de conclusie trekken dat het systeem optimaal functioneert. Dat zou u wel moeten kunnen doen, wanneer u "ja" zegt tegen deze wet. Het is precies het omgekeerde. Daar gaat het ons om. Ik beweer hier niet dat de Zorgverzekeringswet niet ingevoerd moet worden. Dat is een gepasseerd station. Ik zeg echter dat er, als je tot dit stelsel overgaat, een garantie voor zorgvuldigheid moet zijn. Die garantie kan niemand in deze Kamer geven. Wij kunnen alleen nog maar om een lijst van toezeggingen vragen. Wij sturen de minister op pad op hoop van zegen dat hij er nog wat van maakt. Ik vind dat te weinig bij zoiets belangrijks als de gezondheidszorg.

Voorzitter. Ook de rol van de Eerste Kamer zou in dit hele proces een punt van bezinning moeten zijn. Je zou kunnen zeggen dat er gaande het wetgevingsproces een nieuwe partij aan de Tweede Kamer is toegevoegd: de Eerste Kamer. Misschien moet ik nauwkeuriger zijn en zeggen dat de groep Van Leeuwen aan de Tweede Kamer is toegevoegd. Wie de Handelingen van overleggen in de Tweede Kamer leest, ziet namelijk dat alles door elkaar is gaan lopen. Er wordt tegelijk op meer politieke borden geschaakt. De Tweede Kamer debatteert uitvoerig over wat de Eerste Kamer vindt en vice versa. Misschien wint deze Kamer daarmee aan belangrijkheid, maar vaststaat dat wij in een bestuurlijk proces verwickeld zijn geraakt dat ons steeds verder verwijderd van ons relatief afstandelijke, staatsrechtelijke taak, namelijk om alles overziend, "ja" of "nee" te zeggen.

Deze Kamer – voor de ene woordvoerder geldt het iets meer dan voor de andere woordvoerder – is gewoon een speler geworden in een politiek bestuurlijk spel. Mijn fractie vindt dat een onwenselijke ontwikkeling. Dat alles heeft uiteraard te maken met het feit dat het hele besluitvormingsproces tegen de invoeringsdatum wordt aangedrukt. Daardoor kan deze Kamer geen kant meer op. Zij heeft dus de keuze tussen een mosterd-na-de-maaltijdrol of zich mengen in de politieke strijd. Dat zij kiest voor het ene, is begrijpelijk en verklaarbaar, maar daarom niet minder onwenselijk. Het zou niet onverstandig zijn, zo zeg ik tegen deze voorzitter – en misschien kan hij dit doorgeven aan de "echte" voorzitter – als dit punt, los van de politieke noodzaak om een wet aan te nemen, eens afzonderlijk behandeld kon worden. Zoals het nu gaat, gaat het niet goed.

Zo heeft mijn fractie al eerder voorgesteld om de invoeringsdatum niet in een wet op te nemen, maar vast te stellen bij de finale besluitvorming in deze Kamer. Dat verlost ons van veel onzuivere argumenten.

Maar goed, laat ik mij richten op de onderhavige wet. Ik zal mij daarbij tot twee hoofdpunten beperken. Er zijn door de collega's al heel veel specifieke opmerkingen gemaakt en vragen gesteld. Het merendeel daarvan wordt door mijn fractie ondersteund. Alleen al om die reden zal ik die opmerkingen en vragen niet herhalen.

Het ene hoofdpunt betreft de onverzekerden. Niemand wil dat dit aantal groeit, maar tegelijkertijd kan niemand er omheen dat wij met dit niet-gewilde fenomeen te maken krijgen. Het is inherent aan deze wet, die geënt is op de eigen verantwoordelijkheid van burgers. Dat impliceert de mogelijkheid dat mensen die verantwoordelijkheid niet nemen of – en dat is zorgelijker

- in dermate nadelige omstandigheden verkeren dat ze die verantwoordelijkheid niet kunnen nemen. Ik noem schulden, plotselinge tegenslagen, psychische problemen. Dat kan ertoe leiden dat mensen hun verplichtingen niet nakomen. Mensen die in die omstandigheden verkeren, zijn er altijd geweest. Een van de basiskenmerken van de verzorgingsstaat was dan dat wij met die mensen rekening hielden. Voor deze noodtoestanden werd er in principe dus wat geregeld, waardoor deze mensen niet van zorg verstoken bleven. Daar dreigt nu wezenlijk verandering in te komen.

Er zijn in dit land nu al vele tienduizenden mensen die ernstige financiële problemen hebben. De schuldhulpverlening in het land maakt overuren. Het nieuwe zorgstelsel gaat in die omstandigheden interveniëren. De vrees is zelfs dat de wet daarin een katalyserende rol gaat spelen. Anders gezegd: die maakt de toestand voor deze mensen alleen maar zorgwekkender. De systeemwerkelijkheid van het ministerie van VWS gaat ervan uit dat de zorgtoeslag gekoppeld zal zijn aan het betalen van de nominale premie. De psychologische werkelijkheid van veel burgers is dat de zorgtoeslag een druppel op een gloeiende plaat van schulden is. Op die plaat verdampt deze druppel dan ook. Als de rekening van de nominale premie binnenkomt, is de zorgtoeslag namelijk al verdwenen, misschien zelfs door schuldeisers in beslag genomen. Wat er dan gebeurt, baart deze Kamer grote zorgen. Dat hebben alle partijen in juni hier namelijk duidelijk gemaakt. Mijn fractie vindt het zeer teleurstellend dat deze minister, ondanks het feit dat deze Kamer unaniem haar zorgen over de onverzekerdenproblematiek heeft uitgesproken, sindsdien tot niet veel meer in staat is gebleken dan het installeren van een werkgroep, die in overleg met gemeenten het probleem gaat monitoren en inventariseren. Dat is echt te weinig. Naar de mening van mijn fractie moet er nu tempo gemaakt worden met het creëren van voorzieningen die dit probleem zoveel mogelijk vermijden. De minister zal ervoor moeten zorgen dat men er vanaf het allereerste begin bovenop zit. Anders gebeuren er ongelukken.

Zo ben ik in Amsterdam betrokken bij een project dat voorkomt dat mensen uit huis worden gezet, omdat dat grote ellende met zich brengt. Dat geldt niet alleen voor de mensen die het overkomt, maar ook voor de samenleving, die via een omweg met de kosten van dakloosheid geconfronteerd wordt. Er is in een aantal stadsdelen een heel draaiboek waarin woningcorporatie tot maatschappelijk werk en deurwaarder, dus iedereen, zijn uiterste best doet om er bovenop te zitten en om huisuitzetting te voorkomen. Het kenmerk van deze aanpak is een heel directe benadering: telefoneren, huisbezoek, hulpaanbod, allemaal om te voorkomen dat mensen door het ijs zakken.

Aan zo'n aanpak moet je volgens mij ook denken, als het om de zorgverzekering gaat. De toegang tot de zorg is immers cruciaal. Je kunt dan niet blijven volstaan met een verhaal over eigen verantwoordelijkheid. Dat werkt voor velen niet. Bovendien komt de rekening via een omweg toch weer bij de overheid terecht. Ik herhaal dat je er bovenop moet zitten en dat je ervoor moet zorgen dat bepaalde groepen niet onverzekerd raken en daardoor van zorg verstoken blijven. Ik zie zorgverzekeraars op dat punt

niet aan de bel trekken. Daar hebben zij helemaal geen ervaring mee. Zij zeggen wel dat zij vrezen dat er grote aantallen onverzekerden komen, maar zij geven direct aan dat zij geen idee hebben op welke manier zij daarin zelf verantwoordelijkheid kunnen nemen. Dat moeten anderen dus doen. Wie? Dat zien wij wel, zo is ook ongeveer de houding van deze minister. Daarmee droppen wij het probleem bij gemeenten die naar eigen bevind van zaken moeten handelen. Zij krijgen straks dus de ellende over zich heen, zonder dat zij daarvoor tot nu toe enige financiële tegemoetkoming ontvangen. Misschien komt daarin echter verandering na dit debat.

Daar het systeem onverzekerden creëert, is het naar onze mening ook een politiek verantwoordelijkheid om een structuur te installeren die dat naar vermogen voorkomt. Zo'n structuur ontbreekt er op dit moment, omdat alle aandacht gaat naar de invoering en de administratieve verwerking van grote aantallen. Dit soort probleemgevallen is kennelijk een kwestie van latere zorg. Mijn fractie meent dat deze minister daar veel te lankmoedig mee omgaat.

De problemen en de onduidelijkheden stapelen zich op. Zo is het onduidelijk of verzekeraars aan degenen die nu een betalingsachterstand hebben, wel een aanbod gaan doen. Een dergelijk verhaal duikt ineens op. Zijn verzekeraars verplicht om wanbetalende burgers een aanbod te doen? Kan de minister hen hiertoe dwingen? Deze kwestie gaat vooraf aan de acceptatieplicht. Misschien kan de minister ook op dit punt opheldering verschaffen.

Het CDA komt met het voorstel voor een apart potje voor zorgverzekeringsongelukken, een soort noodfonds. Dat zal er wel komen, want de minister zegt in dit huis nu eenmaal nagenoeg alles toe wat mevrouw Van Leeuwen voorstelt. Laat vooral duidelijk zijn, dat wij er ook niet tegen zijn. Inmiddels mogen wij wel vraagtekens plaatsen bij de strategie van almaar pleisters plakken op structurele onvolkomenheden van deze wet, vooral van de wijze van invoering daarvan. Het moment is allang gepasseerd dat je met pleisters plakken de tekortkomingen van de invoeringspraktijk kunt bedekken. De tactiek van het CDA komt erop neer dat het erkennen van dat feit steeds vooruit wordt geschoven. Redden wat er te redden is, is het credo. Dat kan echter niet verbloemen dat straks ook de politieke handtekening van het CDA staat onder de invoeringsdatum, evenals alle onduidelijkheden en onzekerheden. Gelukkig heeft mevrouw Van Leeuwen de vorige keer laten weten dat zij alle zaaltjes in het land afloopt om deze wet te verdedigen. Zij zal daar nog een hele kluit aan krijgen en wij wensen haar daarbij heel veel sterkte toe.

Het tweede hoofdpunt betreft de vrije keuze van artsen. Ook daarvan heeft deze Kamer in juni een hard punt gemaakt. Het mag niet zo zijn dat financiële overwegingen bepalend zijn voor de keuze van de zorgaanbieder. Dat is ook een intentie van de motie-Swenker. Letterlijk verzoekt de motie: de regering erop toe te zien dat deze keuzevrijheid voor de patiënt ook daadwerkelijk gegarandeerd blijft zonder extra premiebetalingen. Ik denk dat dat voor de toekomst van de gezondheidszorg een buitengewoon belangrijke uitspraak is. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat de reikwijdte

van deze uitspraak pas in tweede instantie goed tot mij is doorgedrongen. Want daarmee heeft deze Kamer in juni uitdrukkelijk stelling genomen in een zeer wezenlijke kwestie. Zij heeft namelijk bepaald dat de restitutiepolis, dus de polis die een vrije keuze van arts mogeelijk maakt, de norm moet zijn. Dit is dus de standaardpolis. Met andere woorden: bij het berekenen van de hoogte van de zorgtoeslag moeten wij niet uitgaan van het gemiddelde van de naturapolissen, maar van de restitutiepolissen. Alleen dan kunnen wij voorkomen dat voor mensen met minder inkomen de vrije keuze van arts, veel duurder uitpakt. Dat is dus een zeer principiële keuze die deze Kamer gemaakt heeft.

Maar wat doet de minister? Hij begint het verstreckende belang van die uitspraak weg te wuiven. Ja, zegt hij, het maakt niet zoveel uit, we verwachten geen grote verschillen tussen natura- en restitutiepolissen, dat wijkt allemaal niet zoveel van elkaar af, er wordt door de zorgverzekeraars breed gecontracteerd, dus we kunnen zonder risico als standaardnorm voor de berekeningen, het gemiddelde van alle polissen nemen. Het maakt niets uit, aldus de minister. En daarin zal hij zeker het eerste jaar van deze zorgverzekeringswet gelijk hebben. De grootste zorg van de zorgverzekeraars is er de komende maanden niet in gelegen om met elkaar te concurreren, want dat komt later wel. Allereerst zullen zij de huidige verzekeringen proberen te behouden. Zij zullen elkaar met hun polissen in de gaten houden. Inderdaad, dan doen de restitutiepolissen en de naturapolissen er in de praktijk weinig toe.

Als deze fase echter voorbij is en de markt van ziekenfondsverzekerden verdeeld is, gaat dat veranderen. De concurrentie wordt dan scherper. Die concurrentie is maar op één manier te realiseren: via het scherp inkopen van zorg en de resultaten daarvan onder te brengen in flink concurrerende naturapolissen. Zo ontstaat er op termijn in financiële zin een opwaartse druk van de restitutiepolissen: die worden duurder. Er ontstaat dan een neerwaartse druk van de naturapolissen: die worden goedkoper. Als die concurrentie aanzwelt, is het voor het principe dat de vrije keuze van een arts voor iedereen toegankelijk moet blijven, toch de basisgedachte van de motie-Swenker, wel degelijk van belang dat die als standaard c.q. norm wordt genomen. Die standaard moet in dat geval dus niet het gemiddelde van alle polissen worden, maar het gemiddelde van alle restitutiepolissen. Daarom is het van belang dat de minister daarover een uitspraak doet in dit debat. Gaat hij de komende jaren dus de gemiddelde restitutiepolis als norm c.q. standaard nemen of wil hij dat niet, bijvoorbeeld omdat de kosten dan te hoog worden. Dit is een principieel punt. Daarom moet de minister daarover nu al helderheid verschaffen. Hij moet dit dus niet laten lopen met de opmerking "dat zien wij later wel bij de monitoring". Dat zijn uitstelmechanismes.

Het debat dat wij vandaag voeren draait in feite om de vraag of de Senaat deze wet rijp acht voor invoering. Daarbij staat een ongebreideld optimisme van de mensen uit de systeemwereld tegenover het groeiende wantrouwen van burgers in hun ervaringswereld. Natuurlijk is er altijd wantrouwen, maar in dit geval wordt het wantrouwen extra gevoed door het feit dat het invoeringsproces zodanig georganiseerd is dat alles tot het

laatste moment onduidelijk blijft. Je kunt op internet op verschillende plaatsen peilingen vinden over wat mensen van het nieuwe zorgstelsel verwachten. De antwoorden zijn bepaald droevig: driekwart van de bevolking ziet dit stelsel niet zitten en verwacht er een verslechtering van de situatie van. Zelfs de zorgverzekeraars dragen dagelijks bij aan de verwarring. Zo ontving ik gisteren van FBTO, mijn zorgverzekeraar, een mailtje. Daarin stond het volgende. "Half september ontving u van ons een digitale nieuwsbrief. Tot onze spijt is het artikel "Met FBTO makkelijk naar het nieuwe zorgstelsel" te vroeg verschenen. Het artikel gaf nog geen nieuwe informatie over de verplichte basisverzekering. Onze excuses voor de verwarring die mogelijk bij u is ontstaan."

Dit is maar één berichtje uit de vele. Niemand weet precies hoe de vork in de steel zit. Niemand kan de werking van de wet overzien. Daarmee is de invoering van het zorgstelsel een politiek geladen risico-operatie geworden. Wie daarvoor nu het licht op groen zet, moet wel zeker van zijn zaak zijn dat het ook echt goed gaat, want anders zou men bewust investeren in de groei van politiek cynisme in dit land, iets wat geen enkele politicus zou moeten willen. Die zekerheid bestaat echter niet. Wie zoveel onbekenden in een systeem introduceert, kan met geen mogelijkheid zeggen hoe al die onbekenden met elkaar gaan interfereren. Er bestaat geen beleidsmodel dat dit in voldoende mate kan voorspellen. Alle mooie koopkrachtplaatjes van deze minister zijn straks niet bestand tegen de ervaringen waarover mensen vanuit hun persoonlijke portemonnee zullen spreken.

Nu is in een complexe samenleving nooit een soort totale beleidszekerheid te bieden. Elke stelselwijziging herbergt een politiek risico, maar deze stelselwijziging slaat door naar de andere kant en daarmee wordt het in de huidige politieke cultuur een vorm van gevaarlijk spel. Mijn fractie is van mening dat de zorg in dit land, die in principe van alle burgers is, daartoe niet gebruikt mag worden.

Dit betekent dat het door ons zelf gecreëerde en tot nu toe geaccepteerde dictaat van 1 januari van tafel moet. Zeker, het niet invoeren van de wet met ingang van 1 januari leidt tot een ongekende woedeaanval van de zorgverzekeraars, van iedereen die zich uit de naad heeft gewerkt om alles in orde te maken. Maar daar staat tegenover dat als wij nu het sein definitief op groen zetten, wij daarmee investeren in het maatschappelijk wantrouwen.

Het minste dat burgers van de senaat mogen verwachten, is dat deze oog heeft voor de zorgvuldigheid en toetst of de risico's beheersbaar zijn. Welnu, de zorgvuldigheid is zoekgeraakt in de tijdsdruk en alle risico's zijn niet meer te overzien. Mijn fractie roept daarom deze Kamer op om tegen dit kabinet te zeggen dat de introductie van het nieuwe zorgstelsel meer tijd behoeft en daarmee niet met ingang van 1 januari aanstaande kan worden gerealiseerd.

Om nog eens met de heer Kaland te spreken: "Nu reeds zeggen dat alles op 1 januari door moet gaan omdat het in ieder geval moet gebeuren, is een onverantwoordelijke handeling en ook een onverantwoordelijke behandeling van wettelijke maatregelen die dermate ingrijpend zijn voor iedere burger

in dit land, dat wij genoodzaakt zijn dit zo zuiver en plichtsgetrouw mogelijk te behandelen."

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Voorzitter: Jurgens

*B

!Dualisering!

Aan de orde is de gezamenlijke behandeling van:

- **het wetsvoorstel Aanpassing van bijzondere wetten aan de Wet dualisering gemeentebestuur (Wet dualisering gemeentelijke medebewindsbevoegdheden) (28995);**

- **het wetsvoorstel Aanpassing van de Gemeentewet, de Provinciewet en enkele andere wetten in verband met de dualisering van het gemeente- en het provinciebestuur (29310);**

- **het wetsvoorstel Aanpassing van bijzondere wetten aan de Wet dualisering provinciebestuur (Wet dualisering provinciale medebewindsbevoegdheden) (29316).**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

De heer **Witteveen** (PvdA): Mijnheer de voorzitter. De drie wetsvoorstellen die wij vandaag behandelen, dragen een groot aantal medebewindsbevoegdheden over van de vertegenwoordigende organen in gemeente en provincie naar de bestuurlijke organen. Die overdracht betekent de wettelijke voltooiing van de dualiseringsoperatie die een aantal jaren geleden is ingezet. Wat was daar ook alweer de zin van? Het kan misschien geen kwaad, nu wij een nieuwe minister in ons midden hebben, nog even de geschiedenis naar voren te halen.

De dualisering van het gemeentelijke en provinciale bestuur, bedacht door een staatscommissie, zou zorgen voor een ontvlechting van bevoegdheden van vertegenwoordigende en besturende organen; wethouders zouden derhalve geen lid meer zijn van de gemeenteraad. De dualisering zou een einde maken aan de vaak omschreven hoogste bestuurlijke macht van de gemeenteraad door een precisering van bevoegdheden over en weer. De dualisering zou de belangstelling voor de politiek onder de burgers stimuleren door die nieuwe, heldere bestuurlijke verhoudingen en zou er kortweg voor zorgen dat zowel de gemeenteraad als het college van Ben W, zowel de provinciale staten als GS hun eigenlijke werk naar behoren zouden kunnen doen. Dat was indertijd het idee.

De term dualisering verwees naar een staatsrechtelijk ideaal van dualisme, waarbij men een geïdealiseerde voorstelling maakte van de Haagse politieke verhoudingen tussen parlement en regering en deze vertaalde naar gemeentelijk en provinciaal niveau. Ondanks vele bedenkingen vanuit het lokale bestuur werd dit bestuurlijke model bij wet, dus van bovenaf, voor alle

gemeenten en provincies verplicht gesteld. Het was dus een typisch voorbeeld van een stelselwijziging die, weliswaar na veel voorbereidend werk en een brede discussie, van bovenaf dwingend over het land kwam en die geen ruimte liet voor experiment, gefaseerde invoering en lokale variatie. Alle gemeenten werden bijvoorbeeld over één kam geschoren, alsof er geen wezenlijke verschillen bestonden tussen heel grote en heel kleine gemeenten -- bijvoorbeeld Amsterdam versus Appingedam -- en alsof al die gemeenten baat zouden hebben bij een identieke bestuursorganisatie en een gelijksoortige vorm van vertegenwoordigende democratie. Het moest ook nog maar worden afgewacht of het werk dat in gemeenten en provincie plaatsvindt, zich wel allemaal zou laten ordenen in de drie categorieën die de staatscommissie daarvoor had bedacht: kaderstellende, uitvoerende en controlerende taken, waarbij de vertegenwoordigende organen alleen een taak zou toekomen bij de kaderstelling en de controle, en het bestuur ruim baan moest krijgen bij de uitvoerende taken. Was dit niet een erg theoretisch onderscheid?

Bij de eerste fase van de dualisering waren mevrouw Meindertsma en ik hier woordvoerders namens de PvdA-fractie. Wij hadden toen grote twijfels over de punten die ik zonet noemde. Wij uitten kritiek op:

- de rigide en uniforme opzet;
- de oplegging van bovenaf van nieuwe democratische verhoudingen;
- het gebrek aan experimenteerzin en daardoor de onmogelijkheid daaruit lering te trekken voordat het nieuwe regime algemeen zou worden ingevoerd;
- het gelijkstellen van grote, middelgrote en kleine gemeenten;
- het onderscheid in functies;
- de verandering van de positie van de wethouder die buiten de gemeenteraad zou komen te staan en niet langer een bemiddelende functie zou kunnen vervullen.

De ambtsvoorganger van de minister zal het zich allemaal nog herinneren. Hij wist ons toen net over de streep te trekken om in te stemmen, met als voorwaarde een gedegen evaluatie en de bereidheid tenminste daaruit lessen te trekken bij de tweede fase van de dualiseringsoperatie. De dualisering van de provincies wezen wij indertijd trouwens af, omdat vrijwel zonder nadere argumentatie de bestuurlijke situatie in de provincies met die in de gemeenten gelijk werd gesteld. Dat leek ons gezien de eigen positie van provincies indertijd niet terecht. Tot zover de geschiedenis.

Nu kom ik bij de vraag of de dualisering, die al een aantal jaren onder ons is, een groot succes is geworden. Dit is een retorische vraag, want iedereen die het lokale bestuur een beetje kent, zal spontaan nee zeggen. Is het meegevallen dan? Ook niet echt. De evaluatie door de commissie-Leemhuis geeft in korte bewoordingen een vernietigend oordeel over de effecten van de dualiseringsoperatie op de gemeentelijke democratie. Ik citeer: "In onvoldoende mate is gebleken dat de positie van de gemeenteraad als het belangrijkste lokale politieke forum is hersteld; dat de volksvertegenwoordigende functie van de gemeenteraad is hersteld; dat de herkenbaarheid van het lokale bestuur voor de burgers is versterkt." Geen van deze belangrijke doelstellingen is dus gerealiseerd!

Toen de Tweede Kamer met de voorliggende wetsvoorstellen instemde, had men daar nog niet de beschikking over dit rapport van de evaluatiecommissie; wel wist men natuurlijk van de vele kritische commentaren uit de gemeentelijke en provinciale wereld. Wij hebben hier vandaag met elkaar deze kennis wel. Zou het nu niet verstandig zijn om ons af te vragen of het wel een goed idee is de in de blauwdrukken van jaren her voorziene tweede fase van de dualisering zomaar klakkeloos door te voeren? Regering en parlement behoren lering te trekken uit de negatieve aspecten van het dualiseringsproces. Zeker, in een aantal gemeenten zijn ook positieve ervaringen opgedaan met dualisering. Daar moet natuurlijk ook goed naar gekeken worden, in de hoop ervan te leren. Met enige goede wil zijn er zelfs al best practices te ontwaren. Ik noem daarbij het zogenaamde Almeerse model.

Een analyse van dit gemengde beeld zou gevolgd moeten worden door een nieuwe, met ijzersterke argumenten onderbouwde politieke standpuntbepaling van de regering. Mijn fractie heeft bij de schriftelijke voorbereiding in twee instanties geprobeerd deze vragen aan de orde te krijgen, maar moet helaas constateren daarin niet te zijn geslaagd. De regering klampt zich vast aan de aanbeveling van de commissie-Leemhuis om in weerwil van de vele sombere bevindingen toch maar met de operatie door te gaan, omdat de effecten van de dualisering dan pas helemaal bekend zullen zijn. Is dat niet een enigszins wonderlijke redenering? Het doet mij denken aan een schip dat volgens een bepaald ontwerp is gebouwd. Bij de eerste proefvaart blijkt dat er water binnenstroomt door de kajuitpoorten die te laag zitten. Men begint te hozen en dan zegt de kapitein: ho, ho, wij moeten die patrijspooten nog maar wat groter maken, want zo staat het op de oorspronkelijke bouwtekening; pas als wij dat doen, weten we hoe de boot bedoeld is.

De regering verschuilt zich achter het advies-Leemhuis, dat zelf op dit punt een weinig overtuigende indruk maakt, en komt niet met eigen overwegingen over de toekomst van de gemeentelijke en provinciale democratie. Dat is een gemiste kans. Ik leg de vragen die wij gesteld hebben, nu graag bij de plenaire behandeling van de wetsvoorstellen op tafel.

In afwachting van het regeringsstandpunt, waar wij buitengewoon benieuwd naar zijn, geef ik alvast een aantal van onze overwegingen aan betreffende de manier waarop democratische en bestuurlijke vernieuwingen die hard nodig zijn, in de lokale en provinciale democratie kunnen worden nagestreefd. Allereerst noem ik een principieel uitgangspunt: democratisering van het lokale en provinciale openbaar bestuur moet van onderaf geschieden, op initiatief en onder verantwoordelijkheid van de daar bestaande democratische instellingen. Dat is de beste manier om vernieuwingen te bereiken die geen bestuurlijke mode en geen gril van het moment zijn, maar veranderingen die draagvlak, duurzaamheid en legitimiteit kunnen verwerven. Democratie opleggen van bovenaf heeft iets absurds. Democratisering is een bottom-upproces.

Een tweede, eveneens vérstrekkend uitgangspunt is: stapel geen grote stelselwijzigingen met consequenties voor de lagere overheden op elkaar; geef de lagere

overheden de ruimte en de tijd hun eigen manier te vinden om veranderingen die de nationale politieke meerderheid wil, op een doordachte manier door te voeren. Gemeenten hebben tegenwoordig te maken met herindelingen, verregaande bezuinigingen en nieuwe taken en verantwoordelijkheden. De Wet maatschappelijke ondersteuning komt er bij wijze van spreken al aan en de ruimte voor gemeentelijke belastingen wordt verminderd of zelfs afgeschaft. Dat moet allemaal worden aangepakt, terwijl men ook bezig is een slecht passende bestuursstructuur te implementeren. Dit is allemaal heel ongelukkig en dan wordt meteen ook het hele medebewind gedualiseerd. Het kan anders.

Ons derde uitgangspunt is dat het zinnig is een grote stelselwijziging eerst op basis van vrijwillige samenwerking in een representatief deel van de lagere overheden in te voeren. Daar moet men enig lef voor hebben. Men moet rustig een aantal jaren de tijd nemen en dus over een bepaalde regeringsperiode heen durven besturen. De centrale overheid moet leiderschap tonen op de lange termijn. Dan kan men van de ervaringen in de proefgemeenten en proefprovincies leren vóór men de nieuwe ordening voor alle anderen verbindend maakt. Of beter nog misschien is het: toestaan dat er meer variatie komt in de arrangementen van de democratie. Waarom moet elke gemeente en elke provincie precies dezelfde staatkundige ordening hebben? Omdat Thorbecke ons dat zo geleerd heeft? Zou tegen het uniforme denken niet een lof van het verschil moeten klinken, ook in de institutionele arrangementen van een democratische staat?

De heer **Dölle** (CDA): Ik kan het betoog van de heer Witteveen goed volgen, maar ik zit toch nog met een vraag. De PvdA hechtte altijd heel sterk aan de uniformiteit van het gemeentebestuur en verwierp voorstellen tot formele differentiatie om het anders te maken in Appingedam dan in Amsterdam. De laatste keer is dat gebeurd door de heer De Vries, weliswaar niet namens de PvdA, maar wel met die ondertoon.

De heer **Witteveen** (PvdA): Ik was woordvoerder in dat debat met de heer De Vries. Ik heb toen precies hetzelfde bepleit en daarover met de heer De Vries van gedachten gewisseld. Het laat zien dat er tegenwoordig binnen de sociaal-democratie gedifferentieerd wordt gedacht over deze kwestie. Ik hoop uiteraard dat mijn mening daarbij enig gewicht in de schaal zal leggen, maar dat kun je natuurlijk nooit weten.

De heer **Engels** (D66): U bent bezig met een opsomming van allerlei criteria waaraan vernieuwingen moeten voldoen. Ik hoef u niet te vertellen hoe belangwekkend ik die vind. Op een gegeven moment zegt u dat het ook anders kan. Ik vraag mij af of in het vervolg van uw betoog dat andere ook inhoudelijk aan de orde zal komen. Zo niet, kunt u daarvoor enige contouren schetsen anders dan de paden die de regering op dit moment inslaat en die u niet zo fijn vindt?

De heer **Witteveen** (PvdA): Ik was inderdaad van plan om aan te geven hoe het anders zou kunnen, maar dat neemt

nog een aantal zinnen van mijn betoog in beslag. Misschien kan ik die rustig uitspreken.

Ik was gebleven bij de stelling dat tegen het uniforme denken ook een lof van het verschil zou kunnen klinken. Ik denk hierbij aan de grote schaalverschillen tussen gemeenten en de navenante verschillen in politieke cultuur die bepalend zijn voor het functioneren van instituties. De burgers, om wie het allemaal is begonnen, stellen heus niet de eis dat alle gemeenten in Nederland op dezelfde manier worden bestuurd. Zij willen een bestuursvorm die goed is voor hun gemeente en die past bij de lokale cultuur en tradities. Waarom zou dat niet kunnen? Ik heb zo-even Thorbecke genoemd. Dat brengt altijd de Pavlovreactie te weeg van het huis van Thorbecke met de verschillende kringen. Dat idee van Thorbecke is door Oppenheim in zijn boek over het Nederlandse gemeenterecht vertaald in een driekringenleer. Oppenheim deed dat in de wetenschap dat gemeenten zeer verschillend van elkaar waren en een grote mate van autonomie hadden. Voor de liefhebbers citeer ik Oppenheim, die in zijn handboek schrijft over het onderscheid tussen autonomie en medebewind:

"dat zelfbestuur, bestemd den bureaukratischen politiestaat ver af te houden, twee, even belangrijke zijden vertoont (...) autonomie, eigen beweging van de gemeente overeenkomstig hare bestemming, zich het krachtigst openbarende in de bevoegdheid om uit eigen, vrije aandrift voor haar gebied de regels en perken te stellen, die zij noodig acht; en daarnaast zelfbestuur in den engen zin, waarmede is gemeend het recht en de plicht der lokale besturen aan de organen van den staat medewerking te verlenen bij het volvoeren van zijn, de staats, bedrijf en op deze wijs een gedecentraliseerd staatsbestuur te helpen verwezenlijken naast een eigen, zelfstandig, gemeentelijk huishouden".

Het lijkt mij dat uit dit citaat zeer duidelijk naar voren komt dat voor Oppenheim de realiteit is dat gemeenten zeer verschillend zijn en dat autonomie de regel is en aanpassing aan het staatsbedrijf de uitzondering. Wij leven tegenwoordig in een heel andere wereld. De vraag is of het niet tijd wordt om in de lijn van Thorbecke en Oppenheim terug te gaan naar die verhoudingen. De vrijheid voor gemeenten en hun ingezetenen om zelf vorm te geven aan hun eigen kring is goeddeels weg. Kunnen wij dat niet compenseren?

Een vierde overweging die ik de regering wil meegeven is de volgende. Het onderscheid in kaderstelling, uitvoering en controle is wel een theoretisch fraai onderscheid, maar in de praktijk blijkt het moeilijk er op een verantwoorde manier invulling aan te geven. Wij moeten dus waken voor een te dogmatische opstelling. Mijn fractie ziet dat het er in de praktijk vaak op neerkomt dat de gemeenteraad heel weinig armslag krijgt om zijn taak als volksvertegenwoordiging waar te maken. Kaderstelling is bijvoorbeeld vaak iets abstracts. Men maakt bijvoorbeeld een omvattend ruimtelijk beleidsplan. Wat die kaderstelling betekent, wat het echte kader is, blijkt pas later als dat brede kader op detailniveau wordt ingevuld; dat heet dan echter uitvoering. De gemeenteraad zou pas echt zijn vertegenwoordigende taken kunnen waarmaken, als er mag worden beslist over de detailkeuzes die richting geven aan de echte uitvoering. Tegen de tijd

dat de controlerende taak aan de orde komt, blijkt het bestuur zich soms uit hoofde van de uitvoering al te hebben vastgelegd op allerlei afspraken die niet meer ongedaan kunnen worden gemaakt; schadeclaims dreigen. Wij zijn voorstanders van een sterke vertegenwoordigende democratie. Dat heeft niet alleen gevolgen voor het kiesstelsel, maar ook voor het scheppen van een kader waarbinnen de volksvertegenwoordigers daadwerkelijk en op elk moment in het beleidsproces kunnen opkomen voor de belangen van de bevolking, die hen daarvoor heeft gekozen.

Wij zien deze bezorgdheid gelukkig ook terug in de schriftelijke voorbereiding bij een aantal vragen van het CDA en GroenLinks. Het CDA maakt zich terecht zorgen over de beperkingen die in de wetsvoorstellen zijn vervat aan de verplichting voor het bestuur om de gemeenteraad en Provinciale Staten inlichtingen te verschaffen. Zonder een naar letter en geest ruim opgevatte informatieplicht kan er van de volksvertegenwoordigende functie bitter weinig terecht komen. GroenLinks heeft een hele waslijst van voorstellen tot overdracht van medebewindbevoegdheden doorgenomen en daar een aantal wettelijke bevoegdheden tot advisering opgespoord die naar de bestuurlijke colleges worden overgeheveld. Waarom? De regering stelt simpelweg dat advisering als uitvoering moet worden begrepen. Maar bij het uitbrengen van een advies is toch de visie van het lokaal of provinciaal bestuur aan de orde? Dan gaat het toch mede om kaderstelling? In elk geval -- de term "kaderstelling" wringt hier -- gaat het om een taak die als een vorm van vertegenwoordiging kan worden opgevat. Bij advies over belangrijke zaken, zoals een milieubeleidsplan, moeten Provinciale Staten als volksvertegenwoordiging over toekomstige ontwikkelingen kunnen adviseren en dat advies moet niet als een puur uitvoerende bezigheid worden opgevat. Dat men zo is gaan denken -- adviseren staat gelijk aan uitvoeren -- tekent de benadering van de dualisering als een benadering waarin het belang van de volksvertegenwoordiging ondergeschikt is gemaakt aan het belang van een sterk en efficiënt bestuur.

Ik vat samen. Wij willen pas een oordeel over de dualisering van het medebewind in de gemeenten bepalen, als de regering een overtuigende uiteenzetting heeft gegeven over de in de dualiseringsvoorstellen vervatte strategie van bestuurlijke verandering. Wij nodigen de minister graag uit ons zijn visie te geven op de principiële keuzen die bij democratische vernieuwing van de gemeentelijke politiek aan de orde zijn. Gezien zijn politieke achtergrond verwacht ik een zeer interessante visie van hem. Omdat wij de dualisering van het provinciaal bestuur eerder afwezen, zullen wij nu in elk geval niet instemmen met verdere dualisering van het provinciaal medebewind.

Wij blijven intussen van mening dat democratisering van het lokaal bestuur niet vanuit Den Haag op uniforme wijze aan alle gemeenten en provincies in Nederland moet worden opgelegd, maar tot stand moet komen van onderaf in het samenspel tussen lokale en centrale instanties en met een grote mate van respect voor de verschillen die er tussen gemeenten en provincies onderling bestaan. Alleen als de kracht van in lokale gemeenschappen al aanwezige democratische processen en

verhoudingen wordt benut, zullen de veranderingen in de organisatie en het functioneren van de democratische organen draagvlak bezitten, duurzaamheid verwerven en legitiem kunnen zijn.

*N

De heer **Dölle** (CDA): Voorzitter. Vandaag, ruim twee jaar later dan gepland, besluit de Kamer over de dualisering van het medebewind van provincie en gemeente. De commissie-Leemhuis riep in een van haar zeventien aanbevelingen al op tot een snellere afhandeling van de wet. De dualisering van de medebewindbevoegdheden vormt de tweede etappe in een groot transport van bevoegdheden vanuit de staten en raadszalen naar de collegekamers. Het eerste deel van het traject lag in het overbrengen van een aantal autonome bevoegdheden, met name in artikel 160 Gemeentewet en artikel 158 Provinciewet. Het laatste en derde deel van het transport is in 2004 geschrapt toen het kabinet afzag, althans voorlopig, van het voornemen voorstellen te doen om hoofdstuk VII van de Grondwet algeheel te herzien. De zogeheten autonome bestuursbevoegdheden -- een categorie waarover onze fractie een niet aflatende discussie met de regering voert, maar vandaag even niet -- blijven bij de raad. Het hoofdschap van de raad blijft daarmee dan ook in de Grondwet, al hebben sommige fracties de wenselijkheid daarvan betwist, vooral tijdens de avond of de nacht van Van Thijn.

Ook de tweede etappe van het transport, namelijk van de medebewindbevoegdheden, is anders verlopen dan de regering aanvankelijk had gedacht. Er heeft een koerswijziging plaatsgevonden die mede heeft geleid tot aanzienlijke vertraging van de afhandeling van het wetsvoorstel. Wij hebben daar steeds op aangedrongen, evenals sommige andere fracties; gepaste vreugde over die koerswijziging. Deze wijziging komt er kort door de bocht geformuleerd op neer dat belangrijke bestuursbevoegdheden in medebewind meer dan oorspronkelijk gepland opgedragen blijven worden aan de raad en aan de staten. Het toetsingskader voor de medebewindvorderende wetgever is door deze in die zin aangepast met twee nieuwe criteria. De commissie-Leemhuis constateert terecht dat daardoor het grondwettelijke hoofdschap niet langer ter discussie staat; wat het CDA betreft dus ook niet in aanstaande discussies rond de aanstellingswijze van de burgemeester. Wij hebben daarover op 21 maart jongstleden gesproken in de tweede instantie van het debat over de deinstitutionalisering van de aanstellingswijze van de burgemeester.

De CDA-fractie heeft indertijd die koerswijziging met hartstocht bepleit. Wij hadden daarvoor twee motieven. Het eerste was van staatsrechtelijke aard. De Raad van State immers -- dat mag niet worden vergeten -- trok in zijn advies over de Dualiseringswet 2002 de grondwettigheid van die wet in twijfel. Hij gebruikte als dictum het advies die wet dan ook niet in te dienen, net als bij de OZB. De Raad vond dat het hoofdschap van de raad door de beoogde overbrenging van het bestuur naar de colleges in de verdrukking werd gebracht. Onze fractie

vond dat oordeel van de Raad prematuur. Je moet ook kijken naar de bestuursbevoegdheden die in de Gemeentewet achterblijven bij de raad, naar de zogenaamde autonome bestuursbevoegdheden en naar de medebewindbevoegdheden waarover het vandaag gaat. Dat betekende wel dat het CDA zich ook om die reden verzette tegen het oorspronkelijke voornemen om het bestuur in medebewind integraal over te dragen.

Behalve deze staatsrechtelijke redenen hadden wij nog een ander motief. Wij vonden dat de besluitvorming door de raad en door de staten meerwaarde bezit boven die door het college, als het gaat om zware, de gemeenschap rakende, besluiten. Vanaf het begin, de Dualiseringswet 2002, hebben wij er dan ook op gewezen dat besluitvorming door de raad openbaar is, evenals de commissoriale voorbereiding, dat alle vertegenwoordigende groeperingen in de raad erbij zijn betrokken, dat er een inspraakregime is, dat er een mogelijkheid is tot amendementen en dat er recht kan worden gedaan aan een zorgvuldige afweging.

Beide argumenten, het staatsrechtelijke en het politiek-inhoudelijke, leidden voor ons tot de relativisering van de dualistische doctrine dat alle bestuur van de raad en van de staten naar de colleges moest. In dit verband vragen wij of de regering in 2005 die algehele overbrenging nog beschouwt als een hoofddoel van het dualiseringsproject.

De heer **Van Raak** (SP): De heer Dölle spreekt zijn tevredenheid erover uit dat enkele criteria zijn toegevoegd, mede op initiatief van de Eerste Kamer. Hij zegt het jammer te vinden, als er te veel medebewindbevoegdheden van de raad naar het college gaan. Hij heeft allerlei redenen genoemd waarom het meer democratisch is. Is het minder erg, als er minder medebewindbevoegdheden overgaan? Is het dan niet beter om helemaal geen medebewindbevoegdheden te laten overgaan? Is dat niet meer in lijn met zijn verhaal?

De heer **Dölle** (CDA): Dan gaat u ervan uit dat al die honderden bevoegdheden van dezelfde aard zijn. Wij hebben steeds gezegd dat die bevoegdheden die uitvoeringstechnisch weinig politiseerbaar zijn wat ons betreft rustig over kunnen -- dat is het merendeel van de bevoegdheden -- maar dat vooral die bevoegdheden die de huiskamers, de cafés, de gemeenschap raken beter bij de raad kunnen blijven.

De heer **Van Raak** (SP): Zijn naar het oordeel van de heer Dölle in het voorstel van de minister de juiste medebewindbevoegdheden bij de raad gebleven?

De heer **Dölle** (CDA): Het is beter dan het vorige. In die zin kunnen wij de conclusie van de commissie-Leemhuis delen: door deze verandering is het hoofdschap van de raad duidelijker.

De heer **Van Raak** (SP): Maar er zijn ook een paar medebewindbevoegdheden die naar de mening van de heer Dölle toch beter bij de raad of bij Provinciale Staten zouden kunnen blijven, terwijl de minister voorstelt om die over te dragen.

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

De heer **Dölle** (CDA): Dat sluit ik niet uit.

De heer **Van Raak** (SP): Kan de heer Dölle er een paar noemen? Nu kan het worden geregeld met de minister; hij is er nu.

De heer **Dölle** (CDA): Wij hebben in het voorlopig verslag vragen gesteld over het rampenplan. Dat is een voorbeeld.

Dit brengt ons tot een paar opmerkingen en vragen over het dualiseringsproject, met name in het licht van de tussenbalans die door de commissie-Leemhuis is opgemaakt. Heeft dit enorme project, waarin veel energie is gestoken door alle betrokkenen, doel getroffen? De commissie-Leemhuis stelt vast dat de doelstellingen van de dualisering nog niet zijn bereikt. Het zijn niet alleen overgangsproblemen. Er moet flankerend beleid komen, zo vindt dat genootschap.

Als er geen herstart komt, dan ontstaan volgens de commissie in veel gemeenten risico's voor de kwaliteit van het lokale bestuur. Er wordt een dringend appèl op alle betrokkenen gedaan om de hand aan de ploeg te slaan en zich volledig in te zetten. De reactie van de regering is enigszins sussend, maar laat zien dat de alarmtoon is vernomen. Wij zouden het op prijs stellen als de minister een geactualiseerd beeld geeft van de huidige stand van de dualisering in gemeenten en provincies. Het doel was immers het revitaliseren van de lokale democratie, het terugbrengen van het oude vuur in gemeente- en provinciehuizen en, in het verlengde daarvan, in partijafdelingen.

Wij stonden indertijd nogal kritisch tegenover de dualisering. Wij geven overigens toe dat onze fractie te somber is geweest over het fenomeen van de wethouder buiten de raad. Het lijkt erop dat door ontvlechting van de functies wethouder en raadslid het zelfbewustzijn van de gemeenteraden en de provinciale staten is gegroeid en daarmee de assertiviteit ten opzichte van de colleges. Het was vooral om deze reden dat de CDA-fractie indertijd toch met de dualisering heeft ingestemd. Raad en college zitten nu minder op elkaars schoot.

Wij hebben ervoor gewaarschuwd dat de gedeeltelijke transplantatie van het Binnenhofmodel, dat historisch een heel andere achtergrond heeft, namelijk dat van de constitutionele monarchie met parlementair stelsel, naar de gemeentehuizen gevaren met zich zou meebrengen. Lokaal bestuur zit echt geheel anders in elkaar. Deze minister hoeven wij er vermoedelijk niet van te overtuigen, want hij komt uit de wereld van het lokale bestuur. Ik herhaal ook niet wat ik daarover namens onze fractie vanaf februari 2002 naar voren heb gebracht. De raad heeft, al dan niet gestimuleerd door verontruste of belanghebbende ingezetenen of de lokale media, nooit op zijn dualistische beurt zitten wachten als het erom gaat het bestuur van het college te controleren. De raad doet het net als vroeger. Daar past geen dualistische doctrine op. De dualisering is doorspekt met allerlei niet-juridische begrippen, die vooral opdoken in de memorie van toelichting en prompt problemen opwierpen. Ik noem bijvoorbeeld de kaderstellende functie van de raad. Het is een mysterieus concept, dat binnen het Koninkrijk geheel verschillend wordt uitgelegd.

Het is vooral met deze notie in het hoofd dat de raden, die niet voor niets aan het hoofd van het gemeentelijk bestuur staan en als enige zijn toegerust met de bevoegdheid verordeningen te maken en begrotingen vast te stellen, zich onbekrompen zijn blijven bezighouden met wat colleges doen, niet alleen achteraf, maar ook vooraf in raadscommissies, die als vanouds de wethouders en burgemeesters op hun huid blijven zitten. Dat was te voorzien en dat is ook voorzien. Ook daarom worden de wethouders dikwijls de echte verliezers van de dualisering genoemd. Mochten zij gehoopt hebben bevrijd te worden van hun monistische kluisters, sommigen merkten tot hun ontzetting dat zij van de regen in de drup zijn geraakt. Er zijn meer bevoegdheden, die zwaarder gehypothekeerd zijn. De wethouders zijn veel minder verzekerd van dekking door de raad. Dat laatste breekt hen vaak op in externe contacten met het bedrijfsleven, met andere overheden, met buurtverenigingen en clubs, enz. Dat is althans de klacht van veel wethouders. Wij vragen het oordeel van de regering op dit punt. Is het niet realistisch om de ambities van het dualiseringsproject bij te stellen en te zeggen dat de eigen aard van het lokale bestuur met zich meebrengt dat gemeenten meer zelf hun weg moeten vinden? Waar de ene gemeente een koers kiest die meer lijkt op het oude monisme en de andere meer orthodox dualistisch opereert, zou men de decentrale overheden meer hun gang moeten laten gaan. De wetgever heeft met de ontvlechting van de functies wethouder en raadslid het grootste deel van zijn taak volbracht. Het grote doel van de revitalisering van de lokale en provinciale politiek is dan veel beter te bereiken door vergroting van de autonomie en dus relativering van het gelijkheidsbeginsel, dan met een uitgesponnen nationaal geregisseerde structuurdiscussie.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): In dit dossier kan GroenLinks een heel eind mee met het CDA, zoals ook bij vorige debatten al is gebleken. Ik concludeer dat de heer Dölle eigenlijk ook vindt dat deze wet geen doorgang moet vinden. Laat het aan de gemeenteraden of zij vinden dat zij die bulk aan medebewindbevoegdheden bij zichzelf willen houden of willen mandateren aan het college van B en W. Zij zijn daar zelf toe in staat. De ontvlechting van de functies wethouder en gemeenteraadslid heeft voordelen opgeleverd, maar nu is het genoeg.

De heer **Dölle** (CDA): Als ik zeg: laat honderd bloemen bloeien, dan doel ik op de verschillende gemeentelijke culturen in Schiermonnikoog, Appingedam, Urk, Amsterdam en Zevenaar. Er moet ruimte zijn voor gemeenteraden om zich minder te houden aan datgene wat op papier is bedacht. De vraag of je de uniformiteit van het gemeenterecht moet loslaten en dus de Grondwet moet herzien, is iets anders. In die zin hebben wij ons als fractie niet uitgesproken.

De heer **Van Raak** (SP): Het doet mij deugd dat zowel de woordvoerder van het CDA als die van de PvdA en GroenLinks ervoor pleiten dat gemeenten en provincies meer vrijheid hebben om te bepalen hoe zij de bevoegdheden tussen het parlement en de bestuurders verdelen. Wij sluiten ons daar zeker bij aan. Als wij vandaag deze wetten aannemen, beperken wij echter de

mogelijkheden voor gemeenten en provincies om de bevoegdheden zelf te verdelen. Er tekent zich in deze Kamer een grote meerderheid af om provincies en gemeenten die vrijheid te geven, maar als wij de wetten goedkeuren, dan kaderen wij dat meteen weer in.

De heer **Dölle** (CDA): Wij hebben het hier wel over medebewind. Het gaat in de meeste gevallen om de nationale wetgever die taken neerlegt bij de decentrale overheden en dus zelf een voorkeur heeft voor wie wat moet doen. Die voorkeur wordt nu veranderd. Er wordt meer naar het college en minder naar de raad geschoven. Wij hebben daar bezwaar tegen gemaakt. Dat is een van de redenen waarom dit twee jaar is uitgesteld. Er is een verandering ten goede aangebracht. De heer Van Raak doelt op een algemeen verhaal: moet je in de bestuurscultuur niet minder rigide optreden? Op dat punt zijn wij het eens. De discussie over het doorbreken van formele structuren, in de zin dat er twee, drie of vier typen gemeente komen, is een andere, die ik liever niet vandaag wil voeren.

De heer **Van Raak** (SP): Wij leggen vandaag een deken over de provincies en gemeenten. Mede door toedoen van de fractie van de heer Dölle en van deze Kamer is de deken hooguit wat dunner geworden. Is het niet beter om de deken er gewoon niet op te leggen? Moeten wij de mogelijkheden niet ophouden?

De heer **Dölle** (CDA): De deken lag er. De wetgever woelt en trekt de deken wat meer in een bepaalde richting: meer naar de colleges, minder naar de raad. Op honderden plekken in de wetgeving is de gemeente, raad, college of burgemeester, aangewezen om een taak te doen, om bijstand te verlenen, om kieskaarten uit te sturen, enz. In die zin is er geen verandering.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Laten wij de discussie vandaag beperken tot de medebewindbevoegdheden en niet uitstrekken tot verschillende types van gemeentebestuur. Wij zijn de wetgever. Er ligt een voorstel voor om honderden medebewindbevoegdheden bij het college van B en W te stallen, bevoegdheden die tot nu toe bij de gemeenteraad lagen. GroenLinks heeft een actieve rol gespeeld in de schriftelijke voorbereiding. Er zijn uiteindelijk acht à tien medebewindbevoegdheden bij de gemeenteraad gelaten. Het wetsvoorstel is daarop aangepast. In de reeks van honderden medebewindbevoegdheden die worden overgedragen, gaat het dus om acht à tien onderdelen. Is dat voor de heer Dölle voldoende om met het wetsvoorstel akkoord te gaan?

De heer **Dölle** (CDA): Het is een tegemoetkoming aan wat wij gevraagd hebben. Het oordeel van de commissie-Leemhuis dat daardoor het hoofdschap van de raad buiten discussie is komen te staan, is misschien wat te zwaar, maar het is versterkt vergeleken bij het oorspronkelijke wetsvoorstel. Wij waarderen dat, maar het kan natuurlijk altijd beter.

De heer **Witteveen** (PvdA): Ik wil een iets ander accent toevoegen aan dit koor van stemmen. Ik herinner de heer Dölle aan een waardevol uitgangspunt van de commissie-Leemhuis. De commissie meent dat de gemeenten overvallen zijn door de dualiseringswetgeving, maar constateert dat men geprobeerd heeft vormen te vinden waarmee in de praktijk te leven valt. Als wij volgende week besluiten om de zaak van de medebewindbevoegdheden helemaal van bovenaf af te regelen, doorbreken wij de impuls voor gemeenten om zelf na te denken over de beste inrichting van hun bestuur binnen de kaders van de dualisering. Wij kunnen de lagere overheden beter het signaal geven dat zij een zekere vrijheid hebben om zich te bezinnen op de manier waarop zij hun bestuur inrichten.

De heer **Dölle** (CDA): De VNG, de gemeenten, de bestuurders en de ambtelijke apparaten roepen ons op om helderheid te verschaffen door het wetsvoorstel aan te nemen of af te stemmen. Het is bepaald niet zo dat de gemeenten blij zijn als wij het in het ongewisse laten.

De heer **Witteveen** (PvdA): Die oproep betreft niet de situatie die ontstaat als wij het wetsvoorstel vandaag niet aannemen. Dat zegt mij dus niet zoveel.

De heer **Dölle** (CDA): Wij moeten niet de voorstelling maken dat het zaad van de dualisering geheel op de rotsen van de gemeentehuizen is gevallen. Veel gemeenten willen dualiseren en zijn daarvoor een heel traject ingegaan. Dat is niet alleen gebeurd omdat het kabinet-Kok II indertijd het dualisme heeft afgekondigd en dat heeft laten uitwerken door een staatscommissie. Gemeenten zijn bezig gegaan om handen en voeten te geven aan de gedachten. Daarbij moeten ze niet te veel worden ingesnoerd.

De heer **Witteveen** (PvdA): Het was mooier geweest als het zaad in vruchtbare bodem was gevallen. Nu het zover is, pleit ik ervoor om duizend bloemen te laten bloeien.

De heer **Dölle** (CDA): Het zaad is niet allemaal op de rotsen gevallen, maar ook niet geheel en al in vruchtbare bodem.

Ik stel nog een aantal technische vragen die in de schriftelijke voorbereiding onvoldoende beantwoord zijn. Op andere kwesties is daarin overigens wel tot tevredenheid ingegaan. Mijn eerste vraag heeft betrekking op delegatie. De Gemeentewet regelt dat raad en college met uitzonderingen hun bevoegdheden kunnen delegeren. Wat gebeurt er indien een wet een bepaalde bevoegdheid aan de raad of het college opdraagt (een medebewind vorderende wet)? Kan de raad zo'n opdracht verschuiven naar het college of naar een commissie? Kan het college een opdracht delegeren aan commissies?

Er is veel te doen over de termen "nodig" en "ingrijpend". De regering weigert de termen in artikel 169 verder uit te leggen. Het probleem is volgens de commissie-Leemhuis dat qua informatieplicht alles over de heg van de raad wordt gekieperd, waardoor de raad overspoeld raakt. Men dreigt door de bomen het bos niet meer te ontwaren. Deze onwenselijke toestand ontstaat doordat de colleges onzeker zijn en veiligheidshalve de

raad bedelven onder informatie. Over het begrip "ingrijpend" stelt de regering terecht dat veel moet worden overgelaten aan de bestuursorganen zelf, die het meeste zicht hebben op de lokale verhoudingen. Dat kan niet het allerlaatste woord zijn. Immers, de regering stelt voor om allerlei bevoegdheden over te dragen aan het college. Daaronder zijn er die niet zonder betrokkenheid van de raad behoren te worden uitgeoefend. Is het echt niet mogelijk om meer te zeggen over de termen "ingrijpend" en "nodig"? Het is te meer van belang nu het gaat om medebewind.

De discussie over de vertrouwenscommissie is wat ons betreft in de schriftelijke voorbereiding bevredigend gevoerd. Wij hebben echter begrepen dat er een bijzonder probleem is opgedoken in de gemeente Oude IJsselstreek. Daar bracht de raad geen aanbeveling uit, maar verzocht om een nieuwe sollicitatieronde. Het gaat ons uiteraard niet om de kwestie zelf, maar om het algemene probleem. Is het naar de opvatting van de regering geoorloofd, gelet op artikel 61 van de Gemeentewet en gelet op de overige regelgeving, betrekking hebbend op het voorbereidingstraject van een burgemeestersbenoeming, dat een raad niet aan de verplichting om een aanbeveling te doen wil voldoen? In welke gevallen is dat geoorloofd, en wanneer niet?

De regering stelt dat het toetsingskader, waarover al menig keer is geïnterrupteerd, inhoudt dat verordeningen die algemeen verbindende voorschriften bevatten, in beginsel aan de raad behoren te worden opgedragen, maar andere verordeningen, afhankelijk van de materie waarover het gaat, ook naar Gedeputeerde Staten en College kunnen gaan. Dat was ook al zo vóór de dualisering, maar nu wordt het geëxpliciteerd. Dat moge zo zijn, maar houdt de uitleg van de Grondwetgever in 1983 dat artikel 127 van de Grondwet zowel op autonomie als op medebewind betrekking heeft, niet ook in dat het uitgangspunt altijd behoort te zijn, zowel bij verordeningen die algemeen verbindende voorschriften bevatten alsook bij de andere, dat een medebewindvorderende wet deze bevoegdheid in beginsel bij de raad legt?

De regering heeft in het nader verslag gevraagd of de CDA-fractie het goed samenvat, gelet op het standpunt, ingenomen in de memorie van antwoord, dat straks over personen slechts schriftelijk of elektronisch geheim kan worden gestemd door raadsleden in de zaal aanwezig, en dat iedere andere regeling in een reglement van orde onrechtmatig is. Kan de minister bevestigen dat die zienswijze juist is, en als zij nuancering behoeft, kan hij deze dan geven?

Is de regering het eens met de CDA-fractie eens dat de burgemeester, indien aanwezig in de vergadering, deze ook dient voor te zitten, gelet op artikel 125, derde lid van de Grondwet? Het is duidelijk dat de regering van opvatting is dat onder omstandigheden het technisch voorzitterschap kan worden overgedragen. Maar is de regering van opvatting dat zulks alleen aanvaardbaar is indien het beleid van de burgemeester onderwerp van beraad- en besluitvorming is, of ook in andere situaties, en zo ja welke? Is de minister het eens met de CDA-fractie dat die uitzonderingen dan in ieder geval moet worden vastgelegd in het reglement van orde, en geldt de opvatting van de regering op deze punten niet onverkort voor het

voorzitterschap van het college? Of is de regering van opvatting dat, indien aanwezig, de burgemeester altijd het college moet voorzitten?

Zou de regering kunnen zeggen, hoe het staat met de Winsumproblematiek, dat is het probleem dat veel raadsleden zich in hun functioneren belemmerd voelen door de uitleg van de Algemene wet bestuursrecht, in verhouding tot artikel 15 van de Gemeentewet?

De Kieswet legt de waarschuwingfunctie tegenover raadsleden die in de gevarenzone van artikel X1 komen bij het college, evenals de schorsingsbevoegdheid in geval van verboden handelingen door raadsleden bij het college ligt. Had het in het kader van de dualisering niet meer voor de hand gelegen, die te leggen bij een club uit de raad, of bij de voorzitter daarvan, de burgemeester? Het geval 's Heerenberg leert dat die waarschuwingfunctie gepaard gaat met onderzoeken die worden verricht door het college, in de dualistische gedachte de tegenspeler van de raad. Wij stellen nader commentaar van de regering op prijs.

In meerdere gemeenten is aan de orde dat wethouders die langer dan een jaar niet in de gemeente wonen, daar toch wethouder zijn. Uw collega Remkes heeft gezegd dat een redelijke uitleg van artikel 36a meeneemt dat dat kan, mits de raad het goedvindt. In artikel 36a staat dat de raad ten hoogste één jaar uitzonderingen kan scheppen. Het zou goed zijn, omdat dit in zeker twintig gemeenten speelt, dat de regering duidelijk maakt wat precies de correcte uitleg van artikel 36a is.

Voorzitter: Timmerman-Buck

*N

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Ik begin met collega Witteveen te complimenteren met het feit dat hij een belangrijk deel van zijn betoog heeft gewijd aan Oppenheim. Mijn goede collega Dölle, die bekleder is van de Oppenheim-leerstoel, zal daarmee zeer verguld zijn. Hoewel hem dat natuurlijk toekomt, voeg ik daaraan toe dat ikzelf, als bekleder van de Thorbecke-leerstoel, iets teleurgesteld was omdat ik meende te begrijpen dat we in deze discussie, en misschien ook wel in meerdere discussies, iets minder naar Thorbecke moeten luisteren of met hem op de proppen moeten komen dan de heer Witteveen lief is! Zo moeten we allemaal wel eens wat slikken, ik doe dat graag.

Ook ik maak een enkele opmerking over de stand van de dualisering in het algemeen, waarmee ik mij in goed gezelschap bevind. Het streven naar raden en staten als herkenbare en zichtbare volksvertegenwoordigingen die het beleid op hoofdlijnen sturen en de uitvoering daarvan effectief en efficiënt te controleren, blijkt in deze eerste fase van de dualistische tijdperken een niet eenvoudige opgave. In de schriftelijke voorbereiding sprak mijn fractie over verwarrende zoektochten naar en moeizame worstelingen met het voor de dualisering zo wezenlijke element van de cultuurverandering. Dat beeld is door het evaluatierapport van de commissie-Leemhuis bevestigd. Zowel over de inhoud en de betekenis van de analyses en voorstellen van de Staatscommissie dualisering en lokale democratie, als over de doelstellingen

en uitwerkingen van de wetgever in de Wet inzake de dualisering van het provincie- en gemeentebestuur bestaan naar onze waarneming nogal wat interpretatieverschillen, niet zelden nader aan te duiden als misverstanden. Hiermee is naar mijn oordeel het grootste probleem van de dualisering aangeduid. Er is vanaf het begin in de toepassing van het nieuwe stelsel geen eenduidigheid geweest over de reikwijdte van het wettelijk vormgegeven dualisme. Door een vermenging van doelstellingen voor versterking van de lokale democratie is niet scherp gebleven dat de kern van de dualisering zowel een institutionele als een functionele ontvluchting omvatte. Onhelder was dat de kernanalyse van de Staatscommissie van het monistische systeem, te weten de inclusieve bestuurscultuur en de gegroeide organieke statusincongruentie, slechts bestreden zou kunnen worden met het elimineren van de praktijk van het meeregeren door de raad. Dat heeft geleid tot verschillende bewuste en onbewuste beelden en verwachtingen. Zo heeft het kunnen gebeuren dat, waar de wetgever een versterking van de raad en een versterking van de relatie met de burgers vooropstelde, in de praktijk niet zelden door externe adviseurs en bevlogen cursusleiders werkvormen zijn bepleit en ontstaan die niet altijd aansloten bij de bedoeling van het dualisme, ja zelfs belemmerend hebben gewerkt op de beoogde effecten daarvan. Deze observatie betreft met name de positie en de rol van de vertegenwoordigende organen. Als voorbeeld noem ik de in dogmatisch opzicht behoorlijk ontsproorde mantra "kaderstelling controle en vertegenwoordiging". Kaderstelling, zojuist terecht al als een mysterieus concept ontwaard, blijkt niet zelden een aanknopingspunt voor dossiergewijs meeregeren of het zelf ter hand nemen van de beleidsvoorbereiding. Controle wordt soms verengd tot het wegsturen van collegeleden. Vertegenwoordigen wordt verward met het overdoen van door het college gepleegd of nog te plegen interactief bestuur.

Complicerend in dit verband was het nog niet geheel verdwenen misverstand dat de raad in politiek opzicht een collectief orgaan zou zijn. Het laatste verklaart de vergeefse energie die door sommige raden en staten is gestopt in het opstellen van achteraf weinig geprofileerde bestuursprogramma's en programmabegrotingen. In het verlengde van dit type pseudo-dualistische vernieuwingen zijn in de verhouding tussen vertegenwoordigend en besturend orgaan de nodige krampachtigheden en kunstmatigheden geslopen, waarvan in het evaluatierapport treffende voorbeelden zijn te vinden. Intussen komen het sturen op hoofdlijnen vooraf, het scherper controleren van beleid achteraf en een grotere externe oriëntatie op de samenleving, maar ook meer algemene ambities zoals transparantie en kwaliteit van bestuur onvoldoende uit de verf.

Betekent dit alles nu dat de dualisering is mislukt? Of moet verder pas op de plaats worden gemaakt, zoals de voorzitter van de Staatscommissie lijkt te bepleiten, en zoals ook in dit huis de Partij van de Arbeid en GroenLinks hebben gevraagd? Allerm minst. De uitkomsten van de evaluatie zijn immers geenszins verrassend: niemand mocht verwachten dat reeds na twee jaar een dergelijke majeure stelselwijziging goed zou functioneren. Ook de commissie-Leemhuis onderkent dat een

eindoordeel te vroeg is. Laten we verder niet vergeten dat er intussen met grote inspanningen, en met veel enthousiasme, al veel is veranderd in de praktijk van het decentrale bestuur. De volkomen vastgeroeste cultuur van het partijpolitieke monisme, in de zin van dogmatische coalitiepolitiek, is in beweging gekomen. Ook de ambitie om tot meer democratische, transparante en vooral ook slagvaardige vormen van bestuur te komen, is tot ontwikkeling gekomen. Wel is het uiteraard zaak dat de weeffouten en negatieve bijverschijnselen via een krachtige impuls worden bijgebogen. Een flinke doorstart, waarin een eenduidige hercodificatie van doelstellingen en werkwijzen plaatsvindt, lijkt geboden, gekoppeld aan een meer gerichte en vooral eenduidige scholing en training van met name volksvertegenwoordigingen.

Tot ons genoegen heeft de regering in het kabinetsstandpunt in dezelfde positieve zin gereageerd op het evaluatierapport. Mijn fractie ondersteunt van harte het voornemen van de regering om via een hernieuwde impuls tot een krachtige voortzetting van het dualiseringsproces te komen. Wel zou ik de minister willen vragen, wat op dit moment de exacte stand van zaken is met betrekking tot de voorgenomen doorstart. Blijkens het aan de overzijde algemeen overleg van 8 juni opteert de minister voor een faciliterende en organiserende rol. Wat moeten wij ons daar precies bij voorstellen?

Voor zover in het kabinetsstandpunt wordt gesproken over nadere aanpassingen van de Gemeentewet zou mijn fractie de minister eveneens willen vragen naar de stand van zaken. In mijn waarneming heeft niet iedereen instemmend op dat voornemen gereageerd. Nogmaals, krachtig verder, en natuurlijk niet stoppen, al begrijp ik, sinds de eerste termijn van de heer Witteveen, de aarzelingen bij die fracties die ideologisch de vertegenwoordigende democratie pur sang voorstaan. Ik vermoed dat ook de fracties van GroenLinks en SP daartoe behoren. Ik hoor fluisteren dat het CDA daar ook toe behoort, maar ik denk dat dat een misverstand is, dat ik beter onder de koffie kan uitleggen.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Ik heb even gewacht met het plaatsen van mijn interruptie, om het boeiende betoog van de heer Engels te volgen.

De heer **Engels** (D66): U hebt zeker weer wat uitgeknipt!

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Wat mij steekt, is zijn opmerking dat gemeenteraden zich eraan hebben bezondigd om te willen meeregeren. Is dat juist?

De heer **Engels** (D66): Uw woordkeuze is meer pejoratief dan de mijne, maar verder oké.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Verder heeft u het kader stellen, wat veel raden menen te kunnen doen, bekritiseerd. Maar het feit dat het hoofdschap bij de raad is gebleven – aanvankelijk waren de plannen om het daar weg te halen – het feit dat de raad het begrotingsrecht heeft, het feit dat de raad op een aantal gebieden autonoom is, het feit dat de raad op een aantal gebieden de verordenende bevoegdheid heeft, dat zijn toch allemaal onderdelen van de

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

gereedheidskist van de raad, waarmee hij kan meebesturen?

De heer **Engels** (D66): Absoluut.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Ik begrijp dus niet zo goed dat u kritiek heeft op het kader stellen van een aantal raden, en op de neiging om te willen meeregeren. Volgens mij is dat gewoon iets wat bij een raad thuishoort. Dat is zo in de wet verankerd, en ik vind het ook politiek wenselijk. Als u het met mij eens bent, vind ik dat prachtig.

De heer **Engels** (D66): Dat zou mij er bijna toe brengen om het met u eens te zijn! Ik wil ook graag aardig overkomen. Helaas voor de zuiverheid van het debat moet ik wel zeggen dat dat niet het geval is, waarvoor twee redenen zijn. Om te beginnen vat u mijn betoog wel heel kort samen, door te zeggen dat ik een probleem heb met kaderstelling in het algemeen. Dat heb ik niet betoogd. Mijn betoog kwam erop neer dat er inderdaad in de Gemeentewet aangegeven vormen van kaderstellingen, een verschrikkelijk woord, zijn. U hebt terecht het budgetrecht, de verordenende bevoegdheid en het bestemmingsplan genoemd, waarin de gemeenteraad terecht de hoofdlijnen van het beleid bepaalt.

In mijn betoog wilde ik aangeven dat men door het verwarrende gebruik van de term "kaderstelling", onder kaderstelling dingen is gaan vatten die veraf staan van de kaderstellende instrumenten die in de Gemeentewet zijn genoemd en die er in de praktijk op neerkomen dat men is gaan meeregeren. Door de heer Dölle werd de term "kaderstelling" al terecht als mysterieus aangeduid. Ik vind meeregeren een vorm van optreden van de gemeenteraad die volstrekt haaks staat op de bedoeling van het dualisme. De term "meeregeren" gebruik ik altijd in de zin van "meebesturen". De bedoeling van het dualisme was heel simpel dat de besturende rol in extenso zoveel mogelijk zou overgaan naar de colleges. Dat dit niet helemaal in de visie van de heer Platvoet past, begrijp ik heel goed. Hij ziet dat liever niet. Hij wil vanuit zijn visie dat de volksvertegenwoordiging het voertuig is voor politieke partijen om bij meerderheid hun plannen te verwezenlijken. Ik deel die visie niet, maar ik begrijp haar goed. Dat was het oude monistische systeem.

Ik probeerde dus alleen maar vanuit het stelsel zo zuiver mogelijk te beredeneren wat daar wel en wat daar niet in past. Vanuit dat oordeel heb ik aangegeven wat ik een gunstige ontwikkeling vind binnen de dualisering en wat voor mij in de praktijk geen gunstige ontwikkelingen zijn. Daar hoort de nog steeds bestaande neiging om tot in de kleinste details toch zogenaamd kaders te willen stellen, maar eigenlijk dus te willen meeregeren, duidelijk bij.

De heer **Dölle** (CDA): Ik kom hierop nog even terug omdat anders misschien een misvatting ontstaat. Toen ik de heer Engels een indrukwekkende lijst van fracties hoorde opnoemen die voor de vertegenwoordigende democratie zijn, hoorde ik hem bij het CDA fluisteren dat dit een misvatting moest zijn. Helaas moet ik vaststellen dat wij toch echt voor de vertegenwoordigende democratie zijn. Het uitgangspunt van de door deze minister

verdedigde democratische vernieuwingsagenda kunnen wij wel steunen.

De heer **Engels** (D66): Mijn bedoeling was dat de heer Dölle dat zelf namens het CDA zou zeggen. Anders moet ik thuis van alles uitleggen. Daarmee wil overigens niet gezegd zijn dat de fractie van D66 een tegenstander zou zijn van de vertegenwoordigende democratie, maar misschien kijkt zij daar op een iets andere manier tegen aan dan de heer Platvoet en de heer Raak straks ongetwijfeld nog zullen laten horen.

Mevrouw de voorzitter. De analyses van de staatscommissie over de crisisverschijnselen in het lokaal bestuur hebben hun actualiteit nog niet verloren. Om die reden heb ik ook gezegd dat wij met dit proces met kracht moeten verdergaan. De voorgenomen nieuwe machtenscheiding, waar zowel door de staatscommissie als door de wetgever steeds over is gesproken, is immers nog niet voltooid. Wil men gemeenteraden en provinciale staten daadwerkelijk versterken, dan zullen deze organen bevrijd moeten raken van de bestuurlijke taken en bevoegdheden. De gerealiseerde institutionele ontvlechting, dat wil zeggen het doorknippen van de formele organieke banden tussen raad en college, kan alleen tot haar recht komen via het tot in zijn laatste consequentie realiseren van de voorgenomen functionele ontvlechting. Dat betreft dus de bevoegdheden. Daar ben ik van overtuigd.

Het perspectief van sterke, dat wil zeggen daadwerkelijk sturende, controlerende en vertegenwoordigende raden en staten, die daarmee wel eindverantwoordelijk blijven voor het gemeentelijke en provinciale bestuur, lijkt slechts binnen bereik als het algemene en dagelijkse bestuur aan de colleges wordt gelaten. De politieke praktijk van meeregerende raden en staten was immers de hoofdoorzaak van de verklontering en het kluitjesvoetbal binnen de decentrale bestuursstelsels. In dat licht acht mijn fractie de terugtrekkende beweging van professor Elzinga, die het in het rapport van de staatscommissie sterk benadrukte element van de bevoegdheidsoverdracht niet langer tot de kernelementen van de dualisering rekent, net als de regering, tamelijk wonderlijk.

De nu aan de orde zijnde voorstellen voor een substantieel transport van medebewindbevoegdheden van bestuurlijke aard naar de colleges steunt de fractie van D66 dan ook voluit. Het is immers vanaf de aanvang van het dualiseringsproces de bedoeling geweest om deze stap te zetten. Ook de commissie-Leemhuis heeft inmiddels vastgesteld dat hiermee een essentiële tweede stap wordt gezet naar een gedualiseerd, centraal bestuur.

De in de artikelen 158 van de Provinciewet en 160 van de Gemeentewet gerealiseerde eerste stap naar de overdracht van autonome bestuursbevoegdheden was dermate bescheiden dat van een reëel handvat voor daadwerkelijk besturende colleges nauwelijks kon worden gesproken. Toch maken wij bij dit wetsvoorstel enkele kanttekeningen.

Zoals in de schriftelijke voorbereiding reeds is aangegeven, had mijn fractie weinig behoefte aan het thans via een nader toetsingskader ingeslagen pad om een aantal door anderen als wezenlijk betitelde

bestuursbevoegdheden bij de raad te laten. Ook de daarbij gehanteerde argumentatie overtuigt mijn fractie niet in alle opzichten. Het antwoord immers op de vraag in hoeverre bepaalde besluiten de lokale gemeenschap in sterkere mate raken, en daarmee een expliciete democratische grondslag in de vorm van een raadsbesluit zouden vragen, is in belangrijke mate afhankelijk van subjectiviteiten. Wij aanvaarden echter de thans voorgestelde regeling als een politieke realiteit.

Een tweede kanttekening betreft het hoofdschap van de raad. Mijn fractie is van mening dat het in artikel 125 van de Grondwet neergelegde hoofdschap van de raad en provinciale staten na deze vervolgstap een steeds meer gekunsteld karakter krijgt. De in deze grondwetsbepaling mede begrepen algemene autonome bestuursbevoegdheid zal naar de mening van mijn fractie als derde stap in het overdrachtstraject van bestuursbevoegdheden naar het college gezet moeten worden. Mijn fractie betreurt dat hiervan is afgezien, terwijl bijvoorbeeld wel een grondwetsherziening om het voorzitterschap los te koppelen van het burgemeestersambt wordt doorgezet. Meent de minister niet net als mijn fractie dat een integrale en vooral ook samenhangende herziening van hoofdstuk VII van de Grondwet op het lijstje met vernieuwingsvoorstellen thuishoort?

Het grondwettelijke hoofdschap laat de functionele ontvlechting van bevoegdheden tussen vertegenwoordigende en besturende organen onvoltooid. Voor de in het rapport van de staatscommissie bedoelde eindverantwoordelijkheid van de raden en staten is deze monistische figuur van het hoofdschap volstrekt niet wezenlijk. Zij biedt daarentegen wel een handvat voor degenen die de dualisering als een bedreiging zien van het politiek-bestuurlijke primaat van de raad om een sterke raad vorm te geven langs de weg van een nog zo groot mogelijk aantal executieve bevoegdheden. Intussen blijft de contraproductieve valkuil van een langs partijpolitiek-monistische lijnen meeregerende volksvertegenwoordiging levensgroot aanwezig.

Ik maak nog een derde kanttekening. Met deze toch wel degelijk substantiële uitbreiding van executieve bevoegdheden van het college rijst opnieuw de vraag naar de positie van de colleges. Mijn fractie vat het begrip "positie" in dit verband op als het evenwicht tussen bevoegdheid en legitimatie.

Deze beoogde toename van bestuursbevoegdheden doet de vraag rijzen in hoeverre een vorm van directe legitimatie binnen de colleges niet tot meer evenwichtige verhoudingen leidt. In een zo zuiver mogelijk gedualiseerd stelsel behoort naast een direct gekozen volksvertegenwoordiging, met eindverantwoordelijke bevoegdheden in sturende en in controlerende zin, een executief orgaan met een evenzeer zelfstandige, dus niet aan diezelfde volksvertegenwoordiging gekoppelde legitimatie. Kortom, de idee van een direct gekozen burgemeester als sluitstuk van de dualisering staat voor mijn fractie nog recht overeind.

Ter afsluiting kom ik nog op een laatste kwestie, die bedoeld is als een voorzet voor de nog te verwachten bijdrage van de VVD. In de schriftelijke voorbereiding van het wetsvoorstel op stuk nr. 29310 over enkele

aanpassingen van de Gemeente- en Provinciewet is door de VVD-fractie aandacht gevraagd voor het nieuw voorgestelde artikel 89a Gemeentewet inzake de benoeming van het dagelijks bestuur van een deelgemeente door de deelraad. Kan de regering aangeven in hoeverre een direct gekozen stadsdeelvoorzitter mogelijk is ingeval artikel 89a buiten deze wettelijke aanpassing zou blijven? Hoe beoordeelt de minister in dit verband de ontwikkelingen in stadsdeel Amsterdam-centrum, waar gedachten leven over een bij gemeenteverordening te regelen gekozen stadsdeelvoorzitter?

*N

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. Mijn fractie is blij dat de minister deze wet vandaag aan deze Kamer voorlegt en niet heeft besloten om de besluitvorming over te laten aan bijvoorbeeld een burgerraad. Wie de voorgestelde aanpassingen van voorliggende wetten overziet, begrijpt de voordelen van de vertegenwoordigende democratie. Wij zijn daar dus ook een warm voorstander van. De wetten die vandaag voorliggen zijn taaie kost en zullen bij weinig mensen enthousiasme opwekken, maar kunnen voor veel burgers wel grote gevolgen hebben.

De minister wil dat wij vandaag een tweede stap zetten in de dualisering van het gemeentelijke en provinciale bestuur. De eerste stap in maart 2002, voor de gemeenten, en in maart 2003, voor de provincies, kon rekenen op veel kritiek van mijn partij. De eerste ervaringen lijken ons helaas gelijk te geven. De dualisering moest de lokale en provinciale democratie verlevendigen, het bestuur efficiënter maken en de positie van de volksvertegenwoordigers versterken. Op alledrie de gebieden is géén vooruitgang geboekt. Soms zelfs intengendeel.

De dualisering is een koekoeksei gebleken, een ei dat door de nationale politiek in het nest van de gemeenten en provincies is gelegd. Veel lokale en provinciale politici kijken met enige verwondering naar dit reuzenei en zijn bang voor het kuiken dat dáár uit zal komen. Het is met deze bestuurlijke vernieuwing gegaan zoals met vele andere: de dualisering moest de vermeende kloof tussen burgers en bestuur overbruggen. Maar aan diezelfde burgers is niets gevraagd. Waren zij ontevreden met het lokale en provinciale bestuur? Wat waren volgens hen dan de problemen? En hoe zou de dualisering die problemen kunnen oplossen? Ook lokale en provinciale bestuurders hebben weinig met de dualisering, zo bleek afgelopen december nog eens uit een eerste evaluatie.

Vandaag moet deze Kamer een tweede stap zetten in de dualiseringsoperatie. Ik kan de minister alvast toevertrouwen dat wij niet staan te juichen. De derde stap zou, als ik het goed begrepen heb, een grondwetswijziging moeten worden.

Voordat ik nader inga op de drie voorliggende wetten wil ik graag enkele opmerkingen maken over de evaluatie van de dualisering van het gemeentebestuur, in welk licht wij de onderhavige wetswijzigingen toch mede moeten beoordelen.

De evaluatie van de commissie onder leiding van Leemhuis-Stout heeft als titel een uitspraak van Thorbecke meegekregen: "Aangelegd om in vrijheid samen te

werken". Dat vond mijn fractie opmerkelijk. De heer Engels zou die titel ook opmerkelijk gevonden moeten hebben. Het waren immers de Gemeentewet en Provinciewet van Thorbecke die de basis hebben gelegd voor het oude systeem, dat met deze dualisering juist opzij wordt gezet. Zo worden de woorden van de oude meester tegen hemzelf ingezet. Maar Thorbecke staat hierin niet alleen. Ook de woorden van de klagende gemeentebestuurders lijken in de evaluatie tegen henzelf te worden gebruikt.

De commissie concludeert dat de doelstellingen van de dualisering in de gemeenten niet zijn bereikt: de positie van de gemeenteraad is niet versterkt, de volksvertegenwoordigende functie van de raadsleden is niet hersteld en de herkenbaarheid van het lokale bestuur is niet vergroot. De veronderstelling dat de structuurwijzigingen een hefboom zouden zijn voor de noodzakelijke cultuurveranderingen is te optimistisch gebleken, zo stelt de commissie naar mijn mening heel terecht.

Binnen gemeenten voelt niemand zich eindverantwoordelijk voor het dualiseringsproces. Zij hadden er ook niet om gevraagd. Over het algemeen is er, zo stelt de commissie in goed Nederlands, in de gemeenten een duidelijk gebrek aan 'sense of urgency'. Een betere omschrijving van de dualisering als ongewenst koekoeksei kan ik niet vinden. Verbaasd was mijn fractie dan ook over de aanbeveling van de stuurgroep dat de gemeenten een doorstart moeten maken met de dualisering. Een commissie-Van Raak zou deze aanbeveling niet hebben gedaan.

Op het rapport van de commissie-Leemhuis is meer kritiek mogelijk. Een belangrijk onderdeel van de evaluatie is een onderzoek van het bureau Berenschot. Dit onderzoeksbureau heeft voornamelijk gekeken naar de mate waarin de dualisering de vitaliteit, herkenbaarheid en interactiviteit van het gemeentebestuur heeft bevorderd. De conclusies zijn negatief. Leemhuis cum suis stellen echter: "Flankerend beleid is nodig om de wet alsnog tot een succes te maken". Op basis van het onderzoek van Berenschot kun je met evenveel reden concluderen dat, omdat de beoogde effecten niet zijn bereikt, de wetgeving ondeugdelijk is gebleken, en dat wij dus met de wetgeving niet moeten doorgaan, maar moeten stoppen. Dit stelde ook bestuurskundige Roel in 't Veld in de Staatscourant van 2 februari. Ik ben in goed gezelschap.

Is de minister het met mijn fractie eens dat op basis van het onderzoek van Berenschot beide conclusies even goed mogelijk zijn en dat de opmerking van de commissie dat flankerend beleid de dualisering alsnog tot een succes kan maken, op zijn minst voorbarig en in ieder geval politiek, en niet logisch, is?

Dat brengt mij bij die andere commissie die onlosmakelijk met de voorliggende wetten is verbonden, namelijk die onder leiding van Elzinga. De staatscommissie dualisering en lokale democratie erkende in 2000 dat met de dualisering de positie van de gemeenteraad minder sterk zou worden. De commissie noemde een aantal middelen die de controlerende functie van de raad kunnen versterken, zoals een grotere beleidsvrijheid, lokale rekenkamers en een actieve informatieplicht van het college. De commissie-Leemhuis

stelt in een van haar conclusies dat die informatievoorziening in de praktijk niet goed verloopt. Raad en college moeten volgens de commissie in onderling overleg de informatievoorziening verbeteren.

Is de minister het met ons eens dat, nu als gevolg van de dualisering in veel gemeenten de verhouding tussen de raad en het college verstoord is geraakt, het niet volstaat om te zeggen dat raad en college tóch beter moeten samenwerken? De praktijk leerde immers dat dit juist niet kon. Ziet de minister hier niet ook een verantwoordelijkheid voor henzelf weggelegd?

In een column in Binnenlands Bestuur van 7 januari maakt Elzinga een interessante opmerking over de bevoegdheidsverdeling. Hij stelt dat de dualisering de mogelijkheid tot financiële controle door de raad niet heeft versterkt. Integendeel, "Een leger financiële en organisatieadviseurs heeft de zaak nu zo in elkaar gestoken dat de financiële speelruimte voor het college aanmerkelijk groter is geworden en de gemeenteraden feitelijk een belangrijk deel van hun begrotingsrecht hebben ingeleverd". Hoe wil de minister bevorderen dat de programma- en productbegroting voor gemeenteraadsleden inzichtelijker wordt?

De heer **Engels** (D66): Er is hier sprake van een misverstand. De heer Van Raak haalt een column aan van de heer Elzinga. Ik placht die in het algemeen ook te lezen. De heer Van Raak knoopt een opmerking in het kader van de wetsvoorstellen over dualisering van bevoegdheden van medebewind aan een heel ander thema, namelijk de nieuwe ontwikkelingen bij de financiële functie van de gemeente met productbegroting en dergelijke. De heer Van Raak laat Elzinga nu beweren dat de praktijk van de financiële functie bij de gemeente en de positie van de raad daarin maatgevend is voor een meer algemeen oordeel over de sterkte van de raad. Die relatie mag zo niet gelegd worden. De opmerking van de heer Elzinga over een niet goed functionerende raad in het kader van de financiële functie heeft immers alleen in dat verband geldigheidswaarde. Die mag niet betrokken worden op andersoortige problemen in de verhouding tussen raad en college als gevolg van dualisering.

De heer **Van Raak** (SP): Hebben die problemen dan niets met dualisering te maken?

De heer **Engels** (D66): Mijn opvatting is dat alle ontwikkelingen die in het voetspoor van de dualisering zijn ingezet, zoals vernieuwing van de financiële functie, strikt formeel en logischerwijs met het dualiseringsproces niets van doen hebben. Die zijn dan ook afkomstig van het ministerie van Financiën. Overigens heeft men daarmee de suggestie gewekt alsof dualisering alleen goed komt met de door het ministerie van Financiën voorgestane veranderingen in de financiële functie. Dat zie ik een slagje anders. De heer Van Raak mag dit argument echter niet gebruiken bij zijn aanval op de overdracht van medebewindsbevoegdheden.

De heer **Van Raak** (SP): Ik ben het met de heer Engels eens. Ik heb het argument gebruikt in verband met de evaluatie van het gemeentebestuur in het kader van de

dualisering. Er zijn heel veel veranderingen op de gemeente afgekomen. Ik ben het met de heer Engels eens dat die niet altijd even gemakkelijk te ontvlechten zijn. Zij versterken elkaar soms en hebben soms niets met elkaar te maken. Dat is ook een probleem van de evaluatie.

Mijn fractie heeft enkele concrete vragen over de voorliggende wetten. De minister stelt voor om een groot aantal bevoegdheden van de gemeenteraad en provinciale staten over te hevelen naar college en gedeputeerde staten. In het kader van de dualisering verliest de gemeenteraad een groot aantal medebewindsbevoegdheden, maar moet de controlerende raad wel het hoogste democratische orgaan blijven. Belangrijk is in dit verband de zogenoemde vertrouwensregel dat wethouders slechts kunnen functioneren als zij het vertrouwen hebben van de raad. Waarom geldt die vertrouwensregels niet voor de burgemeester?

Zoals de minister weet, is mijn fractie erg voor de door de gemeenteraad gekozen burgemeester. Volgens ons zou deze vorm van een gekozen burgemeester bij uitstek passen binnen de dualisering van het gemeentebestuur. Eerder stelde mijn fractie dat een consequent dualisme vereist dat na het aftreden van een college ook nieuwe gemeenteraadsverkiezingen zouden moeten worden gehouden. Wij begrijpen dat deze minister de gemeenteraadsverkiezingen over meerdere dagen wil spreiden. Opent dit voornemen de mogelijkheid om na de val van een college nieuwe raadsverkiezingen uit te schrijven?

Dan heeft mijn fractie een vraag over de deelraden, die in deze voorstellen gelijk worden behandeld als gemeenteraden. Volgens mijn fractie zijn de verschillen tussen beide organen groot. In Rotterdam en Amsterdam zijn interessante discussies gaande over de toekomst van de deelraden. De voorganger van deze minister vroegen wij in dit verband naar zijn opvattingen over het functioneren van de huidige deelraden. Hij zei toen die niet te hebben. Een nieuwe minister biedt echter nieuwe kansen. Heeft de minister een visie op het functioneren van de deelraden? Waarom is hij ervan overtuigd dat dualisering de deelraadspolitiek zal verbeteren?

Drie jaar na de dualisering worstelen de gemeenten nog steeds met dit koekoeksei. Als wij onze oren te luisteren leggen, horen wij weinig positieve geluiden. Raadsleden hekelen de informatieachterstand, wethouders hun uitgeholde ambt. De burgers merken niets ten goede. De raadsdebatten zijn in het algemeen niet spannender geworden. In tegenstelling tot de verwachtingen zijn de vergaderingen wel langer geworden en is ook de werkdruk gegroeid. Vooral in kleine gemeenten voelen veel raadsleden zich in toenemende mate buiten spel staan.

Een evaluatie van het provinciale dualisme is er nog niet. Ik had gisteren echter al mijn kiezers, de leden van de provinciale staten van de SP, op bezoek. Ik heb kort geëvalueerd wat zij ervan vinden. Het verhaal van de heer Witteveen laat overigens precies dezelfde kritiek horen als de SP-leden van de provinciale staten. Misschien heeft de heer Witteveen zijn verhaal eerst naar deze SP-leden gestuurd. Hij schudt van niet. Dan moet er toch wel iets in zitten. Twee verschillende partijen blijken immers op dit

punt een eenduidige visie te hebben. Hij sprak van een verschil. Dit lijkt echter meer een linkse eenheid.

Wat zeiden mijn kiezers zoal? Zij hebben veel meer papier, maar veel minder bruikbare informatie. Zij moeten veel meer vergaderen, maar hebben veel minder invloed. Zij debatteren heel veel, maar hebben het weinig over de inhoud. Een veelgehoorde klacht is dat de omgang erg monistisch blijft, niet in de laatste plaats door de brede coalities in gedeputeerde staten. Er vielen termen als "samenwerkingsdualisme" en "monalisme". Door het dualisme moeten ook de statenleden ineens op reis. Ook zij moeten allemaal naar de Verenigde Staten, China, Rusland en India. Mijn achterban heeft daar geen tijd voor. Die willen dat helemaal niet. Zij zien er ook het voordeel niet van. Er was veel verwondering dat de gemeentelijke dualisering klakkeloos op de provincies is toegepast. Men voelt het alsof er een extra deken over de provincies is gelegd zonder rekening te houden met de verschillen. Zoals het goede SP'ers betaamt, vroegen zij ook wat de invoering van de dualisering allemaal kost. Ik stel die vraag nu aan de minister. Overigens verzekerde men mij dat deze geluiden ook in alle andere fracties te horen zijn.

De minister zal met de commissie-Leemhuis zeggen dat deze wetten de dualisering kunnen redden en dat al deze bezwaren juist met deze voorstellen worden opgelost. Hij citeert in de Nadere memorie van antwoord aan de Kamer een van de aanbevelingen van de stuurgroep: "Hoe eerder het betreffende wetsvoorstel door de Eerste Kamer wordt aangenomen, hoe beter het is". Nog afgezien van de vraag of deze conclusie zich laat afleiden uit het onderzoek, kan mijn fractie ook politiek deze aanbeveling helaas niet overnemen. Wij zullen dan ook niet instemmen met deze wetswijzigingen, die een volgende stap zetten in het dualiseringsproces.

Een afgekoeld koekoeksei alsnog uitbroeden, is vragen om een misgebreed.

*N

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Voorzitter. Deze wetten beogen een groot aantal medebewindsbevoegdheden, die thans nog bij de gemeenteraad en provinciale staten liggen, over te hevelen naar de colleges van B en W en GS. Deze overheveling zou een logische voortzetting zijn van de op 7 maart 2002 in gang gezette dualisering van het gemeentebestuur en de een jaar later ingezette dualisering van het provinciebestuur.

Het is voor de fractie van GroenLinks echter zeer de vraag of deze logica wel aanwezig is. Vanaf de allereerste discussie in deze Kamer over dualisering was de fractie van GroenLinks uiterst kritisch over de overdracht van bevoegdheden. De kern van onze kritiek was en is hoe de positie van de gemeenteraad kan worden verstevigd door die bevoegdheden af te nemen. Is dat niet een ongerijmdheid van de eerste orde? Steeds als wij deze discussie met de regering voeren, met vier achtereenvolgende ministers van Binnenlandse Zaken, bleef een bevredigend antwoord uit. In de laatste correspondentie tussen Kamer en regering in de Nadere memorie van antwoord kiest de regering wat halfslachtig de vluchtweg. Ik citeer: "Overigens merk ik op dat de leden van de GroenLinks-fractie dualisering ten onrechte

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

gelijkstellen met versterking van de positie van de raad. De dualisering heeft als doel het functioneren van alle organen van het gemeentelijk bestuur te verbeteren". Dat vinden wij rijklijk vaag en ook wat algemeen en onjuist geformuleerd.

Iedereen is het erover eens dat de positie van het college van B en W ten opzichte van de gemeenteraad te dominant was en is. Al op de eerste bladzijde van het rapport van de staatscommissie Dualisme en lokale democratie wordt het doel geformuleerd als vitalisering van het lokaal-democratisch proces, waar de dualisering van de verhoudingen tussen de verschillende gemeentelijke organen voor nodig zou zijn. De enige drager van dat democratische proces is de direct gekozen volksvertegenwoordiging, die in de Wet dualisering gemeentebestuur van 2002 een aantal instrumenten meekreeg om haar positie te verstevigen, met een griffie, een rekenkamer, een parlementair onderzoek en een aantal rechten die overigens al in veel gemeenten bestonden. Deze verbeteringen waren op zich vrij eenvoudig door te voeren, al vergde het in menig gemeente de nodige moeite om het college ervan te overtuigen dat deze positieversterking van de gemeenteraad nodig was.

De dualisering van de verhoudingen is veel taaiere kost. Het door de wet geschapen feit dat een wethouder niet langer raadslid kan zijn valt te verteren. Het gehele dualiseringscircus dat daarna door gemeenteland trok, veroorzaakte echter meer tranen dan vreugde. Onafzienbaar is het aantal knipsels uit de vakpers over wethouderscrises, slechte rapportcijfers van desperate raadsleden en burgers die constateren dat er alleen maar meer vergaderd wordt. "De glans is eraf", "Dualisme ontaardt in navelstaren" en "Waar gaat het eigenlijk over?". Er zijn natuurlijk gemeenteraden die er het beste van proberen te maken en die met experimenten aan de slag gaan om bewoners bij het beleid te betrekken. De heer Witteveen noemde al het functioneren van de markt in Almere. Dit had ook prima onder de monistische verhoudingen gekund.

Ook het evaluatierapport van de commissie-Leemhuis schetst een vrij droevig beeld van de stand van zaken. In haar conclusies stelt ze terecht dat dualisering valt of staat met de kwaliteit van de verhouding tussen raad en college en dat die machtsbalans nog steeds niet in orde is. De gemeenteraad heeft niet de sterkste positie en de herkenbaarheid van het lokale bestuur is voor de bevolking niet versterkt. De commissie verbindt daar echter de aanbeveling aan dat er met volle kracht voortgegaan moet worden. Dat vindt GroenLinks een beetje dommig.

De heer Engels heeft korte tijd deel uitgemaakt van deze commissie. Toch kan ik niet van hem zeggen dat hij dommig is. Het eindrapport is echter opgesteld toen hij al lang en breed vertrokken was. Ik wil de commissie ook een beetje in bescherming nemen. De opdracht was niet om het dualisme ter discussie te stellen. Het uitgangspunt was dat de wet moet worden uitgevoerd en een succes moet worden. Dat was de opdracht van de commissie. In de Sovjet-Unie was er vroeger een commando-economie. Een besluit moest kosten wat het kost uitgevoerd worden. Dit is een soort commando-evaluatie. De wet moet een succes worden. Punt uit. Dat is een zeer discutabele

opdracht. De commissie heeft zich er echter aan gehouden en is dan ook met deze wat opmerkelijke aanbevelingen gekomen.

Wij vinden het dan ook een vlucht naar voren en een heroverweging waard. Daar hebben wij de volgende argumenten voor. De gemeenteraad staat als lokaal bestuur het dichtste bij de bevolking. Mensen willen hun vertegenwoordigers kunnen aanspreken op concrete zaken, die in de dualistische vakliteratuur denigrerend als details worden afgedaan. De leerstelling waarmee het dualisme wordt beargumenteerd, namelijk dat de raad eens moet ophouden met het praten over details en moet besturen op hoofdlijnen, combineert domheid en *dédain*. Een hoofdlijn bestaat uit vele details, een detail kan een hoofdlijn worden en bij gevoelige, spraakmakende kwesties loop het allemaal door elkaar heen. Monisme en dualisme zijn theoretische modellen die alleen als mengvormen bestaan en die in de politieke praktijk weinig verschillen. De landelijke politiek is formeel dual, maar functioneert onder druk van de politieke coalitieverhoudingen in hoge mate monistisch. Op lokaal niveau was er onder de monistische verhoudingen natuurlijk ook sprake van gescheiden rollen: het college bereidde de besluitvorming voor, de raad besliste en het college voerde vervolgens uit.

De heer **Engels** (D66): Een van de problemen die de staatscommissie terecht naar voren heeft gebracht, is dat zich in de praktijk veelal niet de situatie voordeed die u beschrijft: de raad zet de lijnen uit, het college bereidt voor en voert uit. Het systeem van het dualisme was op zichzelf niet zo'n dom antwoord op dat door velen als knellend ervaren probleem.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Dat ben ik met u eens. Wij hebben drie jaar geleden ook "ja" gezegd tegen die wet, want wij zagen wel argumenten voor de ontvlechting van raad en wethouder. Bovendien brachten sommige voorstellen een positieverbetering van de raad mee. Onze opvatting is alleen altijd geweest dat er geen machtsbalans is tussen college en raad. Het college is te dominant en dat zou onder andere verholpen kunnen worden door de positie van de gemeenteraad te versterken. Daarvoor zijn instrumenten nodig die de gemeenteraden aangereikt hebben gekregen.

Voorzitter. De overdracht van honderden bevoegdheden van gemeenteraad naar college leidt ertoe dat de gemeenteraad beroofd wordt van zeggenschap over heel veel zaken die er in de lokale politiek toe doen. De balans slaat dan verder door in het voordeel van het college. De rol van de volksvertegenwoordiger komt daardoor verder onder druk te staan.

De heer **Engels** (D66): De positie van de gemeenteraad in het gemeentebestuur moet recht doen aan de eindverantwoordelijkheid. Bent u echt van mening dat de gemeenteraad moet kunnen blijven beschikken over bestuursbevoegdheden? In het monistische tijdperk is juist gebleken dat dit een valkuil was en dat de raad die positie in de praktijk eigenlijk niet tot uitdrukking kon brengen. Moet het vasthouden aan bestuursbevoegdheden de redding zijn? Of moet het misschien in wat anders gezocht

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

---

worden? Over de doelstelling verschillen wij volgens mij niet van mening.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Elke verstandige gemeenteraad had al bevoegdheden gedelegeerd aan het college van B en W, vooral de kruimelbevoegdheden. Ik vind ook dat je dit intact kunt laten. Je moet het aan de gemeenteraad zelf overlaten om te beslissen welke bevoegdheden kunnen worden overgedragen. Dat moet je niet van bovenaf bij wet regelen. Ik heb ook een andere opvatting dan u over het onderscheid tussen detail en hoofdlijn. Ook u hamert op de noodzaak om de gemeenteraad niet op te zadelen met de details, maar zo simpel ligt het niet.

De heer **Engels** (D66): Ik praat steeds over bestuurlijke bevoegdheden en andersoortige bevoegdheden. Ik heb ook over hoofdlijnen gesproken, maar ik heb heel bewust niet over details gesproken, want die kan ik niet definiëren. Ik heb het altijd over de aard van een bevoegdheid en niet over kruimelwerk of details. Dat hebt u mij dus nooit horen zeggen.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Waarvan akte.

Voorzitter. Onder invloed van de behandeling in Tweede en Eerste Kamer heeft de regering op een aantal punten bewogen, maar op een aantal punten heeft zij de kaderstellende bevoegdheid bij de gemeenteraad gelaten. Enkele voorbeelden zijn de besluitvorming over de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs, de vaststelling van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid, de instelling van een gemeentelijke bank van lening, onteigening, de vaststelling van het gemeentelijk milieuprogramma of het gemeentelijk gezondheidsbeleid. In eerste instantie dacht de regering dat het allemaal naar het college van B en W kon gaan, maar gelukkig heeft zij dit standpunt verlaten en blijft het een bevoegdheid van de gemeenteraad. In een aantal gevallen is dat ook niet gebeurd, bijvoorbeeld bij het beleid voor de brandweer, de verdeling van de rijksbijdrage in het beroepsonderwijs of de verstrekking van welzijnssubsidies. Dat zijn echter onderwerpen die aanleiding kunnen geven tot heftige discussies in de commissies en de gemeenteraad zelf.

De heer **Dölle** zei zo-even naar aanleiding van een interruptie van mij dat het altijd beter kan. Dat vond ik een hoopvolle mededeling. Ik proef daar toch ook uit dat het CDA vindt dat er nog wel wat meer bevoegdheden bij de gemeenteraden hadden kunnen blijven.

De heer **Dölle** (CDA): Dat was mede ingegeven door het feit dat die twee criteria, die in de toekomst ook gaan gelden voor nieuwe wetgeving, nu door de regering zijn opgenomen. Dat is ook winst.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Dat ben ik met u eens. Dat is de winst van het debat dat wij al een tijdje hebben gevoerd en van de schriftelijke behandeling.

Voorzitter. Een ander verschil van mening betreft de advisering van de gemeente aan het Rijk of de provincie. De minister vindt dat dit uitvoering is en dus bij B en W thuishoort, terwijl advisering over belangrijke

onderwerpen beleid veronderstelt en dus bij de raad thuishoort. Ook de heer Witteveen heeft daar een indringende passage aan besteed. Voorbeelden zijn het milieu rond vliegvelden en het sluiten van ziekenhuizen in gemeenten. Je kunt toch niet volhouden dat het advies over het sluiten van een ziekenhuis in de gemeente bij het college van B en W gestald moet worden. Niemand ziet dit als uitvoering. Iedereen in de gemeente zal vinden dat dit besluit in de gemeenteraad moet worden genomen.

De regering rechtvaardigt de overheveling van de bevoegdheden met het argument dat het slechts uitvoerende bevoegdheden zijn. Dit veronderstelt dat het onderscheid tussen hoofdlijn en detail of kader en uitvoering gemakkelijk is te maken, maar dat is niet altijd het geval. Het veronderstelt dat kaderstelling ook interessante, politieke en door de bevolking gewilde discussies oplevert in de gemeenteraad. Terecht signaleert de grondlegger van de dualisering, Elzinga, in Binnenlands Bestuur van juli 2004 dat de thans gebezigde praktijk van kaderstellend gedrag op zeer gespannen voet staat met een doelstelling van de dualiseringsoperatie, namelijk het entameren van het politieke debat in de raad. Elzinga lijkt zich trouwens langzamerhand te bekeren van profeet tot criticaster van de dualisering, vooral op het punt dat vandaag aan de orde is. In een stroom kritische commentaren slaat hij de spijker vaak en raak op de kop. De regering reageert wat zurig in de memorie van antwoord door de wens uit te spreken dat Elzinga zich wat positiever opstelt. Ik heb toch liever dat zijn kritiek serieus wordt genomen.

Een ander bezwaar tegen de overheveling van de vele bestuursbevoegdheden is dat hiermee besluitvorming wordt overgeheveld van de openbaarheid van een commissie- of gemeenteraadsvergadering naar de beslotenheid van een collegevergadering. Waar bewoners nu nog kennis kunnen nemen van een voorgenomen besluit, inspraak kunnen uitoefenen in commissievergaderingen en raadsleden optimaal hun rol als volksvertegenwoordiger kunnen uitoefenen, heerst in de toekomst de grauwe sluier van de beslotenheid. Op deze principiële en materiële achteruitgang van legitimatie, transparantie en beïnvloedbaarheid van de besluitvorming heeft deze wet geen antwoord. De fractie van GroenLinks heeft in de schriftelijke voorbereiding herhaaldelijk gepleit voor openbaarheid van de vergaderingen van B en W, als flankerend beleid voor dit dualiseringsproces.

De argumentatie waarmee het kabinet dit afwijst, vinden wij zonder meer teleurstellend en onder de maat. Ik geef een voorbeeld: openbaarheid van collegevergaderingen betekent dat de besluitvorming zich naar buiten de collegevergadering verplaatst. Dat is wel wat simpel. Ik ben nog niet zo heel oud, maar ik heb nog de tijd meegemaakt dat de commissies in de gemeente Bussum in beslotenheid vergaderden. Dat was in het begin van de jaren '70. Toen er in gemeenten langzaam maar zeker een beweging op gang kwam om commissievergaderingen openbaar te maken, werden precies dezelfde argumenten gebruikt als nu, namelijk dat de feitelijke besluitvorming elders zou plaatsvinden. Dat heeft alleen niemand kunnen constateren. Die argumenten zijn gebaseerd op angst voor openbaarheid en die snijden geen hout.

De heer **Engels** (D66): In het rapport van de staatscommissie en in andere publicaties over de problemen in het monistische tijdperk valt te lezen dat veel besluitvorming was voorgekookt in allerlei politieke vooroverleggen, vooral binnen de coalitie. In aanwezigheid van alle brave burgers op de tribune speelde zich alleen een spel af, waarvan de afloop voorspelbaar was. Waar ziet u dan de grote winst? Was die openbaarheid in het monistische tijdperk wel zo optimaal?

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Er werd een beeld geschetst van de teloorgang van de gemeentelijke democratie. Dat was ook een van de uitgangspunten voor het rapport, maar dat vind ik veel te pessimistisch. Ik heb natuurlijk maar een beperkte ervaring als gemeenteraadslid, toevallig wel in de grote stad Amsterdam en in een dorp, maar ik heb mij daar niet in herkend. Ik heb het vaak genoeg meegemaakt dat het college als gevolg van een discussie in een commissie of in de raad werd gedwongen een ander besluit te nemen dan het aanvankelijk voornemens was. Natuurlijk vond er ook op lokaal niveau coalitiedwang en achterkamertjespolitiek plaats. Daar heb ik zelf ook wel eens aan meegedaan. Dat voorkom je nooit, maar dat is geen argument om een heel reële vorm van openbaarheid weg te laten. Deze wet zal er waarschijnlijk komen, met als gevolg dat honderden bevoegdheden worden overgedragen aan B en W. Tot nu toe werden die bevoegdheden ten principale in de openbaarheid uitgeoefend. De besluitvorming vond in het openbaar plaats. Ik vind het een achteruitgang als dit in het vervolg allemaal in de beslotenheid van de vergaderingen van het college van B en W gebeurt. Deze minister is lid van D66. Deze partij is ooit opgericht om de openbaarheid in dit land meer schwing te geven. Is hij niet met ons van mening dat voortschrijdende openbaarheid in het politieke en bestuurlijke proces een groot goed is? Vindt hij niet ook dat collegevergaderingen daarvan niet uitgesloten kunnen worden? Juist door de overdracht van bevoegdheden zal de feitelijke besluitvorming zich in de beslotenheid afspelen. Dit kabinet verdedigde de Europese Grondwet met onder andere het argument dat er meer openheid kwam. Zo zou de Raad van Ministers voortaan deels in de openbaarheid vergaderen. Waarom zou in de Nederlandse gemeentehuizen niet kunnen wat in Brussel wel kan? Is deze minister bereid alsnog met een voorstel te komen om de collegevergaderingen openbaar te maken en deze verplichting in de wet op te nemen?

Een ander argument waarom die openbaarheid niet nodig zou zijn, is dat de gemeenteraad achteraf controle kan uitoefenen op de collegebesluiten. Dat vinden wij geen goed argument. Het besluit van het college is dan immers al in beslotenheid genomen. Als het stuit op problemen in de gemeenteraad, biedt de vertrouwensregel bij een standvastige houding van het college evenmin veel soelaas. De discussie wordt dan verlegd van de wenselijkheid van dat ene besluit naar de vraag of de wethouder, c.q. het college, nog vertrouwen geniet. De materiële invulling van de controlemogelijkheid van de raad wordt zo uitgehold. Dat speelt geen enkele rol als de gemeenteraad dat zelf eenvoudigweg besluit. Deelt de minister deze analyse?

Het overhevelen van honderden bevoegdheden van raad naar college zal de positie van het college versterken, terwijl het college sinds de dualisering van 2002 niet meer uit direct gekozen leden hoeft te bestaan. Wat is dat eigenlijk voor democratisering, waarbij een groep van niet-gekozenen zoveel macht krijgt toegedeeld? Het is een onwenselijke ontwikkeling in de richting van een personendemocratie, waarin politieke macht persoonlijk eigendom wordt en niet in handen is van de gekozen volksvertegenwoordiging, die per definitie pluriform is samengesteld.

Dat is uiteindelijk het verschil van mening waar het om gaat, als ik met de heer Engels discussieer. De heer Engels had een heel zuiver pleidooi voor het doortrekken van het dualisme naar de direct gekozen burgemeester. Ik zal het debat niet herhalen wat wij in maart hebben gevoerd. Mijn harde kritiekpunt is dat de vertegenwoordigende democratie daarmee wordt uitgehold, omdat er macht wordt neergelegd in de handen van een persoon. Politieke macht wordt privé-eigendom. Dat vind ik een heel slechte ontwikkeling.

De heer **Engels** (D66): Ik wil even terug naar de democratische legitimatie van het college. Dat is een belangwekkend punt, maar ik raakte even in de war over hoe u dat precies ziet. U zei dat er in het monistische tijdperk kennelijk sprake was van een directe legitimatie van collegeleden.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Omdat wethouders gekozen gemeenteraadsliden waren. Je kon alleen wethouder worden als je in de gemeenteraad zat.

De heer **Engels** (D66): Dan zijn zij indirect gekozen in het college, namelijk door de gemeenteraad, zuiver geredeneerd.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Een wethouder was meer gelegitimeerd door een kiezersuitspraak dan nu. Ik geloof dat de heer Dölle het voorbeeld gaf van een wethouder in Delfzijl die uit Maastricht komt. Dat gebeurt ook in twintig andere gemeenten.

De heer **Engels** (D66): Maar het is heel goed mogelijk dat wethouders indirect worden gekozen, terwijl zij ook als lid van de gemeenteraad zijn gekozen.

De heer **Platvoet** (D66): Ja, dat kan.

De heer **Engels** (D66): Ik bedoel daarmee dat die democratische legitimatie van het college in het monistische tijdperk niet volmaakt was, want het was een indirecte verkiezing. Ik geef onmiddellijk toe dat dit in het dualistische tijdperk door de mogelijkheid van wethouders van buiten de raad wel iets genuanceerder kan liggen. Ik zie dat juist als een ondersteuning van mijn betoog over een andersoortige legitimatie, maar dat zult u mij niet kwalijk nemen. Om u gerust te stellen, die discussie gaan wij nu niet voeren.

De heer **Witteveen** (PvdA): Het is bijzonder aardig dat wij hier kennelijk met twee ministers van D66 spreken in

plaats van met een, gezien al die toelichtingen op het regeringsbeleid.

Ik vraag de heer Platvoet om een verduidelijking van zijn standpunt. Als ik het goed begrijp, is hij van mening dat het rechtstreeks verkiezen van de bestuurders niet in de plaats mag komen van meer openbaarheid bij de manier waarop bestuursorganen hun werk uitoefenen. Hij ziet dat niet als een compensatie, in die zin dat er minder openbaarheid kan zijn, als de burgemeester wordt gekozen, omdat er dan een directe kiezerslegitimatie is.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Nee.

De heer **Witteveen** (PvdA): Ik denk dat wij het erover eens zijn dat deze openbaarheid buitengewoon belangrijk is en dat het zeer betreurenswaardig is dat deze in het wetsvoorstel verdwijnt.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Bedankt voor de steun.

Nu wij het toch over collegeleden hebben, de regering wil in navolging van de commissie-Leemhuis nota bene de burgemeester een aanjager laten zijn bij de verdere dualisering. Dat is vrij onbegrijpelijk, omdat dualisering kan worden opgevat als een vitalisering van het democratische proces en dan ook moet worden aangestuurd door de belangrijkste speler in dat proces. Dat is volgens ons de gemeenteraad. Ik hoop niet dat de minister van plan is om dit onzalige voorstel wettelijk vast te leggen.

Ook andere commentaren van de regering op voorstellen van de commissie-Leemhuis maken mij weinig enthousiast. Zo vindt de regering met de commissie-Leemhuis dat de griffie niet te groot moet worden. Wat is groot? In verreweg de meeste gevallen is de griffie in de Nederlandse gemeentehuizen anderhalve man en een paardenkop. En trouwens, waarom zou de griffie niet groot mogen zijn? Dat bepaalt de gemeenteraad toch zelf? Dat versterkt de positie van de gemeenteraad tegenover het college, dat meestal beschikt over meer ambtenaren dan anderhalve man en een paardenkop. Ik begrijp niet waar de regering zich in dit geval mee bemoeit.

Een deel van de wetsvoorstellen gaat over de provinciale dualisering. Daar kan ik kort over zijn. Hier doet zich dezelfde tendens voor, zij het op bescheidenere schaal. Wij beschikken nog niet over de evaluatie van de provinciale dualisering. Voor GroenLinks was de evaluatie van de gemeentelijke dualisering noodzakelijk om een oordeel te kunnen vormen over wat nu voorligt. Dat geldt ook voor de provinciale dualisering. Nu die evaluatie er nog niet is, kunnen wij moeilijk besluiten over de wetsvoorstellen over de provincie. Bovendien staat de positie van de provincie ook nog ter discussie, maar dit terzijde.

Dualisering is niet de Haarlemmerolie voor het veronderstelde slechte functioneren van de gemeentelijke democratie. Creatieve, deskundige, actieve en assertieve raadsleden en fracties zijn dat wel. Structuurveranderingen kunnen hen daarbij behulpzaam zijn, maar alleen als zij zijn gericht op democratisering. Voor GroenLinks zijn er twee kanten aan de medaille van democratisering; enerzijds een versterking van de positie van de gemeenteraad ten opzichte van het college en anderzijds de

zoektocht naar manieren om de bevolking meer directe zeggenschap te geven. Dualisering moet daarvan niet afleiden, maar deze democratisering juist stimuleren. Ik ben benieuwd naar de antwoorden van de minister.

De heer **Van Raak** (SP): Ik geloof dat de heer Platvoet er uit is wat de gemeenten betreft, maar het nog niet weet bij de provincie. Hij kan net zo goed als ik even zijn kiezers of de statenleden van GroenLinks uitnodigen, dan zal hij ongeveer hetzelfde verhaal horen als ik heb gehoord. Dat heeft de heer Witteveen ongetwijfeld ook gehoord. Wij hoeven toch niet per se een onderzoek af te wachten, dat ook nog aan alle kanten rammelt?

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Ik heb mijn kiezers in januari op bezoek gehad in de Eerste Kamer. Dat gaf een gemêleerd beeld van de opvattingen die er leven over de dualisering. Ik wil het altijd zakelijk benaderen. Ik heb er de laatste jaren steeds op gehamerd dat wij eerst de evaluatie moeten hebben en dan pas kunnen besluiten. Dat heeft ook geleid tot vertraging van het wetgevingstraject. Dat is aan mij te verwijten, maar dat vind ik geen enkel verwijt. Ik vind dat dit eigenlijk ook geldt voor de evaluatie van het dualisme in de provincie. Nu deze er niet ligt, is dat wel een argument om tegen te stemmen.

*N

De heer **Luijten** (VVD): Mevrouw de voorzitter. De onderhavige aanpassingen van de wetsvoorstellen zijn uitvoerig voorbereid. Er zijn heel veel concrete vragen gesteld. Het proces heeft ook lang geduurd. Door de inbreng van de Tweede Kamer, maar ook van de Eerste Kamer, zijn er aanpassingen gedaan die wij in algemene zin steunen en die een verbetering van de voorstellen hebben opgeleverd.

Op een enkel punt hebben wij wel behoefte aan meer duidelijkheid, maar een herhaling van de principiële discussie over dualisering staat vandaag niet op de agenda, dus daar zullen wij niet aan meedoen. Wij hebben destijds voor dualisering gestemd en dat zouden wij nog steeds doen. SP'ers blijven klagen. Dat deden zij onder het monisme en dat doen zij onder het dualisme. Ik zou pas gaan twijfelen als zij dat niet meer zouden doen. Dat is een consistente lijn, waardoor ik mij niet van de wijs laat brengen.

De heer **Van Raak** (SP): De SP was zeer kritisch onder het monisme, zoals het een goede partij betaamt. Onder het dualisme zijn de mogelijkheden om het gemeentebestuur te verbeteren kleiner geworden. In die zin vinden wij het een grote achteruitgang.

De heer **Luijten** (VVD): Dan weet ik niet met wie u gesproken hebt. Er wordt vaak gezegd: in de krant staat een clash tussen de raad en het college; de raad stuurt het college naar huis; er zijn nog nooit zoveel wethouders naar huis gestuurd. Dan moet u toch aan uw trekken gekomen zijn op lokaal niveau, zou ik zeggen. De discussie is wel levendiger geworden. Het debat is terug in het gemeentebestuur.

Ik ben het met u eens dat het niet gesmeerd loopt. Dat zal ook nog wel een tijdje duren. Ik ben van mening dat het daarvoor ook niet gesmeerd liep. Daarom heb ik destijds voor dualisering gestemd. Om binnen vier jaar weer een totaal andere koers in te slaan, het bestel helemaal om te gooien en bij Adam en Eva te beginnen, daar voel ik helemaal niets voor.

Interessant is ook wat er gebeurt na de komende raadsverkiezingen. Wat ik niet in het rapport van de commissie-Leemhuis aantrof, is dat wij heel veel raadsleden in een nieuw bestel hebben gehad. Ik denk dat je straks heel veel nieuwe raadsleden in dat nieuwe bestel krijgt. Dan wordt het langzaam ingeregeld en ingesmeerd. Er is zelfs al een nieuwe vereniging van raadsleden, Raadsleden nu, met bijna duizend leden. Ik vind het een heel goede ontwikkeling dat raadsleden zich gaan verenigen.

Ik ben niet van de nationalerampenaanzeggers die hier roepen dat het allemaal kommer en kwel is wat er in de gemeenten gebeurt. Nee hoor, die gemeenten zijn mans en sterk genoeg om overeind te blijven. Het is terecht dat die raden af en toe op hun strepen staan en die arrogante colleges van B&W op hun nummer zetten. Dat hoort erbij. Ik vind het ook heel goed dat die colleges van B&W klagen over raadsleden. Dat hoort ook bij het democratisch proces. Dat hoorden wij in het verleden niet. De grote kritiek was juist dat het een pot nat was en dat niemand uiteindelijk verantwoordelijk was. Nu weten wij wie er verantwoordelijk is.

Dan kom ik meteen op de discussie die wij vandaag hebben. Met deze overheveling van medebewindstaken ontstaat er weer duidelijkheid over wie er verantwoordelijk is. Ik vind het heel goed, wat er nu gebeurt. De gemeenten werken al bijna vier jaar dual, dus ik vind dat het tijd wordt om de medebewindstaken snel over te hevelen naar de gemeenten en de provincies. Dat ben ik met de commissie-Leemhuis eens, maar ik heb nog vragen over een aantal punten.

De heer **Van Raak** (SP): De heer Luijten zegt twee heel interessante dingen, waarover ik een korte vraag wil stellen. Hij zegt dat wij nu al zolang bezig zijn met deze grote structuurverandering dat het eigenlijk niet meer mogelijk is om deze te stoppen. Dat vind ik een heel vreemde opmerking voor een volksvertegenwoordiger. Is hij het niet met mij eens dat de regering voortdurend grote structuurveranderingen kan doorvoeren, als je deze redenering doortrekt, waarbij het voor de volksvertegenwoordiging onmogelijk wordt om ze terug te draaien wanneer zij niet werken?

Verder zegt de heer Luijten dat nu eindelijk duidelijk is wie verantwoordelijk is in de gemeenten en de provincies. Volgens mij was een conclusie van de evaluatie van de commissie-Leemhuis dat juist onduidelijk is wie verantwoordelijk is in de gemeenten. Dat lijkt mij niet met elkaar in overeenstemming.

De heer **Luijten** (VVD): De commissie-Leemhuis heeft voor een deel gelijk op het laatste punt. Daarom zijn wij vandaag bezig met een discussie over waar wij de verantwoordelijkheid leggen bij de medebewindstaken. Dat is een invulling van dat kritiekpunt. Over die

structuurverandering zeg ik niet dat er helemaal niets mag veranderen en dat dingen die niet goed gaan of die beter kunnen, niet met flankerend beleid mogen worden verbeterd. Maar ik heb geen behoefte om binnen vier jaar al een totaal ander stelsel te bepleiten. Moeten wij dan weer terug naar het monisme? Dat wil ik graag van de heer Van Raak horen, maar ik begrijp van de voorzitter dat hij deze vraag maar in tweede termijn moet beantwoorden.

In de schriftelijke voorbereiding heeft het CDA de regering gevraagd om het standpunt over de begrippen "nodig" en "ingrijpend" te heroverwegen. De heer Dölle heeft dat net ook gevraagd. De regering komt nu tot een ander standpunt. De VVD vindt de overwegingen van de regering niet echt overtuigend, net als het CDA blijkt. De regering stelt dat veel gemeenten de informatieplicht zo vertalen dat zij voor alle zekerheid alles maar over de schutting gooien bij de gemeenteraad. Zij stelt in aansluiting bij de commissie-Leemhuis dat de informatieverstrekking een zaak is van college en raad. Dat laatste kunnen wij in algemene zin onderschrijven, want dat is in principe waar, maar wij hebben het hier wel over het overdragen van tachtig medebewindsbevoegdheden of directieven aan de lagere overheid, als je het zwart-wit zegt. Dan mag je toch wel aanduiden of het een ingrijpend besluit betreft of niet. Je kunt daar volgens mij geen misverstand over hebben. In die zin vraag ik de minister net als de heer Dölle om daar nader op in te gaan.

Mijn fractie kan de redenering van de Raad van State over de noodzaak van overgangsrecht beter volgen dan die van de regering. De heer Dölle heeft hierover terecht vragen gesteld in de schriftelijke voorbereiding. Het wetsvoorstel laat de thans bestaande wettelijke stelsels volledig intact en strekt er uitsluitend toe om de interne bevoegdheidsverdeling binnen het provinciaal of gemeentelijk bestuur te wijzigen. Eigenlijk zegt de regering daarmee dat de voorziening in art. 32, eerste lid is opgenomen onder het motto: baat het niet, dan schaadt het niet, want de uitkomst is toch hetzelfde. Dat is geen sterke motivering van de wetgever en meer in het bijzonder van deze minister. Wellicht wil hij in de herkansing nog een poging wagen?

Met interesse heb ik geluisterd naar de heer Witteveen. Hij neemt nu net als destijds in het debat over de dualisering van de gemeente en de provincie een interessant standpunt in. Dit keer merkt hij op dat het geen eenheidsworst mag worden en dat democratisering van onderop moet komen. Ik ben het daar van harte mee eens. Misschien kan hij in tweede termijn nog wel zeggen wat dit betekent voor het standpunt van zijn fractie over de dualisering op gemeentelijk niveau? Moeten wij hiermee volgens hem maar stoppen met alle onduidelijkheid van dien of moeten wij terug naar de tijd van het monisme?

Het klinkt natuurlijk aardig als iemand zegt dat iedere gemeente zelf maar moet uitzoeken wat zij wil overdragen. Als je dat zo op papier ziet staan, is daar veel voor te zeggen, maar in de praktijk is het niet gemakkelijk uitvoerbaar. Het is namelijk niet bevorderlijk dat discussies in gemeenten zich beperken tot machtsvragen en de vraag wie mag bepalen wat belangrijk is. Natuurlijk is wat voor de één een detail of, zoals de heer Platvoet zei, een kruimel is, is voor de ander juist heel erg belangrijk. Wij praten nu over medebewind en ik vind dat zeker geen

kruimel. Het is belangrijk dat het burgers duidelijk is waar bepaalde bevoegdheden liggen en waar zij eventueel hun recht kunnen halen. Dat moet je niet aan de gemeente zelf overlaten onder het mom: laat iedere vier jaar maar even zien hoe u dat gaat regelen. Het is goed dat wij daarover duidelijkheid verschaffen.

In de schriftelijke voorbereiding is mijn fractie ingegaan op de mogelijkheid om voorzitters van stadsdelen direct te kiezen. Wij zijn een groot voorstander van de gekozen burgemeester en vooruitlopend daarop hoopten wij dat met de gekozen stadsdeelvoorzitter nuttige ervaring kon worden opgedaan. Ik laat nu echter het verstand en niet het hart spreken. Dat betekent dat ik de argumenten van de regering niet plezierig, maar wel overtuigend acht. Dat neemt overigens niet weg dat ik benieuwd ben naar de reactie van de minister op het initiatief om bij gemeenteverordening stadsdeelvoorzitters rechtstreeks te laten kiezen. Deze kwestie speelt op dit moment in Amsterdam en ik zou graag horen wat de reactie van de minister hierop is.

*N

De heer **Holdijk** (SGP): Voorzitter. Wellicht ten overvloede zeg ik tegen de minister dat ik mijn bijdrage niet alleen namens de SGP-fractie, maar ook namens de ChristenUnie-fractie uitspreek.

Op 7 maart 2002 is de Wet dualisering gemeentebesturen in werking getreden, op 12 maart 2003 de Wet dualisering provinciebesturen. De aanpassingswet in relatie tot de Gemeentewet heeft alreeds zijn beslag gekregen bij de wet van 6 februari 2003, die op 19 februari met terugwerkende kracht tot 7 maart 2002 in werking is getreden. Het voorstel tot aanpassing in relatie tot de Provinciewet ligt thans voor. Ik doel op het wetsvoorstel met het stuknr. 29310. Vervolgens liggen de voorstellen inzake de verdeling van gemeentelijke en provinciale medebewindsbevoegdheden in ruim tachtig wetsvoorstellen voor, de beide andere wetsvoorstellen. Als deze voorstellen, die de inwerkingtreding van art. 247, derde lid van de Gemeentewet, respectievelijk art. 143 van de Provinciewet veronderstellen, worden aanvaard, zijn daarmee twee etappes van het dualiseringsproces in wetgevende zin afgerond.

Bij de schriftelijke voorbereiding van de openbare behandeling van deze voorstellen, waarbij onze fracties zelf geen vragen hebben gesteld, is een aantal belangrijke kwesties ter sprake gebracht die in de praktijk en in de literatuur, sinds de introductie van de dualisering op lokaal niveau, zijn gerezen. Wij zijn erkentelijk dat over enkele fundamentele vragen duidelijkheid is verschaft. Wij zullen niet ingaan op de afzonderlijk voorgestelde bevoegdheidsverschuivingen.

Ondanks onze tegenstem destijds bij de Wet dualisering gemeentebestuur kunnen wij ons thans redelijk goed vinden in het ontworpen toetsingskader aan de hand waarvan een beoordeling is gemaakt van de vraag of de bevoegdheid van een medebewindswet bij het college of de raad, respectievelijk gedeputeerde dan wel provinciale staten dient te berusten. Wij waarderen het dat, zoals toegezegd in het debat over het wetsvoorstel inzake de dualisering van het provinciebestuur (28384), de regering

rekening heeft gehouden met de sterke aarzelingen die in de Eerste Kamer bleken te leven ten aanzien van de overheveling van bestuursbevoegdheden. Zodoende is, op grond van criteria, een aantal medebewindsbevoegdheden met een kaderstellend karakter alsnog bij de raad c.q. de staten gebleven.

In het op 15 november 2004 uitgebrachte rapport van de commissie-Leemhuis, dat vanmiddag bij herhaling ter sprake is gekomen, is een aanbeveling opgenomen die gerust als een aansporing in de richting van de Eerste Kamer kan worden opgevat. Ik citeer: "Dualiseer het medebewind. De wetgeving onder de dualisering van het medebewind laat al meer dan twee jaar op zich wachten. Er is sneller duidelijkheid nodig, zodat doorwerking mogelijk wordt naar het lokale niveau. Hoe eerder het betreffende wetsvoorstel door de Eerste Kamer wordt aangenomen, hoe beter het is." Het geduld van de commissie-Leemhuis zal, naar het zich laat aanzien, niet erg lang meer op de proef worden gesteld. Het is echter wel de vraag of het wetgevingsproces met de behandeling van de drie voorliggende wetsvoorstellen is voltooid.

Aan het begin van mijn bijdrage sprak ik over twee etappes in het wetgevingsproces. Daarom begrijp ik niet zo goed waarom de regering in de memorie van antwoord -- ik verwijs naar pagina 4 -- zo nadrukkelijk afstand neemt van het idee dat "de indruk zou kunnen ontstaan dat de onderhavige wetsvoorstellen een soort tweede fase van de dualisering vormen". De Raad van State memoreerde in zijn advies van 20 december 2002 bij het wetsvoorstel op stuk nr. 28995 nog dat "een derde stap zou moeten volgen, namelijk de wijziging van de Grondwet, waarbij overheveling van autonome bestuurstaken van de gemeenteraad naar het college van burgemeesters en wethouders mogelijk zou moeten worden gemaakt". Wij horen daar thans weinig of niets meer over. Dat kan een gunstig of minder gunstig teken zijn. Wat zijn de voornemens op dit punt? Zijn die er soms misschien in het geheel niet meer, zoals de heer Dölle veronderstelde?

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Vind u dat het hoofdschap van de raad uit de Grondwet moet worden gehaald?

De heer **Holdijk** (SGP): Ik waardeer het zeer dat de heer Platvoet zo alert reageert, maar misschien kan hij naar de eerstvolgende zin van mijn bijdrage luisteren.

Het moge duidelijk zijn dat onze fracties niet zitten te wachten op een wijziging van de Grondwet, waarbij het in art. 125 geregelde hoofdschap van de raad c.q. de provinciale staten ter discussie zou worden gesteld.

Het is verleidelijk om bij een gelegenheid als deze stil te staan bij de voortgang van het dualiseringsproces. Velen voor mij hebben dat overigens reeds gedaan. Ik zou van die gelegenheid echter slechts gebruik willen maken om een enkel aspect aan de orde te stellen.

De heer **Van Raak** (SP): De woordvoerders van de PvdA, Groenlinks en het CDA hebben net als ik gezegd dat wij onze ambities wellicht moeten bijstellen en dat gemeenten en provincies de ruimte moeten krijgen om hun eigen weg te gaan. Sluiten uw fracties zich hierbij aan?

De heer **Holdijk** (SGP): Voorzitter. Als u het goed vindt, beëindig ik mijn bijdrage met een antwoord op deze vraag van de heer Van Raak.

Ondanks de Vernieuwingsimpuls Dualisme en lokale democratie en andere inspanningen bestaan er nog altijd de nodige aanloopproblemen. Ook de regering erkent dat en is van mening dat er een doorstart moet worden gemaakt. In het kabinetsstandpunt over het rapport-Leemhuis (30008) wordt alweer nieuwe wetgeving aangekondigd. Op pagina 13 van de nadere memorie van antwoord wordt verder naar aanleiding van het kabinetsvoornemen een voor ons wat cryptisch klinkende opmerking gemaakt en wel dat de minister met de VNG in overleg zal treden over de urgentie van deze nieuwe wetgeving. Dat is zo cryptisch dat ik de minister met vrijmoedigheid vraag om een toelichting op deze passage.

De heer Van Raak zal het niet verwacht hebben, maar ik beëindig mijn bijdrage als volgt. De SP-fractie heeft in het voorlopig verslag het aspect cultuurverandering aan de orde gesteld. Ook het rapport-Leemhuis en het kabinetsstandpunt schenken aandacht aan dit aspect. Of maatregelen zoals voorgesteld, van welke aard dan ook, veel zullen bijdragen aan die gewenste cultuurverandering, zal moeten blijken. Het is onze verwachting dat er wellicht nog een generatie van bestuurders en vooral van vertegenwoordigers overheen zal gaan voordat het duale besturen een innerlijke habitus is geworden. Ik dacht dat het de heer Luijten was die eveneens van deze veronderstelling uitging. Die cultuurverandering zal -- daarbij sluit ik aan bij de heer Witteveen, de heer Dölle en anderen -- van onderop moeten komen, wat de nodige differentiatie zou kunnen opleveren. Differentiatie is overigens een thema dat ik de jaren door, ook in discussies over gemeentelijke herindeling heb bepleit. Ik heb niet altijd kunnen constateren dat deze woordvoerders mij daarin volgen.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

*B

!Invoerings- en aanpassingswet Zorgverzekeringswet!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Invoering van de Zorgverzekeringswet en aanpassing van overige wetten aan die wet (Invoerings- en aanpassingswet Zorgverzekeringswet) (30124).**

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Staatssecretaris **Wijn**: Voorzitter. Ik heb via de heer Hoogervorst en via de meeluisterende ambtenaren de voor mij bestemde vragen gekregen. Ik hoop dat ik zo volledig mogelijk kan antwoorden, en zal mij daarbij beperken tot de vragen over de uitvoering van de zorgtoeslag. Ik ga niet in op systeemvragen of andere vragen over de Zorgverzekeringswet, want dat is het terrein van de minister van VWS.

Diverse sprekers hebben gevraagd hoe het gaat met de zorgtoeslag, hoe de communicatie verloopt en of alles wel duidelijk is. Wij hebben inmiddels 900.000 formulieren teruggekregen. Wij verwachten er rond de zes miljoen. Wij zitten nu dus bijna tegen de één miljoen aan; dat is iets meer dan wij hadden verwacht op basis van de ervaringen met de kinderopvangtoeslag. De mensen vullen de formulieren redelijk goed in. Sommigen voegen bijlagen bij, wat niet hoeft. Sommige mensen schrijven iets buiten de hokjes, wat niet hoeft. Mensen willen eigenlijk worden bevestigd in wat zij toch al goed doen. Dat is het eerste beeld dat bij ons opkomt.

De heer Schouw heeft gezegd dat de flyer duidelijker had gekund. Daarin heeft hij gelijk; de tekst had iets duidelijker kunnen zijn. Daarin staat dat men een offerte van zijn verzekeraar nodig heeft. In kleinere letters staat: heeft u die nog niet, dan gaat het erom of u thans een verzekeraar heeft. Dat had iets duidelijker gekund, hoewel dit onderdeel wel goed door de test is gekomen. Inmiddels hebben wij de belastingtelefoon hiervoor goede instructies gegeven. Ik heb ook contact gehad met het Verbond van Verzekeraars en met Zorgverzekeraars Nederland. Als zij signalen krijgen dat zaken onduidelijk zijn, krijgen wij dat te horen, zodat wij meteen bij de belastingtelefoon, de balies van de Belastingdienst en bij andere informatieverstrekkers, zoals de huursubsidie-informatiepunten en sociale diensten, de informatie die wij verstrekken kunnen actualiseren en aanpassen. Wij zullen in de komende massamediacampagnes in de huis-aan-huisbladen en andere "free publicity" permanent aandacht besteden aan de vraag: hebt u op 1 januari 2006 een zorgverzekering? Voor veel mensen is dat een moeilijke vraag, omdat deze over de toekomst gaat. Het gaat ons erom dat het antwoord op die vraag voor bijna iedereen gewoon "ja" is, tenzij men in het buitenland werkt of er andere omstandigheden zijn. Wij zullen daarop heel goed letten in de communicatie, want het had wel wat duidelijker gekund, hoewel er uit de 900.000 formulieren wel een goed beeld naar voren komt.

De heer Van den Berg heeft gevraagd naar de bereikbaarheid van de belastingtelefoon. Welnu, die is goed. Gisteren kregen wij 46.000 telefoontjes, die met een bereikbaarheidsnorm van meer dan 95% zijn beantwoord. Wij streven naar een bereikbaarheid van 80%, waarbij men binnen een bepaalde tijd contact krijgt. Nu ligt het percentage boven de 95%. Sterker nog, de afgelopen weken lag de bereikbaarheid gemiddeld rond 98 à 99%. Wij hebben capaciteit voor 90.000 telefoontjes per dag. Tot nu toe zijn het er gemiddeld 30.000, maar gisteren waren het er dus 46.000. De capaciteit van de belastingtelefoon is tot nu toe gelukkig dus ruim voldoende.

Wij hebben in het begin inderdaad iets te vaak doorverwezen naar verzekeraars. Wij hebben dit dan ook direct van hen te horen gekregen. De scripts zijn nu aangepast. Nu wordt standaard tegen de mensen gezegd: U krijgt in december van uw verzekeraar een nieuw aanbod. Tot die tijd hoeft u uw verzekeraar even niet te bellen. Als u op dit moment verzekerd bent, kunt u ervan uitgaan dat dit op 1 januari 2006 ook het geval is. Dit zijn voorbeelden van de wijze waarop wij de informatievoorziening permanent aanpassen. Ik vertel het nu op een zeer

gedetailleerd niveau. Gisterochtend was er een storing in de software belplatform. Om dat detailniveau gaat het op dit moment, want wij willen natuurlijk dat dit allemaal goed loopt en dat iedereen krijgt waar hij recht op heeft. De media helpen ons daar goed bij. Wij hebben hier natuurlijk wel eens politiek gedoe, maar het gaat ons erom dat wij in de media vooral aandacht krijgen voor het invullen van de formulieren, en dat loopt op dit moment goed.

De heer Schouw heeft ook gevraagd of het mogelijk is om de zorgtoeslag over te maken naar de rekening van de verzekeraars. Dat is inderdaad mogelijk, ook al met de huidige formulieren. Ook als mensen de belastingtelefoon bellen, zal gezegd worden dat dit mogelijk is. Wij raden het mensen echter niet aan om dit te doen. Tot 1 mei moeten verzekerden namelijk nog van verzekeraar kunnen wisselen. Wanneer de zorgtoeslag naar de huidige verzekeraar wordt overgeboekt, vormt dat een drempel om van verzekeraar te wisselen.

In de tweede plaats zijn de verzekeraars er vermoedelijk niet geheel klaar voor om een en ander in hun administratie te verwerken. Zij krijgen dan van ons al die bedragen gestort, maar zij moeten die vervolgens toerekenen aan individuele verzekerden. Over de huurtoeslag hebben wij jarenlange contacten met woningbouwcorporaties. Zij krijgen de huursubsidie van al hun huurders overgemaakt. Voor de huurtoeslag blijven wij dat doen. Over de zorgtoeslag hebben wij echter geen afspraken gemaakt met verzekeraars of sociale diensten. Misschien gaan wij dit alsnog doen, met name wanneer er serieuze debiteurenrisico's zouden ontstaan. Met de verzekeraars hebben wij afgesproken te bezien hoe een en ander zich in het eerste jaar ontwikkelt. Ik zal u daarover rapporteren. Wij zullen vooral tegen mensen zeggen: als u straks uw verzekering hebt, machtigt u dan de verzekeraar. U hoeft dan zelf niets meer te doen. De zorgtoeslag ontvangt u op uw bankrekening, en uw verzekeringspremie wordt ervan afgeschreven. Wij verwachten daarmee voor verzekeraars het debiteurenrisico te beperken, terwijl het voor burgers toch gemakkelijk is. In de loop van het jaar zullen wij bezien of dit goed werkt. Een derde argument is het kostenbewustzijn van burgers; dat willen wij nadrukkelijk met deze nominale premie vergroten.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Er is nog een vierde reden, namelijk dat het geen zin heeft. Want als de belastingdienst de zorgtoeslag overmaakt naar de zorgverzekeraar, is de persoon in kwestie daarmee nog niet verzekerd. Hij moet zijn nominale premie nog betalen. Pas als dat is gebeurd, is hij verzekerd. De zorgtoeslag is iets voor de burger zelf. U moet mij maar corrigeren als ik het fout heb, maar volgens mij is het als volgt. Als de nominale premie voor alle bijstandsgerechtigden in Nederland collectief door de gemeenten wordt betaald, is het administratief zeer ingewikkeld als de belastingdienst de zorgtoeslag overmaakt naar de verzekeraars, want dat geld moet worden verrekend met de nominale premie. Het is beter om in dat geval de nominale premie af te trekken van de bijstandsuitkering en de zorgtoeslag rechtstreeks uit te keren. Dat is een goede overweging om te zeggen: laat de zorgtoeslag vooral niet naar de verzekeraar overmaken. Kunt u het een beetje volgen?

Staatssecretaris **Wijn**: U hebt het mooier verwoord dan ik het zelf zou kunnen. Ik zal dus het stenogram opvragen en de argumentatie zoals u die hebt geformuleerd, gebruiken in verdere contacten met de verzekeraars. Ik hoop dat de heer Schouw mij dat toestaat. Ik denk overigens dat de minister van VWS nog op de zaak zal ingaan, want het element van het kostenbewustzijn is zeer belangrijk in het nieuwe zorgstelsel.

Mevrouw Swenker vroeg of men in bezwaar of beroep kan gaan bij de Belastingdienst als er te veel inkomensafhankelijke bijdrage wordt betaald omdat er meerdere inhoudingsplichtigen zijn. Na afloop van het jaar stelt de Belastingdienst vast of er voor de betrokkene te veel Zvw-bijdrage is afgedragen. Het teveel betaalde bedrag wordt pro rata parte teruggestort naar de desbetreffende inhoudingsplichtigen. Zij kunnen dit terugontvangen bedrag vervolgens verrekenen met het bedrag dat te veel aan vergoeding is betaald. De belastingplichtige krijgt dit verrekend. Dit systeem kennen wij nu ook bij de WW-premie en bij de WAO-premie. Er is overigens wel een verschil. Nu moet men de verrekening aanvragen. Stel dat men vier werkgevers heeft, die bij elkaar te veel WW- en WAO-premie afdragen. Men moet dan nu een aanvraag indienen om de premies te laten terugstorten naar de werkgever. Het gedeelte dat de facto van de premieplichtige was -- bij de WW- en WAO-premie is dat het werknemersgedeelte -- wordt aan betrokkene terugbetaald. Betaling vindt nu pro rata parte plaats op aanvraag, maar straks gebeurt dat ambtshalve. In de verzamelwet komen wij nog terug op dit onderwerp, want terugbetaling loopt via een beschikking. Ook de werknemer krijgt deze te zien. Deze beschikking is vatbaar voor bezwaar en beroep. Als men vier werkgevers heeft, maar niet weet of dit wel goed gaat, kan men ook zelf contact opnemen met de Belastingdienst. Deze zal dan vermoedelijk zeggen: wacht u even de ambtshalve beschikking af. Als die niet komt of als er iets fout gaat, kan men weer een brief sturen naar de Belastingdienst, waarop men dan antwoord krijgt. Dan treedt vanzelf de hele molen in werking. Ik weet niet precies hoe het zit met het initiatief als wij niet ambtshalve reageren, maar bijna elke schriftelijke reactie van de Belastingdienst is voor bezwaar en beroep vatbaar.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik betreur het op dit ogenblik dat ik geen fiscalist ben, maar als ik het goed begrijp is het zo dat de inhoudingsplichtige de 4,4% die hij heeft ingehouden, terugkrijgt, op eigen verzoek of op verzoek van wie dan ook. Straks gebeurt dat kennelijk ambtshalve. De loonbelasting die daarover te veel is betaald, wordt gewoon verder verrekend met de IB aan het eind van het jaar. Is dat zo?

Staatssecretaris **Wijn**: Ja. Het kan ook 6,5% zijn. 4,4% geldt meestal voor zelfstandigen, maar er kan ook sprake zijn van samenloop.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Betekent dit dat ik als belastingplichtige niets kan doen, maar dat ik voorlopig afhankelijk ben van de inhoudingsplichtige? Want deze moet het geld terugvragen. Of kan ik een verzoek indienen,

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

net als bij de sociale premies? Wie heeft het initiatief en wat is de doorslaggevende factor?

Staatssecretaris **Wijn**: Het initiatief verschuift naar de Belastingdienst, die ambtshalve terugbetaalt. Dat gebeurt na afloop, als via de IB-formulieren het totaalplaatje duidelijk is. Dat geldt niet alleen voor de belasting, maar ook voor de premies en voor de zorgverzekeringswetbijdrage. Nu moet men het nog aanvragen, maar straks vindt terugbetaling ambtshalve plaats.

Dat is dus een servicevergroting. Ik zeg er wel meteen in alle eerlijkheid bij dat het nu zo kan zijn dat je zegt: laat die te veel betaalde WW- en WAO-premie maar zitten, want dan heb ik geen gedoe en bovendien weet de werkgever dan niet dat ik er nog een andere bij heb. Wij gaan dat nu ambtshalve doen.

Mevrouw **Swenker** (VVD): U zei "straks ambtshalve". Wanneer is straks?

Staatssecretaris **Wijn**: Dat is met ingang van 2006. Zeg maar met ingang van het nieuwe stelsel, dat is beter geformuleerd. Hopelijk is dat hetzelfde, al krijgt het materieel natuurlijk pas effect in 2007. Die vraag komt bij de verzamelwet nog een keer terug.

Voorzitter. De heer Schouw heeft gevraagd naar een evaluatie, waarmee straks gekeken kan worden hoe het nu gaat. Ik weet niet zeker of wij de vraag goed begrepen hebben, maar als hij zegt: laat nou als het systeem een keer draait, een club van wijze mensen kijken naar de vraag of het systeem eenvoudiger kan en hoe het werkt, dan zijn wij daartoe bereid.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Dat met die wijze mensen spreekt mij wel aan. De heer Van der Lans kandideert zich. Kijken naar hoe het systeem werkt, houdt ook in dat zij in alle vrijheid adviezen geven om te kijken of wij het systeem van de zorgtoeslag mogelijkterwijs wat efficiënter kunnen organiseren.

Staatssecretaris **Wijn**: U zegt met uw vraag niet dat u het systeem van nominale premies plus een zorgtoeslag ten principale ter discussie wilt stellen. Vastgesteld hebbende dat dit niet uw intentie is, zijn alle vormen van advies, ook van een commissie van wijze mensen, zeer welkom. Dus dat zullen wij doen.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik neem aan dat de staatssecretaris aan mijn drie vragen nog toekomt?

Staatssecretaris **Wijn**: Voorzitter. Dat zijn vragen die wij vermoedelijk hebben ingedeeld voor de heer Hoogervorst, maar ik wil wel een poging wagen om direct op u te reageren.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Het ging allereerst om een algemene vraag. Die hebt u voldoende beantwoord. Mijn tweede vraag was gericht en hoort, denk ik, toch bij de uitvoering van de Belastingdienst thuis. De vraag betreft het monitoren of de kwetsbare groepen gebruik maken van de zorgtoeslag. Wij zijn met elkaar jarenlang

bezig geweest, ouderen en gehandicapten gebruik te laten maken van de verzilveringsregeling van de huurtoeslag en wat diens meer zij. Iets soortgelijks staat ons hier te wachten. Ik heb dat vooruitlopend gezegd. Ik hoop dat het meevalt en ik moet zeggen dat ik de eerste 900.000 wel een bemoedigend teken vind, maar het kan zijn dat het niet goed gaat en dan zullen wij misschien tot automatische uitkering van de zorgtoeslag moeten overgaan. Dat was mijn eerste vraag die u nog moet beantwoorden.

Bovendien heb ik gezegd dat u nu de zorgtoeslag hebt vastgesteld op basis van een aanname, want de premies zijn in de verste verte nog niet bekend. Daar moet dus nog een keer een correctie op komen. Wij krijgen veel vragen over hoe dat in de praktijk zal gaan. Hoe zal dat gecompenseerd worden en hoe zal daarover worden gecommuniceerd met alle verzekerden?

Staatssecretaris **Wijn**: Voorzitter. De tweede vraag is echt een vraag voor de heer Hoogervorst, omdat hij materiebewindspersoon is voor de zorgtoeslag. Daarmee gaat hij ook over de formele vaststelling van de hoogte daarvan. Ter geruststelling kan ik nu alvast tegen mevrouw Van Leeuwen zeggen dat er bij een afwijking van meer dan € 25 van wat wij tot nu toe hebben voorzien, een aanpassing komt op de rekenpremie, zo noemen wij, geloof ik, de premie die wij als gemiddelde premie zien. Dan loopt de zorgtoeslag, gegeven de percentages die in de wet staan en behoudens discussies daarover, door. Ik hoop dat ik mevrouw Van Leeuwen daarin alvast gerustgesteld heb. De heer Hoogervorst zal dit vermoedelijk nog bevestigen. Vervolgens wordt dat vanuit VWS aan de Belastingdienst doorgegeven, wij stoppen het in de computer, en daar wordt dan de zorgtoeslag op aangepast.

Voor wat betreft de monitoring van het gebruik door kwetsbare groepen zullen wij maandelijks een overzicht maken en dat aan de minister van VWS sturen. Daarin wordt opgenomen het aantal ontvangers van de zorgtoeslag en het gemiddelde bedrag van de toegekende toeslagen. Dan maken wij onderscheid per stapjes van duizend euro inkomen, van 0 tot 55.000, zodat wij dat zien. Vervolgens maken wij ook nog onderscheid naar leeftijds categorie. Daarmee komen kwetsbare groepen in beeld, al zeg ik daar meteen bij dat het voornamelijk naar inkomen gaat. Op basis daarvan kunnen wij aanvullend onderzoek doen. Wij zijn bereid, dat te doen. Dat zeg ik u graag toe, net zoals wij dat nu gedaan hebben bij de buitengewone uitgaven. Wij willen immers ook maar één ding, namelijk dat die zorgtoeslag daadwerkelijk terecht komt bij de mensen die daar recht op hebben. Wij zullen dat graag monitoren en blijven onderzoeken.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Kunnen de minister en de staatssecretaris toezeggen dat wij deze overzichten ook krijgen? Dat geldt zeker voor het eerste jaar. Daarna moeten wij ons niet meer bemoeien met de uitvoering, maar het is in het begin belangrijk om er op een gegeven moment over van gedachte te kunnen wisselen.

Staatssecretaris **Wijn**: Ja hoor, dat is prima. Wij moeten kijken in welke vorm en op welk moment wij dat doen. Wij zullen dat doen op een moment dat het zin heeft om

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

erover te praten, zodat u dat kunt volgen. Nogmaals, wij hebben allemaal dezelfde intentie.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik voel mij ook nog een beetje tekortgedaan.

Staatssecretaris **Wijn**: Vermoedelijk heeft de heer Hoogervorst voor u heel veel antwoorden.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Hij heeft alle vragen ingepikt?

Staatssecretaris **Wijn**: Nee, hij pikt ze niet in, hij trekt dit project met verve, dus ik zou hier niet het gras voor zijn voeten willen wegmaaien.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Het waren misschien wel wat minder essentiële vragen, maar toch. Met name ouderen hebben aangegeven dat zij moeite hebben om te beoordelen hoe het zit met die zorgtoeslag. Mijn vraag was of eraan wordt gedacht, de ouderenbonden in te schakelen voor suggesties. Mijn tweede vraag was hoe het zit met de bezetting van de telefoon. Het is een immense operatie en ik heb er veel bewondering voor dat jullie dit toch allemaal zo proberen te klaren, maar het gaat vast allemaal veel meer kosten dan voorzien in het budget. Of ben ik daarin te pessimistisch?

Staatssecretaris **Wijn**: Voorzitter. Allereerst dank voor het compliment, ik zal het doorgeven aan de mensen bij de Belastingdienst die ontzettend hun best doen. Ik ben echt wel trots op die club. Laat ik het zo zeggen: ik heb in de loop van dit proces wel eens gedacht dat ik, als ik mij helemaal van tevoren tot in alle details had gerealiseerd wat er op ons afkomt, af en toe een stuk minder rustig had geslapen. Nu zie ik hoe zij het oppakken en hoe dat gaat en dan blijf ik toch weer rustig slapen.

Op het uitvoeringsbudget zal de heer Hoogervorst ingaan. Voor wat betreft de ouderen krijgen wij inderdaad veel ondersteuning van de ouderenbonden. Dat stellen wij zeer op prijs, net zoals de steun van vakbonden en andere organisaties. Wij zijn hen daar zeer dankbaar voor. Wij hebben de formulieren getest. Bij het gros van de 65-plussers, ik dacht dat het rond de 60% lag, is het formulier vooringevuld. Zij hebben weinig inkomensveranderingen en daarom konden wij dat ook voorinvullen. Voor die groep is het dus bijna uitsluitend een kwestie van een of twee kruisjes zetten en de handtekening. Er bereiken ons ook signalen dat men de eerste vraag, waar ik net al wat over gezegd heb, in het begin even moeilijk vond. Daar hebben wij onze communicatie op aangepast. Ons team in Utrecht staat permanent in contact met de ouderenbonden om te kijken wat wij van elkaar kunnen leren en hoe wij het kunnen verbeteren. Ik denk wel, dat zal ik ook niet ontkennen, dat mensen aanvankelijk even staan te kijken hoe dat precies moet, zeker als je nog geen contact met de Belastingdienst hebt gehad, bijvoorbeeld omdat je je hele leven onder de aanslaggrens bent gebleven. Toch blijkt uit die 900.000 formulieren dat het redelijk begrepen wordt. Ik kan mij best voorstellen dat er misschien mensen zijn die zeer oud zijn en voor wie dit te ingewikkeld is, maar dan hopen wij ook een beetje op mensen in bijvoorbeeld

verzorgingshuizen of kinderen of bureaus die kunnen helpen. Men kan altijd de belastingtelefoon bellen. Wij hebben de huursubsidie-informatiepunten, de sociale diensten, de vakbonden. Wij hebben de eigen balies bij de Belastingdienst. De belastingtelefoon en de balies bij de Belastingdienst zijn in capaciteit ontzettend opgeschaald. Dan hebben wij ook nog de ouderenbonden. Dat geeft ons per saldo het idee dat wij hier comfortabel in kunnen zijn, ook voor de kwetsbare groep.

Voorzitter. Ik dank de Kamer nogmaals voor de mogelijkheid om even tussendoor te mogen. Ik ben voor verdere vragen altijd beschikbaar.

*N

Minister **Hoogervorst**: Voorzitter. Na de "warming up" van de staatssecretaris beantwoord ik graag de vele vragen die in eerste termijn door uw Kamer zijn gesteld. Ik wil eerst mijn erkentelijkheid jegens u uitspreken voor de toch wel spoedige behandeling van deze wet, zowel schriftelijk als nu plenair en voor de grondigheid -- de gebruikelijke grondigheid, zou ik haast willen zeggen -- waarmee dat gebeurt. Er zijn zeer veel vragen en ik zal mijn uiterste best doen om die zo compleet mogelijk te beantwoorden.

Ik denk dat u zowel in de stukken die ik al eerder heb gestuurd als ook in de Tweede voortgangsrapportage hebt kunnen zien dat wij de laatste maanden enorm veel vooruitgang hebben geboekt op het gebied van de verevening, op het gebied van de privacy, op het gebied van de voorlichting. Toch heb ik vandaag ook hier een paar centrale vragen geproefd. Worden er eigenlijk niet te veel risico's genomen? Gaat het allemaal niet te snel? Betekent het allemaal niet te veel onzekerheid voor de mensen? Dat zijn eerlijke vragen die bij veel mensen leven en ik denk dat daar een zorgvuldig antwoord op gegeven moet worden.

Het is helder dat het allemaal in een straf tempo is gegaan. Ook uw Kamer heeft in de afgelopen maanden heel wat te verstouwen gekregen in termen van wetgeving. Ik heb wel het gevoel dat het toch allemaal heel zorgvuldig is gegaan. Die zorgvuldigheid wordt mede ingegeven door het feit dat het niet allemaal een kwestie is geweest van de laatste twee jaar. Deze hele wetgeving heeft een voorgeschiedenis die dertig jaar teruggaat. De heer Van den Berg had het zelfs over honderd jaar. Wij hebben er natuurlijk ook al in het tweede Paarse kabinet de nodige discussies over gehad. Wij hebben het SER-advies uit december 2000 gehad. Dat unanieme SER-advies werd voluit gesteund door de sociale partners en ik heb dat advies bijna letterlijk gevolgd, van begin tot eind. Wij hebben gehad de Nota vraag aan bod van juli 2001, waar ook nog de handtekening van PvdA-bewindslieden onder stond. Ook die nota vinden wij op hoofdlijnen terug in deze wet, natuurlijk met een aantal aanpassingen. Wij hadden een klip en klaar regeerakkoord op basis waarvan ik de wet kon gaan schrijven. Wij hebben een uitgebreid hoofdlijnen debat in het voorjaar van 2004 gehad in de Tweede Kamer. Daar heb ik het parcours uitgezet voor alles wat wij in de afgelopen twee jaar zouden gaan doen. Al met al dik vijf jaar van echt zorgvuldige voorbereiding.

Ik heb nog eens teruggekeken wat ik de Kamer in het voorjaar 2004 in dat hoofdlijnen debat heb

voorgespiegeld met betrekking tot het hele traject. De planning die daarin is uitgezet, hebben wij voor wat het parlementaire gedeelte betreft, volledig, maar dan ook echt volledig gehaald. Dat is ook weer een illustratie van het feit dat wij hier niet overhaast te werk zijn gegaan. Wat het uitvoerende werk betreft, is er welgeteld één bijstelling in de planning gedaan. Die bijstelling betrof het eerste aanbod van de zorgverzekeraars. Dat hadden wij oorspronkelijk op 1 november staan en dat hebben wij op verzoek van de verzekeraars met uw instemming verzet naar 16 december. Toen zijn ook alle termijnen voor de cliënten per saldo weer wat ruimer gemaakt. Vanaf het moment van die bijstelling zijn ook alle andere data gehaald. In juli zijn de modelpolissen vastgesteld, begin september is de regeling met de aanspraken en de verevening gepubliceerd en medio september zijn de vereveningsbijdragen aan de verzekeraars bekend gemaakt. Ook uit het rapport van Price Waterhouse Cooper blijkt dat de verzekeraars flink op stoom liggen. Daar ga ik straks meer gedetailleerd op in.

Dit neemt niet weg dat er bij de mensen thuis nog de nodige onzekerheid bestaat. Die kan ik nooit helemaal wegnemen, omdat dit nu eenmaal een heel grote operatie is. Toch heb ik geprobeerd om bij deze wetvoorbereiding enkele ankers van zekerheid uit te werpen. Laten wij overigens niet vergeten dat nu de situatie ook niet altijd zeker is. Tot nu toe werden de nieuwe premies steeds laat in het jaar bekend gemaakt. Dat ging vaak gepaard met grotere stijgingen dan nu in het verschieft ligt. In de periode van 1999 tot 2003 zijn de jaarlijkse premies ziektekosten en AWBZ met meer dan €2000 per jaar gestegen. Dat is bijna het dubbele van de nominale premie voor volgend jaar. In het verleden was er dus ook niet altijd sprake van zekerheid.

In de overgangperiode heb ik er dus samen met verzekeraars voor gezorgd dat er ankers van zekerheid worden uitgeworpen. De belangrijkste is de negatieve optie, ondanks dat die een vervelende naam heeft. Dit is een geweldige vondst. Het is namelijk vreselijk belangrijk dat mensen, ook als zij niets doen, dus als zij de polis niet goed hebben gelezen of die hebben weggegooid, toch gewoon verzekerd zijn. Ook belangrijk is dat er voor iedereen in Nederland een acceptatieplicht is, dus ook voor de chronisch zieken en de ouderen die nu nog geweigerd kunnen worden door de verzekeraar. Dit is niet zozeer behoud van zekerheid als wel een extra zekerheid ten opzichte van de huidige situatie.

Ik noem nog het feit dat de mensen tot 1 maart de tijd hebben om op het aanbod van de verzekeraar te reageren. Men heeft bovendien tot 1 mei de tijd om een nieuwe verzekeraar te kiezen. Dat geeft blijk van een grote zorgvuldigheid bij de voorbereiding. Daarbij komt het feit dat het basispakket identiek is aan het huidige ziekenfondspakket. Daar heb ik heel bewust naar gestreefd. Tevens krijgt men een aanbod voor een aanvullende verzekering die identiek is aan de huidige aanvullende verzekering. Iedereen in Nederland kan dus gerust zijn: men kan op dezelfde manier verzekerd blijven als in dit jaar. Ik denk dat dit voor de meeste mensen echt het geval zal zijn.

Dit alles neemt niet weg dat er wat het inkomen betreft nog veel onzekerheid is. Er is dan ook veel

voorlichting nodig. Daar zal ik straks nog meer over zeggen. Ik heb er alle vertrouwen in dat, gezien de voorbereidingen en de ankers van zekerheid, de overgang naar het nieuwe jaar verantwoord verloopt.

Hedenochtend is het meest gesproken over de angst voor de toename van het aantal onverzekerden. Ik wil mijn betoog hierover in twee delen splitsen. Allereerst wil ik nagaan op welke wijze de overgang naar volgend jaar verloopt en wat daarbij de risico's zijn. Ik heb het gevoel dat de meesten zich realiseren dat de risico's wel goed in bedwang zijn te houden. Voorts ga ik in op de wijze waarop wij er structureel mee omgaan. De meeste woordvoerders hebben in dit verband gesproken over de betalings- en incassoproblemen bij degenen met een smallere beurs. Er is bij mij op aangedrongen om in dit opzicht wat extra's te doen. Ik zal antwoorden op de vragen die hierover zijn gesteld.

Ik heb het al over de negatieve optie gehad. Die is een garantie dat iedereen die nu verzekerd is, straks ook verzekerd is, nog afgezien van eventuele betalingsproblemen. De negatieve optie is dus een enorm sterke garantie. Een feit is dat er ook nu onverzekerde mensen rondlopen. Onder hen bevinden zich wat verdwaalde miljonairs; die vinden een verzekering niet nodig, omdat zij de ziektekosten zelf kunnen opbrengen. Er zijn echter ook mensen aan de onderkant van de samenleving die in een moeilijke positie verkeren. Ik noem nog de dak- en thuislozen en de verslaafden. Wij moeten hen extra gaan benaderen.

Daartoe dient de tweede fase van de voorlichtingscampagne. Daarbij focussen wij op de zojuist genoemde groepen. Dit gebeurt via onder andere de Federatie Opvang. Ik zal de kwetsbare groepen actief laten benaderen. Eventueel gebeurt dit met de inzet van mobiele teams. Wellicht wordt het aantal onverzekerden in de beginfase iets teruggebracht door de publiciteit over de zorgverzekering. Er zijn ook mensen die bijvoorbeeld op 1 februari hun verzekering opzeggen. Zij kunnen vervolgens vergeten om vóór 1 mei een nieuwe verzekering af te sluiten. Dat zal overigens een zeer kleine groep zijn. Zij zijn namelijk heel doelbewust met die verzekering bezig. Als zij onverhoopt vergeten zich te verzekeren, zullen wij hen rappelleren.

Ik kom te spreken over de langere termijn: mensen die als gevolg van de hogere nominale premie in betalingsproblemen kunnen geraken. Dat is niet denkbeeldig.

De heer **Hamel** (PvdA): De betalingsachterstand speelt nu ook bij de negatieve optie. Er kan namelijk sprake zijn van behoorlijke betalingssschulden. Als daarop een inbreuk wordt gemaakt in die zin dat de verzekeraar gebruik maakt van de situatie waarin hij een nieuwe optie moet aanbieden. Het kan zijn dat de verzekeraar zegt: er is een negatieve achterstand en wilt u nu de achterstallige premie betalen. Dat is volgens mij een probleem: een knik van onverzekerde zijn.

Minister **Hoogervorst**: De heer Van der Lans heeft ook hierover gesproken. Het antwoord is dat ook mensen met een betalingsachterstand een aanbod van de verzekeraar

moeten krijgen. Natuurlijk moeten die mensen ook gaan betalen. Dat lijkt mij gewenst.

Voorzitter. Ik heb het nu over de mensen die moeite met hun cash flow hebben. Zij krijgen weliswaar extra geld op de bank uit hoofde van een hoger inkomen in de vorm van een zorgtoeslag. Er is opgemerkt dat zij dat geld eventueel aan andere dingen zullen opmaken. Ik wil dit nuanceren. Vaak wordt er gesuggereerd dat de zorgtoeslag direct aan andere dingen besteed wordt. Op zich kan dat natuurlijk gebeuren. Vaak wordt echter verondersteld dat de zorgtoeslag van €400 tot €1200 in één keer wordt betaald. Dat is echter niet het geval. De zorgtoeslag wordt maandelijks uitgekeerd. De eerste uitbetaling vindt plaats in december. Zelfs als men die in eerste instantie opmaakt, krijgt men in januari de tweede betaling in het kader van de zorgtoeslag. Dat hoeft dus niet onmiddellijk tot problemen te leiden. De meeste mensen, ook degenen die in de bijstand zitten, slagen er zeer wel in om hun portemonnee goed te beheren. Het financiële huishouden van betrokkenen hoeft dus niet ineens op zijn kop te gaan.

Niettemin erken ik dat er een probleem kan ontstaan. De gemeenten kunnen in dit opzicht al een en ander doen. Ik denk aan mensen in de bijstand die in betalingsproblemen zijn gekomen. Ex artikel 57 kunnen zij gedwongen worden tot het doen van bepaalde betalingen. Een mogelijkheid is dat de gemeente in de daaraan voorafgaande fase tegen die mensen zegt: als je niet oppast, kom je in die situatie terecht, dus zorg alsjeblift voor een automatische incasso van de verzekeraar.

Mevrouw Smilde uit de Tweede Kamer heeft een ongelooflijk goede suggestie voor de gemeenten gedaan. De gemeenten zijn van plan om voor ongeveer 50% van hun bijstandscientèle een aanvullende verzekering af te sluiten. Ik neem aan dat de gemeente ook als onderdeel van die aanvullende verzekering, waar ook een zekere begunstiging in zit, als voorwaarde stelt dat er een betalingsregeling met de verzekeraar gemaakt wordt. Ook dat kan de sociale dienst dus doen.

De heer **Hamel** (PvdA): De minister zegt dus dat de sociale dienst, in het geval dat de gemeente zelf een collectiviteit heeft verzorgd dan wel een afspraak met een verzekeraar, tegen een bijstandsgerechtigde kan zeggen naar welke verzekeraar men moet gaan.

Minister **Hoogervorst**: Er zijn gemeenten die hun bijstandsgerechtigden tegen een gunstig tarief een aanvullende verzekering aanbieden. De bijstandsgerechtigde hoeft daar niet op in te gaan. Als hij of zij dat wél doet, kan de gemeente daar natuurlijk voorwaarden aan verbinden. Een van die voorwaarden zou kunnen zijn dat aan het begin van de maand, wanneer men de zorgtoeslag heeft ontvangen, dat volledige bedrag via een automatische incasso aan de verzekeraar wordt overgemaakt. Dat is dus een breekijzer voor de gemeente om een en ander te doen. Ik ben nog steeds bezig om de verschillende mogelijkheden te schetsen. Dat is niet mis.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Bedoelt de minister het volgende? Als de gemeente een collectieve verzekering afsluit – alle gemeenten hebben die mogelijkheid – voor de

bijstandsgerechtigden en daardoor een behoorlijke korting kan bedingen, wordt daaruit royaal een aanvullende verzekering afgesloten.

Minister **Hoogervorst**: Het gaat om de aanvullende verzekering.

Voorzitter. De mogelijkheden zijn dus ruimer dan menigeen denkt. Toch ben ik graag bereid om te kijken of wij nog meer kunnen doen om de betalingsproblematiek op de langere termijn op te lossen.

Het volgende zou ik zeer ongelukkig vinden. Het is bekend dat een wanbetaler door de verzekeraar geroyeerd kan worden. De andere verzekeraars hebben toch een acceptatieplicht. Men hoeft niet meteen bezorgd te zijn dat iemand onverzekerd raakt. Het zou zeer ongelukkig zijn, wanneer de verzekerde van verzekeraar naar verzekeraar gaat. De heer Schouw heeft in dit verband de term “carrousel” gebruikt. Samen met de verzekeraars en met het CBP (privacy) wil ik dan ook graag nagaan of een soort centrale registratie mogelijk is, opdat de nieuwe verzekeraar waartoe de wanbetaler zich wendt direct weet wat voor vlees hij in de kuip heeft. De nieuwe verzekeraar kan dan een goede betalingsregeling treffen met de betrokkene. Het lijkt mij dus gewenst, maar ik weet niet goed of dit mogelijk is. Immers, het CBP is in deze zaken heel erg streng.

De heer **Hamel** (PvdA): Nu zijn wij bij de kern. U sprak zojuist over de aanvullende verzekering die door de gemeente kon worden aangeboden. Mevrouw Van Leeuwen vroeg of een sociale dienst een bijstandsgerechtigde ertoe kan dwingen naar een bepaalde verzekeraar te gaan, waarmee de gemeente een afspraak heeft gemaakt. Dat kan ook om een collectieve verzekering gaan. Het gaat om de vraag of er een afspraak is tussen de sociale dienst en een bepaalde verzekeraar, zodat dit verder geregeld kan worden. Dit heeft ook met marktwerking en concurrentie te maken.

Voorts hebt u in de memorie van antwoord gezegd dat men naar een andere verzekeraar kan gaan. Die andere verzekeraar kan echter eisen stellen aan de premiebetaling, bijvoorbeeld dat dit vooraf moet gebeuren. Laten wij wel wezen, door mensen met een betalingsachterstand is niet zoveel premie vooruit te betalen. Vandaar dat hierover een vraag is gesteld. De gemeente zal de koppeling moeten zijn om met betrokkene afspraken te maken over de wijze waarop de premie betaald kan worden. Hierop doelt mijn fractie, als zij het heeft over het probleem van onverzekerd zijn.

Minister **Hoogervorst**: Ik kom straks nog te spreken over de rol hierbij van de gemeenten. Wat de eerste vraag betreft, merk ik op dat een aanvullende verzekering niet verplicht is. Niemand kan dus gedwongen worden om die te aanvaarden. Ook de gemeente kan de bijstandsgerechtigden niet dwingen tot het aanvaarden van een aanvullende verzekering. Over het algemeen zijn het wel zeer aantrekkelijke regelingen voor bijstandsgerechtigden. Wat zal erop tegen zijn dat de sociale dienst het volgende zegt tegen een bijstandsgerechtigde? Wij willen je dat graag aanbieden, maar tegelijkertijd willen wij er zeker van zijn dat je de

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

rekening netjes betaalt, want anders moeten wij aan het eind van de rit weer een proces van schuldenanering met jou doorlopen en daar hebben wij geen zin in. Het zal ongeveer zo moeten gaan. Ik vraag mij af of de gemeenten hun mogelijkheden in dezen voldoende onder ogen hebben. Ook hierover kom ik nog te spreken.

Ik denk dat als het mogelijk is om met behoud van voldoende privacy, naar een soort centrale registratie van wanbetaling te gaan, dit ook kan helpen, in die zin dat een verzekeraar meteen weet met wie hij een speciale regeling zou moeten treffen. Ik heb een interdepartementale werkgroep in het leven geroepen -- waar ik graag Divosa bij betrek -- om een en ander uiteen te zetten. Dit is één ding dat de werkgroep moet bekijken. Een andere mogelijkheid is dat de verzekeraars op brancheniveau bezien of zij in financieel opzicht een soort achtervangconstructie kunnen bedenken. Dat wil ik ook nog bekijken.

Wat voorts tot de mogelijkheden zou kunnen behoren, is dat je in de verevening rekening houdt met dit soort problematiek, zodat het ook voor een verzekeraar te doen valt om iemand die in de problemen is geraakt, wat langer als cliënt vast te houden. Een verzekeraar die daar veel ervaring mee heeft, heeft mij verteld dat als hij maar de gelegenheid krijgt om een jaar lang met deze mensen te werken en een betalingsregeling voor hen te maken, het dan meestal wel op orde komt. Het moet hem dan echter niet financieel onmogelijk worden gemaakt om zo'n persoon vast te houden. Als er dus enige compensatie in bijvoorbeeld het vereveningssysteem zou komen, zou dat ook kunnen helpen. Dat is derhalve eveneens een optie die ik wil verkennen.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): U wilt dit verkennen. Het is inderdaad een belangrijk gegeven, als verzekeraars een zekere verantwoordelijkheid hebben ten opzichte van mensen die op een of andere manier in de financiële problemen komen. Het is een wezenlijk punt als verzekeraars dan, als mensen zich daarvoor serieus aanmelden, in staat zijn om hen, anders dan gedurende de strikte termijn van drie maanden, een jaar lang vast te houden. Ik zou daar wel wat hardere toezeggingen over willen horen.

Minister **Hoogervorst**: Ik kom straks tot een afronding waarbij ik aangeef hoe ik de rest van dit proces zie.

Ik heb mij sceptisch geuit over de optie van collectieve automatische inhouding door de sociale dienst. Daar heb ik nog steeds grote problemen mee. Ik vind ook dat je dan een hele groep onmondig maakt, een groep waarvan een groot deel wel degelijk in staat is om zaken netjes af te handelen en misschien helemaal niet zo lang in de bijstand zit. Daar heb ik nog steeds grote problemen mee en dat moet in de werkgroep nog eens open onder ogen worden gezien. Ten slotte moeten alle mogelijkheden tot bestandskoppeling, zoals ik die al eerder heb aangekondigd, in deze werkgroep worden bekeken.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik begrijp dat de minister zegt dat de mensen die het echt niet kunnen betalen, die een bepaald risico vormen en die toch geaccepteerd moeten worden door de zorgverzekeraar, een

rol dienen te spelen bij de risicoverevening. Ik vind dit een interessante optie, want daarmee komt de risicosolidariteit tot uiting. De minister heeft in eerdere discussies gezegd dat mensen maar een extra beroep moeten doen op de bijzondere bijstand. Dat is een andere manier van compenseren, die veel meer op het bordje van de gemeenten komt en waarvan gemeenten logischerwijs hebben gezegd dat zij daarvoor extra gecompenseerd dienen te worden. Hoe staat nu het ene in verhouding tot het andere? Zelf ben ik een beetje bang dat het een ballon is waarvan wij achteraf merken dat het niet zoveel voorstelt.

Ten aanzien van de werkgroep doe ik de suggestie om naast Divosa ook de VNG uit te nodigen.

Minister **Hoogervorst**: Nu, hoe meer zielen hoe meer vreugd. Ik ben echter geneigd om deze instanties als communicerende vaten te beschouwen.

Ik stuur woordvoerders niet met een kluitje in het riet. Ik heb echt de overtuiging dat wij voor de kortere termijn het probleem totaal onder controle hebben en dat niemand hoeft te vrezen dat er begin volgend jaar ineens een explosie van onverzekerbaarheid in Nederland ontstaat. Daar is geen sprake van en dat heb ik hier ook eigenlijk niemand horen beweren. Op de langere termijn zou er een probleem kunnen ontstaan in de zin van betalingsproblemen. Dat heb ik erkend als een mogelijkheid die wij onder ogen moeten zien.

Ik heb nu een vijftal opties geschetst die een rol zouden kunnen spelen. Ik ben ervan overtuigd dat minimaal één maar misschien ook een combinatie van die opties uiteindelijk de oplossing wordt. Ik beloof u dat binnen enkele maanden -- daarbij moet u mij niet op een week vastpinnen -- de werkgroep met een concreet voorstel zal komen, dat ik dan zo snel mogelijk ga implementeren, nadat ik de Kamers ervan op de hoogte heb gesteld. Op die wijze zou ik het willen aanpakken.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Over de zesde optie, die ik al vanaf 7 juni heb genoemd en ook in een brief heb voorgelegd, heb ik nog niets gehoord. U bracht ook de brancheorganisatie weer in het geding die daar een oplossing voor moet vinden. Ik heb ernaar verwezen hoe het bij de leerplicht werkt. Je kunt geen leerling weigeren op een school, als er geen andere school beschikbaar is. De zorgverzekeraars kunnen er onderling naar kijken. Dat had in die paar maanden wel kunnen gebeuren; ik mag ook van de zorgverzekeraars anticiperend gedrag verwachten. Ik hoop derhalve dat u deze optie meeneemt, want dat zou snel heel wat kou uit de lucht kunnen nemen. Ik heb ook de optie van de koppeling naar het IWI genoemd, maar daar zitten privacyaspecten aan en daar moet het CBP over oordelen. Welnu, laat de minister ervoor zorgen dat het royaal vóór 1 januari tot een oplossing komt. De werkgroep moet er maar eens even hard aan trekken.

Minister **Hoogervorst**: Ik wil met alle plezier ook naar de "leerplichtoptie" laten kijken, maar ik zeg er eerlijk bij dat mij dit wel ver lijkt te gaan. Immers, dan dwing je verzekeraars om mensen die niet betalen, vast te houden. Ik zal er echter naar laten kijken, opdat het een eerlijke beoordeling kan krijgen. Wij gaan hier nog verder mee aan

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

de slag. Op de korte termijn is er geen probleem en voor de langere termijn zullen wij een oplossing vinden. Het zal betekenen dat de hele toestand betreffende de bijstand niet aan de orde hoeft te komen.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Misschien kan mevrouw Van Leeuwen ook in de werkgroep zitting nemen; dat zou een hoop schelen!

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dan is alles weer goed!

De heer **Hamel** (PvdA): De minister sprak eerder over de verevening. Ik heb zelf gevraagd waarom de gevallen van onverzekerden niet kunnen worden betaald uit het fonds waaruit de ook verevening wordt betaald. Deze optie kan eveneens worden meegenomen, want daaruit wordt het voor een deel nu ook betaald. Kortom, ik vraag de minister het zorgverzekeringsfonds te betrekken bij de verevening betreffende de gevallen van onverzekerden waarover wij zo-even spraken.

Minister **Hoogervorst**: Ja, daar kijken wij naar.

De heer **Schouw** (D66): Het is natuurlijk fantastisch dat alle problemen die wij hebben gesignaleerd, straks worden opgelost in de werkgroep -- een werkgroep waar iedereen mag aanschuiven. Echter, van een aantal oplossingen heeft de minister al gezegd dat hij daar niet zo'n voorstander van is, hoewel hij vindt dat er wel naar gekeken kan worden en dat het open besproken kan worden. Ik vind dat wij er recht op hebben om te weten welke voorwaarden de minister daarbij vooraf aan de werkgroep stelt. Neem bijvoorbeeld de collectieve inhoudingen door de sociale dienst, zoals door een aantal woordvoerders bepleit. Stelt de minister nu als voorwaarde vooraf aan de werkgroep dat hij niet wil dat dit eruit komt? Of vindt hij dat alles daar goed besproken moet kunnen worden, zonder dat hij als minister voorwaarden vooraf stelt?

Minister **Hoogervorst**: Het is met open vizier, maar ik houd wel mijn eigen verantwoordelijkheid.

De heer **Schouw** (D66): Dan is mijn logische vervolgvraag welke condities u wel vooraf stelt. Daarmee biedt u duidelijkheid aan de mensen die straks in deze werkgroep plaatsnemen, bijvoorbeeld namens Divosa en de VNG.

Minister **Hoogervorst**: Ik heb mijn opinie duidelijk gegeven, maar ik vind dat al die voorstellen een eerlijke kans moeten krijgen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Zou het niet handig zijn om vóór volgende week, als wij de stemmingen hebben, even zwart op wit te zetten hoe de werkgroep eruitziet en wat de opdracht is, zodat wij duidelijk weten waar het precies over gaat?

Minister **Hoogervorst**: Ik wil dit wel doen, maar ik vraag mij af wat u eraan heeft, gegeven dat ik mijns inziens nu vrij royaal ben geweest.

Voorzitter. Met de kwestie van de privacy zijn wij een heel eind opgeschoten, hoewel sommige

woordvoerders vinden dat dit nog niet ver genoeg is. Niettemin zijn wij heel ver gekomen. Ik lees daartoe een zin voor uit een vandaag door mij ontvangen brief van de KNMG, die zelf zeer kritisch is geweest op dit dossier: "De KNMG is u bijzonder dankbaar dat u tot nu toe zoveel moeite hebt gedaan om de privacyproblematiek aan de orde te stellen." In de brief wordt vastgesteld dat wij enorm zijn opgeschoten.

Mevrouw Van Leeuwen heeft gevraagd waarom het concept van de ministeriële regeling over gegevensuitwisseling nog niet aan de Kamer is toegezonden. Daarnaast vraagt zij of ik zal voldoen aan alle randvoorwaarden uit de CBP-brief van 16 augustus. Het concept van de ministeriële regeling betreft de vermelding van de prestatiebeschrijving op de declaratie, de doelen waartoe gegevens worden verstrekt en de ophanging van de gedragscode. Op al deze punten is onlangs overeenstemming bereikt en dit is geen eenvoudig proces geweest. Daarbij is afgesproken dat de regeling en de toelichting op enkele technische punten nog enigszins zullen worden aangepast. Voorts hangt de regeling nauw samen met de gedragscode en daar wordt nog aan gewerkt. Dat is de reden waarom ik het concept nog niet kon toezenden. Ik zal dit echter doen zodra het overleg over de gedragscode is afgerond. Wij hebben evenwel ronde overeenstemming bereikt met het CBP.

Mevrouw Van Leeuwen vroeg of de KNMG al op de hoogte is van de gedragscode, of het niet voorbarig is om spoedige finale afstemming te verwachten en wat de stand van zaken is. Kan er wel sprake zijn van afrondend overleg, als de KNMG het addendum pas onlangs heeft ontvangen? Welnu, het addendum betreft vooral zorgvuldige verwerking en beveiliging van de persoonsgegevens die de zorgverzekeraars ontvangen; daarbij gaat het om de zogenaamde Chinese walls. Dat is iets waartoe behalve de ZVW, ook de Wet bescherming persoonsgegevens verplicht. Het overleg over dit addendum ging aanvankelijk tussen Zorgverzekeraars Nederland en het CBP. Dat is niet zo vreemd; mede door de besluitvorming over de ophanging van het addendum aan de regeling zullen VWS en de KNMG zich nu intensiever met het addendum gaan bemoeien. Het CBP speelt daarbij een belangrijke en centrale rol; het is de voorzitter van het overleg. De KNMG heeft onlangs het concept van het addendum van ZN ontvangen. Op zeer korte termijn zullen er werksessies komen met deelname van CBP, ZN, KNMG en VWS. Daarbij wordt gezamenlijk geschreven aan het addendum. Hierbij is sprake van korte lijnen en dat zal snel resultaat opleveren. Ik zal dit de Kamer zo snel mogelijk doen toekomen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Is het juist dat bij de gedragscode ook de RVCF betrokken is?

Minister **Hoogervorst**: Ik zie deze er niet bij staan, maar volgens mij heeft u gelijk. Ik zal dit nazien.

Voorzitter. Mevrouw Van Leeuwen heeft gevraagd of het zal lukken met de versleuteling van gegevens voor de risicoverevening in 2006 en hoe hard een en ander is. Ook daarover is tussen mij en het CBP overeenstemming bereikt. De technische uitwerking vraagt nog wat aandacht maar ik heb er vertrouwen in dat ik het

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

binnen een jaar rond zal kunnen krijgen. Daarom bevat de regeling zorgverzekering de bepaling dat alleen voor de ex-antevaststelling van risicoverevening 2006 persoonsgegevens mogen worden gebruikt. Ik denk dat wij, met al deze waarborgen die nu zijn gevonden, nu met een zekere trots kunnen vaststellen dat de privacy in de Zorgverzekeringswet veel beter is geregeld dan vroeger in de Ziekenfondswet. Ik vind dit zeer belangrijk.

Mevrouw Slagter heeft gevraagd hoe de geheimhoudingsplicht van medewerkers van zorgverzekeraars wordt gegarandeerd. Hebben zij een beroepscode of leggen zij een eed af? Artikel 87, lid 5, van de Zorgverzekeringswet verplicht medewerkers van zorgverzekeraars wettelijk tot geheimhouding, terwijl verzekeringsartsen natuurlijk hun medische beroepsgeheim hebben. Steviger dan dat kun je het eigenlijk niet regelen. Dit komt ook in het addendum aan de orde.

Voorts heeft mevrouw Slagter gevraagd op grond van welke argumenten ik het noodzakelijk en aanvaardbaar vind dat met ingang van 1 januari 2006 DBC-prestatiebeschrijvingen onder vermelding van de volledige DBC-code op de nota worden vermeld. Zowel zorgaanbieders, als patiënten en zorgverzekeraars vinden deze volledige DBC-code belangrijk, want daar gaat het om. Het betreft één van de klachten die er over de huidige DBC-nota's leven en dat moet verbeterd worden. Voor de bekostiging van de zorg is transparantie van rekeningen en inzicht in uitgevoerde verrichtingen noodzakelijk. In de brief van 23 september jongstleden heb ik gewezen op de opgedane ervaringen met de tekortkomingen van een tijdelijke privacyoplossing. De verstrekking van de volledige DBC-code is daarom noodzakelijk in de zin van het privacyrecht. Het CBP heeft ook hiermee ingestemd. Dat geldt voor zowel het A- als het B-segment.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik heb toch goed begrepen dat het slechts voor een jaar geldt en dat het in de toekomst anders kan worden, als de DBC's een andere vorm krijgen?

Minister **Hoogervorst**: Volgens mij zegt u dat correct. Ik kom nogmaals bij de vrije artskenkeuze.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik heb ook nog gevraagd naar de versleuteling en de SIV. Wat is de SIV en welke rol speelt die in het geheel?

Minister **Hoogervorst**: Die vraag heeft mevrouw Van Leeuwen al voor mij beantwoord. Het is de Stichting Informatievoorziening. Ik kan mij nu niet herinneren waaruit die is voortgekomen, maar de stichting heeft een zekere staat van dienst. Ik zal er in tweede termijn op terugkomen. Het was voor mij ook een vrij nieuwe stichting; dat begrijpt u wel.

Wij hebben in deze Kamer, nog meer dan in de Tweede Kamer, zeer uitvoerig gesproken over de vrije artskenkeuze. Ik meen dat ik u in de schriftelijke voorbereiding heel secuur en uitvoerig alle argumenten heb overhandigd. Ik wil nog iets zeggen over het schrikbeeld van selectieve contractering. Dat is in de jaren negentig gebeurd in de Verenigde Staten, waar alles nogal

extreem gebeurt. Met de opkomst van managed care heeft men daar een zeer restrictieve artskenkeuze ingevoerd die bovendien vaak werd beheerd door verpleegkundigen in plaats van artsen. Het is een totaal drama geworden. De patiënten lustten het niet en het is heel snel van tafel geveegd. Je ziet er nu een nieuwe ontwikkeling die ik ook in Nederland verwacht. Ik verwacht absoluut niet dat verzekeraars met elkaar zullen concurreren met heel kleine pakketjes die heel goedkoop in de markt worden gezet. De toekomst van de Nederlandse gezondheidszorg en de gezondheidszorg overal ter wereld is dat binnen een decennium 80 procent van de zorgkosten wordt besteed aan chronisch zieken met heel duidelijke zorgpatronen. Zorgaanbieders en -verzekeraars zullen zich specialiseren en onderscheiden in integrale zorg voor diabetespatiënten en voor mensen met hart- en vaatziekten. Ik ben ervan overtuigd dat volgend jaar al bij de nieuwe zorgverzekeringen de nieuwe diabetespolissen zullen ontstaan. Dat zal een langzaam groeiend proces zijn, maar men zal zich niet onderscheiden met armoedepakketten, want dan ben je zo weg als verzekeraar. Men zal zich onderscheiden met dit soort positieve zaken. Dat gonst in de lucht. Ik ben ervan overtuigd dat het op die manier zal gaan. Het is mogelijk dat men wat lokkertjes in de markt wil zetten: gaat u naar een ziekenhuis toe waarmee wij goed en goedkoop contract hebben gesloten op het gebied van heupoperaties. Dan zal dat niet gaan met opslagen of andere verzekeringen, maar met positieve prikkels, met kortingen ten opzichte van de andere verzekeringen conform de verwachting die werd uitgesproken in de motie-Swenkers.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): De minister neemt zelf dat woord in de mond: een lokkertje. Het kan ook een heel gevaarlijke ontwikkeling zijn. Als je zo'n diabetespakket krijgt met je hele hebben en houden, dan verwacht u wel van al die honderdduizenden mensen dat zij de relatie met hun huidige zorgverzekering verbreken met alle eventuele consequenties daarvan. Wij moeten die ontwikkeling heel goed volgen, maar ik vind dat wij er heel voorzichtig mee moeten zijn om die aan te bevelen.

Minister **Hoogervorst**: Ik zal niks aanbevelen, want de mensen moeten zelf een keuze maken. Wel stel ik nu al vast dat een aantal verzekeraars heel actief is in de zorg voor diabetici. Zij zijn bezig met iets wat individuele huisartsen en individuele ziekenhuizen vaak niet kunnen. Zij ontwikkelen de ketenzorg of helpen die te ontwikkelen en hebben daarin een katalyserende rol. Dat type ontwikkelingen zie ik heel graag. Ik ben ervan overtuigd dat dit er zal komen.

De heer **Hamel** (PvdA): Ik maak mij iets minder zorgen over de zorg van mevrouw Van Leeuwen. Als het zo ver komt, dan wordt de druk groot genoeg om die integrale zorg te organiseren. Voor mijn hoofdvraag blijf ik bij het simpele voorbeeld dat in de memorie van antwoord is gewisseld: de diabetespatiënt die voor een cataract naar een andere kliniek moet. Men krijgt het integrale pakket, maar mijn zorg is dat er in een aantal kleinere organisaties "lopende bandjes" van simpele ingrepen komen. Daar kan het wel degelijk tot een inbreuk komen op dit soort

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

---

voorzieningen. Dat wil je voorkomen. Daar wil je ook je integrale zorg waarborgen, want het is een belangrijk kwaliteitselement. Je hebt de vrije artskeuze, maar je zult toch niet van de ene naar de andere toe moeten voor twee behandelingen. Het wordt een heel belangrijke groep. De chronisch zieken zijn al genoemd. De ouderen zijn inderdaad vaak chronisch ziek en krijgen er allerlei andere gebreken bij. Het is dan lastig om steeds van arts te wisselen.

Minister **Hoogervorst**: Natuurlijk, maar de arts die zich bezighoudt met diabetes is weer een andere dan de arts die zich bezighoudt met een cataractoperatie. Dat lijkt mij tenminste vaak het geval.

De heer **Hamel** (PvdA): Dat is niet waar. Bij een team rond een diabetespatiënt is uitdrukkelijk ook een oogarts betrokken. Er is wel degelijk een relatie. Ik zal niet alle andere relaties noemen.

Minister **Hoogervorst**: Als dat integrale zorg is, zit die oogarts daar toch bij? Als u uw redenering doortrekt, zou specialisering in de ziekenhuis überhaupt een slechte zaak zijn. De ontwikkelingen in de ziekenhuiszorg zijn juist fantastisch. Neem een ziekenhuis in Eindhoven dat een heupstraat heeft ontwikkeld: een orthopedische kliniek waar aan de lopende band heupen worden geopereerd, wat vroeger hapsnap gebeurde in het ziekenhuis. Men begon met zes maanden wachttijd en binnen zes maanden heeft men die wachttijd tot nul gereduceerd door een betere inrichting van het zorgproces en door specialisatie van de zorg. Daar moeten wij toch naartoe?

De heer **Hamel** (PvdA): De minister noemt het fantastisch, maar als hart- en vaatpatiënt kan ik misschien niet naar die fabriek toe. Daar zit onze zorg. Heel vaak staan andere ziektes dat in de weg. Wij vragen garanties dat dit niet wordt afgerekend door de verzekeraar. Dat is het hoofdpunt. Ik heb u in ieder geval horen zeggen dat u die integrale zorg uitermate belangrijk vindt.

Minister **Hoogervorst**: Ik bedoelde natuurlijk iets anders.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Misschien voert het te ver, maar ik wil toch een waarschuwing laten horen. U moet dit soort principes niet tot het allerhoogst nastrevenswaardige verheffen, omdat het risico bestaat dat je door te ver te specialiseren het integrale en het generalistische uit het oog verliest. Juist bij chronisch zieken is het integrale en het generalistische veel belangrijker dan het specifieke. Een diabetespatiënt met een cataract is een heel andere patiënt dan als u een cataract zou hebben, wat ik u niet toewens. Uw heup zal gemakkelijker kunnen worden vervangen in zo'n centrum, maar bij een diabetespatiënt met vaatstoornissen juist niet. Zij komen in de algemene ziekenhuizen terecht, die daarvoor extra budget moeten hebben. Maar goed, dan kom je weer bij het DBC-verhaal. Het voert veel te ver. Maar maak het niet mooier dan het is.

Minister **Hoogervorst**: Dat zal ik met mijn huidige kennis van de zorgsector niet snel doen.

De heer Hamel zegt dat je moet oppassen voor selectieve contractering. Maar het is ook weer niks als het allemaal restitutie wordt, want dan verliest de wet zijn kracht. Ik zal het nooit echt helemaal goed doen bij de heer Hamel.

De heer **Hamel** (PvdA): Wil ik een keer met de minister meedenken en dan wordt mij dat weer niet in dank afgenomen. Ik vind het prima als restitutie het uitgangspunt wordt. Alleen had ik het idee dat het niet helemaal zou werken.

Minister **Hoogervorst**: Dat ben ik met u eens.

Ik hoop dat er zoveel mogelijk samen met de zorgverzekeraars en de zorgaanbieders gebeurt en niet met hen tegenover elkaar. Mevrouw Van Leeuwen vraagt hoe je onderscheid maakt op het punt van kwaliteit. De kwaliteitsinformatie is van wezenlijk belang, ook voor het versterken van de patiëntengroepen. Wij zijn er nog lang niet uit, maar wij doen wel heel veel. Wij hebben de IGZ-prestatieindicatoren. Ik vond het wel een beetje teleurstellend dat, toen ze de eerste keer werden gepubliceerd, de hele zorgsector zei dat het niet klopte. Dat is heel gemakkelijk gezegd, maar wij gaan er vrolijk mee verder. Wij zijn bezig met het opbouwen van een systematiek om patiëntenervaringen te meten. Dat is heel belangrijk. De fijnproevers weten dat het CAHPS heet; vraagt u mij niet wat deze afkorting betekent. Op het terrein van zorg en patiëntveiligheid is er een steeds duidelijkere beweging naar certificering, niet alleen in de cure, maar ook in de care. Ook dat is een heel goede ontwikkeling. Binnenkort komt het veiligheidsmanagementsysteem. Wij zijn op een aantal punten bezig om de kwaliteit tastbaar te maken.

Er is gerefereerd aan alle wettelijke bevoegdheden en mogelijkheden die ik heb om in te grijpen, als het uit de hand zou lopen met selectieve contractering. Ik ben ervan overtuigd dat ik die nooit zal hoeven te benutten.

Mevrouw Van Leeuwen heeft gevraagd wat de betekenis is van het door de KNMG in overleg met VWS uit te werken preferentieprotocol. Het is mij niet bekend dat het moet worden uitgewerkt. Dat is ook niet nodig. Als een arts het medisch niet verantwoord acht dat een patiënt met een als preferent aangewezen geneesmiddel wordt behandeld, dan gebeurt dat gewoon niet. Zorgverzekeraars hebben mij verteld dat de arts dan alleen maar "MN", medische noodzaak, op het recept hoeft te schrijven. Dan gebeurt het gewoon niet.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Volgens artikel 12 kunnen zorgverzekeraars worden gedwongen om te contracteren. Ik heb gevraagd of artsen ook gedwongen gecontracteerd kunnen worden. Dat kan net zo goed een mogelijkheid zijn. Is daar ook over nagedacht?

Minister **Hoogervorst**: Artikel 12 geeft mij de mogelijkheid om de omgekeerde contractverplichting opnieuw in te voeren. Ook dat wil ik niet doen, maar het is mogelijk. Wij hebben aan alles gedacht.

Ik kom bij een paar opmerkingen over de risicoverevening. Mevrouw Swenker heeft gevraagd naar

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

mijn visie op de ex ante en ex post vereveningscriteria. Het streven is dat op termijn de ex-anteverevening centraal staat en dat de ex-postmechanismen, zoals generieke verevening, nacalculaties en hogekostenverevening, worden afgebouwd om maximale prikkels in het systeem te krijgen. Mevrouw Swenker heeft erkend dat het in het huidige gewricht met de overgang verstandig is dat wij een vangnet hebben ingebouwd. Ik geef volmondig toe dat het op dit moment de prikkels verzwakt, maar met het oog op de overgangsproblematiek, de onzekerheden voor met name de voormalige particuliere verzekeraars, leek ons dat op zijn plaats. Wat de reguliere ex-postmechanismen betreft, heeft de afbouw van generieke verevening voorrang. In de Zorgverzekeringswet is opgenomen dat generieke verevening per ultimo 2010 niet meer wordt toegepast.

Mevrouw Van Leeuwen heeft gevraagd hoe de door PricewaterhouseCoopers gesignaleerde problematiek van de relatie tussen grote steden en collectieve contracten wordt meegenomen. Het vraagstuk van de aansluiting van de risicoverevening op de problematiek van de grote steden heeft al geruime tijd mijn aandacht. Samen met de verzekeraars zoek ik er een oplossing voor. Daarbij zal ik ook in ogenschouw nemen wat de consequenties zijn van mogelijke verschuivingen van collectiviteiten tussen verzekeraars.

Mevrouw Van Leeuwen heeft ook gevraagd naar de aanvullende besluitvorming met betrekking tot de no-claimteruggave. Deze besluitvorming is aan de orde geweest in het implementatieoverleg van 30 augustus. Bij dit periodieke overleg tussen mijn medewerkers en vertegenwoordigers van ZN, CVZ en CTZ wordt gesproken over openstaande punten rond de Zorgverzekeringswet. Dit besluit is een uitwerking van het bestuurlijk overleg dat ik op 4 juli met ZN heb gehad.

Ik kom op de collectieve contracten. Ik kan daar een heel ingewikkeld verhaal over gaan houden, maar dat wilde ik maar niet doen. Ik wil er een duidelijk signaal over afgeven. Via amendering in de Tweede Kamer zijn de mogelijkheden voor collectieve contracten verruimd. Ik was daar niet enthousiast over. Ik weet nog niet precies wat er gaat gebeuren. De zorgverzekeraars weten dat evenmin. Er lijkt een tendens te zijn richting uitbreiding van het aantal collectieve contracten. Mocht volgend jaar blijken dat de collectieve contracten zo'n omvang hebben aangenomen dat er in feite een soort kruissubsidiëring is ontstaan van individueel verzekerden naar collectief verzekerden, waardoor een opdrukkend effect op de premie voor individueel verzekerden is ontstaan, dan is dat voor mij niet acceptabel en zal ik maatregelen nemen.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dat is een heel duidelijke uitspraak. Op welke termijn denkt de minister dat te kunnen doen? 1 januari is 1 januari. Wij moeten met elkaar een deadline afspreken.

Minister **Hoogervorst**: Dat zal in de loop van het jaar moeten gebeuren. Ik kan niet vooraf ingrijpen; dat zou heel onbehoorlijk zijn. Ik ga uit van het verantwoordelijkheidsgevoel van verzekeraars, ik ga ervan uit dat men geen rare dingen zal doen. Ik hoop dat het niet

nodig zal zijn dat ik achteraf moet ingrijpen. Mocht ontstaan waar velen van u bang voor zijn, dan grijp ik in.

De heer **Schouw** (D66): Ik vind de uitspraak wat minder duidelijk. De vraag is hoever het moet gaan. Wij weten dat 50%, 60%, 70% van de contracten collectieve contracten zijn. Hoever moet het komen? Stel dat er 20% collectieve contracten zijn. Ook dan kan er sprake zijn van kruissubsidiëring. De woorden van de minister klinken veelbelovend, maar zijn weinig hard. Hoe zouden wij ze harder kunnen maken? Waar ligt voor de minister een grens? Wat is veel: 50%, 60%? De minister kan vandaag al beginnen met een onderzoek of sprake is van kruissubsidiëring.

Minister **Hoogervorst**: Ik kan niets anders doen dan hier een kwalitatief antwoord op geven. Stel dat uit de ontwikkelingen blijkt of zeer plausibel wordt dat de premies voor de individueel verzekerden omhoog gedrukt worden door overmatige kortingen op collectieve contracten...

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Aan wat voor maatregelen moet ik denken? Gaat de minister in de contracten inbreken? Het kunnen langjarige contracten zijn. Dat de minister wat gaat doen is mooi, maar het is belangrijker om te weten wat de mensen boven het hoofd hangt. Ik hoor graag een concrete invulling van de opmerking "ik ga optreden".

Mevrouw **Swenker** (VVD): Volgens mij heeft de minister de mogelijkheid om bij AMvB maatregelen te treffen. Hoe gaat hij die invullen?

Minister **Hoogervorst**: Dit valt mij tegen, want volgens mij geef ik een heel hard signaal af. De Kamer vraagt mij om dat concreet in te vullen, terwijl ik nog geeneens weet wat er gaat gebeuren. Mijn reactie zal toegesneden zijn op de situatie. Ik heb daar voldoende wettelijke bevoegdheden voor; dat heb ik in de Tweede Kamer afgedwongen. Ik heb gezegd dat ik, als de Kamer zou kiezen voor een verruiming van de mogelijkheden van collectieve contracten, over de middelen wilde beschikken om te kunnen optreden als het onverhoopt uit de hand zou lopen. Die wettelijke bevoegdheden heb ik. Misschien wordt het allemaal wel heel redelijk gedaan. Misschien worden alleen administratievelastenkortingen gegeven. Ik weet niet hoe het zal gaan. Ik zal alsdan bekijken wat ik ga doen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik begrijp de minister, maar ik denk dat het best ingewikkeld kan worden om in te grijpen. Als de contracten zijn gesloten, kan toch niet worden gezegd: tot 50% kan wel en daarboven niet meer? Volgens mij krijgen wij dan allerlei ingewikkelde procedures. Ik doe een voorstel om het wat te chargeren. Stel dat wij van heel Nederland een collectiviteit maken en met elkaar een collectief contract afsluiten, hebben wij dan niet gewoon weer een publiek systeem?

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Minister **Hoogervorst**: Ik weet dat het het grootste ideaal van de SP is om van heel Nederland een collectiviteit te maken, maar dat is niet mijn wereldbeeld.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Laten wij proberen het helder te benoemen. Wij beogen allemaal het voorkomen van kruissubsidiëring. Wij willen individueel verzekerden niet de dupe laten worden van collectieve contracten. Als iedereen op de maximale korting gaat zitten, dan kan het haast niet anders: dan worden de individueel verzekerden de dupe. Als de minister ingrijpt, dan moet dat via een AMvB. Stel dat hij de tekst van die maatregel voorbereidt. Dan weet iedereen aan welke criteria de zorgverzekeraars moeten voldoen met hun collectieve contracten.

Minister **Hoogervorst**: Ik ben zover gegaan als ik kan gaan. Ik heb een heel helder signaal afgegeven. De Kamer kan erop vertrouwen dat ik zal optreden als het scheef gaat. Dat weet de sector ook.

Er zijn door mevrouw Swenker en de heer Schouw ook vragen gesteld over de aanbesteding van de collectieve contracten en het driejarig contract van de VNG met IZA NV. Eerlijk gezegd heb ik niet zoveel toe te voegen aan de brief die ik daarover heb gestuurd. Ik weet dat er bij de concurrentie van de verzekeraar die het aangaat, onvrede heerst. Juristen spreken elkaar tegen. Ik heb hier geen rol in. Partijen moeten het onderling uitmaken, eventueel via de rechter. Ik voel mij niet geroepen mij hierin te mengen. Volgens mij kan datgene wat hier gebeurt door de beugel.

De heer **Schouw** (D66): Is dat geen inbreuk op de wens van de minister om een level playing field te creëren? Hoe moet ik deze ontwikkeling zien in het licht van het beleid? Volgens mij is deze ontwikkeling van invloed op het beleid en dan moet de minister zich ermee bemoeien.

Minister **Hoogervorst**: De verzekeraar die het uitvoert, is in concurrentie met anderen tot deze positie gekomen. Bovendien heeft de VNG verklaard binnen drie jaar tot een volledig openbare aanbesteding te willen komen. Zij heeft gevraagd om het haar niet aan te doen om op korte termijn, met alle veranderingen die plaatsvinden, van verzekeraar te moeten veranderen. Wij willen er een ordentelijk proces van maken. Daar gaan wij de komende jaren voor benutten. Wij weten zeker dat het in een openbare aanbesteding gaat eindigen.

De heer **Schouw** (D66): Ja, over drie jaar, maar dan is toch sprake van een beperking van de vrijemarktwerking?

Minister **Hoogervorst**: Niemand dwingt de VNG om die keuze te maken. Geen enkele individuele werknemer kan gedwongen worden om erop in te gaan en ook individuele gemeenten, dacht ik, niet. Het is een afspraak die in vrijheid is gemaakt.

Mevrouw Van Leeuwen heeft gevraagd of bij horizontale collectieve contracten ook gezinsleden en partners kunnen worden meeverzekerd. Dat is het geval.

De heer Van den Berg vroeg of risicoselectie door de partij die het collectief contract wil afsluiten een reëel gevaar is. Collectieve contracten kunnen worden gesloten

door werkgevers en rechtspersonen. Het is in de praktijk uitgesloten dat een werkgever bepaalde risico's van deelname in zijn collectiviteit uitsluit. Risicoselectie is sowieso veel minder aantrekkelijk geworden door het risicovereveningssysteem waar iedereen nu aan meedoet. In het verleden hadden zorgverzekeraars een grote mogelijkheid om kortingen te geven op collectieve contracten, omdat het in het algemeen ging over gezonde werknemers. In het nieuwe systeem brengen zij een kleiner rugzakje aan geld vanuit het vereveningssysteem met zich mee dan ongezonde mensen.

Beperken collectieve contracten het stemmen met de voeten door verzekerden? Een werknemer is niet verplicht om deel te nemen in de collectieve verzekering van zijn werkgever. Het individuele recht van de verzekerde om van jaar tot jaar van verzekeraar te kunnen veranderen, prevaleert.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Een van de voordelen van collectieve contracten is dat er een geïntegreerd aanbod door de verzekeraar kan worden gedaan ten aanzien van preventie- en verzuimbeleid. Hoe verplicht is het voor de werknemer om daarin mee te gaan? Ik denk bijvoorbeeld aan een hieraan gekoppelde bedrijfsarts.

Minister **Hoogervorst**: Die bedrijfsarts zal er in het algemeen los van staan. Meestal zijn het contracten tussen werkgever en verzekeraar waar de werknemer part noch deel aan heeft. Het zal vaak om heel andere redenen nog steeds heel aantrekkelijk voor de werknemer zijn om lid te blijven van de collectieve verzekering. Net zoals ambtenaren nu niet verplicht deelnemen aan de collectiviteit voor ambtenaren, vind ik het een belangrijk winstpunt dat dit straks ook voor gewone werknemers geldt.

De heer **Schouw** (D66): Werkgevers en werknemers kunnen bij cao afspraken maken over dit soort zaken. De individuele werknemer kan er dan niet meer uit springen.

Minister **Hoogervorst**: Nee, de individuele vrijheid van de werknemer gaat hier voor. Men mag dat gewoon niet in een cao afspreken.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Wij hadden het net over het al dan niet aanbesteden en de verplichting daartoe. De minister heeft gezegd dat hier sprake is van een derdebegunstigingcontract. Het Verbond van Verzekeraars heeft gezegd dat er wél een aanbestedingsverplichting is.

Minister **Hoogervorst**: Er vinden nog allerlei contacten plaats. Veel juristen zijn hiermee bezig, die zich allemaal tegenspreken, een vertrouwd verschijnsel. Maar mijn juristen vertellen mij dat dit niet het geval is. Nogmaals, dit is een zaak van partijen zelf, waarin ik mij niet ga mengen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Als de WMG nu wel was aangenomen, en de Nederlandse zorgautoriteit zou operationeel zijn, zou dit onderwerp dan makkelijker zijn geweest?

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Minister **Hoogervorst**: Dat durf ik zo niet te zeggen. Wij moeten die wet overigens wel snel gaan behandelen.

Er zijn vragen gesteld over het rapport van PricewaterhouseCoopers. Volgens dat rapport is 20% zonder meer probleemloos, 60% haalbaar, mits men alert blijft, en 20% haalbaar, mits de geconstateerde punten worden opgepakt. Dat ziet er dus niet zo verschrikkelijk slecht uit. Mevrouw Slagter heeft gezegd, nog nooit te hebben meegemaakt dat een stoplicht van oranje weer op groen springt. Zij moet dan toch eens naar het buitenland gaan: daar gebeurt dit wel, het werkt daar erg goed. Wellicht is dit een aanbeveling voor mevrouw Peijs! Even serieus: het gaat bij de ICT om drie typen aandachtspunten. In de eerste plaats is dat het verwerven van voldoende personele capaciteit en het verkrijgen van zekerheden over de beschikbaarheid daarvan. Voorts het lopen van cumulatierisico door het uitvoeren van meerdere projecten tegelijk binnen de verzekeringsorganisatie. Ten slotte eventuele onderschatting van de omvang en impact van de operatie. Deze constatering is alle teruggekoppeld op het hoogste niveau van de verzekeraars. Ik kan de Kamer verzekeren dat zij goed naar dat stoplicht hebben gekeken, en dat zij er zonder uitzondering onmiddellijk werk van hebben gemaakt. Ik noem als voorbeeld herprioritering van grote operaties, door andere projecten te temporiseren, en door een strakkere planning.

De heer **Schouw** (D66): Op dat punt ben ik heel eenvoudig en heel consistent in mijn redenering: de minister is onze vooruitgeschoven post om dit goed in de gaten te houden. Als de minister mij kan garanderen dat de ICT-technologie geen blokkade is voor een zorgvuldige invoering – volgens mij zei hij dat – ben ik tevreden. Misschien kan hij dat herhalen. Als hij zegt dat de ICT geen blokkade is voor een goede invoering, ben ik tevreden.

Minister **Hoogervorst**: Als dat wel het geval zou zijn geweest, had ik ongetwijfeld signalen gekregen van de verzekeraars dat zij het niet aankunnen. Als ik één zo'n signaal had gekregen van een grote verzekeraar, of een signaal van de belastingdienst, had ik uitstel verleend. Dat soort signalen heb ik echter niet gekregen. Volledige garanties heb je nooit, zeker niet bij zo'n grote operatie, er zullen heus nog wel zaken fout lopen, maar het PwC-rapport gaf aan dat wij verder kunnen.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik heb gevraagd naar de entiteiten. In de hele beantwoording door de minister liep hij daar vrij oppervlakkig aan voorbij. Als de minister zegt dat het wat hem betreft lukt met de ICT-systemen, zeg ik: wat wij uit de praktijk horen, en het rapport van PwC, geven mij aanleiding om aan te nemen dat men zich heeft ingedekt. Het gaat altijd nog om 18% die niet voldoet aan de vereisten, terwijl wij nog vier maanden hebben. Nogmaals, als de minister dit voor zijn verantwoordelijkheid neemt, leg ik mij daarbij neer.

Minister **Hoogervorst**: Natuurlijk is het in eerste instantie de verantwoordelijkheid van de verzekeraars zelf om de problemen op te pakken. Het rapport van PwC heeft mij geen aanleiding gegeven om te denken dat de boel op instorten staat. Over het algemeen heb ik over het

eventuele ontstaan van problemen rond deze hele operatie voldoende duidelijke uitlatingen gedaan.

Er is gevraagd, of er voldoende voortgang is bij het creëren van modelpolissen door het CTZ en het CvZ. Ik heb daar met beide organisaties goed over gecommuniceerd. Bij het CvZ heeft dat geleid tot de inzet van extra menskracht, en er is ook verbetering opgetreden in de voortgang van de beoordeling van de polissen. Beide organisaties informeren mij frequent over de voortgang.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik heb gevraagd of het klopt dat er nog geen enkele modelpolis van een zorgverzekeraar is goedgekeurd, en hoeveel tijd er nog is. Het lijkt mij sowieso een illusie dat er begin november al polissen zijn in te zien, dus wordt de tijd waarin burgers moeten kiezen verkort, en worden ze langer in onzekerheid gehouden. Ik hoor daar graag wat meer over.

Minister **Hoogervorst**: Het kan allemaal nog op tijd, maar het is wel hard aanpoten. Ik heb officieuze berichten gehoord van verzekeraars die al veel eerder dan 15 december de lucht in willen gaan met het versturen van een aanbod aan hun verzekerden. Sommigen zullen sneller zijn, andere zullen de tijd hard nodig hebben.

Mevrouw Swenker vroeg of er nog een verschil in acceptatietermijnen is tussen de standaardverzekering en de aanvullende verzekering. Nee, dat loopt één op één volgens het non-selecte aanbod van verzekeraars. Verzekeraars hebben zichzelf opgelegd dat zij voor de aanvullende verzekering een ruimere keuzetermijn dan 30 dagen bieden.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Dat snap ik als men het pakket accepteert. Maar nu diegenen die willen gaan shoppen, die daartoe tot 1 mei de gelegenheid hebben, en dan bij de oude verzekeraar blijven. Shopt de aanvullende verzekering dan mee terug?

Minister **Hoogervorst**: Men heeft tot 31 maart om te reageren op dat aanbod. De meeste zorgverzekeraars geven aan dat zij zelfs bij nieuwe cliënten niet of nauwelijks aan risicoselectie voor de aanvullende verzekering zullen doen. In de praktijk zal dat dus vaak mogelijk zijn. Maar men heeft wel heel ruim de tijd om op het aanbod van de verzekeraar in te gaan.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Verzekeraars verlengen de eenmaandstermijn dus in beginsel tot 31 maart. Ik zie dat dat het geval is. De mensen die op 1 mei nog iets anders willen, moeten zich realiseren waar zij mee bezig zijn.

Minister **Hoogervorst**: Dat denk ik wel. Daarmee heb ik de vragen van de heer Hamel over de aanvullende verzekeringen beantwoord.

Mevrouw Van Leeuwen vroeg nog of getolereerd kan worden dat polisvoorwaarden niet worden meegestuurd. Duidelijk moet zijn dat het aanbod meegaat. Wel kan ik mij voorstellen dat, omdat de polisvoorwaarden vaak heel erg technisch zijn, een begeleidende brochure is bijgevoegd, waarin het in gewone taal wordt uitgelegd aan de verzekerden.

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik meende dat mevrouw Van Leeuwen ook het addendum bedoelde, waarin staat wie er zijn gecontracteerd, dus de onderliggende contracten. Ik heb zelf in mijn bijdrage gezegd, te verwachten dat er op 1 januari nog helemaal geen onderliggende contracten zijn. Ik ken in ieder geval nog geen collega van mij die voor een contract is benaderd, zodat het vragen naar een addendum vragen om moeilijkheden is. In dat addendum kan gewoon niet zijn vermeld wie er is gecontracteerd.

Minister **Hoogervorst**: Er zullen geen verschillen zijn met de huidige situatie. Ik kom daar in tweede termijn op terug.

Mevrouw Slagter heeft gevraagd hoe het staat met de IT van de zorgaanbieders. De zaken op dat terrein zijn volop in beweging, vooral tussen huisarts en zorgverzekeraar, dit als uitvloeisel van de problemen van het afgelopen jaar. Maar voor de invoering van de ZVW zijn geen specifieke IT-investeringen nodig. Wel is er zoals gezegd een samenhang tussen de ZWW en het nieuwe bekostingssysteem voor huisartsen. Daarover is zeer intensief overleg gepleegd tussen LHV en Zorgverzekeraars Nederland over de inrichting van het declaratieverkeer vanaf 1 januari aanstaande. Dat is financieel voordelig voor de huisartsen, en hopelijk ook voor de zorgverzekeraars.

Er zijn vragen gesteld over de inkomensafhankelijke bijdrage. Zijn de werkgevers niet de dupe geworden van de inkomensafhankelijke bijdrage van 5,96% initieel naar 6,5%? Wij hebben ons naar onze stellige overtuiging secuur gehouden aan de toezegging aan werkgevers dat wij het voor hen lastenneutraal hebben geregeld. Weliswaar brengt de ophoging van de inkomensafhankelijke bijdrage en de invoering van de ZVW voor werkgevers een lastenverzwaring van 1 mld. met zich mee. Daar is een lastenverlichtingspakket tegenovergesteld: een verlaging van de WAO-premie, afschaffing van de kapitaalsbelasting, verlaging van de vennootschapsbelasting en nog wat andere kleinere maatregelen. Ik kan de Kamer verzekeren dat minister Brinkhorst secuur heeft toegezien op de totstandkoming van dat pakket. Waarmee wij nog geen rekening houden, is dat er volgend jaar een enorm liquiditeitsvoordeel voor de werkgevers ontstaat, ten gevolge van de Wet Walvis, ter grootte van 1,2 mld. Men gaat namelijk achteraf betalen, in plaats van vooraf. Waarmee ik ook geen rekening heb gehouden, is dat een heel belangrijke oorzaak van ophoging van de inkomensafhankelijke bijdrage naar 6,5% nu juist is dat de zelfstandigen daarmee een lagere premie kan worden geboden. Wij hebben dat niet meegeteld als een lastenverlichting voor de werkgevers, maar het is voor de zelfstandigen wel een heel belangrijke zaak geweest. Ik denk oprecht dat wij de werkgevers niet tekort hebben gedaan in deze operatie.

De heer Van den Berg heeft gevraagd of het juist is dat voor werknemers net onder de grens van €30.000 het belastingbedrag dat zij moeten betalen over de werkgeversbijdrage tot bijna €800 extra IB kan leiden. Op zichzelf is dat een correcte rekensom, zij het dat ook nu al de praktijk is dat de werkgeversbijdrage uit hoofde van de cao voor particulier verzekerden belastbaar is. Dat is dus

geen nieuwigheid, het betekent in de meeste gevallen geen extra aanslag.

Gelukkig heeft staatssecretaris Wijn de kwestie van de meervoudige inhoudingen al behandeld. Mevrouw Van Leeuwen heeft gevraagd of sociale partners hebben besloten tot vergoeding van de inkomensafhankelijke bijdrage uit het VUT-fonds. Om koopkrachtheffingen van VUT-gerechtigden met een uitkering die voor 1 januari 2006 is ingegaan te mitigeren, geldt een inkomensafhankelijke bijdrage van 6,5%. Daarvoor ontvangen zij een vergoeding van de uitkerende instantie. Deze regeling sluit aan bij de huidige systematiek in de ZFW, waarbij de fondsen op grond van een VUT-uitkering het werkgeversdeel van de procentuele ziekenfondspremie moeten betalen. Voor de toekomstige verzekeringsplichtigen uit hoofde van de VUT betaalt men een inkomensafhankelijke bijdrage van 4,4%.

De meeste vragen over de zorgtoeslag zijn al behandeld door de staatssecretaris. De vraag is gesteld wat er gebeurt als de premie veel hoger wordt. Als de premie meer dan €25 hoger wordt dan geraamd, gaat de zorgtoeslag omhoog, wat in het voorjaar wordt vastgesteld. Per 1 juli vindt verrekening plaats met de aangepaste standaardpremie. Men zou dan over zes maanden een hogere zorgtoeslag krijgen.

De koopkracht. Ik begin met het uitspreken van mijn waardering voor degenen, ook van de oppositie, die hebben gezegd dat wij de inkomensgevolgen van deze operatie globaal genomen best redelijk hebben gerepareerd. Ik kan de Kamer verzekeren dat dit helemaal niet eenvoudig is. Je hebt immers te maken met een zeer complexe operatie waarbij je aan de portemonnee van vijftien miljoen verschillende Nederlanders komt. Dat het niet eenvoudig is, blijkt bijvoorbeeld uit het alternatief dat de PvdA in de Tweede Kamer heeft ingediend. Ik bedoel dat echt niet als een jijbak, maar als een adstructie van het feit dat het gecompliceerd is. Van het alternatief van de PvdA, waarbij een groter deel van de premie inkomensafhankelijk is gemaakt, zou je verwachten dat het een en ander allemaal wat beter wegvloeit, maar ook daarbij zie je heel rare dingen. Mensen met een minimumloon gaan bijvoorbeeld veel meer premie betalen dan in ons systeem. Wat in het plan van de PvdA ten opzichte van de huidige situatie ook als probleem bleef bestaan, is het probleem van de notarisvrouw, of zo men wil van de ministersvrouw, met een klein inkomen. De meest verdienende partner is particulier verzekerd, maar de minst verdienende partner heeft is als gevolg van een heel klein inkomen een ziekenfondsverzekering, voor een appel en een ei. Het is mijn eigen situatie. Ik vind het toch wel heel raar dat een van mijn gezinsleden in het ziekenfonds zit terwijl ik toch een heel goed huishoudinkomen heb.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Dit is inderdaad het beroemde voorbeeld. Volgens mij is de groep waarbij de ene partner een klein baantje heeft -- die partner maakt bijvoorbeeld ergens schoon of bezorgt de post -- en de andere partner net boven de grens zit, veel groter. Het is misschien een beetje flauw om te zeggen dat ik het gratuit vind, maar er zijn groepen voor wie het echt een zegen was. Ik noem bijvoorbeeld een groep waar wij het nu nog niet over hebben gehad, namelijk de echtparen met

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

kinderen die ouder zijn dan achttien jaar en nog op de middelbare school zitten. Je hebt natuurlijk ook kinderen die langzaam op gang komen. De jongens en meisjes van achttien jaar en ouder die op een middelbare school zitten, hebben niet veel mogelijkheden om bij te verdienen en worden extra getroffen. Dat is het rotte van het verhaal. Er komen steeds weer nieuwe groepen naar boven waar nog niet aan gedacht is.

Minister Hoogervorst: Zeker. Daarover ben ik het mevrouw Slagter wel eens. Twee systemen in elkaar vlechten is zo'n ingewikkelde operatie dat je altijd voor heel vreemde dingen komt te staan. Het is heel moeilijk om die allemaal goed te repareren. Mij lijkt dat wij een heel eind zijn gekomen.

Mevrouw Slagter-Roukema (SP): Daarom zeiden wij: doe dat niet zo overhaast en neem een jaartje de tijd.

Minister Hoogervorst: Het was echt niet beter geworden als ik een jaar had gewacht.

Ik waardeer het dat velen hebben gezegd dat ik dat heel redelijk heb gedaan. Met de rekenvoorbeelden die wij voor ongeveer veertig standaard situaties hebben gemaakt -- ik zie de correcties van mevrouw Van Leeuwen graag tegemoet -- kunnen wij voor de mensen toch voor een groot deel inzichtelijk maken wat er met hun inkomen gaat gebeuren. Het is duidelijk dat deze operatie tot een behoorlijke spreiding van inkomenseffecten leidt. De voorbeelden die wij geven zijn allemaal gemiddelden. Ik geef twee voorbeelden waarbij het voor iemand in de praktijk heel anders kan uitpakken. Stel je hebt nu een werkgever die als particulier verzekerde een zeer royale werkgeversbijdrage geeft; in de nieuwe situatie doet hij helemaal niets meer. Dan ga je er toch wat op achteruit. Een persoon die er ook zeker op achteruitgaat, is de jonge particulier verzekerde die als gevolg van zijn jonge leeftijd en goede gezondheid nu een heel lage premie betaalt. Hij gaat gewoon meer betalen. Dat is een doelbewust gevolg van deze operatie.

De heer Van der Lans (GroenLinks): In de berekeningen wordt een gemiddelde teruggave van de no-claimkorting van €91 verrekend. Dat geeft meteen het kwetsbare van deze berekeningen aan. Volgens mij heeft de heer Hamel daar ook al op gewezen. Het is echt een gemiddelde. Heel veel mensen zullen dus absoluut niet op dat gemiddelde uitkomen. Sterker nog, van de groep 65-plussers mag een hogere zorgconsumptie worden verwacht. Zij komen dus al snel niet op deze gemiddelde uitkering uit. Hun koopkrachtplaatje komt er dus heel anders uit te zien. Dat geeft al aan dat het een beetje een redenering in eigen voordeel is. Die zegt dus heel weinig over de feiten die straks optreden als mensen bijvoorbeeld geen €91 terugkrijgen. Dat zal een aanzienlijke groep zijn.

Minister Hoogervorst: Dat is toch niet het geval. Ik erken dat er als gevolg van de no claim in individuele gevallen grote verschillen kunnen zijn, maar die no claim bestaat ook dit jaar al. Een oudere die daar dit jaar niet van profiteert, zal er volgend jaar dus niet op achteruitgaan, want hij heeft dat profijt nu al niet. In het jaar van

invoering van die no claim hebben wij ervoor gezorgd dat juist de mensen waar het om ging, vooral de ouderen, door andere belastingmaatregelen daarvoor zijn gecompenseerd. Het is dus niet juist dat mensen er volgend jaar als gevolg van de no claim op achteruitgaan.

Er is een duidelijke spreiding. Daar zijn wij niet geheimzinnig over geweest. Dat heb ik vanaf het begin gezegd. In de puntenwolken van het Centraal Planbureau is die spreiding ook heel duidelijk te zien.

Mevrouw Van Leeuwen heeft nog aandacht gevraagd voor een heel andere situatie. Stel er dient zich ineens een nieuwe groep aan die wij tot nu toe nog niet in de peiling hebben gehad en die echt voor een onacceptabele daling van het inkomen komt te staan. Wat doet de regering dan? Mevrouw Van Leeuwen suggereerde daarvoor een stropenpotje aan te houden. In de Miljoenennota hadden wij een stropenpotje. Dat is namelijk de uitgavenreserve van 200 mln. De benutting daarvan was niet aangegeven, maar dat potje had bijvoorbeeld voor dit probleem benut kunnen worden. Het probleem is dat de Tweede Kamer die uitgavenreserve helemaal heeft belegd met maatregelen, onder andere met een verruiming van de beurs voor studenten. Die uitgavenreserve is nu dus weg. De Tweede Kamer heeft daarover beslist. Het is voor mij niet mogelijk om uit het niets een stropenpotje te voorschijn te halen.

Ik ben bereid om de volgende toezegging te doen. Als in afwijking van het heel bekende beeld -- dat door mij, door het Centraal Planbureau, in de Miljoenennota en in de door mij gegeven rekenvoorbeelden is geschetst -- de komende tijd blijkt dat de Zorgverzekeringswet voor groepen verzekerden onvoorziene en onaanvaardbare inkomensgevolgen heeft, dan voelt het kabinet zich gehouden om daarvoor een inhoudelijke en budgettaire oplossing te vinden. Dit is geen algehele koopkrachtgarantie en het is al helemaal geen garantie dat individuele problemen worden opgelost. Ik spreek hier alleen maar namens het kabinet de bereidheid uit om ernstige, onvoorziene en onaanvaardbare complicaties te redresseren.

Mevrouw Van Leeuwen (CDA): Ik laat het even op mij inwerken. Ik kom er in tweede termijn op terug.

Als ik de minister goed begrijp, zegt hij tegen de CDA-fractie dat hij ook gehouden is aan deze uitspraak als het 300 mln. gaat kosten.

Minister Hoogervorst: Mevrouw Van Leeuwen zal begrijpen dat ik geen bedragen ga noemen. De Kamer heeft hiermee een heel duidelijk commitment van het kabinet. Zijn er echt onvoorziene en onaanvaardbare consequenties voor groepen mensen -- niet voor individuen -- die wij tot nu toe glad over het hoofd hebben gezien, dan voelen wij ons gehouden daarvoor een oplossing te vinden, inclusief het geld dat daarvoor nodig is.

De heer Hamel (PvdA): Het zijn dus eigenlijk ernstige omstandigheden; zij zouden immers niet onvoorzien hebben hoeven zijn. Het gaat dus om ernstige situaties die het kabinet tot dat inzicht leiden. Daar voelt het kabinet zich aan gebonden.

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Minister **Hoogervorst**: Mijn gevoel is dat wij nu alle grote groepen in de peiling hebben gehad. Wat ik hier zeg is dat wij klaar staan, mochten wij onverhoopt toch een groep over het hoofd hebben gezien. Er moet dan wel een duidelijk definieerbaar probleem zijn waarvoor nog een oplossing gevonden moet worden.

De heer **Hamel** (PvdA): De afgelopen twee, drie maanden heeft het kabinet verschillende maatregelen genomen die een bepaalde garantie gaven inzake de inkomensgevolgen van de Zorgverzekeringswet. In die lijn kunnen wij het woord "ernstig" tegenover andere groepen interpreteren?

Minister **Hoogervorst**: Men kan inderdaad ook naar ons track record kijken. Tijdens de zomer werd ons toch wel duidelijk dat zich bijvoorbeeld bij de groep ouderen met een aanvullend pensioen een probleem voordeed. Daar hebben wij een oplossing voor gevonden. Ook bij de zelfstandigen deed zich een probleem voor. Straks kom ik nog te spreken over de AWBZ-verzekerden in het buitenland. Voor hen heb ik ook nog wel iets in petto. Uit mijn track record blijkt dat wij naar reële dingen kijken.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Ik vind dit toch te mager. Ik wil weten wat er dan gebeurt. Krijgen wij dan een inkomensaanpassing, of een zorgtoeslag? Het is net als met de collectiviteiten. De minister zegt dat hij wat gaat doen als het te erg wordt, maar wij willen nu weten wat hij gaat doen. Wij willen dus ook weten hoeveel geld hij daarvoor beschikbaar heeft, waar hij dat vandaan haalt en welke dekking hij daarvoor heeft, hoe hij dat gaat uitkeren en in welke gevallen. Dit is een te vage toezegging. Zo komt de minister te gemakkelijk weg.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik heb de heer Van der Lans in eerste termijn helemaal geen concrete verzoeken in dat opzicht horen doen. Ik dacht dat de minister hier, net als ik, heel duidelijk heeft gezegd dat het kabinet zich inhoudelijk en budgettair committeert als zich onvoorziene onrechtvaardigheden voordoen. Wat wil de heer Van der Lans nu nog duidelijker uitgesproken hebben? Ik heb voor mijzelf een raming gemaakt en daarom zei ik dat het op 300 mln. kan uitkomen, maar ook op 100 mln. Voor mij gaat het erom dat de minister in dit huis namens het kabinet zegt dat hij met ons een budgettair en inhoudelijk commitment heeft.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Dat ik vraag waar het geld vandaan komt, lijkt mij een ABC'tje. Is dat zo'n rare vraag? Als ik hier een alternatief voorstel indien, wordt mij door de regeringspartijen altijd als eerste naar de dekking gevraagd. Vorige week vonden de algemene politieke beschouwingen plaats. Daar was ook een potje van 200 mln. of misschien wel meer. Als ik dat allemaal lees, weet ik dat al dat geld is weggegeven. Dat geld is niet gereserveerd voor de ongelukken waarover wij nu praten. Ik wil daarom graag precies weten waar het geld vandaan komt en welke instrumenten worden ingezet. Anders worden wij hier gewoon met vage beloften opgezadeld.

Minister **Hoogervorst**: Ik heb nog geen cent op tafel gelegd omdat ik nog helemaal niet weet of er wel een

probleem is. Ik heb alleen duidelijk gemaakt dat er een reële oplossing komt als er echt een serieus probleem is. De Kamer kent mij goed genoeg. Dat heb ik tot nu toe steeds gedaan. Ik weet helemaal niet wat voor probleem het is. Ik ga geen zorgtoeslag inzetten voor iemand die nu bijvoorbeeld particulier verzekerd is.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Stel dat het beroep op de bijzondere bijstand bij de gemeenten de komende jaren aanmerkelijk groter wordt. Hoort dat bij het pakket dat de minister nu aanbiedt? Kunnen de gemeenten dan een beroep op de minister doen? Dan praten wij ergens over.

Minister **Hoogervorst**: Ik ga helemaal niet in op dit soort "stel"-vragen.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Dan hebben wij helemaal niks aan de toezegging.

Minister **Hoogervorst**: Dat is dan uw inschatting. Als u nagaat hoe ik tot nu toe met alle problemen ben omgegaan, dan meen ik dat u die mening niet toegedaan hoeft te zijn.

Laat ik nog even iets anders zeggen. Waar het bijvoorbeeld niet om gaat, zijn de achttien- en negentienjarigen met een wettelijk minimumjeugdloon. Dat is het andere onderdeel dat mevrouw Van Leeuwen heeft aangekaart. Ten opzichte van de eerdere schattingen hebben wij die flink in de lift gekregen. Voor achttien- en negentienjarige is er nog een piepklein koopkrachtverliesje, maar dat is bijna niks. Dat is dus niet de categorie waar ik het nu over heb.

Mevrouw Swenker en de heer Schouw hebben gevraagd wat ik ga doen als de nominale premie hoger uitkomt, bijvoorbeeld op €1200. Ik vind die kans klein. Een premie van €1200 zou betekenen dat wij er bij de schatting van de kosten 1,1 miljard naast zouden hebben gezeten. Dat zijn niet de indicaties die de zorgverzekeraars ons geven, dus ik denk niet dat dit gaat gebeuren. Wij hebben een compensatiemechanisme voor de mensen met een zorgtoeslag. Als de zorgtoeslag toeneemt, betekent dit dat het bereik van de zorgtoeslag toeneemt, maar wij geven de mensen aan de bovenkant daarvoor niet automatisch compensatie.

De heer Schouw heeft de stapeling van no claim en eigen risico nog eens naar voren gebracht. Ik weet dat dit een heel belangrijk onderwerp voor hem is. Ik vind dit een heel moeilijke zaak. Ik heb een brief geschreven met een analyse van de problematiek. De heer Schouw hoopte dat ik daar een politieke uitspraak bij zou doen, maar dat heb ik niet echt gedaan, dat geef ik volmondig toe.

Een ding is helder. Een verplicht eigen risico is technisch makkelijk in te voeren en heeft de schoonheid van de transparantie ten opzichte van de no claim in samenhang met een verplicht eigen risico. Het is een logischere opbouw van de eigen betaling in de verzekering. Het is ook duidelijk dat een eigen risico beter scoort qua volume dan no claim, omdat het meteen aantikt.

Het eigen risico heeft een aantal duidelijke voordelen ten opzichte van de no claim, maar ik heb niet voor niets gekozen voor de no claim. Ik weet heel goed dat

het een vreselijk moeilijk debat is geweest om de no claim door beide Kamers te krijgen. Wat zijn de voordelen van no claim ten opzichte van het eigen risico? Het leidt niet tot een liquiditeitsdrempel wanneer mensen naar de dokter moeten. Zij hoeven geen portemonnee mee te nemen om direct af te rekenen. Verder is het veel vriendelijker qua uitvoeringskosten dan het eigen risico. Eerlijk is eerlijk, het idee van no claim is niet van mij afkomstig, maar van de zorgverzekeraars. Zij vonden dit een superieur systeem in termen van uitvoering.

Nu hebben wij nog steeds het probleem dat het niet mooi op elkaar aansluit. De vraag is in hoeverre dat het komend jaar een heel groot probleem wordt. De heer Schouw heeft voorgesteld om het eigen risico te verlagen naar €150 of €160, om het minder ruw te maken. Als wij dat doen, ben ik onmiddellijk 600 of 700 mln. kwijt, dus dan heb ik ook een probleem.

Kortom, het is niet zo verschrikkelijk simpel. Ik begrijp de uitgangspunten van de heer Schouw heel goed. Ik weet dat de verzekeraars de combinatie met het vrijwillig eigen risico moeilijk uit te leggen vinden aan hun klanten. Er is wel een probleem, maar ik weet nog niet goed hoe ik dat moet oplossen.

Wij moeten in ieder geval weten hoe groot het probleem van het gebrek aan transparantie en de uitlegbaarheid aan cliënten in de praktijk is. Een eerste indicatie is in hoeverre mensen gebruikmaken van dat vrijwillig eigen risico. Als dat lager is dan in voorgaande jaren, is duidelijk dat er toch een probleem ligt. Dat kunnen wij begin volgend jaar al vaststellen.

Ik denk dat wij in de loop van het jaar door specifiek onderzoek op individueel niveau, met panels, moeten uitzoeken in hoeverre dit als een grote belemmering wordt ervaren. Ik wil alle onderzoeken over dit onderwerp zoveel mogelijk naar voren halen. Eind 2006, als wij twee jaar ervaring hebben met de no claim, kunnen wij daar goed inzicht in verkrijgen. Ik zal proberen om in de loop van het jaar een evaluatie te verkrijgen van de werking van de transparantieproblemen door de stapeling van no claim en eigen risico, bijvoorbeeld door informatie uit panels.

Ik ben ook bereid om technisch van alles voor te bereiden voor een eventuele systeemwijziging, zodat wij eind 2006, begin 2007 alles op tafel hebben om eventueel een andere beslissing te kunnen nemen. Ik zit wel vast aan een aantal heel belangrijke politieke afspraken. Dat blijft uiteindelijk een heel zware politieke afweging. Deze kan ik op dit moment echt niet maken, maar ik kan wel zorgen dat alle bouwstenen op tafel liggen, zodat dit snel kan gebeuren als het nodig is. De budgettaire randvoorwaarde is natuurlijk heel erg belangrijk. Het is ook belangrijk of dit breed politiek gedragen kan worden.

De heer **Schouw** (D66): Misschien eerst even een correctie van de minister. Het moet niet uitmonden in een hobby van de heer Schouw. De minister weet dat deze Kamer een tijdje terug een motie heeft aangenomen, waarin zij heeft gezegd dat zij geen stapeling van de no claim wenst. Ik neem aan dat die sense of urgency de minister heeft bereikt. Dat heeft een relatie met zijn laatste opmerking over het politiek draagvlak. Dat is er, zoals blijkt uit die motie. Als ik de minister goed versta, dan komt het erop

neer dat hij rond de zomervakantie met een evaluatie van die stapeling van no claim en eigen risico wil komen. Dan kunnen wij precies weten waarover wij het hebben. Op dat punt staan wij tegenover elkaar. Ik weet eigenlijk al dat het een rommeltje wordt en de minister zegt dat dit nog maar bewezen moet worden. Als uit dat evaluatieonderzoek komt dat het toch een rommeltje is, streeft de minister ernaar om de technische voorbereidingen alvast uit te voeren. Dan kunnen wij per 1 januari 2007 iets invoeren met een verplicht eigen risico, binnen de budgettaire randvoorwaarden.

Minister **Hoogervorst**: Dat klopt bijna helemaal, maar ik maak twee voorbehouden. Ik wil dat onderzoek in de loop van 2006 zo veel mogelijk afronden. Ik denk dat het niet zo vreselijk belangrijk is of dat in de zomer of de herfst is, maar het is zo snel mogelijk. Zelfs als wij al die onderzoeken in de zomer zouden hebben afgerond, is het niet mogelijk om het hele wetstechnische proces in een halfjaar af te ronden, zodat dat nieuwe systeem per 1 januari 2007 kan worden ingevoerd. Dat lijkt mij heel moeilijk.

De heer **Schouw** (D66): Ik was er zelf niet op gekomen, maar ik kwam erop door uw suggestie. U zei dat u eigenlijk morgen al kunt starten met de wetstechnische voorbereidingen. Dat kunt u gewoon doen. Onafhankelijk van de uitkomst van de evaluatie kunt u daarmee starten en dan hebben wij elkaar gevonden. Als uit dat rapport blijkt dat er toch wat aan de hand is, wat een aantal partijen in deze Kamer vermoeden, ook uw eigen partij, dan kunnen wij dat op 1 januari 2007 veranderen.

Minister **Hoogervorst**: Ik zal alles doen om met zo veel mogelijk spoed alle bouwstenen op tafel te krijgen, maar ik zou niet eerlijk zijn, als ik u nu in deze illusie liet. Even los van het wetstechnische werk wat ik moet doen, heb ik nog een kabinetsbeslissing nodig. Ik heb een hele gang door Eerste en Tweede Kamer nodig. Dat is niet te doen per 1 januari 2007.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Als ik de heer Schouw mag ondersteunen, hij bedoelt dat de minister die wetstechnische voorbereidingen al in de kast kan hebben liggen, als wij dat rapport hier krijgen om te bespreken. Dan hoeft hij er niet pas over te discussiëren, als de beslissing hier valt, maar dan kan het al worden ingediend. Natuurlijk kan een minister in dit huis niet zeggen hoe de agenda is van de Tweede Kamer, maar wij willen bij die discussie de zekerheid dat het wetsvoorstel technisch zo is voorbereid dat het direct naar de Raad van State kan.

Minister **Hoogervorst**: Dat wil ik toezeggen.

Dan kom ik op de verzekeren in het buitenland, waarnaar mevrouw Slagter heeft gevraagd. Dat is een zeer ingewikkelde materie. Hoe zit dat precies? Op hoofdlijnen hebben werknemers een gewone ZVW-polis bij een zorgverzekeraar en zijn zij premieplichtig voor ZVW en AWBZ. Voor gepensioneerden geldt dat zij gerechtigd zijn op grond van EU- of bilaterale verdragen. Zij krijgen het woonlandpakket van de AWBZ. Zij zijn ingeschreven bij het CVZ en zij zijn een premie verschuldigd, gebaseerd op

de ZVW en de AWBZ. Zij zijn voor beide verzekeringen verplicht verzekerd, ook krachtens allerlei EU-verordeningen.

Het woonlandpakket zal in het algemeen niet veel afwijken bij de zorgverzekering. In de meeste Europese landen lijkt dat heel veel op elkaar. De grote verschillen zitten vooral in het AWBZ-pakket. Ik ben er vaak op gewezen uit het buitenland dat men straks bij de Zorgverzekeringswet nog steeds AWBZ-plichtig is, maar niet meer rechten heeft dan het woonlandpakket. Dat is nieuw, als gevolg van de Zorgverzekeringswet. Ik heb dat allemaal uitvoerig uitgelegd.

Ik vind wel dat mensen een punt hebben, als zij zeggen dat zij alleen maar recht hebben op het woonlandpakket. Dat is in veel landen, bijvoorbeeld in Spanje, toch wel wat matiger dan in Nederland, maar zij moeten wel verplicht het volle pond betalen. Dat geldt voor ongeveer 60.000 mensen, die nu al AWBZ in het buitenland betalen. Daar komt een groep bij van 35.000 particulier verzekerden, die bijvoorbeeld gepensioneerd zijn en in het buitenland wonen. Een groep van ongeveer 1700 is vrijwillig AWBZ-verzekerd en de rest is dat niet. Zij krijgen ineens de volle mep van die AWBZ-premie, waar zij niet om hebben gevraagd. Ik vind dat wel een correct uitvloeisel van deze wet, maar zij zeggen ook dat zij dan de volle mep betalen en niet eens het volledige Nederlandse pakket hebben.

Mevrouw Swenker heeft gevraagd of wij daarvoor een oplossing kunnen vinden. Ik zeg heel eerlijk dat wij lange tijd in de veronderstelling hebben geleefd dat het Europeesrechtelijk niet mogelijk was om differentiatie aan te brengen in de AWBZ-premie voor ingezetenen en mensen die in het buitenland wonen. Met deze vraag in het achterhoofd hebben wij nog eens heel goed naar de Europese wetsteksten gekeken. Wij zijn tot de conclusie gekomen dat het mogelijk is om een differentiatie in de premie aan te brengen.

Mijn voorstel is om de mensen die in het buitenland woonachtig zijn, de huidige ziekenfondsgerechtigden, de mensen met een vrijwillige AWBZ en de particulieren die nu in het systeem worden gezogen, een premiekorting te geven van 30%. Dat is een soort compensatie voor het feit dat zij een woonlandpakket ontvangen dat in het algemeen minder royaal is dan het Nederlandse AWBZ-pakket. Wij kunnen dat financieren, omdat die groep van particulier verzekerden erin wordt gezogen en premiegelden met zich brengt. Dat smeren wij over de hele groep uit om voor eenieder tot een verlaging van de AWBZ-premie te komen. Ik vind dit verhaal in ieder geval een stuk makkelijker uit te leggen dan de oorspronkelijke voorstellen. Dan hebben wij nog steeds het overgangsrecht voor mensen die nu al AWBZ-voorzieningen hebben die uitgaan boven het woonlandpakket en die deze gewoon mogen houden. Voor de groep als geheel hebben wij geen overgangsregeling, maar gewoon een goede, structurele regeling, zodat men niet te veel betaalt.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Naar mijn overtuiging kan de minister de vrijwillige verzekering juridisch niet regelen zonder een ministeriële regeling. Het is immers een aparte vrijwillige verzekering.

Minister **Hoogervorst**: De vrijwillige verzekering verdwijnt. Voor de overgangsregeling heb ik al een wettelijke voorziening getroffen. De door mevrouw Swenker voorgestelde premiedifferentiatie zal ik via een ministeriële regeling vormgeven.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik ga ervan uit dat dit geldt voor mensen die op 31 december van dit jaar in het buitenland wonen.

Minister **Hoogervorst**: Het geldt ook voor mensen die nieuw in het buitenland gaan wonen. Ik schrik van mijn eigen royaliteit. Zo kent de Kamer mij niet!

Mevrouw Van Leeuwen vraagt naar het geld dat toebedeeld wordt aan de patiëntenorganisaties. Zij vraagt mij om met het Fonds PGO af te spreken dat de verdeling van deze gelden via de koepels kan lopen ter voorkoming van versnippering. Het Fonds PGO is er juist om versnippering tegen te gaan. Ik ben echter graag bereid om dit fonds te vragen, een voorstel te doen om de koepels een zekere betrokkenheid bij het geheel te geven met behoud van de eindverantwoordelijkheid van het Fonds PGO.

Bij de invloed van verzekerden ten aanzien van de verzekeraar kies ik dezelfde houding als bij de collectieve contracten. Het uitgangspunt is de eigen verantwoordelijkheid van betrokken partijen. Daar moet een goede vorm aan gegeven worden. Als dat niet het geval is, ben ik bereid daarop maatregelen te nemen. Ik kan bijvoorbeeld in een AMvB regelen dat verzekeraars zich door een of meer raden van verzekerden laten adviseren over invulling van functiegerichte aanspraken in de polis: wel of geen "callcenter" voor eenvoudige vragen, welke zorg waar wordt ingekocht en de wijze van communicatie met de verzekerden, schriftelijk, telefonisch of via e-mail. Ik zou het fijn vinden als ik hiervoor geen AMvB hoeft te slaan. Als het in de praktijk niet op een royale manier wordt geregeld, zal ik echter mijn verantwoordelijkheid nemen.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik hoop dat met de minister. Ik ben hier in november 2004 over begonnen. Ik heb het op 7 juni herhaald. De minister vertelde iedere keer hetzelfde verhaal. Ik vind dat het krediet van de zorgverzekeraars in dit opzicht op is. Ik wil van de minister horen dat dit punt per 1 januari aanstaande geregeld is. Men heeft dan nog drie maanden om erover na te denken. Dat is toch het minste wat wij mogen vragen? Verzekerden moeten invloed krijgen op onder meer het zorginkoopbeleid.

Minister **Hoogervorst**: Anders dan mevrouw Van Leeuwen ben ik er niet van overtuigd dat de verzekeraars dit niet fatsoenlijk willen regelen. Het is allemaal niet zo eenvoudig. Krijg maar eens mensen in deze raden. Dat kan inderdaad een probleem zijn in de praktijk. Ik doe de Kamer echter een harde toezegging. Als de zaak niet bevredigend geregeld wordt, kom ik met nadere maatregelen.

De heer **Hamel** (PvdA): De minister heeft dit een tijdje geleden ook toegezegd. Toen bleek het niet te kunnen. Er

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

werden andere argumenten gebruikt. Wij moeten helder afspreken dat het moet gebeuren. Als het niet gebeurt voor de afgesproken termijn van 1 januari 2006, moet de minister de omgang van verzekeraar en verzekerde, de contracten en de kwaliteitsaspecten, regelen.

Minister Hoogervorst: Ik heb heel specifiek aangegeven over welke zaken het kan gaan. Dat is meer dan ik tot nu toe heb gedaan.

Mevrouw Slagter-Roukema (SP): Wat is erop tegen om het nu reeds vast te leggen? Dat is een steun in de rug voor de verzekeraars, die de verzekerden erop kunnen wijzen dat het een verplichting is. Het is eveneens een steun voor de verzekerden, die de verzekeraars kunnen laten weten inspraak te willen hebben. Waar zit de weerstand van de minister?

Minister Hoogervorst: Ik geef het liefst partijen eerst een kans.

Onder ander de heren Hamel en Van den Berg en mevrouw Swenker vragen wat er gebeurt als de kosten uit de hand lopen. De invoering van het nieuwe stelsel is budgettair neutraal. Het pakket verandert niet. De verwachting is bovendien dat het stelsel via de onderlinge concurrentie van de zorgverzekeraars leidt tot kostenbeheersing. Ik ben er de afgelopen drie jaar in geslaagd om de onstuimige groei van de zorgkosten met een factor drie te verkleinen. Tot 2003 groeiden de zorgkosten in de vijf jaren daarvoor met meer dan 7% per jaar. Inmiddels is dat percentage gedaald tot gemiddeld 1,7 per jaar. Dat is een aanzienlijke daling van het stijgingspercentage. Ik heb heel strenge afspraken gemaakt met verzekeraars, ziekenhuizen en AWBZ-instellingen om de kosten te beheersen. Tegelijkertijd is echter te zien dat de vermogenspositie van verzekeraars en ziekenhuizen sterk is verbeterd. Dat duidt op een enorme productiviteitsslag in de zorgsector. Wij mogen daar trots op zijn. Ik ben ervan overtuigd dat wij dit de komende jaren kunnen voortzetten. Ik heb dan ook geen zin om te preluderen op allerlei situaties waarin het fout kan gaan. Ik zorg ervoor dat Nederland de komende jaren een heel matige stijging van de zorgkosten kent. In de meerjarencijfers is overigens heel goed rekening gehouden met de onafwendbare gevolgen van technologie en vergrijzing.

In de wet is vastgelegd dat werkgevers 50% van de zorgkosten betalen. Het is geen eenvoudige zaak om meer op de werkgevers af te wentelen.

De staatssecretaris en ik hebben al het nodige over voorlichting gezegd. De campagne gaat nu een nieuwe fase in. De mensen worden herinnerd aan de data wanneer zij iets moeten doen. Daarbij worden intermediaire organisaties zoals ouderenbonden, vakbonden en patiëntenorganisaties zeer actief ingeschakeld. Wij hebben daar ook geld bijgelegd. Voor de kosten van telefonische ondersteuning is 10 mln. uitgetrokken. De voorlichting is zo belangrijk dat niet op een miljoentje gekeken wordt als uitbreiding daarvan nodig is. Wij moeten alles op alles zetten om de mensen goed naar de nieuwe situatie te begeleiden. Ik kom hierover morgen uitvoerig met de Tweede Kamer te

spreken. Men kan er gerust op zijn dat ik mij er niet met een magere inspanning van af zal maken.

Bij de Belastingtelefoon zijn er 650 en bij Postbus 51 zijn er 50 werkplekken voor vragen over de nieuw zorgverzekering. Het aantal vragen blijft overigens achter bij de verwachting. Bij het ministerie van VWS zijn 20 medewerkers belast met voorlichting en vraagafhandeling.

Met de ouderenbonden zijn goede afspraken gemaakt. Die organiseren bijeenkomsten in verzorgingstehuizen en zij hebben een speciale telefoonlijn geopend. Ik faciliteer de ouderenbonden door financiële middelen voor de organisatie van de voorlichting en ik bied voorlichting aan de voorlichters van de ouderenbonden.

Over de allochtonen zijn specifieke afspraken gemaakt met het NIGZ. Die gaat per categorie allochtonen gericht voorlichten over de nieuwe zorgverzekering. Een deel van de allochtonen wordt met schriftelijke communicatie niet goed bereikt. Voor die mensen worden bijeenkomsten georganiseerd in buurthuizen en moskeeën voor mondelinge voorlichting. Tevens zijn er brochures ontwikkeld in zeven talen, dit in strijd met de heersende ideologie dat alles in het Nederlands moet. Wij moeten deze mensen kunnen bereiken.

Mevrouw Van Leeuwen heeft zeer behartigenswaardige woorden gesproken over de dbc's. Er gaat veel goed met de dbc's. Ik heb ook goed contact met de gehele sector over het oplossen van de problemen. De publiciteit wordt echter overheerst door mensen die het er toevallig niet mee eens zijn. Alle organisaties, van specialisten, ziekenhuizen en academische ziekenhuizen, hebben zich volmondig achter het nieuwe systeem geschaard. De voorzitter bijvoorbeeld van de raad van bestuur van een van de grootste academische ziekenhuizen heeft zich in alle overleggen gecommitteerd aan een goede afloop van deze zaak, maar zoekt in de publiciteit jammer genoeg een andere weg. Het is helder dat er problemen zijn. Ik heb daar in de Tweede Kamer uitvoerig over gediscussieerd. Binnenkort ligt er een nieuwe voortgangsrapportage. Wij lossen de problemen op.

Mevrouw Van Leeuwen (CDA): Ik hoor in de afgelopen weken de voorzitter van de Orde van Medisch Specialisten zeggen er de stekker nog niet uit te halen. Daarmee schept hij de ruimte voor mensen die tegen zijn. Ik heb de ontwikkeling van de dbc's vanaf het begin meegemaakt. Het is een idee geweest van de medisch specialisten. Die zijn er mede verantwoordelijk voor dat er een zo ingewikkeld medisch systeem is gekomen. De overheid en de politieke partijen hebben het zo nooit bedoeld. Het gaat mij dan ook veel te ver om daar uitsluitend de overheid de schuld van te geven.

Minister Hoogervorst: Ik ben het daarmee eens. Het is overigens voor de voorstanders van de dbc's niet altijd eenvoudig om in de publiciteit te komen. Een paar tv-programma's hebben in de afgelopen tijd ziekenhuizen gebeld die zeer enthousiast zijn over de dbc's. De uitnodiging aan die ziekenhuizen is vervolgens ingetrokken.

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Met dit soort vage uitspraken kan ik niet veel. Hoe staat het met de commissie-Korthals Altes?

Minister **Hoogervorst**: Die is er nog niet uit. Het is ook een ingewikkelde zaak.

De heer Hamel vraagt naar een bericht in de Haagse Courant dat de informatie op de website KiesBeter.nl niet helemaal juist is. Die berichtgeving betrof het b-deel van de dbc's, namelijk het gedeelte over de vrije prijzen van de ziekenhuizen. De ziekenhuizen geven de prijzen zelf op aan het CTG. Sommige ziekenhuizen bleken niet de juiste gegevens te hebben opgegeven, maar dat is inmiddels gecorrigeerd. Kiesbeter.nl komt trouwens met een prachtig vergelijkingsprogramma van de verschillende aanvullende pakketten van verzekeraars. Ik heb daar een demonstratie van gezien. Het ziet er echt heel mooi uit.

Dan heeft de heer Hamel nog gevraagd waar de verschillende schattingen van de vermindering van de administratieve lasten vandaan komen. In de memorie van toelichting uit 2004 zijn de administratieve lasten berekend voor de toen bekende wetsartikelen. De vormgeving en de uiteindelijke inhoud van de lagere regelgeving waren toen nog niet voltooid. Daarom is op dat moment een conservatieve schatting toegepast. Het nettosaldo was toen een reductie van 11 mln. De nieuwe berekening heeft plaatsgevonden op alle wet- en regelgeving die samenhangt met de zorgverzekeringswet en toen kwam die reductie veel hoger uit.

Ook heeft de heer Hamel gevraagd hoe groot de kans is dat het burgerservicenummer op 1 januari 2006 operationeel zal zijn. Dat wordt een heel moeilijke zaak, gezien de stand van de wetgeving, maar dat is voor deze wet op zichzelf niet belangrijk.

Tot slot heeft de heer Hamel gevraagd of wij nu een situatie krijgen van voortdurend lap- en reparatiewerk. Dat denk ik niet. Wij hebben voor de toekomst één transparant systeem dat voor iedereen gelijk is. Er zal natuurlijk altijd onderhoud nodig zijn -- waar niet in de sociale zekerheid? -- maar vergelijk dat eens met het huidige pluriforme stelsel. Dat is een aaneenrijging van lap- en reparatiewerk: de invoering van de WTZ voor moeilijke particuliere groepen, de uitbreiding van de WTZ ten behoeve van bejaarden, de invoering van verplichte verevening in de WTZ vanwege niet meewerkende verzekeraars, de invoering van een ziekenfondsverzekering voor bejaarden met een laag inkomen en de invoering van de opt-inregeling voor bejaarden. Ik heb nog een hele lijst, maar die zal ik de Kamer verder besparen. Wij hebben de afgelopen jaren continu aan het stelsel geschaafd. Dat heeft ertoe geleid dat het ziekenfonds steeds meer op een particuliere verzekering is gaan lijken en dat particuliere verzekeringen steeds meer op het ziekenfonds zijn gaan lijken. Dat is de reden om dit in één keer goed te doen.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik heb nog een korte vraag over de oninbare rekeningen voor kosten van medisch noodzakelijke zorg aan illegalen. Geldt dat ook voor oninbare rekeningen van onverzekerden?

Minister **Hoogervorst**: De regelingen blijven precies zoals ze nu zijn. Die veranderen niet als gevolg van deze wet.

De beraadslaging wordt geschorst.

De **voorzitter**: De behandeling van dit wetsvoorstel wordt om negen uur hervat, dus een halfuur later dan voorzien.
**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Voorzitter: Dees

*B

!Dualisering!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel **Aanpassing van bijzondere wetten aan de Wet dualisering gemeentebestuur (Wet dualisering gemeentelijke medebewindsbevoegdheden) (28995)**;

- het wetsvoorstel **Aanpassing van de Gemeentewet, de Provinciewet en enkele andere wetten in verband met de dualisering van het gemeente- en het provinciebestuur (29310)**;

- het wetsvoorstel **Aanpassing van bijzondere wetten aan de Wet dualisering provinciebestuur (Wet dualisering provinciale medebewindsbevoegdheden) (29316)**.

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Pechtold**: Mijnheer de voorzitter. Ik dank de Kamer hartelijk voor de eerste termijn. Er zijn veel punten aan bod gekomen en het is belangrijk om vanavond de laatste eindjes af te hechten. Tijdens de behandeling van deze wet in 2002 was er in deze Kamer brede steun voor de invoering van het dualisme. Er is lang over gepraat en uiteindelijk was het dan zover. Ik noem toch nog even de uitgangspunten: het herstel van de gemeenteraad als het belangrijkste lokale politieke forum, het herstel van de volksvertegenwoordigende functie van de raad, de kaderstellende rol en het herstel van de herkenbaarheid van het lokaal bestuur: het college bestuurt, de raad controleert. De Kamer was het toen in meerderheid eens met deze uitgangspunten. Het valt mij dan ook op dat enkelen al zo kort na de invoering van het dualisme al weer lijken te twifelen over deze belangrijke operatie in het lokale bestuur.

Vandaag wil ik niet discussiëren over de vraag of de beker halfvol is of halfleeg en of de inhoud zuur is of zoet. Nog minder wil ik het hebben over de vraag of het een gifbeker is die het lokale bestuur moet uitdrinken. Ik had even het gevoel dat sommigen dat suggereerden. Het gaat erom dat er duidelijkheid wordt geboden aan het lokale bestuur. De verwarring moet afnemen en niet toenemen. Ik zie het zo dat kabinet en Kamer de verantwoordelijkheid hebben om in goede samenwerking met de VNG de vernieuwingsimpuls te steunen. Er is heel veel werk verzet om duidelijkheid te scheppen voor het

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

lokaal bestuur. Zonder afgerond wetgevingstraject kan het lokaal bestuur zijn taak niet volledig waarmaken.

Het is in niemands belang om nog langer te wachten met de afronding van deze wetgeving. Wij hebben A gezegd en nu is het moment aangebroken om B te zeggen en niet om A weer ter discussie te stellen. Het is tijd voor de tweede etappe. Ook de commissie-Leemhuis heeft duidelijk gezegd dat wij geen tijd verloren mogen laten gaan. Laten wij vandaag het wetgevingstraject afronden, zodat het lokaal bestuur de ruimte krijgt om verder zijn weg te vinden in het dualisme. Dat is volgens mij de beste manier om het lokale bestuur te steunen. Dit was ook de boodschap van de commissie-Leemhuis in haar evaluatie van de dualisering van het gemeentebestuur. Het bouwwerk van het dualisme staat al een aantal jaren. Laten wij nu de laatste wegwijzers aanbrengen, zodat raad en college hun weg samen verder kunnen vinden.

Na dit gezegd te hebben zal ik de Kamer vertellen hoe ik de huidige praktijk zie. Een verandering van deze omvang heeft naar mijn gevoel ten minste twee raadsperiodes nodig. Naast een structuurverandering gaat het immers ook om een forse cultuurverandering. Volgend jaar maart zal een nieuwe generatie raadsleden en wethouders aantreden, die geen of weinig ervaring hebben met monisme. Zij zullen met een frisse blik aan de slag gaan en, naar ik hoop, kritisch zijn ten opzichte van de raadsleden en de wethouders die met het monisme in het achterhoofd alleen de negatieve kanten van het dualisme benadrukken.

Het is niet verrassend dat nog niet alle doelstellingen van de Wet dualisering zijn gehaald. Niemand had dat ook verwacht. Van een evaluatie zo kort na de invoering van een wet is nu eenmaal geen juichverhaal te verwachten. Dat de commissie-Leemhuis kinderziektes constateert, is naar mijn mening ook niet vreemd. Het is echter nog geen reden om niet door te gaan met de dualisering, maar de praktijk is weerbarstig. Er gaan dingen goed en er gaan dingen fout. Het gaat er nu om dat men op lokaal niveau kan doorpakken. Dat mag men ook van Den Haag verwachten. In gemeenten moeten raad en college terug naar de kern van de dualisering. Met behulp van bijvoorbeeld de vernieuwingsimpuls kunnen zij scherp naar het eigen functioneren kijken en op een positieve manier aan de slag. Ik heb het budget van de vernieuwingsimpuls onlangs verhoogd om dit nog meer mogelijk te maken. Wat mij betreft zal geld ook nooit het probleem mogen zijn.

Gemeenten gaan op eigen wijze te werk. Ik erken ook de verschillen tussen de gemeenten. Dat was onder het monisme al zo en dat is onder het dualisme nog steeds mogelijk. Het lokaal bestuur heeft veel ruimte om het dualisme naar eigen wens in te richten. Voorbeelden zijn de samenstelling van het presidium, de omvang van de griffie, de keuze tussen rekenkamer en rekenkamerfunctie en de invulling van het commissiestelsel. Dat zijn belangrijke zaken om een eigen cultuur te bouwen. In gemeenten moet men elkaar ook scherp in de gaten houden. Raad en college moeten hun eigen verantwoordelijkheid nemen. Men moet niet blijven hangen in de discussies over taak en rolverdeling.

De afgelopen drie jaar is in veel gemeenten het debat blijven steken in structuurdiscussies, zelfs tot het

niveau van extra stoelen in de gemeenteraad en de plek van de wethouders. Ik heb het zelf meegemaakt. Er waren veel discussies over nieuwe instituten, bijvoorbeeld de griffie. Ook is er onwennigheid bij de gemeenteraad over de kaderstellende rol. Deze wordt op verschillende plekken verschillend ingevuld, soms op hoofdlijnen en soms juist op het niveau van stoeptegels. Ik ben het helemaal eens met de heer Platvoet die een onderscheid heeft proberen te maken tussen details en hoofdlijnen. Over een stoeptegel kun je als wethouder letterlijk vallen.

Een ander voorbeeld is het werken met raadsprogramma's. Dat is natuurlijk nooit de bedoeling van het dualisme geweest. Het is een illusie om te veronderstellen dat SP en VVD het op lokaal niveau eens worden over zaken als parkeren of sociaal beleid. Wel is het goed dat de raad het college heeft gestimuleerd om bepaalde onderwerpen op te pakken. Als de raad constateert dat het ouderenbeleid van een gemeente ouderwets is, dan moet de raad het college aan het werk zetten om daar nieuw beleid voor te formuleren. Zo moet de kaderstellende rol naar mijns inziens ook worden gezien.

Het dualisme heeft op veel plekken ook het denken over bestuurlijke vernieuwing flink op gang gebracht. Zelfs de criticasters van vanmiddag hebben dat erkend. De raad is actiever gaan denken over de intensivering van het contact met de burger, niet in urenlange commissievergaderingen maar door rechtstreeks contact over concrete onderwerpen. Vanmiddag is al het voorbeeld van Almere genoemd, maar ik voeg daar Apeldoorn aan toe en er zijn nog andere voorbeelden te noemen. Ik merk ook op dat er sprake is van uitwisseling, wat ik zeer toejuich.

Voordat ik de concrete vragen, een twintigtal, zal beantwoorden, zeg ik nog dit. De eerste resultaten beginnen zichtbaar te worden. De positieve en negatieve punten houden elkaar naar het inzicht van het kabinet in evenwicht. De balans slaat wat mij betreft door naar de positieve kant. De commissie-Leemhuis heeft een duidelijke waarschuwing afgegeven en het kabinet neemt die serieus.

De heer Witteveen heeft mij gevraagd of de dualisering een groot succes is geworden. Hij vroeg of wij nu klakkeloos de tweede fase moeten invoeren. Wij zijn in volle gang. Er moet nog van alles gebeuren, maar niets staat nu een doorstart in de weg. Wij moeten de wetgeving goed regelen.

Dan vroeg de heer Witteveen of de regering met eigen, nieuwe overwegingen kan komen voor de toekomst van de gemeentelijke en provinciale democratie. Wij kunnen het wel, maar onze inzet is er nu op gericht om het huidige proces van de dualisering tot een goed einde te brengen. Het is niet de bedoeling om tijdens dit traject opeens met nieuwe overwegingen te komen. Nieuwe visies op de toekomst van de gemeentelijke en de provinciale democratie zijn wat ons betreft aan een nieuw kabinet, mocht daar behoefte aan zijn.

De volgende vraag van de heer Witteveen was waarom gemeenten en provincies dezelfde staatkundige ordening moeten hebben. Provincies en gemeenten moeten dezelfde staatkundige ordening hebben, maar dat wil niet zeggen dat gemeenten en provincies niet kunnen verschillen.

Ik heb daarom zojuist al aangegeven dat iedere gemeente en provincie zijn eigen cultuur heeft. Dat gold onder het monisme en onder het dualisme ontwikkelt het zich volgens mij in dezelfde richting.

De heer Dölle vroeg of de regering met de dualisering een volledige overdracht van bestuursbevoegdheden van de raad naar het college beoogt te realiseren. De heren Engels en Holdijk stelden in dit kader de vraag of de regering voornemens is om hoofdstuk 7 van de Grondwet op het punt van het hoofdschap van de raad aan te passen. De regering beschouwt de voorliggende wetgeving als de eindopbrengst van de dualisering van het medebewind. Volledige overdracht van bestuursbevoegdheden is wat de regering betreft dan ook niet aan de orde. Hetzelfde geldt voor de herziening van de Grondwet. Dat heeft de regering het parlement vorig jaar zomer ook zo laten weten. Zoals u weet, is er een herziening van de Grondwet in voorbereiding die de invoering van de rechtstreeks gekozen burgemeester in 2010 mogelijk moet maken. Ook daarbij blijft het hoofdschap van de raad het uitgangspunt.

Een andere vraag van de heer Dölle luidt: heeft het enorme dualiseringsproject dankzij alle energie van de betrokkenen doel getroffen? Er zijn zeer zeker belangrijke vorderingen geboekt. De raad en het college hebben zich beraden op hun onderlinge posities en dat heeft tot verduidelijking geleid. Natuurlijk zijn er nog problemen, maar desondanks zijn wij op de goede weg.

De heer Dölle en anderen vroegen mij om een uitleg van de begrippen nodig en ingrijpend in artikel 169. Het college dient alle informatie te verstrekken die de gemeenteraad voor de uitvoering van zijn taak nodig heeft. Ook moet het college de gemeenteraad vooraf informeren over het uitoefenen van bepaalde bevoegdheden, indien de uitoefening van die bevoegdheden ingrijpende gevolgen kan hebben. De regering wordt gevraagd de in de wet gehanteerde termen nodig en ingrijpend nader in te vullen. Hier is de vraag aan de orde hoe de colleges en gedeputeerde staten invulling geven aan hun informatieplicht. De commissie-Leemhuis stelt terecht dat de verbetering van de informatieverstrekking een zaak is van college en raad. Kortom, de rijksoverheid moet hierin niet interveniëren door een verdere invulling van de termen nodig en ingrijpend te geven.

De heer Dölle vroeg of het niet realistisch is om de ambities van de dualisering bij te stellen en gemeenten meer ruimte te geven om hun eigen weg te vinden. Ook andere woordvoerders hebben dit punt aan de orde gesteld. Ik heb niet het gevoel dat dit de goede weg zou zijn. Op de hoofdlijnen, de ontvlechting van het raadslid en het wethouderschap en de ontvlechting van bevoegdheden, moeten wij vasthouden aan onze ambities. Daarbinnen moet natuurlijk ruimte zijn voor lokale diversiteit. Ik noemde in dit verband al de cultuurverschillen.

Kan de raad of het college de bevoegdheden die hem bij wet zijn opgedragen, delegeren? Zo vroeg de heer Dölle. De raad of provinciale staten kan met inachtneming van artikel 156 van de Gemeentewet en artikel 152 van de Provinciewet bevoegdheden aan het college of gedeputeerde staten delegeren. Dit zal met de dualisering van de medebewindsbevoegdheden niet wijzigen. Het is de verwachting dat gemeenteraden de bij hen overblijvende

bevoegdheden direct onder zich willen houden, omdat het veelal kaderstellende bevoegdheden zijn.

De heer Dölle vroeg verder of de bevoegdheden van gezamenlijk ingestelde bestuurscommissies kunnen worden gedelegeerd aan de raad en het college, respectievelijk provinciale staten en gedeputeerde staten. De raad en het college kunnen gezamenlijk bestuurscommissies instellen en daaraan bevoegdheden overdragen. Vanzelfsprekend gelden hierbij de bepalingen uit de Gemeentewet en de Provinciewet voor hetgeen van delegatie uitgesloten is. Hoe vaak hiervan gebruik wordt gemaakt, is niet bekend. Het is niet goed voor te stellen dat gemeenteraden het gewenst vinden om kaderstellende bevoegdheden over te dragen aan een commissie die ook met de uitvoering is belast.

De heer Dölle stelde de volgende moeilijke vraag. Betekent de uitweg van de grondwetgever in 1983 dat artikel 127 van de Grondwet zowel op autonome als op medebewindsverordeningen betrekking heeft, niet dat zowel bij de verordeningen die algemeen verbindende voorschriften bevatten als bij overige verordeningen, de verordende bevoegdheid in beginsel aan de raad behoort te worden overgedragen? Het toetsingskader maakt een onderscheid in type verordeningen. In beginsel komt de verordende bevoegdheid toe aan de raad. Regelstelling die geen algemeen verbindende voorschriften bevat, wordt in de lijn van het toetsingskader toebedeeld aan burgemeester en wethouders. Dit spoort geheel met artikel 127 van de Grondwet waarin staat dat de gemeenteraad de gemeentelijke verordeningen vaststelt, behoudens bij de wet of door de raad, krachtens de wet, te bepalen uitzonderingen. De omstandigheid dat artikel 127 van de Grondwet zowel op autonome als medebewindsverordeningen ziet, doet daaraan niet af. Het toetsingskader is niet meer dan een leidraad voor de wetgever bij het invullen van de ruimte van de hoofdregel, ruimte die artikel 127 van de Grondwet expliciet biedt.

Naar aanleiding van de casus Oude IJsselstreek stelde de heer Dölle een vraag. Deze casus komt erop neer dat de gemeenteraad van deze gemeente geen aanbeveling vaststelde omdat de vertrouwenscommissie unaniem van mening was dat geen der kandidaten voor de burgemeestersfunctie geschikt was en de gemeenteraad dat oordeel unaniem overnam. De minister van Binnenlandse Zaken heeft in dit geval ingestemd met het opnieuw openstellen van de vacature. De heer Dölle vroeg of dat naar de opvatting van de regering geoorloofd was, gelet op artikel 61 van de Gemeentewet en de overige regelgeving voor het voorbereidingstraject van een burgemeestersbenoeming.

Artikel 61, vijfde lid van de Gemeentewet bepaalt dat de gemeenteraad een aanbeveling aan de minister van Binnenlandse Zaken zendt. Zoals u weet, moet dat binnen vier maanden gebeuren na de gelegenheid tot sollicitatie voor de functie of, wanneer een raadplegend referendum is gehouden, binnen één maand daarna. Deze bepaling is verplichtend geformuleerd.

Van een gemeente mag worden verwacht dat men uiterst zorgvuldig een oordeel over de kandidaten velt. Tot het opnieuw openstellen van de vacature mag niet lichtvaardig worden besloten. In de enkele gevallen waarin dit uiteindelijk toch gebeurde, was sprake van zodanige

problemen in de procedure dat het doorzetten daarvan niet verantwoord was. Het ging om zeer ernstige twijfel of kandidaten in het licht van het verloop van het selectieproces in staat zouden zijn tot adequate vervulling van het ambt. De minister van Binnenlandse Zaken heeft geoordeeld dat hij in die situatie geen bestuurlijke verantwoordelijkheid kon nemen voor een benoeming en dat nieuwe openstelling de enige begaanbare weg was. Overigens hadden eerdere sollicitanten in de tweede procedure de mogelijkheid om wederom te solliciteren.

De heer Dölle heeft gevraagd of de stemmingen over personen uitsluitend op twee wijzen kunnen plaatsvinden, of via de traditionele briefjesweg of via elektronische stemmen. Meer in het bijzonder vroeg hij of een andere wijze van geheime stemmingen over personen die de raad mogelijk zou willen maken in het reglement van orde, onrechtmatig is. Het antwoord op deze vraag luidt ontkennend. Het is niet de bedoeling om slechts twee typen stemmingen, briefjes of elektronisch, mogelijk te maken. Evenmin is het zo dat elke andere wijze van stemmen onrechtmatig is. Het artikel beoogt slechts één enkele voorwaarde te stellen aan een stemming over het doen van benoemingen, voordrachten of aanbevelingen, namelijk de geheimhouding. De wijze van stemmen is niet langer voorgeschreven. Zoals eerder aangegeven strekt de wijziging ertoe om voor de toekomst andere manieren van stemming mogelijk te maken, mits de stemming geheim is.

Kan de burgemeester slechts en alleen in het geval hij verantwoording aflegt over onderwerpen die hem als portefeuillehouder raken, het voorzitterschap overdragen? Dienen de uitzonderingen in het reglement van orde te worden opgenomen? Ik ben van mening dat het niet noodzakelijk is om uitzonderingen op de regel dat de burgemeester voorzitter van de raad is, in het reglement van orde op te nemen. De volheid van het ambt van burgemeester houdt ook in dat hij zelfstandig kan bepalen wanneer hij de voorzittershamer overdraagt. Dit geldt ook voor het voorzitterschap van het college. In de beslotenheid van collegeberaadslagen zal de burgemeester zelf bepalen of hij de voorzittershamer overdraagt. In de raad is dat vooral aan de orde wanneer de burgemeester over zaken uit zijn portefeuille spreekt.

De heer Dölle heeft er terecht op gewezen dat het niet voor de hand ligt dat het college de waarschuwingfunctie vervult tegenover raadsleden die in de gevarenzone komen en de schorsingsbevoegdheid heeft als een raadslid verboden handelingen verricht. Dat is op het ministerie onderkent. Het is de bedoeling om hierin bij een komende verandering van de Kieswet verandering te brengen en de bevoegdheden aan de raad, respectievelijk de voorzitter van de raad toe te vertrouwen.

De heer Dölle vroeg of ik van plan was om iets aan de Winsumproblematiek te doen. De minister van Binnenlandse Zaken heeft toegezegd dat hij hiernaar een studie zal laten verrichten. Het is opvallend dat er in Nederland groeiende onzekerheid is over de vraag hoe het verbod van vooringenomenheid uit de AWB zich verdraagt met het volksvertegenwoordigerschap van raadsleden. Het is het voornemen om dit vraagstuk te betrekken bij de herziening van de handreiking Integriteit van bestuurders bij gemeente en provincie. Dit geschiedt in samenwerking met de VNG, het IPO en de Unie van Waterschappen.

Deze handreiking is gericht op de integriteit en het adequaat functioneren van de overheid en de bestuurders. Overigens is in de kabinetsnotitie over deze aangelegenheid reeds aangegeven dat de betekenis van deze uitspraak voor stemprocedures niet op onoverkomelijke problemen hoeft te stuiten. Dat is ook het beeld dat uit de bestuurlijke praktijk naar voren komt. Dit laat uiteraard onverlet dat het juist is om aan het onderwerp van mogelijke belangenverstrengeling aandacht te blijven besteden en er onderzoek naar te doen.

Het woonplaatsvereiste van wethouders. In overleg met minister Remkes zal worden bezien welke wijzigingen van de Gemeentewet nodig zijn. Het is de bedoeling om voor de start van de volgende raadsperiode duidelijkheid te bieden aan het lokaal bestuur.

De heer Engels vroeg mij naar de stand van zaken rond de doorstart van de Vernieuwingsimpuls. Deze levert dit jaar en in 2006 een forse inspanning om aan de start van de nieuwe raadsperiode de cultuurverandering van de dualisering verder te ondersteunen. In het actieprogramma van Vernieuwingsimpuls gaat het om de inzet van regioconsultanten, de uitwisseling van best practices en de quick scan die een zelfdiagnose van een gemeente mogelijk maakt. Tot nu toe hebben 170 gemeenten hieraan deelgenomen. Daarnaast worden er actualiteitencolleges over de Gemeente gegeven door prof. Engels. Bovendien is er €100.000 beschikbaar gesteld bovenop het toegezegde bedrag van 1 mln.

Wat is de stand van zaken rond de nadere aanpassing van de Gemeentewet? Er is overlegd met de VNG. In dit overleg is de conclusie getrokken dat er voorlopig geen nadere aanpassing van de Gemeentewet nodig is. Deze conclusie wijkt overigens af van hetgeen hierover is gezegd tijdens een algemeen overleg in de Tweede Kamer. Ik zeg dit ook in antwoord op een vraag van de heer Holdijk hierover.

De heer Engels en anderen hebben vragen gesteld over het kiezen van een deelraadsvoorzitter. Het is helaas niet mogelijk om een deelraadsvoorzitter direct te kiezen. Ik weet dat daaraan grote behoefte bestaat in Amsterdam. Dit is niet mogelijk omdat de deelraad zijn dagelijks bestuur kiest, inclusief de voorzitter. Ik heb de gemeente Amsterdam overigens laten weten dat zij, indien zij dat wenst, een referendum of een raadpleging kan uitschrijven. Daaraan kunnen meer dan twee kandidaten deelnemen. Ik denk dat dit voor Amsterdam een heel goede oplossing is.

De heer Luijten heeft vragen gesteld over het overgangsrecht. Ik neem aan dat de heer Luijten doelt op het advies van de Raad van State en de reactie van de regering daarop in het nader rapport. Voor alle duidelijkheid: er was geen verschil in inzicht tussen de Raad van State en de regering over de inhoud van het overgangsrecht. In het overgangsrecht is geregeld dat deze wet geen gevolgen heeft voor de rechtskracht van voor het tijdstip van inwerkingtreding van deze wet genomen beslissingen ten aanzien waarvan na dat tijdstip een ander bestuursorgaan bevoegd is. De regering meende dat een dergelijke bepaling wenselijk is om geen twijfel over de rechtskracht van deze beslissing te laten ontstaan. De Raad van State meende echter dat een dergelijke bepaling noodzakelijk is. De regering is van mening dat waar alleen de interne verdeling van bevoegdheden tussen raad en

college wijzigt en verder het wettelijk stelsel ongewijzigd blijft, er geen noodzaak is om te regelen dat genomen besluiten hun rechtskracht behouden.

Veiligheidshalve is niettemin deze bepaling opgenomen. Het kan voorkomen dat de Raad van State en de regering het niet met elkaar eens zijn. Nu deze discussie geen betekenis heeft voor de inhoud van de wetsvoorstellen die voorliggen, heeft deze op dit moment slechts theoretische betekenis.

Het onderzoek van Berenschot zou twee conclusies mogelijk maken; een negatieve conclusie en de conclusie dat flankerend beleid nodig zou zijn. Ik ben van mening dat het te vroeg is voor een negatieve conclusie. De dualisering is een grote wijziging geweest, die nog maar net is doorgevoerd, hoewel vooral grote gemeenten al dualistisch werken. Er wordt nu flankerend beleid ingezet, en ook de VNG zet alle zeilen bij.

De heer **Van Raak** (SP): Ik begrijp dat de minister graag wil dat de dualisering wordt voortgezet. Sterker nog, dat was de opdracht aan de commissie: zorg ervoor dat de dualisering een succes wordt. Het probleem is dit. Als je een evaluatie uitvoert, moet je het goed doen. Berenschot heeft een onderzoek uitgevoerd en de commissie-Leemhuis heeft daaruit een conclusie getrokken, namelijk dat wij een doorstart moeten maken en voor flankerend beleid moeten zorgen. Dit is echter niet een logische conclusie. Althans, een even logische conclusie uit het onderzoek van Berenschot zou kunnen zijn dat wij er maar mee moeten stoppen. Eigenlijk hadden wij het onderzoek niet hoeven laten uitvoeren. Als wij opdracht geven tot een dergelijk onderzoek, moet het een onderzoek zijn dat serieus wordt genomen. Nu is van tevoren de uitslag eigenlijk al bepaald en volgt de conclusie van de commissie-Leemhuis niet logisch voort uit het onderzoek van Berenschot.

Minister **Pechtold**: Dat laatste is een gevolgtrekking die u maakt. Ik zie het zo. Wij hebben de commissie-Leemhuis gevraagd om met voorstellen te komen. Deze commissie is gekomen met de optie die u er ook in ziet. U ziet er ook graag een andere optie in, maar de regering blijft toch de commissie-Leemhuis volgen. Dit is niet strijdig met het serieus nemen van het onderzoek van Berenschot.

De heer Van Raak deed ook een wat boude uitspraak over de verstoring van de verhouding tussen raad en college. Ik gaf al eerder aan dat er wordt gezocht naar nieuwe rollen. Wat betreft de vraag of zowel de raad als het college nog moeten wennen aan de nieuwe positie merk ik op dat ik er vertrouwen in heb dat er in de volgende raadsperiode veel zal worden geleerd van de huidige problemen.

De heer Van Raak vroeg ook naar de vergroting van de financiële speelruimte van colleges. Naar mijn gevoel hoort dit onderwerp niet in deze discussie thuis, want het is geen dualiseringsvraagstuk. Het is waar dat er na de dualisering veel wijzigingen zijn ingevoerd, zoals een nieuwe begrotingsopzet. Het ministerie van BZK heeft veel aandacht besteed aan het ondersteunen van de gemeenten daarbij. Overigens beslissen de raden zelf over de opzet en de inhoud van hun begroting. Dit is echter wel in hetzelfde dualiseringstraject aan de orde geweest.

De heer Van Raak vroeg ook of de vertrouwensregel eveneens voor de burgemeester zou moeten gelden. U begrijpt dat ik nu niet een hele discussie over de burgemeester met u ga voeren. In de praktijk is het nu al zo dat de burgemeester een probleem heeft wanneer hij niet het vertrouwen van de raad geniet. In de praktijk komt dit steeds vaker voor. Waar vroeger nog wel eens alle wethouders weg gingen, stapt tegenwoordig vaak ook de burgemeester op.

De heer Van Raak vroeg of er na de val van een college verkiezingen kunnen worden gehouden, en hij sloot aan bij mijn democratische vernieuwingsagenda. Bij de uitwerking daarvan wil ik dit punt aan de orde stellen.

Ik vind het niet helemaal passen in deze discussie om mijn oordeel te geven over deelraden. Dit moet u eigenlijk aan de gemeenten zelf vragen. Maandag was ik in Rotterdam en daar trof ik een perfecte samenwerking aan tussen de deelraad en het college. Er zijn voordelen, maar ik weet zeker dat de heer Van Raak ook nadelen kan opnoemen.

Er is ook gevraagd wat de hele dualisering kost. Zeer globaal gaat het om 50 mln. voor de gemeenten en 30 mln. voor de provincies. Het is wel belangrijk om daarbij te vermelden dat VNG en IPO betrokken zijn bij de compensatie en daarmee hebben ingestemd.

Volgens de heer Platvoet had de regering meer bevoegdheden bij de raad moeten laten. De discussie daarover heeft tot een aangepast toetsingskader geleid en in het verlengde daarvan tot minder overheveling van bevoegdheden naar het college. Ik denk dat ook de heer Platvoet dit een mooie uitkomst vindt van het gemeen overleg tussen regering en Staten-Generaal. Wat mij betreft moeten wij het daarbij laten en niet op afzonderlijke voorbeelden ingaan.

Dan kom ik nu toe aan de laatste vraag van de heer Platvoet.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Dat kan niet, want ik heb vijf punten aan de orde gesteld en u hebt er nu één behandeld. Er moeten dus nog vier punten aan de orde komen.

De kern van mijn opmerking over de adviserende bevoegdheid was de volgende. Een aantal medebewindsbevoegdheden betreft puur het adviseren door de gemeenten van provincie of rijk. Met één pennenstreek heeft de regering als het ware gezegd: de adviserende medebewindsbevoegdheid vinden wij uitvoering, maar geen beleid, dus dat dragen wij over. Ik ben op dat punt ingegaan, evenals de heer Witteveen, omdat er voorbeelden zijn van gevallen waarin je dit niet zo gemakkelijk kunt stellen. Een advies van het gemeentebestuur aan de provincie over het sluiten van een ziekenhuis is wel degelijk iets dat in de gemeenteraad aan de orde moet komen. U maakt zich er te gemakkelijk vanaf.

Voorzitter: Timmerman-Buck

Minister **Pechtold**: Dat is uw mening. Ik heb aangegeven dat het toetsingskader is aangepast. Dit heeft geleid tot een verminderde overheveling. Natuurlijk kunt u voorbeelden zoeken van bevoegdheden waarvan u zegt dat deze bij de

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

raad moeten blijven, maar ik heb het gevoel dat wij nu in goed overleg tot een mix zijn gekomen die recht doet aan wat wij ermee hebben bedoeld. Ik heb uw voorbeeld van het ziekenhuis daarin meegenomen.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Neen, dat is niet waar. U hebt inderdaad op een aantal punten de kritiek ter harte genomen die onder andere door mijn fractie in deze Kamer is geuit. Het ging dan bijvoorbeeld om de vraag of het vaststellen van het gemeentelijke achterstandenbeleid een bevoegdheid is van B en W of van de gemeenteraad. In eerste instantie stond in het wetsvoorstel dat dit een bevoegdheid is van B en W. Dat vonden wij niet goed, anderen trouwens ook niet, en dat is teruggedraaid. Dit zijn bevoegdheden in zaken die binnen de gemeente moeten worden afgehandeld. De adviserende bevoegdheid is een ander type bevoegdheid. Het gaat mij om het gemak waarmee u nu opnieuw zegt dat het uitbrengen van advies aan een hogere overheid uitvoering is. U moet het toch met mij eens zijn dat dit te kort door de bocht is. Vindt u niet dat er ook beleid ten grondslag kan liggen aan de inhoud van een advies aan een hogere overheid? Daarover zou binnen de gemeente een beleidsdiscussie kunnen worden gevoerd.

Minister **Pechtold**: De vraag is dan, of dit een beleidsdiscussie moet zijn of een discussie. Dat laatste sluit ik niet uit. Er kan gewoon over de zaak worden gediscussieerd. De vraag is alleen of wij, gezien het toetsingskader, vinden dat het aan de ene of aan de andere kant terecht moet komen. U zegt dat u blij bent dat wij het toetsingskader hebben aangepast. Wij houden ons aan de gestelde grens, en gaan niet verder met u mee in het verder oprekken van de bevoegdheid.

De heer **Witteveen** (PvdA): Nu blijkt dat het onderscheid tussen kaderstelling en uitvoering buitengewoon weinig verhelderend is. Laat ik een ander voorbeeld noemen dan het sluiten van ziekenhuisvoorzieningen. Een van de wetsvoorstellen betreft advisering door de gemeente over de aanwijzing tot rijksmonument. Dat zou uitvoering zijn. De aanwijzing tot rijksmonument raakt echter de gehele gemeente. Meestal zal het gaan om een belangrijk historisch object. De bevolking heeft daar belangstelling voor, en de gemeenteraad zou zich daarover, gelet op zijn vertegenwoordigende taak, moeten kunnen uitspreken. Ik zie niet in wat er uitvoerend is aan een dergelijk advies. Wij kunnen wel een theoretisch onderscheid maken tussen drie functies, maar uiteindelijk moet je in de praktijk van het gemeentebestuur toch zo handelen dat de burgers het gevoel krijgen dat zij er ook iets van kunnen begrijpen en ook een bijdrage kunnen leveren. Ik betwijfel het of je advisering dan als uitvoering moet bestempelen. Dat is alleen maar verwarrend.

Minister **Pechtold**: Ik wil u best tegemoet komen door te zeggen dat wij kunnen discussiëren over de grenzen, maar dat is hetzelfde als discussiëren over de vraag wat de hoofdlijnen zijn en wat de details. Wij hebben een toetsingskader ontworpen, met een bepaalde uitkomst. U hebt gezegd dat wij een goede beweging hebben gemaakt, maar u zou willen dat wij daarin verder gaan. Ik ontken

niet dat wij hierover kunnen discussiëren, maar ik geef wel aan dat wij een lijn hebben getrokken, getoetst aan het kader.

De heer **Witteveen** (PvdA): Als wij deze tachtig wetten overzien, ben ik bang dat wij een aantal van dit soort situaties zullen aantreffen. Wij zijn dus bezig een verkeerde beweging te maken en die meteen wettelijk vast te leggen voor alle gemeenten, waar men het misschien heel anders zou willen regelen.

Minister **Pechtold**: In uw eerste termijn hebt u aangegeven dat u het sowieso een heel verkeerde beweging vindt. Nu vindt u dat de regering een iets minder verkeerde beweging maakt, maar u blijft het een verkeerde beweging vinden.

De heer **Witteveen** (PvdA): Ja.

Minister **Pechtold**: Daaraan kan ik niets af- of toe doen.

De heer **Witteveen** (PvdA): Dat zou u kunnen verdedigen.

Minister **Pechtold**: Dat doe ik, en u ziet hoe ik met mijn nagels het toetsingskader vast grijp. Dat hebben wij opgesteld, maar niet om alle zaken nu weer met u langs die lat te gaan leggen. Nogmaals, u wilt niet dat wij die beweging maken.

De heer **Platvoet** stelde aan de orde dat de besluitvorming door het college niet verplicht openbaar is. Ook hij zal het met mij eens zijn dat besluitvormingsprocessen zich niet altijd voor openbaarheid lenen. De kans is dan groot dat de daadwerkelijke discussies zich verplaatsen naar een plek buiten de vergadering. Dertig jaar geleden werd dezelfde argumentatie aangevoerd bij de commissie, maar ik heb het gevoel dat het bij het college nog meer het geval is. Het college is overigens wel verplicht om de besluitenlijst openbaar te maken. Veel colleges geven dezelfde dinsdagmiddag nog een persconferentie, waar zij uitgebreid vertellen over de genomen besluiten. Ik vraag mij echter af of de openbaarheid gebaat is bij het mogen volgen van al het gekissebis.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Ook dit is een armzalige argumentatie. Als u in een café komt zult u merken dat men al snel tot de conclusie komt dat politiek gekissebis is. Ik vind dat geen argument om te zeggen dat een B en W-vergadering niet openbaar zou kunnen zijn. U gaat niet in op de kern van de zaak, namelijk dat tot nu toe de uitoefening van de bevoegdheden in alle openbaarheid wordt gedaan door commissies en door de gemeenteraad. Mensen kunnen kennis nemen van het voorgenomen besluit. Zij kunnen inspreken in een commissievergadering als zij het er niet mee eens zijn. Vervolgens besluit de raad in alle openbaarheid over een dergelijke bevoegdheid. Daardoor leggen gemeenteraadsleden in alle openbaarheid verantwoording af over hun standpunt terzake. Dat alles verdwijnt nu naar de beslotenheid van een B en W-vergadering. Dat is het cruciale punt, zeker als het belangrijke zaken betreft als bijvoorbeeld het sluiten van een ziekenhuis, waarover B en W straks in beslotenheid

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

---

een advies uitbrengen aan provinciale staten. Daaraan wilt u ook al niet tornen.

Minister **Pechtold**: Ik ben blij met het voorbeeld dat u noemt, want dat maakt het meteen zo duidelijk als het is. U doet nu alsof wij deze wijsheid vandaag voor het eerst met elkaar hebben. Bij het toetsingskader hebben wij er natuurlijk rekening mee gehouden dat er pas sprake is van openbaarheid op het moment dat het besluit is genomen. Denkt u nu werkelijk dat het college een besluit zou nemen over een ziekenhuis zonder eerst even het water te voelen? Ik vind het voorbeeld zo voor zichzelf spreken, dat er in de praktijk geen probleem mee zou moeten zijn.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Ik hoop dat ze dat niet doen, als zij verstandig zijn.

Minister **Pechtold**: Nee, anders komen wij op de vertrouwenskwestie.

De heer **Engels** (D66): Tegelijkertijd constateer ik dat in de afgelopen jaren heel wat wethouders gevallen zijn omdat zij dachten: ach, dit is een bevoegdheid van B en W, die kan ik wel uitoefenen en later bleek de gemeenteraad daar toch anders over te denken. Het punt is echter dat het ook dan nog verantwoording achteraf is. Dan krijg je in een discussie over de vraag of B en W wel of niet terecht een besluit heeft genomen, onmiddellijk de vertrouwenskwestie, als B en W de poot stijf houdt. Daar is de minister ook niet op ingegaan. Dat is een heel reëel bezwaar. In een dergelijk debat gaat het dus niet meer over de inhoud van het besluit dat B en W genomen heeft, maar over de vraag of B en W naar huis gestuurd moet worden of niet. Dat is een heel oneigenlijke wissel die je trekt op de uitoefening van een overgeheveld bevoegdheid.

Minister **Pechtold**: Voorzitter. De heer Platvoet chargeert. Ik kan daar net zo goed het verhaal tegenoverstellen, ik geloof zelfs dat een paar van de sprekers dat vanmiddag ook deden, dat er bij wethouders juist eerder een behoefte is om zoveel mogelijk met de raad te delen, dat er zelfs een soort overvloed aan informatie is, omdat men het gevoel heeft dat die informatieplicht tot in de uiterste details vervuld moet worden. De ervaring leert dat dit zelfs veel erger is dan onder het monisme en dat de raad zegt: ho, houd het voor ons nog een beetje overzichtelijk. De heer Platvoet zegt dat ik ergens niet op inga. Zo is het niet. Wij zijn het gewoon niet eens.

De heer **Engels** (D66): Mag ik in deze discussie nog een ander element noemen?

De **voorzitter**: Als het kort is. Dat geldt overigens voor iedereen die interrumpeert, gelet op wat wij nog te doen hebben vanavond.

**

De heer **Engels** (D66): Er is in de Gemeentewet nog steeds sprake van een collegialiteitsbeginsel als leidend beginsel voor de manier waarop een college tot besluitvorming komt. Men is ook collectief verantwoordelijk voor het collegebeleid. Ik kan mij dan niet goed voorstellen dat een

college goed functioneert als men in de openbaarheid via wel of niet gekissebis, maar in ieder geval via een uitwisseling van standpunten tot een collegebesluit komt. Dat is hetzelfde als met de ministerraad. Men zou zichzelf als collectief orgaan onmiddellijk op voorhand zeer kwetsbaar maken tegenover een controlerend orgaan, als in het openbaar te volgen was hoe de verschillende collegeleden een discussie ingaan en hoe zij die afronden. Dus dat is op zichzelf al een gemeenterechtelijke belemmering, hoewel ik de zorg wel deel dat het transparant moet zijn voor de burgers. Het is gemeentewettelijk uitgesloten om daar op basis van het collegialiteitsbeginsel nu zomaar toe te besluiten.

Minister **Pechtold**: Voorzitter. Dat was mijn eerste termijn.

*N

De heer **Witteveen** (PvdA): Voorzitter. Als ik het debat van vandaag zo overzie, dan was het niet alleen een buitengewoon levendig en aardig debat, maar dan wil ik daar toch ook de observatie over maken dat wij voortdurend het gevaar lopen om heel generaliserende uitspraken te doen over de zeer gevarieerde gemeentelijke praktijk, alsof die altijd overal hetzelfde was. Ik heb bijvoorbeeld de heer Engels horen zeggen, sprekend over wat er onder het monisme allemaal verkeerd was, dat toen te veel werd meegeregeerd door gemeenteraden. In feite waren er ook onder het monisme tal van gemeenteraden waarin dat helemaal geen probleem was, of waar men plaatselijk goede oplossingen voor dat probleem had gevonden. Wij hadden hetzelfde probleem ook in andere termen kunnen benoemen, door te zeggen dat men in die tijd de burgers te weinig aansprak en er te weinig in slaagde om hen goed te vertegenwoordigen. Wellicht suggereert men dan andere remedies. Het punt dat ik hier als eerste wil maken, is dat het vanwege die variatie in de gemeentelijke praktijk, die ik zie als kracht van het gemeentelijke bestel, beter zou zijn om een veranderingsstrategie te volgen waarbij je zoveel mogelijk ruimte laat binnen een beperkt wettelijk kader voor de gemeentelijke overheden om zich af te vragen: wat speelt er bij ons? Is het bij ons inderdaad zo dat er te veel wordt meegeregeerd door de gemeenteraden? Moeten wij daar maatregelen voor treffen? Wat zouden die maatregelen moeten zijn? Wij zijn vanuit het centrale niveau slecht in staat om daarop in te spelen. Een mijns inziens vrij veilige generalisatie acht ik overigens de indruk dat gemeenteraden er door de invoering van de dualisering niet bepaald sterker op zijn geworden als vertegenwoordigende organen. Dat is belangrijk voor dit debat, waarin wij een heleboel medebewindsbevoegdheden juist bij die gemeenteraden gaan weghalen, waarmee wij het gevaar lopen hen zwakker te maken in plaats van sterker.

Mijn tweede opmerking betreft de verwarring in het debat over wat nu precies kaderstelling is, wat uitvoering en wat controle. Er zijn voorbeelden genoemd van gemeenteraden die zich met de uitvoering gingen bezighouden onder het mom van kaderstelling. Daaraan zou je tegenover kunnen stellen dat er ook besturen zijn

die onder het mom van uitvoering eigenlijk de kaders aan het bepalen zijn. Het is niet echt duidelijk. Wat wel duidelijk is, is dat het wenselijk is dat er een vertegenwoordigende functie is voor gemeenteraden die ook bij een aantal van de over te dragen medebewindsbevoegdheden een rol speelt. Wat dat betreft wil ik herinneren aan het feit dat een aantal sprekers uit de lijst van 80 wetten er een paar hebben genoemd waarvan zij dachten dat dit toch de verkeerde vormen van overdracht zijn van medebewindsbevoegdheden. Misschien kunnen wij het daar ook nog eens concreet over hebben. Zo is genoemd, ik geloof door de heer Dölle, het Rampenplan. Er zijn genoemd problemen op basis van de Kieswet. Horen die bij het college of bij de raad of eventueel bij de voorzitter? De brandweer is genoemd, de rijksbijdrage voor beroepsonderwijs, de verstrekking van welzijnssubsidies, het sluiten van ziekenhuizen, de advisering over de aanwijzing tot rijksmonument. Dat is maar een greep uit al die overdracht van medebewindsbevoegdheden waar je gerede twijfel kunt hebben of die bevoegdheden niet eigenlijk beter op hun plaats zouden kunnen zijn bij de gemeenteraad, omdat daar de vertegenwoordigende functie zou moeten plaatsvinden en dan laat ik het woordgebruik van de kaderstelling even helemaal zitten.

Mijn derde opmerking. Is dit nu een proces dat wij ooit zijn begonnen en dat noodzakelijkerwijs twee of drie fasen kent? Moet er sprake zijn van de afronding van een wetgevingstraject zoals de minister zei? Hij zei: ja, dat moeten wij nu doen. Ik denk dat het antwoord moet zijn: nee, er is iets anders aan de hand. Wij hebben indertijd op basis van wat wij toen wisten, besloten om die dualisering in te voeren, met daarbij uitdrukkelijk in het debat de afspraak dat wij zouden proberen te leren van de praktijk -- waarom zou je anders een evaluatie uitvoeren en soortgelijke onderzoeken doen -- en dat er dus geen sprake kon zijn van een automatische of quasi-logische voortzetting van een of ander traject dat in een blauwdruk is geregeld. Als wij kijken naar de feiten dan is het heel opvallend dat er sinds de Paarse plannen een heleboel gewijzigd is en dat met name de heer Dölle met de CDA-fractie grondige aanpassingen van het hoofdschap van de raad heeft bereikt. Ik ben blij dat dit gebeurd is. Overigens, als ik de woordvoerders van de fracties van het CDA en GroenLinks hoor op het punt van het hoofdschap van de raad, dan lijkt mij dat hun opvattingen zo dicht bij elkaar liggen, dat ik de heer Dölle zou willen vragen waarom hij zich niet gewoon bij het standpunt van GroenLinks aansluit en dezelfde richting kiest. Misschien dat zij daar zelf zo meteen duidelijkheid over willen geven.

De heer Luijten vroeg mij nog -- en daarop moet ik nu natuurlijk ingaan -- hoe wij vanuit de PvdA-fractie onze veranderstrategie zien. Willen wij nu eigenlijk stoppen met dualisering, willen wij misschien zelfs terug naar het monisme? Het antwoord is nee, dat willen wij niet. De dualisering in de wet van een aantal jaren geleden is inmiddels een feit. Gemeenten zijn zich daarop gaan instellen. Dat is een eigen werkelijkheid geworden en wij zouden dat niet graag door een volgende ondoordachte interventie willen verstoren. Integendeel, wij denken dat nu de tijd moet worden genomen om "best practices" te

ontwikkelen. Het voorbeeld van Almere is genoemd en daar heeft de minister Apeldoorn terecht aan toegevoegd.

Wij zouden gemeenten de ruimte en de tijd willen geven, dat is heel belangrijk, om zelf het voor hun geschikte bestel verder te ontwikkelen. Dat zou natuurlijk begeleid moeten worden. Een vernieuwingsimpuls is daar bijzonder nuttig voor, mits dat niet op autoritaire wijze van bovenaf gebeurt, maar meer vragenderwijs. Wat zijn nu de problemen en wat kunnen wij vanuit de overheid aan instrumenten bijdragen om dat in de goede richting te leiden? Zo zou je een interactief proces kunnen hebben, ik schets hier een werkwijze die eigenlijk afkomstig is uit de theorie van het democratische pragmatisme die D66 waarschijnlijk goed zal kennen. Je komt dan op een gegeven moment óf wel op het punt dat je zegt: er is zo'n tevredenheid dat wij de algemene wet kunnen maken en dat wij nu ook bijvoorbeeld de medebewindsbevoegdheden in hun geheel kunnen overdragen, óf op het punt dat je met dat plan van de GroenLinks-fractie, dat mij interessant in de oren klonk, zegt: laat die gemeenteraden zelf bepalen wat zij willen delegeren aan B en W en wat niet. Dan zal er uiteraard verschil ontstaan tussen gemeenten die het een of het ander kiezen, maar dat is dan precies de vorm van lokale diversiteit die volgens mij al sinds Oppenheim en vermoedelijk ook sinds Thorbecke -- al moet ik hem daar nog even op nalezen -- in ons bestel heeft gelegen.

Dat zijn mijn observaties op dit moment. Wat wij nu precies zullen besluiten te stemmen ten aanzien van dit wetsvoorstel zal volgende week moeten blijken. Wij moeten daar in de fractie over van gedachte wisselen en dat zullen wij doen in het licht van de omstandigheid dat wij vorige keer voor de dualisering hebben gestemd met overwegingen die precies in de lijn liggen van wat ik hier vandaag heb ingebracht. Wij willen dat niet op een homogene manier aan alle gemeenten opleggen. Wij willen ruimte laten aan een democratiseringstraject van onderaf. Het spijt mij heel erg dat ik van de regering gehoord heb dat zij eigenlijk helemaal geen visie op deze manier van veranderen noodzakelijk vindt en dat men gewoon vasthoudt aan het idee: wij zijn een traject ingegaan en daar gaan wij opgewekt mee door tot wij het eindpunt bereiken. Dat is zoiets als doorvaren met een lekke schuit, zoals ik in mijn eerste termijn zei. Wij zullen daar in de fractie nog gedachten aan wijden.

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Uiteraard voel ik mij zeer aangesproken met termen zoals democratisch pragmatisme en wat diens meer zij, maar ik wil nog even terug naar de kern van de zaak. Ik wil een onderdeel van het betoog en mijn uitspraak over de lekke schuit verduidelijken. Wordt niet vanuit de praktijk heel duidelijk gesteld dat één van de hoofdoorzaken dat het met de implementatie van de dualisering zo buitengewoon moeizaam gaat tot dusver -- wat wij natuurlijk hadden kunnen verwachten -- nu juist gelegen is in het feit dat het met de voltooiing van de ontvlechting van bestuurlijke taken en college aan de ene kant, en controlerende en vertegenwoordigende taken van het vertegenwoordigende orgaan aan de andere kant, niet goed gegaan is? Kun je niet pas echt met "best practices" bezig gaan en met experimenteren van onderop en met democratische

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

---

vernieuwing, pragmatisch of niet, als je eerst het stelsel een beetje hebt vormgegeven zoals oorspronkelijk beoogd vanuit het rapport van de staatscommissie en in de bedoelingen van de wetgever? Dat wij nu een stap maken met de medebewindsbevoegdheden die er toen niet meteen bij gedaan kon worden, dat is een heel andere kwestie. Is het niet juist zo dat wij vandaag een probleem oplossen dat het voor de gemeente alleen maar beter maakt om bezig te gaan op de manier zoals u die schetst?

De heer **Witteveen** (PvdA): Ik constateer met interesse dat wij het over die veranderingsstrategie toch in grote lijnen met elkaar eens zijn. Dat geeft hoop voor de toekomst. Maar ik interpreteer de gebeurtenissen een beetje anders. Ik vind dat wij de beslissende interventie die heeft plaatsgevonden en die ook praktische gevolgen heeft gehad ten aanzien van de ontvlechting bijvoorbeeld, al gehad hebben. Nu heb je de periode waarin de gemeenten zoeken naar "best practices". Ik denk dat het verstandig is om niet weer meteen die 80 wetten eroverheen te gooien, maar eerst eens te kijken wat er in de gemeenten gebeurt, voordat je dan vervolgens waarschijnlijk met een veel groter draagvlak deze overdracht van medebewindsbevoegdheden kunt doen. Ik constateer dat er toch een aantal bij zitten, die problematisch zijn in het licht van de functieonderscheiding die nu wordt gehanteerd.

De **voorzitter**: Tot slot de heer Engels.
**

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Ik blijf tot slot zeggen dat het heel moeilijk zal zijn om met het dualisme inhoudelijk aan de slag te gaan, zolang er niet sprake is van een enigszins substantiële overdracht van bestuurlijke bevoegdheden naar het college. Dat is een groot probleem. Die hele discussie over de moeilijkheden in de terminologie is niet opgehangen aan het feit of wij bestuursbevoegdheden wel of niet overdragen. Die is veel algemener van toepassing op de algemene beleidsvorming van de gemeenten.

De heer **Witteveen** (PvdA): Ik zal mijn laatste opmerking kort houden. Het lijkt mij dat het probleem in de praktijk veel eerder is dat gemeenteraden in verwarring verkeren over wat zij moeten en kunnen doen dan dat gemeentebesturen de hele tijd het idee hebben dat zij niet voldoende bevoegdheden hebben om hun besturende taak uit te voeren. Als ik de stukken lees, wijzen deze toch eerder in die richting.

*N

De heer **Dölle** (CDA): Voorzitter. Ik dank voor het antwoord van de regering. Wij hebben wel lust om hier een uitgebreid dialogisch verhaal te houden over de vraag hoe de CDA-fractie in de discussie over de dualisering tot nu toe is opgetreden, maar dat is misschien niet verstandig.

Er zijn vijf pilaren waarop de dualisering steunt. Het ontvlechten van raadslidmaatschap en wethouderschap; het mogelijk maken van de wethouder van buiten; het versterken met enkele attributen, deels al gegeven overigens, van de raad; het herformuleren van de

functie van de burgemeester en -- en dit is maar één onderdeel -- de overdracht van bestuursbevoegdheden. Wij hebben vanaf het begin gezegd dat wij het eerste punt, de ontvlechting, de kern van het geheel vinden en dat wij voor het overige de totale ambitie niet delen. Vandaar ook dat wij vroegen om een relativering van die ambitie. Maar goed, dat is niets nieuws. Daar hoeven wij ons ook niet voor bij de fractie van GroenLinks aan te sluiten. Het hoofdschap van de raad heeft veel meer aspecten. Het heeft ook betrekking op de discussie over de burgemeester als die gekozen zou worden en het heeft betrekking op andere zaken. Ook het hoofdschap is voor ons vanaf het begin inderdaad zo naar voren gebracht. Ik heb wel een paar concrete punten.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): U deelt dus niet de opvatting waarmee de minister zijn termijn begon dat wie a zegt, ook b moet zeggen en dat het aannemen van deze wet de noodzakelijke voltooiing van de ingeslagen weg is? In uw opvatting zou de dualisering zoals die tot nu toe in wetgeving is vastgeklonken, voldoende zijn?

De heer **Dölle** (CDA): Wacht even. Het was a, b en c. C is inmiddels geschrapt, zoals u weet. B is gehalveerd, dat moet u ook zeggen. Het is wel zo dat wij al in een debat dat wij twee jaar geleden met de regering hebben gevoerd, hebben gezegd graag te willen dat een aantal bevoegdheden niet overgaan. De regering is daaraan tegemoet gekomen. Nu gaan wij niet plotseling van die tweede stap zeggen: nou, die zetten wij toch niet. Bovendien heb ik ook al op een interventie van de heer Van Raak gezegd dat wij het punt van de dualisering van het medebewind -- het dekenverhaal, zoals hij dat noemt -- niet als een geweldige belemmering zien voor de vrijheid van college, raad en burgemeester. Ik heb er wel een paar vragen over. Dat was al zo, alleen het gewicht verschuift en daar zitten wel wat problemen in, met name in de wat meer uitvoerende bevoegdheden gaat het gewicht van de raad meer over op het college. Dat is er inderdaad aan de hand. Maar dat is voor ons acceptabel.

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. De heer Dölle noemt een aantal bevoegdheden. Hij noemde het rampenplan als voorbeeld. Blijkbaar is het criterium dat wordt gehanteerd toch niet voldoende gebleken om in ieder geval zijn fractie tevreden te stellen, omdat hij toch nog steeds vraagtekens heeft bij de bevoegdheden die worden overgedragen.

De heer **Dölle** (CDA): Ik kom bij het woord "ingrijpend", want dat heeft hier veel mee te maken. Ik vind inderdaad het antwoord van de regering een tweede instantie waardig. Dat heeft daar wat ons betreft mee van doen.

Ik wou even reageren op een aantal concrete punten die de minister heeft genoemd. Het is ons erg opgevallen dat de minister het raadsprogramma excommuniceert uit de dualistische doctrine. Dat is goed zo. Een tweede punt waar wij nog wel wat problemen mee hebben, is dat de minister op artikel 127 wijst. De verordende bevoegdheid behoort bij de raad, zegt de Grondwet en de minister zal het ongetwijfeld met ons eens zijn dat de Grondwet ook maatgevend is voor de wetgever. Echter, de Grondwet laat uitzonderingen toe en een van die

uitzonderingen hebben wij benut, door een toetsingskader op te nemen waarbij een categorie van verordeningen -- namelijk verordeningen die geen algemeen verbindende voorschriften bevatten -- in plaats van naar de raad in beginsel naar het college gaan. De vraag zou dan zijn: vindt u dat niet een al te grote uitzondering? Wij geven direct toe dat uitzonderingen mogelijk zijn, maar dit is dus wel een vrij forse. Ik geef ook direct toe dat in de praktijk waarschijnlijk hier niet veel problemen mee zullen ontstaan.

Een ander punt dat wij noemden -- de punten die ik niet meer noem, zijn uiteraard bevredigend beantwoord -- is de vraag of de burgemeester kan afzien van het voorzitterschap buiten het geval dat zijn eigen beleid onderwerp van debat is. Daar is de regering buitengewoon libertijns in. Zij zegt: als de burgemeester dat zelf besluit, dan kan dat. Wij zien toch ook nog in de Grondwet een opdracht aan de burgemeester staan om voor te zitten. Wij weten ook dat er aandrang bestaat om eventueel met instemming van de burgemeester bij collegeprogramma's afspraken te maken over het voorzitterschap van de raad. Wij zouden op dat punt een duidelijk geluid op prijs stellen dat de burgemeester in beginsel gewoon moet voorzitten.

Ik heb ook een vraag over de stemmingen. Het was tot nu toe heel helder. Stemmen over personen gebeurt met briefjes. Nu is het zo dat het óf met briefjes, óf elektronisch gebeurt, maar er worden ook mogelijkheden opengelaten om het op andere wijze te doen, als maar geheimhouding is gegarandeerd en aanwezigheid van de leden in de zaal. Voor wat betreft Delfzijl, als ik het zo mag noemen, zegt de minister samen met de heer Remkes te gaan kijken hoe dat moet voor de komende raadsverkiezingen met betrekking tot artikel 36 a. Zou de minister nog iets kunnen zeggen over wat volgens de regering op dit moment de positie is van wethouders die langer dan een jaar wethouder zijn, zonder ingezetene te zijn van de gemeente wat dus op het eerste gezicht in strijd is met artikel 36 a? Wij hebben tot tevredenheid geconstateerd dat er een oplossing komt voor de 's Heerenberg-problematiek. Wat ons nog wel frappeert, is Winsum. De minister zei dat hij gaat spreken over een handreiking.

Is het punt niet ernstiger en dat nieuwe wetgeving moet worden overwogen? In de jurisprudentie staat eigenlijk weinig over dat een raadslid een bijzonder mens is, omdat hij of zij een volksvertegenwoordiger is. De norm die daaraan gesteld wordt, biedt dan ook te weinig ruimte. De onderkenning daarvan was ook een schok in gemeenteland. Het gaat simpelweg om de verhouding tussen artikel 15 van de Gemeentewet en de desbetreffende AMvB. Nogmaals, zijn hiervoor geen wetswijzigingen nodig?

Wat "nodig en ingrijpend" betreft, heeft de minister gezegd: wij doen dat niet. Dat geldt ook voor de delegatie. Misschien heb ik niet duidelijk genoeg gemaakt waarop wij doelen. De wetgever gaat zeggen dat er voor het medebewind bevoegdheden aan gemeenten overgedragen worden. Misschien is de wetgever daar verder volledig onverschillig over. Het kan zijn dat er als volgt geredeneerd wordt: binnen de gemeente moet men maar zien wat men doet; immers, ingevolge artikel 155 van de Gemeentewet kan een en ander gedelegeerd

worden. Het gaat om bevoegdheden die door het Rijk gevorderd worden in die zin dat het Rijk vindt dat dit soort zaken, bijvoorbeeld adviesaanvragen, als ingrijpend moeten worden beschouwd. Die moeten dus, voordat de maatregelen effectief worden, door de raad besproken worden. Ook de VVD heeft al vaker gezegd dat het mogelijk moet zijn dat de regering, nu het om "eigen" bevoegdheden gaat die door de provincies aan de gemeenten worden opgedragen, en ter ondersteuning van de betrokkenheid van de raad, aangeeft dat dit type bevoegdheden als ingrijpend moet worden aangemerkt. De gemeente weet het ook. Er zijn dan ook minder discussies nodig.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): U vraagt de regering om duidelijkheid te verschaffen over de termijn voor de wethouder die buiten de gemeente woont. Wij hebben afgedwongen dat daarover een bepaling in de Gemeentewet wordt opgenomen, en wel dat die situatie maximaal één jaar mag duren. Is de intentie van uw opmerkingen hierover om die termijn op te rekken?

De heer **Dölle** (CDA): Nee, ik heb een onzekerheid ter zake bij de gemeenten geconstateerd. Er zijn namelijk afspraken gemaakt met het ministerie. Het gaat om de vraag hoe die zich verhouden tot artikel 36a. De kern van de vraag is of de minister deze nood kan verlichten, in welke richting dan ook. Het kan ook zijn dat de desbetreffende wethouder moet verhuizen.

*N

De heer **Engels** (D66): Mevrouw de voorzitter. De minister heeft gezegd dat al met al de balans van de praktijk op dit moment doorslaat naar het positieve. Dit slaat op de implementatie van de dualisering. Dat is ook een adequate samenvatting van het grootste deel van mijn betoog. Ik ben het dan ook helemaal met de minister eens dat het van buitengewoon groot belang is dat de op dit punt geformuleerde ambities goed in stand worden gehouden.

Daarom is het volgens mij niet goed om het stelsel op zich elke keer ter discussie te stellen. Het lijkt er echter af en toe op dat dit toch gebeurt. Als er al de neiging bestaat om in de praktijk van het gemeentebestuur ruimte te bieden aan mogelijkheden tot meer differentiatie en voor experimenten op het gebied van verdere democratisering, ben ik daar op voorhand niet tegen. Ik probeer evenwel steeds te benadrukken dat ik graag zie dat een en ander conform het systeem gebeurt. Dit geldt ook voor mijn opmerkingen over onder andere openbaarheid. Voor mij is het dus van belang dat de ontwikkelingen op de ingeslagen weg van de dualisering zo veel mogelijk conform het systeem vorm krijgen. Wij moeten ook niet steeds proberen om een weg terug inslaan.

Ik moet nog een droevige constatering doen. Evenals andere fracties heb ik moeten vaststellen dat de minister op een aantal onderdelen afstand heeft genomen van het betoog van mijn fractie. Dat is dus buitengewoon teleurstellend. Ik heb het uiteraard over de vraag of wij niet reeds nu en in het licht van mogelijke toekomstige ontwikkelingen hoofdstuk zeven van Grondwet op een samenhangende manier moeten herzien. Dat gebeurt heel

verbrokkeld. Ik heb begrepen dat het kabinet daar niet in voorziet. Inherent daaraan moet ik vaststellen dat het hoofdschap van de gemeenteraad en van de Provinciale Staten voorlopig in de Grondwet blijft staan. Nogmaals, dat is voor mijn fractie zeer teleurstellend. Ik voeg eraan toe dat ik geen andere mogelijkheid zie dan dit nu te accepteren. Ik zeg wel heel duidelijk aan het adres van de minister dat wij het daar niet bij laten zitten. Het zal zijn opgevallen dat mijn fractievoorzitter de zaal reeds heeft verlaten. Daaruit kan men afleiden hoe zwaar wij dit opnemen.

Ik voel mij verplicht om nog een vraag over Amsterdam te stellen. Ik hoop niet dat iemand naar de reden informeert. Ik ben niet exact van de situatie op de hoogte, maar als het stadsdeel Amsterdam-Centrum een verordening heeft of maakt waarin wordt voorzien in het rechtstreeks kiezen van een stadsdeelvoorzitter, kan de minister namens de regering aangeven of er in een dergelijke situatie in het licht van de geldende en van de komende wetgeving sprake is van een onrechtmatige gemeenteverordening, dus dat die gemeenteverordening strijdig is met de wetgeving, zowel de huidige als de toekomstige? Ik heb begrepen dat een dergelijke vraag ergens in de praktijk leeft.

*N

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. Ik dank de heer Engels voor dit prachtig staaltje van dualisme. Dat belooft wat voor de toekomst.

Ik ben uitgebreid ingegaan op de evaluatie, omdat de commissie-Leemhuis zo stoer roept dat deze Kamer het voorstel snel moet aannemen. Dit is meer een politieke dan een wetenschappelijke opmerking. Dat geldt ook voor het rapport zelf. Daarom ben ik er ook op ingegaan. Berenschot heeft in een onderzoek gekeken naar de mate waarin de dualisering de vitaliteit, de herkenbaarheid en de interactiviteit van het gemeentebestuur heeft bevorderd. De conclusies van dat onderzoek zijn ronduit negatief. Leemhuis c.s. stellen echter dat een doorstart nodig is, evenals flankerend beleid, waardoor de dualisering tot een succes gemaakt kan worden. Op basis van het onderzoek van Berenschot kan dat echter niet gezegd worden. Het is dus geen uitspraak die uit het onderzoek voortkomt. Ook anderen hebben hierop gewezen.

Een evaluatieonderzoek moet goed gedaan worden. Een dergelijk onderzoek moet serieus uitgevoerd worden. De conclusies moeten dus niet van tevoren vastgesteld worden. De conclusies vloeien namelijk uit het onderzoek voort. Anders moeten wij daarmee ophouden. Deze Kamer kan dan zeggen: dat hoeft niet meer, want het kost veel tijd, geld en moeite. De vragen kunnen beter aan bijvoorbeeld de eigen kiezers gesteld worden.

Een grote meerderheid in deze Kamer is er een voorstander van om gemeenten en provincies, aldus de heer Dölle, de ruimte te geven om bestuurlijk zelf meer de weg te vinden. Niet alleen het CDA, maar ook de SGP, de ChristenUnie, de PvdA, GroenLinks en mijn fractie hebben dit gezegd. Ik leg het volgende aan de heren Luijten en Engels voor. Is het gunnen van meer bestuurlijke autonomie aan gemeenten en provincies niet ook een prachtig liberaal principe? Is het dus geen mooi

idee om gemeenteraden en Provinciale Staten ruimte te geven om de verdeling van bevoegdheden met respectievelijk het college en Gedeputeerde Staten zelf te bepalen? Beperken wij die ruimte vandaag niet, als wij de onderhavige wetsvoorstellen aannemen?

Overigens wees de heer Dölle de heer Witteveen erop dat een zekere heer De Vries er in zijn partij heel andere ideeën over de dualisering op nahield. De heer Dölle heeft echter toch ook een heer De Vries in zijn partij die ook wel eens anders tegen de dingen aankijkt?

Mijn fractie neemt de gemeenten en de provincies in ieder geval heel serieus. Zij ziet bestuurlijke aanpassingen dan ook graag van onderop gebeuren. Dit geldt voor gemeentelijke herindelingen en voor de organisatie van de lokale democratie. Het aantal bevoegdheden is ook nadrukkelijk genoemd. Ik denk aan het aanwijzen van monumenten, rampenplannen en het sluiten van ziekenhuizen.

Het zou natuurlijk prachtig zijn, als wij de lokale democratie daar wat meer ruimte geven. De huidige gang van zaken noemde ik het leggen van een koekoeksei in het nest van de gemeenten en de provincies, en dit debat heeft dat beeld voor mij nog niet zo heel veel veranderd.

De heer Witteveen zei terecht dat er gerede twijfel is over een beperkt aantal over te dragen bevoegdheden. Wij kunnen het vandaag over een beperkt aantal bevoegdheden hebben; ik heb er een paar genoemd en hij noemde er zelf vijf. Waarom zouden wij juist die bevoegdheden niet meer aan de provincies en de gemeenten overlaten? Ik wil de minister dan ook vragen of bij het verdere verloop van de dualisering hij er rekening mee wil houden, er zorg voor wil dragen en zichzelf er hard voor wil maken, dat gemeenten en provincies de ruimte krijgen om zelf invloed uit te oefenen op de verdeling van die bevoegdheden. Dit met het oog op de verschillen tussen de gemeenten en de verschillen tussen de provincies. Volgens mij is dat een breed gedragen gevoel in deze Kamer en ik hoop dat de minister dit wil overnemen. Ik moet dan opmerken dat een eerste stap om dit te doen, is dat wij de wetsvoorstellen van vandaag niet aannemen, omdat deze de ruimte van de gemeente en de provincie beperken.

Ik ben niet zo van het democratische pragmatisme zoals de heer Engels is; ook de heer Witteveen lijkt zich ertoe bekeerd te hebben. Ik wil wel heel pragmatisch zoeken, met de minister en met deze Kamer, naar manieren om de gemeentelijke en de provinciale democratie te versterken.

*N

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Voorzitter. De minister begon zijn antwoord in eerste termijn met een soort peptalk, aangevende dat het allemaal goed komt, dat er a is gezegd en dat er nu b moet worden gezegd. Ik vind wel dat hij in het algemene deel van zijn beantwoording niet serieus is ingegaan op enkele algemene punten die ik aan de orde heb gesteld. De belangrijkste daarvan is de vraag waarom de overdracht van een groot aantal bevoegdheden de positie van een gemeenteraad zou versterken. Immers, de versterking van de positie van de gemeenteraad was de

hoofddoelstelling van het dualisme. Ik nodig hem uit om in tweede termijn daarover zijn licht te laten schijnen.

Overigens constateer ik met enige vreugde dat deze minister, geketend als hij is aan de opvatting van de regering waarin ook het CDA is vertegenwoordigd, en anders ook dan zijn partijgenoot Engels in deze Kamer, geen dualismefundamentalist is. Dit, omdat hij de derde fase in het wetstraject, namelijk het uit de Grondwet halen van het hoofdschap van de raad, laat schieten. Gelukkig zijn in het verkeer met de Kamer over deze wet, mede door toedoen van de fractie van GroenLinks maar ook door toedoen van anderen, waaronder de CDA-fractie, een aantal bevoegdheden bij de gemeenteraad gebleven. Ook daarover sprak de heer Engels zijn teleurstelling uit. Ik constateer dat te dien aanzien deze minister en ook zijn voorganger wat ons betreft op de goede lijn zitten. Op de vraag of dit voldoende is, kom ik bij de afsluiting van mijn tweede termijn terug.

Over het punt betreffende de Amsterdamse deelraadsvoorzitter wil ik een opmerking maken, omdat ik Amsterdam goed volg en ik deze minister hoor zeggen dat er in Amsterdam grote behoefte aan zou zijn om van deelraden de voorzitter te kiezen. Ik moet hem wat dat betreft teleurstellen. Amsterdam kent veertien deelraden en in één deelraad, de deelraad Centrum, is er een deelraadslid bij wie het waanidee heeft postgevat dat als er een directe verkiezing van de deelraadsvoorzitter zou komen, hij enige kans op die post zou maken. Het betreft een oud-wethouder van de gemeente Amsterdam, een D66'er, met wie ik menigmaal de degen heb gekruist. Nu, dit is volgens mij een absolute droom. Ik vind dat wat te weinig aanleiding om daar in dit debat veel aandacht aan te besteden.

Er is van verschillende kanten voor gepleit om het mogelijk te maken dat de gemeenteraad zelf, als het ware van onderop, invulling kan geven aan een aantal bevoegdheden. De minister zegt dat hij dit niet ziet zitten, maar waarom hij het niet ziet zitten, is niet duidelijk. Het is een praktijk die elders, in andere landen, wel bestaat, in die zin dat afhankelijk van bijvoorbeeld de omvang van de gemeente daar op een verschillende manier invulling aan kan worden gegeven. Wil hij ook niet beginnen met daarover te denken? Ziet hij niet in dat als je naar het Nederlandse gemeenteland kijkt, er heel verschillende gemeenten zijn met heel verschillende opdrachten, heel verschillende problemen en heel verschillende schalen? Zou het niet goed zijn om er eens over na te denken of het mogelijk zou zijn om daarin differentiatie aan te brengen? Dat hoeft geen eindeloze differentiatie te zijn. Is de minister bereid om daar in eerste instantie zelf over na te denken en vervolgens de resultaten van dit nadenken met de Kamer te delen?

Ik heb in eerste termijn een vraag gesteld over de rol van de burgemeester in de dualisering. Ik vond namelijk dat de commissie-Leemhuis daar een vrij zot advies over had, want deze vindt dat de burgemeester daarin de voortrekker moet zijn. Ik verneem hierop graag een reactie van de minister.

De kwestie die de heer Dölle aansneet, deed bij mij ook even een lampje branden. Wij hebben dit in een eerdere fase van de wet, bij de veegwet, erin gekregen, namelijk dat een wethouder maximaal één jaar van buiten

mag komen. Is de minister het daarmee eens? Is hij niet voornemens om een voorstel tot wijziging van de Gemeentewet zo inhoud te geven dat die termijn van één jaar opgerekt zou kunnen worden?

De heer Dölle zei dat er geen c wordt gezegd en dat er maar half b is gezegd. Dat vind ik wat overdreven. In de loop van de behandeling is een aantal bevoegdheden gelukkig bij de gemeenteraad gebleven. Voor ons is dat te weinig en dat zal voor onze fractie reden zijn om tegen dit wetsvoorstel te stemmen.

*N

De heer **Luijten** (VVD): Ik dank de minister voor zijn heldere antwoord en ik dank de heer Witteveen voor het beantwoorden van mijn vraag.

Ik denk dat de heer Witteveen en ik het gewoonweg niet eens worden. Nu, dat kan gebeuren. In de praktijk klinkt het voorstel aardig, maar ik denk dat het niet de gewenste duidelijkheid geeft. Ik kan hem verzekeren dat B en W en de raad er niet uit zullen komen, want zij willen natuurlijk alle twee die bevoegdheid hebben. Vier jaar lang zal het dan gaan over de vraag wie de bevoegdheid heeft, zonder dat de mensen met zaken bezig zijn waar het echt om moet gaan, namelijk de vraag of iets wel of niet een monument moet worden. Ik ben bang dat als je dit overlaat aan de arena van raad en college, daar het debat over plaatsvindt. Ik wil daarom die duidelijkheid van bovenaf geven.

Wat ik voorts mis in de afweging, is de besluitvaardigheid. Het college moet natuurlijk wat te besturen hebben en de raad moet wat te controleren hebben. Als wij de controleurs op de bestuurdersstoel gaan zetten, wordt het een monistische brij zoals het vroeger was en zijn wij weer terug bij af. Wat mij betreft mag die helderheid er wel zijn. Natuurlijk zullen er van de 100 altijd wel één of twee zijn waarvan ik zeg dat het in de afweging misschien anders had kunnen zijn. Ik ben het echter met de minister eens dat je het tegen een kader afzet en dat je een keer een knoop doorhakt, waarbij het naar links of naar rechts valt.

Als het gaat om zaken als het ziekenhuis of het monument, dan zal toch ieder zichzelf respecterend college dat aan de raad willen voorleggen. In Amsterdam worden iedere week wel panden tot monument verklaard en ik kan mij voorstellen dat de gemeenteraad dan zegt het wel te zullen horen en dat het college het wel zal horen als de raad het er niet mee eens is. In een klein dorp echter, waar maar één monument is, is dat natuurlijk het debat in de raad. Zo zal het in de praktijk werken en laten wij alsjeblieft de theorie niet tot leidend beginsel verheffen. Die verschillen tussen grote en kleine gemeenten zijn er en dat heeft niets te maken met het feit of wij hier de medebewindstaken overhevelen naar B en W of de raad. Ieder zichzelf respecterende raad zal het college ter verantwoording roepen, als men het er niet mee eens is. Kijk, dat doet de SP continu; daar is de SP groot mee geworden.

De heer **Van Raak** (SP): Ik ben het helemaal met de heer Luijten eens. Wij hebben het bij die hele dualisering over structuren, maar waar het om gaat, is dat je als

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

gemeenteraadslid de trots hebt dat je zegt het een belangrijk punt te vinden. Als de gemeenteraad iets een belangrijk punt vindt, dan is het een belangrijk punt, of het nu in de medebewindsbevoegdheden staat of niet.

De heer **Luijten** (VVD): Inderdaad, als u het een belang punt vindt, dan vraagt u een interpellatie aan, dan stelt u schriftelijke vragen en laat u het als raad op de agenda plaatsen. U kunt zo de hele dag door de microfoon het college ter verantwoording roepen.

De heer **Van Raak** (SP): Je kunt de structuur zo gek maken als je wilt, maar de gemeenteraad bepaalt wat belangrijk is. Ik wil graag een stukje verder gaan in die democratisering. Als het toch heel goed mogelijk is dat de raad en Provinciale Staten een eigen weg kiezen, waarom moet dat dan op de ingewikkelde manier en niet op de eenvoudige manier door die gemeenteraad of staten dan maar zelf te laten bepalen welke bevoegdheden worden overgedragen? Dat past toch veel beter bij uw verhaal en ook bij uw liberale visie.

De heer **Luijten** (VVD): Ik kan u verzekeren dat er dan geen bevoegdheid wordt overgedragen. Er is altijd wel een raadslid dat zegt dat de raad besluiten. Je moet duidelijkheid en rechtszekerheid bieden. De burger moet weten waar hij terecht kan, als hij zijn recht wil halen: moet hij naar burgemeester en wethouders of moet hij naar de gemeenteraad? Je kunt dat niet elke vier jaar in de tombola gooien en kijken waar het balletje valt.

De heer **Van Raak** (SP): U moet iets meer vertrouwen hebben in het gemeentelijk en provinciaal bestuur.

De heer **Luijten** (VVD): Dat heb ik. Ik heb er naar volle tevredenheid twaalf jaar in gezeten, dus ik weet hoe de praktijk is.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Toen u in de gemeenteraad van Amsterdam kwam, net als ik, kreeg u als nieuw gemeenteraadslid een informatiepakket. Daarin zat een eindeloze lijst van alle bevoegdheden die de gemeenteraad van Amsterdam had gedelegeerd aan zijn college.

De heer **Luijten** (VVD): Dat klopt. En wat gebeurde daarmee?

De heer **Platvoet** (GroenLinks): B en W oefent die uit en rapporteert daarover. Als de raad of de commissie het er niet mee eens is, is dat een discussiepunt. Ik ben ervoor om dat zo te houden.

De heer **Luijten** (VVD): Wat heeft die gemeenteraad toen gedaan? Die heeft avant la lettre gekozen voor het dualistische systeem, omdat het monisme niet werkte.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Op elk moment dat bleek dat B en W structureel een bevoegdheid verkeerd uitoefende, kon de raad die terugpakken. Dat kan nu niet meer.

De heer **Luijten** (VVD): Nu kun je B en W ter verantwoording roepen en naar huis sturen.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Dat vind ik een oneigenlijk middel om B en W te corrigeren op een inhoudelijk punt. Dan gaat de vertrouwenskwesie een rol spelen. U weet net zo goed als ik dat dan alle zeilen worden bijgezet en dat de achterkamertjes worden gevuld om het allemaal te voorkomen. Dat is de verkeerde manier.

De heer **Luijten** (VVD): Dat is toch de levendigheid van het debat die u wilt? Het college neemt bijvoorbeeld een besluit over een monument en de raad is het daar niet mee eens. Dan krijgen wij toch het debat dat de bevolking wil? Laat dan de duidelijkheid maar komen; uiteindelijk besluit de raad. Als een wethouder niet op steun van de raad kan rekenen, moet hij daaruit zijn conclusies trekken. Als het een gevoelig besluit is, kijkt elke zichzelf respecterende wethouder natuurlijk of hij op steun van de raad kan rekenen. Hele kabinetten komen hier af en toe langs om de temperatuur van het water te voelen voordat zij een besluit nemen. Dat is toch heel normaal in de parlementaire democratie? Ik zie de tegenstelling niet die u wilt.

Ik ben het met de heer Dölle eens dat het wenselijk is om duidelijkheid te geven. Ik vraag met hem aan de regering om er nog eens naar te kijken. Het zal u niet verbazen dat wij volgende week volmondig "ja" zullen zeggen.

*N

De heer **Holdijk** (SGP): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn reactie in eerste termijn. Ik heb in tweede termijn geen kritische vragen, maar nog wel een informatieve vraag.

Wij zijn het erover eens dat de eerste evaluatie, waarvan wij ons allemaal kunnen afvragen of die tijdig of ontijdig heeft plaatsgevonden, niet bijzonder positief heeft uitgepakt voor het dualiseringsproces. Ik ben het met de minister eens dat er zeker twee raadsperioden overheen zullen gaan voordat dat proces vlotter en gemakkelijker verloopt dan tot dusverre het geval is geweest. Ik sprak in eerste termijn over tenminste een generatie bestuurders en vertegenwoordigers.

De minister heeft gezegd dat de balans per saldo doorslaat naar het positieve. Ik werd wat in verwarring gebracht. Ik meende op een gegeven moment te beluisteren dat positieve en negatieve kanten elkaar in evenwicht hadden gehouden. Het een lijkt mij niet volledig met het ander te rijmen, maar dat kan helemaal aan mij liggen. Graag krijg ik een toelichting hierop.

De verscheidenheid blijft en kan blijven. Ik ben het met een ieder eens die dat heeft betoogd dat dezelfde staatkundige verordening moet gelden. De wet moet volledige duidelijkheid geven, maar lokale diversiteit, waaronder ik ook provinciale diversiteit versta, moet mogelijk zijn. Ik sluit op dat punt enigszins aan bij het betoog van de heer Luijten. Ook vandaag is de praktijk dat over bevoegdheden waarover met name het college van GS beschikt, waarvan op dit moment al vaststaat dat het een bevoegdheid van GS is, al naar gelang de situatie toch het gevoel van PS wordt ingewonnen. Dat is een heel

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

gangbare praktijk. Ik zou niet weten waarom dat ook na overdracht van de medebewindtaken niet incidenteel zou kunnen.

Natuurlijk doet het onze fracties goed dat wij voorlopig niet toe zijn aan een derde fase in de dualisering. Ik laat de persoonlijke opvattingen van de minister helemaal buiten beeld. Het heeft onze instemming dat het hoofdschap van de raad blijft en dat er geen volledige overdracht van bevoegdheden komt.

Wellicht heeft de minister begrepen dat onze fracties zich niet tegen de voorliggende wetsvoorstellen zullen verzetten; ik druk mij bewust zo uit. Wij doen dat onder andere niet, omdat ons geen protesten uit gemeenteland of provinciaal land hebben bereikt. Dat is trouwens een heel verschil met de eerste fase van de dualisering. Wij zijn niet voornemens om de palen terug te zetten naar vóór 2002. Ik wil graag toegeven aan een ieder die zegt dat ook een andere opstelling ten opzichte van deze voorstellen mogelijk zou zijn bij een andere afweging, maar ik hoop dat de onze hiermee duidelijk is geworden.

De **voorzitter**: De minister heeft ten behoeve van de beantwoording in tweede termijn verzocht om een schorsing van vijf minuten. Dat lijkt mij een redelijk verzoek.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*N

Minister **Pechtold**: Mevrouw de voorzitter. Ik dank de Kamer hartelijk voor de heldere tweede termijn. Wij hebben het vandaag over de overdracht van medebewindsbevoegdheden. Ik vond de discussies met sommige leden over de stand van zaken rond het dualisme interessant, maar ik kan mij niet geheel aan de indruk onttrekken dat de uitspraken over de overdracht van medebewindsbevoegdheden soms veel meer te maken hadden met het denken over het dualisme. Sommige fracties hebben het nooit zien zitten en vinden dus ook deze tweede stap niet nodig. Ik kan dat begrijpen. Het is een duidelijke lijn, maar wij worden het op die manier niet snel eens. Andere fracties, zoals die van de PvdA, vroegen mij om meer tijd te nemen, om met de overdracht te wachten totdat er draagvlak zou zijn. De heer Witteveen is het dus niet met mij oneens dat die overdracht zou moeten plaatsvinden. Ik heb niet gemerkt dat het draagvlak in het land voor deze operatie, voor deze tweede fase, ontbreekt. Er is natuurlijk wel kritiek op het dualisme. Ik heb zelf aangegeven waar naar mijn gevoel in het begin tijd vermorst is met discussies over stoelen, de griffier, enz. Het waren vaak beeldende zaken die het beeld verstoord hebben. Door de problemen heen zien wij nu echter het beeld gloren van raden die door het dualisme heel stevig weten wat hun positie is en die daar ook volledig gebruik van maken. De heer Holdijk en ik zijn het geheel eens als wij zeggen dat dat tijd vergt. Het eerste gerommel, de nieuwigheid is er af. Nogmaals, naar mijn gevoel is er draagvlak voor een volgende stap.

De heer **Witteveen** (PvdA): Dat zien wij dus anders. Ik heb gepleit voor een periode van bezinning om te kijken of het zinvol is om, wanneer zich die best practices hebben ontwikkeld, de medebewindsbevoegdheden over te dragen. In het pakket van 80 zitten zinvolle en minder zinvolle zaken. Ik heb er van die laatste categorie een aantal genoemd waar wij twijfels bij hebben. Het uitstel kunnen wij benutten om met wat meer rust te werken aan de totstandkoming van een sterk gedualiseerd bestel. Pas daarna moeten wij verdere conclusies trekken.

Minister **Pechtold**: De heer Witteveen bevestigt nog eens dat hij niet vindt dat het kabinet op de verkeerde weg zou zitten. Ik zal ze niet alle 80 langslopen, want dat heb ik de heer Platvoet ook niet gegund. Volgens de PvdA zit het kabinet dus wel op de goede weg, maar moet het wachten op het ontstaan van draagvlak. Nogmaals, ik meen dat er voor deze overdracht draagvlak is. Dat er daarnaast rond het dualisme nog een hoop moet gebeuren, daarover zijn de heer Witteveen en ik het geheel eens. Daarvoor hebben wij ook die impuls. Daarvoor hebben wij extra geld. Op de ambtenarentribune werd daarvan nog even geschrokken, maar ik heb gezegd dat geld geen probleem mag zijn als het nodig is om een en ander voortvarend aan te pakken.

Wij moeten nu niet vertragen. Wij waren ook voor 2002 al heel lang bezig met het proces. Er waren vele artikelen, er was gedoe, maar eindelijk zijn wij begonnen. Wij zijn er nu drie jaar mee bezig. De evaluatie is misschien wat vroeg, maar zij is wel duidelijk en biedt aanknopingspunten. De evaluatie geeft niet aan dat er gestopt moet worden met het proces. Wanneer zou er naar het oordeel van de heer Witteveen voldoende draagvlak zijn? Misschien wordt het nog vóór de stemmingen voldoende groot, maar de gebaren van de heer Witteveen geven mij op dit punt niet veel hoop. Ik heb niet het idee dat mij verweten kan worden dat ik hier geen visie op heb. Wij zien dit als een logische stap B na stap A.

Ik ben het met de heer Witteveen eens dat wij moeten oppassen voor het doen van generaliserende uitspraken. Natuurlijk is er variatie. Die was er in het monisme en die is er in het dualisme. De couleur locale mag wat mij betreft sterk bevorderd worden, maar niet op het punt van deze zaken, want deze moeten gewoon van bovenaf worden geregeld. Wij zien van alles gebeuren. Ik noem de invulling van de griffie. Ook in Tytsjerksteradiel heeft het begrip "gemeentesecretaris" een heel andere invulling gekregen dan elders. Er zijn lokale verschillen, maar er moet ook sprake zijn van duidelijkheid, met name rond wetgeving.

Zijn de raden sterker geworden door het dualisme? Worden de raden sterker door deze maatregel? Daar is meer voor nodig dan deze maatregel. Het bewustzijn heeft het een en ander versterkt. Er zijn op lokaal niveau zinvolle discussies gevoerd. Ik zie dat best practices worden uitgewisseld. Wij kunnen hier de goede voorbeelden noemen. Dat geeft het gevoel dat het proces moet worden voortgezet. Overigens is dit niet de enige maatregel die de positie van de raad moet versterken.

De heer **Platvoet** (GroenLinks): Dat heb ik in eerste termijn ook gezegd. De minister kan ons niet scharen onder degenen die vanaf het begin tegen dualisering

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

waren. Wij hebben voor de wet gestemd, omdat wij inzagen dat het nodig was om de positie van de raad te versterken, omdat wij inzagen dat het goed was om de posities van raadslid en wethouder te ontvlechten. Ik heb de minister gevraagd waarom het afpakken van bevoegdheden van de gemeenteraad -- dat doet dit wetsvoorstel -- de positie van de gemeenteraad versterkt.

Minister Pechtold: Dat is niet één op één het geval. Het gaat om het totaal aan maatregelen uit fase A en B dat ervoor zorgt dat de positie van de raad versterkt wordt. Ik ben het grif met de heer Platvoet eens dat dit niet dé maatregel is waardoor de positie van de raad versterkt wordt. Zij wordt er overigens wel mee verduidelijkt.

Is de ruimte die de regering in het toetsingskader inruimt voor het toedelen van de verordenende bevoegdheid aan andere organen dan de raad niet erg ruim? Ik meen dat onze benadering in het toetsingskader een goed uitgangspunt is en word daarin bevestigd doordat tijdens de behandeling van de voorstellen geen voorbeeld is genoemd van een verschuiving van een verordenende bevoegdheid die voor discussie vatbaar is.

De heer Dölle vroeg ook naar de positie van de voorzitter. Het is vastgelegd dat de burgemeester voorzitter is van raad en college. Wat mij betreft staat dat als een paal boven water. Alleen bij het behandelen van de eigen portefeuille kan het voorzitterschap tijdelijk worden neergelegd, al was het maar omdat hij als portefeuillehouder ruimte moet hebben om interrupties te beantwoorden. Ik zie met de heer Dölle weinig andere mogelijkheden. Om de helderheid te vergroten ben ik hier erg scherp in.

Hetzelfde geldt voor de stemmingen. Ik heb het woord "geheim" genoemd, en de heer Dölle vroeg of hij daar het woord "aanwezig" aan mocht toevoegen. Dat lijkt mij een toevoeging die ik daar met gemak bij kan zetten. Ik probeer te zeggen dat er straks mogelijkheden in de elektronische sfeer kunnen zijn die wij nu niet willen uitsluiten. Daar willen wij de ruimte voor hebben, maar dat betekent niet dat vanuit het ziekbed kan worden gestemd.

Er zijn twee plaatsnamen genoemd die staan voor problemen. Om te beginnen is dat Delfzijl, en het woonplaatsvereiste. Ik heb al aangegeven dat wij niet doof zijn voor de geluiden die er nu uit de praktijk komen, en dat de huidige duur van de ontheffing van het woonplaatsvereiste hier en daar tot problemen heeft geleid. In de huidige praktijk blijkt dat wethouders van buiten niet voor een paar maanden willen verhuizen. Ik heb al aangegeven dat Remkes en ik in reactie op deze situatie hebben aangegeven dat het aan de wethouders en de raad is om al of niet consequenties te verbinden aan het niet voldoen aan het woonplaatsvereiste. Voor zover mij bekend is nog geen wethouder weggestuurd of zelfs opgestapt omdat hij of zij niet voldeed aan dat vereiste. In de voorgenomen wetswijziging zal worden gekeken op welke wijze het woonplaatsvereiste voor de wethouder dusdanig kan worden ingevuld, dat het uitgangspunt blijft dat de wethouder in de gemeente woont waar hij is benoemd, maar dat meer ruimte wordt gelaten aan het lokaal bestuur om dit te handhaven.

De heer **Dölle** (CDA): U zegt dus: in die gemeenten waar een wethouder tegen de wet in langer dan een jaar niet in de gemeente woont waar hij is benoemd, is het aan de raad om zo iemand weg te sturen. Doet hij dat niet, dan is er sprake van vertrouwen van de raad, en is het toegestaan.

Minister Pechtold: Er staat nu een termijn van een jaar voor. Je moet daar praktisch naar kijken: de meeste raden gaan er met open vizier over en weer in. Personen die zich bedienen van postbusconstructies of kamerhuur vallen zeker in kleine gemeentes snel door de mand. Wij moeten zien hoe wij daar praktisch mee omgaan. Waar ik wel aan wil vasthouden, is dat het woonplaatsvereiste primair staat. Voor de tussentijd zie ik mogelijkheden voor een overbrugging, maar wij moeten niet vergeten dat mensen een bepaalde gemeente willen gaan vertegenwoordigen. Van de gemeentesecretarissen woont bijna niemand in de gemeente. Als daar ook nog eens het merendeel van de wethouders bij komt, is dat een slechte ontwikkeling. Ik zeg niet wat de exacte lijn zal worden, maar ik wil vooralsnog samen met collega Remkes wel aan het woonplaatsvereiste vasthouden, en zien hoe daarmee in de praktijk moet worden omgegaan. Ik laat dat nu maar even iets tussen raad en betreffende wethouder.

Een andere kwestie is Winsum. Ik heb al aangegeven dat hierover een handreiking zal plaatsvinden. Ten behoeve daarvan wordt op dit moment onderzoek uitgevoerd. Vooralsnog is de indruk dat de kwestie-Winsum geen wetgeving behoeft. Vanuit de praktijk bereiken het ministerie geen klachten. Als dit op zich staat, zou het geen wetgeving zijn. Mocht dat wel nodig zijn, dan kom ik daar nog op terug.

De heer Dölle en Luijten hebben mij gevraagd, de begrippen "nodig" en "ingrijpend" nader in te vullen. Het is geen kwestie van niet willen: ik kan dat gewoon niet. Ik vind namelijk dat dat iets is wat lokaal verder moet worden uitgewerkt. In eerste termijn was dat geen voldoende antwoord; als dat nu nog niet voldoende blijkt te zijn, wil ik proberen nog een nadere schriftelijke reactie te geven. Ik kan dit gewoon niet doen, omdat ik het aan het lokaal bestuur wil overlaten.

Met de heer Engels blijf ik met een geschilpunt zitten. De komende anderhalf jaar ga ik volledig voor het hoofdschap van de raad, en daarna spreken wij verder.

In eerste termijn heb ik met de heer Van Raak gediscussieerd over de vraag of wij het rapport van Berenschot wel serieus hebben genomen. Ik denk dat wij daar niet uitkomen.

Ook ik zal, in reactie op de heer Platvoet, niet te veel aandacht besteden aan Amsterdam, waar het gaat om één casus, die daar overigens wel erg gewenst is. Ik vraag de heer Platvoet, het niet zo te zien dat het kabinet zegt: de burgemeester is de eerstverantwoordelijke. Wel vind ik hem een belangrijke trekker in het proces. Zeker de benoemde burgemeester kan er in alle rust voor zorgen dat een proces tussen raad, college, griffier en secretaris op gang komt. Hij is overigens niet de eerstverantwoordelijke.

Tegen de heer Holdijk zeg ik dat ik niet bedoelde dat er een evenwicht is tussen positieve en negatieve ervaringen, maar dat beide er zijn. Wat mij betreft zijn de positieve ervaringen zoveel zwaarwegender dan de

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

negatieve ervaringen, dat ik alle vertrouwen heb in dit proces.

De heer **Van Raak** (SP): De minister zegt heel snel dat hij het niet eens is met mij over het evaluatieonderzoek, maar dat doet er niet zo toe. Ik trek een andere conclusie dan de minister uit dat onderzoek. Ik hoop mijn gelijk te krijgen, ik wil de minister de zorg meegeven over de kwaliteit van dit soort evaluatie-onderzoeken. Het feit dat wij daaruit zulke verschillende conclusies kunnen trekken, is een slecht teken. Ik geef de minister mijn zorg mee over de kwaliteit van dit evaluatieonderzoek, en vraag hem om er in de toekomst wat meer rekening te houden dat, wanneer er een evaluatieonderzoek wordt gehouden, dit ook een goed onderzoek is. Dat maakt de positie van de minister veel sterker.

Minister **Pechtold**: Eens, maar overigens trekt het kabinet dezelfde gevolgtrekkingen uit "Berenschot" als de commissie-Leemhuis. Ik snap dat u dat anders doet, maar ik bevind mij in goed gezelschap.

De heer Engels stelde nog een vraag over Amsterdam. Als zij doen wat zij willen doen, zijn zij in strijd met de wet, met wetsvoorstel 29310, inzake de aanpassing van de Gemeentewet. In artikel 89a uit die wet staat dat de deelraad zijn dagelijks bestuur, dus ook de voorzitter, benoemt.

De heer **Luijten** (VVD): In antwoord op de vraag van de heer Dölle en mij over "nodig" en "ingrijpend" heeft de minister gezegd dat hij denkt niet verder te komen, en een poging te zullen wagen dit op schrift te zetten. Wij zouden dat op prijs stellen.

Minister **Pechtold**: Dan gaan wij dat doen!

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: De fractie van de Partij van de Arbeid wenst stemming over de beide wetsvoorstellen. Ik stel voor, de stemming hierover volgende week dinsdag te laten plaatsvinden, om 13.30 uur.

**

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt van 21.00 uur tot 21.05 uur geschorst.

*B

!Invoerings- en aanpassingswet Zorgverzekeringswet!

Aan de orde is de voorzetting van de behandeling van:
- **het wetsvoorstel Invoering van de Zorgverzekeringswet en aanpassing van overige wetten aan die wet (Invoerings- en aanpassingswet Zorgverzekeringswet) (30124).**

De beraadslaging wordt hervat.

*N

De heer **Hamel** (PvdA): Voorzitter. Allereerst wil ik de minister bedanken voor de beantwoording van de vele vragen. Toen hij opsommingen gaf van het lapwerk rond alle wetgeving, vergat hij één ding, namelijk dat al dat lapwerk niet nodig was geweest als tijdig een volksverzekering was ingevoerd. Ik begrijp dat hij dat even vergat. Hij heeft wel volstrekt gelijk als hij zegt dat het moeilijk is om de inkomensplaatjes zo te krijgen dat zij precies op alle plaatsen passen.

Hoe staat het nu met de introductie van deze wet? Staatssecretaris Wijn zei dat 900.000 van de verwachte zes miljoen mensen het formulier hebben ingevuld. Onze inschatting is gelet daarop toch wat minder optimistisch. De mensen die dit het best begrijpen, zullen waarschijnlijk het eerst hun formulier invullen. Het laatste miljoen kan wel eens het grootste probleem worden als wij dat als meetinstrument gaan gebruiken. Hetzelfde geldt voor de telefoondienst. Ik geloof zeker dat wat de staatssecretaris hier zei, waar is. Ik denk alleen al aan het aantal mensen dat met de Belastingdienst heeft gebeld. Het aantal malen dat je wordt doorverwezen, is toch wel erg groot. Je kunt daar op verschillende manier tegenaan kijken. Ik heb herhaaldelijk gezegd dat het ons niet zozeer om de techniek gaat of om de mate waarin instellingen klaar zijn voor het doen van een aanbod. Het gaat ons om de vraag of de mensen het begrijpen. Daar lag en ligt ons hoofdpunt.

Ouderen weten niet eens meer wat de Belastingdienst is -- ik zeg het even oneerbiedig -- omdat zij niet meer gewend zijn om een formulier te krijgen. Zij krijgen dat nu ineens wel. Dat leidt vaak tot verwarring of tot de vraag waarom zij dat moeten invullen. De staatssecretaris noemde het al: zij willen zich als het ware zelf ervan overtuigen dat zij het goede antwoord geven. Ik heb het zelf ook een paar keer meegemaakt. Je vult iets in, het inkomen is voorgedrukt, maar je vraagt je toch af of dat getal klopt. Je hebt op dat moment immers niet de cijfers over het bruto-inkomen bij de hand en gaat daar dan uitvoerig naar informeren. Dat geeft een hoop onzekerheid.

Hetzelfde geldt voor het rapport van PricewaterhouseCoopers. Ik ken mensen die met zo'n rapport niet erg gelukkig zouden zijn. Als zij het risico van de ICT en de kritische factoren die daarin staan, zouden zien, kan dat tot een andere inschatting leiden. Daar kun je heel lang met elkaar over discussiëren, maar zo kan het ook zijn.

De minister heeft in zijn antwoord gesproken over de groepen die wellicht net buiten de boot vallen, net negatieve inkomenseffecten hebben of die in de loop van het jaar nog naar boven komen. Wij hebben al gezegd dat die groepen er zijn. Wij weten het niet, maar dat kan in de loop van het traject duidelijk worden. Er zijn vele voorbeelden genoemd. Ook de onverzekerden zijn als een soort verzamelcategorie door alle fracties naar voren gebracht. Mijn fractie heeft gevraagd naar een aantal regelingen. Je moet er bij een wetsvoorstel niet van uitgaan dat iets niet zal kloppen en er vervolgens geen regeling voor treffen. Dat mag zeker niet gebeuren als de kans heel groot is dat de gemeenten in een aantal gevallen een sleutelrol vervullen en het "putje van de regeling" worden. De minister is daarbij ingegaan op de aanvullende verzekering, maar dat leidde tot enige verwarring. Naar onze mening is de aanvullende verzekering immers niet

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

iets waardoor de bijstandsgerechtigde het basispakket ook maar geregeld wil hebben. Wij vroegen om een heldere regeling voor de gemeenten inzake de mogelijkheid tot het verzekeren van hun bijstandsgerechtigden.

Het CDA vroeg om een stroppenpot, opdat in voorkomende gevallen gerepareerd kan worden. Dat is naar onze mening niet zo mooi, maar wel next best. Het voordeel van zo'n pot is immers dat er budgettaire ruimte is gecreëerd. Je weet dan dat het geld ergens ligt. Daar hebben wij de minister "nee" op horen zeggen. Hij heeft wel gezegd dat hij ernstige gevallen, als die groepen naar voren komen, gelijk wil behandelen, net zoals er in de huidige tekst van de wet ook voorzieningen voor de mensen zijn getroffen. Bij de onverzekerden horen ook thuis- en daklozen. Ik weet dat het extreem is, maar ik noem ze toch even. Zij zijn niet grijpbaar. Een ding weet je wel: zij gaan naar de gemeente om hun bijstand op te halen, waar binnen de regeling thuiszorg ook in is voorzien. De minister heeft aangegeven dat hij garant staat voor het feit dat er in dat opzicht het eerste jaar geen nieuwe probleemgevallen bij zullen komen, ook niet als daarbij sprake is van een betalingsachterstand. Zij zullen evengoed als anderen een non-select aanbod doen. Vervolgens heeft hij toegezegd dat een werkgroep zal bekijken hoe het probleem van de onverzekerden het best kan worden opgelost. De bal willekeurig doorspelen -- wie mag dat risico dekken? -- is immers niet fraai, zeker niet bij wetgeving. De minister heeft vele varianten genoemd. Ik beklemtoon nogmaals dat wij een variant door middel van het Zorgverzekeringsfonds het meest juist vinden. Diezelfde onverzekerde wordt op dit moment ook geholpen in Nederland. Dat wordt uit dezelfde middelen gefinancierd. Dat hoeft dus helemaal geen kostenverhoging met zich te brengen. Wij zouden dat een heel zuivere vorm vinden.

Hetzelfde kan geregeld worden als de verzekeraars met elkaar een vangnet maken. Wordt iemand uit een verzekering gezet, dan nemen zij diegene als collectief over. Dat is dus net als bij andere verzekeringen, waar dergelijke voorzieningen ook worden getroffen. Om er zeker van te zijn dat de werkgroep tijdig resultaten laat zien, overwegen wij de motie van mevrouw Slagter te steunen waarin de regering wordt gevraagd de gemeenten daartoe financieel in staat te stellen. Dat hangt echter af van het antwoord van de minister.

Dan kom ik op de privacy bij het CBP. In mijn eerste bijdrage heb ik gezegd dat op dit terrein behoorlijke stappen voorwaarts zijn gezet. Er zijn twee cruciale punten. Het eerste is het addendum dat moet worden gemaakt op de gedragscode van De Nederlandsche Bank en de verzekeraars. Ik heb zelf vernomen dat het niet altijd even geweldig loopt in het overleg waar de minister aan refereerde. Wij denken dat het van groot belang is dat de minister ook daar aangeeft dat er een uur U is waarop die regeling er moet zijn. Wij vinden dat die er voor 1 januari moet zijn. Dan gaat immers de hele kermis van gegevensuitwisseling lopen. Het tweede punt is niet onbelangrijk, namelijk dat het CBP van de minister een rol toebedeeld krijgt bij de prestatiebeschrijving. Wij menen dat het goed is als het CBP voor de prestatiebeschrijving en de deelname daaraan een wettelijk verankerde rol krijgt. Het lijkt ons goed om in de Wet marktordening vast te

leggen dat het CBP daaraan meewerkt als waakhond in het belang van de privacy.

Tussen de minister en mij deden zich enige misverstanden voor, die gelukkig door mevrouw Slagter adequaat werden opgelost, over integrale zorg. Bij integrale zorg gaat het om patiënten die ziekte X hebben en die Y als andere ziekte of als ingreep nodig hebben. Vaak is er een relatie. Welke ingreep een diabetes ook krijgt, daar moet anders naar gekeken worden. Bij een operatie is de inbreng van de behandelend dieticus -- dat zal vaak een endocrinoloog zijn -- van belang, of het daarbij nu om de heup gaat of om een oog. Bij een aandoening aan het oog geldt dat in het bijzonder, want dat kan veel met diabetes te maken hebben. Daarom ging het ons ook bij de vrije artskeuze. Mensen moeten in zo'n gehele behandeling kunnen worden geplaatst. Ik hoop dat de verzekeraars dat steeds in één pakket blijven doen. Wij zien dat nog steeds als een grote zorg.

Wij zien de restitutiepolis nog steeds niet als de redding, omdat wij denken dat het systeem dat nu wordt geïntroduceerd, voor een deel is gebaseerd op de naturapolissen. Wij hebben daar nog steeds geen antwoord op gehad. Ik vind het prima, maar wij moeten ook kijken waar wij aan beginnen. Als wij veel of heel grote collectiviteiten krijgen en verder restitutiepolissen, wat is dan de prikkel voor verzekeraars om alleen op dienstverlening met elkaar te concurreren? Dan is de stap om van publiek naar privaat te gaan wel erg groot en veelomvattend.

Het is interessant dat de partijen die destijds tegen de no-claimkorting waren, deze nu waarschijnlijk willen behouden. Degenen die er nu tegen zijn, stemden destijds voor. Wij denken dat de IZA aanknopingspunten biedt om tot een inkomensafhankelijke vorm te komen en dat de consequenties van het invoeren van een eigen risico aanzienlijk groter zijn. Destijds is de premie verhoogd, omdat mensen de no claim opmaken. Een eigen risico aan de voet betekent dat de premie omlaag gaat en dat de zorgtoeslag niet meer past. Dan komt er echt een heel ander model uit. Ik neem aan dat de heer Schouw hierover een motie indient, maar die zullen wij niet steunen. Wij blijven liever bij het rapport dat de minister heeft uitgebracht. Dat kan wat ons betreft zeker uitgebreid worden. Wij willen iets meer studie naar hoe wij dat in Nederland gaan regelen.

De medezeggenschap is een belangrijk punt voor mijn fractie, omdat wij wat minder geloven in het stemmen met de voeten. Ik vraag de minister om heel helder toe te zeggen dat de verzekeraars de tijd krijgen om voor 1 januari op vrijwillige basis te komen tot een medezeggenschapsregeling, waarin wordt geregeld dat een ledenraad advies kan uitbrengen over de kwalitatieve eisen die aan contracten met de te onderscheiden aanbieders worden gesteld. Verder moet men kunnen meepraten over de samenstelling van de te onderscheiden polissen. Als er op 1 januari geen regeling van de verzekeraars ligt die hieraan voldoet, zou de minister zagezegd op 2 januari een regeling moeten treffen die voorziet in een regeling op deze onderdelen. Hij heeft er zelf ook een aantal genoemd. Ik vraag de minister uitdrukkelijk om dit te bevestigen.

Wij hebben de minister wat minder gehoord over de kosten die met de hele stelselverandering gemoeid zijn,

en dan bedoel ik niet de kosten van de verandering. Het was een budgettair neutrale operatie. Als wij kijken naar de bedragen die zijn toegevoegd om de zorgtoeslag te repareren, dan is de vraag of deze operatie nog steeds budgettair neutraal is of niet meer. Als je zo'n grote ingreep ingaat, is het toch van belang waar je uiteindelijk uitkomt. Dat is de twijfel die ik namens mijn fractie heb verwoord. Wij moeten bij dit soort operaties de vinger aan de pols houden of datgene wat aan het begin werd gedacht, aan het eind ook is gerealiseerd. Als dat niet zo is, moeten wij daarvan leren en eventueel op onze schreden terug durven komen.

Een belangrijk punt waar de minister niet op inging, is de vraag wanneer een verzekeraar de mensen of gecontracteerde aanbieders van zorg niet voldoende heeft geïnformeerd. Het ging om de lijst die door mevrouw Van Leeuwen van de CDA-fractie is genoemd. Wij hebben het gehad over telefonische hulpdiensten of internet. Een uitermate belangrijke vraag is of iemand die naar een bepaalde aanbieder gaat, weet waar hij die kennis had kunnen halen.

In eerste termijn heb ik al gezegd dat onze zorg nog steeds zit bij de ontvangers van de boodschap, degenen voor wie het wordt geregeld, en dat is de burger. Ons grootste probleem is en blijft dat de boodschap op dit moment niet op een heldere wijze wordt voorgelegd, maar stap voor stap; niet van kop naar staart, maar van staart naar kop. Onze zorgen hierover zijn nog steeds groot.

*N

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Allereerst bedank ik de minister voor zijn beantwoording in eerste termijn. Ik wil opnieuw ook de ambtenaren bedanken voor hun geweldige inzet. Terecht heeft de minister gesteld dat er in de afgelopen maanden, sedert 7 juni, opnieuw heel veel werk is verzet. Wij hebben vandaag de uitkomsten daarvan kunnen bespreken. Ik moet ook de ambtenaren die de zorgtoeslag moeten uitvoeren, bedanken, want dat is een geweldig karwei. Als wij horen dat er in zo korte tijd al 900.000 formulieren binnen zijn gekomen, vind ik dat toch een bemoedigend teken. Dat mogen wij ook wel eens zeggen.

Dezer dagen heb ik veel moeten terugdenken aan de behandeling van de SUWI-wetgeving in deze Kamer. Dat was eveneens een megaoperatie. Toen moest al werkende weg, ook na inwerkingtreding van de wet, nog een groot aantal knelpunten worden opgelost. Ik herinner de oppositie daar nog eens aan. Wij hebben dat er toen toch met elkaar, in meerderheid, op gewaagd.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Als ik mij goed herinner, hebben wij toen afgesproken dat wij het nooit meer zo zouden doen en dat wij bijvoorbeeld een invoeringswet niet vier maanden later, maar ongeveer gelijktijdig zouden behandelen. Zijn dat niet de afspraken die wij hebben gemaakt bij de behandeling van de SUWI? U haalt mij de woorden uit de mond.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik was nog niet klaar. Ik merkte dat op. Wij hebben toen allerlei beloften aan elkaar gedaan. Ik wil nog de wijze van optreden van de CDA-

fractie bij de invoerings- en aanpassingswet verklaren. Ik heb het niet over de onrust onder de mensen, maar ik concludeer dat een groot aantal knelpunten nog voor de inwerkingtreding zijn opgelost. Dat is nu juist het verschil. Daarom hebben wij toen ook zo gedrukt. Dat was bij die wet niet mogelijk. Ik heb inderdaad gezegd: zo nooit meer. Dat verklaart ook waarom wij op 7 juni tegen de minister hebben gezegd dat er nog van alles moest gebeuren. Vandaag streep ik dan ook af op mijn lijstje wat er van datgene wat wij toen op tafel hebben gelegd, is gerealiseerd.

Hoe is de situatie nu? Welnu, ik begin met te herhalen dat de introductie van de negatieve optie betekent dat er per 1 januari geen enkele onverzekerde bij zal komen. Dat is de grote winst die wij met elkaar hebben geboekt. Dat er toch keuzevrijheid is en blijft voor de verzekerden die van verzekeraar willen veranderen, is ook een van de wezenskenmerken van de wet. Als je het niet wilt en geen gebruik wilt maken van de negatieve optie, kies je zelf een andere zorgverzekeraar.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Mevrouw Van Leeuwen stelt dat er met ingang van 1 januari geen onverzekerden bijkomen. Dat geldt misschien voor de eerste maand, maar daarna zal blijken dat sommige mensen niet kunnen betalen. Je moet toch ergens voor tekenen? Je gaat immers een contract aan.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): De verzekerden kunnen tot 1 maart van het volgende jaar kiezen. Dat betekent dat iedereen die niet van zorgverzekeraar wil veranderen niet onverzekerd rondloopt.

Ik zet liever op een rijtje wat er is bereikt, in plaats van uitsluitend de negatieve dingen naar voren te halen. Dat behoren wij ook te communiceren met de bevolking. Ik kom nog te spreken over mensen die niet kunnen betalen en het probleem van de onverzekerden.

Voor de huidige onverzekerden blijven er zorgen. Onder het oude stelsel hebben wij niet meer gedaan dan de Regeling Stichting Koppeling en de post voor de dubieuze debiteuren. Die zorgen gelden ook voor de mensen die nog onverzekerd zullen raken en die zich na roeyment niet bij een andere zorgverzekeraar aanmelden. Ik ben op 7 juli begonnen met het aangeven van zes mogelijkheden die, los van elkaar of in combinatie, kunnen worden ingezet voor het oplossen van deze verdraaid niet lichte problematiek. Het probleem van de tweehonderdduizend oude onverzekerden is nooit opgelost. Het winstpunt is dan ook dat er een goede discussie wordt gevoerd om dit voor de toekomst op een rechtvaardige manier in te vullen.

Ik ga mij niet met de werkgroep bemoeien. Dat is een zaak van de minister. Ik loop ook niet vooruit op de uitslag. Ik wil de minister wel binden aan een harde uitspraak, namelijk dat wij voor het kerstcees weten waar wij aan toe zijn. Wellicht dat de boodschap dan is dat wij weinig over het hoofd hebben gezien. Ik acht de mensen van Divosa en de sociale diensten immers tot van alles in staat. Het kan ook zijn dat er een oplossing nodig is met financiële consequenties. Die zijn vandaag dus onvoorzien. Ik kom straks terug op een uitspraak van de minister aan mijn adres. Voor de groep onverzekerden moet een oplossing komen.

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Mevrouw Swenker is vindingrijk geweest bij het oplossen van de AWBZ-problematiek. Misschien komen er ook in ander opzicht oplossingen. Sommigen willen echter vandaag al van mij horen wat nog door een studiegroep uitgezocht moet worden.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Het is geruststellend dat de minister met ons van oordeel is dat er mogelijk onvoorziene kosten komen. Hij heeft daarover een uitspraak gedaan. Mevrouw Van Leeuwen sprak van een substantieel bedrag en noemt een bedrag van 300 mln. Hoe komt zij aan dat bedrag? Weet zij iets wat wij nog niet weten?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik heb gesproken over een substantiële risicopot voor onvoorziene zaken. Ik heb het bedrag niet kunnen invullen. Ik ben echter veilig gaan zitten met een bedrag van 300 mln. Ik wil immers van het kabinet de garantie dat de problematiek wordt opgelost. In afwachting van het rapport ben ik niet tot andere uitspraken te verleiden. De minister weet dat de CDA-fractie er grote haast mee wil maken. Voor inwerkingtreding op 1 januari moet de werkgroep dan ook een afgerond idee naar voren brengen. Nu de ambtenaren van de minister langzamerhand verlost zijn van alle zorgen over wetsteksten en wat dies meer zij, moet dat kunnen lukken.

Ik ben het met andere Kamerleden eens dat het ons wel eens te veel werd. Tot op de laatste dag, met de tweede voortgangsrapportage, kwamen nieuwe zaken naar voren. Het waren overigens vaak bemoedigende punten, omdat de minister inmiddels problemen had opgelost. Bij de privacybescherming gaat het ten eerste om risicoverevening, waarbij in overleg met het CBP een tijdelijke oplossing is gezocht die niet vooruit mag lopen de structurele situatie. Ten tweede gaat het om artikel 87 van de wet. Volgens de minister heeft hij daarover overeenstemming bereikt met het CBP. Ten derde is er de gedragscode van Zorgverzekeraars Nederland. Op dat punt mag de minister wat meer druk uitoefenen. Het zou overigens nog maar om heel kleine verschillen gaan. De minister moet dat in tweede termijn maar eens toelichten. Als wij het hierover op hoofdlijnen eens worden, zal de problematiek van het beroepsgeheim mij niet meer achtervolgen. Er is dan sprake van een bevredigende oplossing.

De wijze waarop inhoud is gegeven aan het risicovereveningssysteem is een duidelijk sprong voorwaarts om risicoselectie door zorgverzekeraars zo veel mogelijk uit te sluiten. Wij blijven alert, ook na het jaar 2007. Met het oplossen van de huidige knelpunten zijn wij veel verder gekomen dan een jaar geleden, met de toevoeging van de nieuwe groepen en wat dies meer zij. Een van mijn collega's heeft zich zelfs afgevraagd of ik niet te ver ga in dat opzicht. De minister heeft op dit punt echter volstrekt waargemaakt wat de Kamer in de motie ter zake heeft gevraagd.

De minister grijpt bij de collectiviteitskortingen in als zich kruissubsidie gaat voordoen. De CDA-fractie heeft hem gewaarschuwd op dit punt. Dat de minister geen voorschot neemt, is begrijpelijk omdat hierover in de Tweede Kamer een amendement is aangenomen. Er moet

dan ook duidelijk aangetoond kunnen worden dat kruissubsidie optreedt. De CDA-fractie was geen voorstander van de grens van 10%. Nu is het echter een feit waarnaar de minister moet handelen.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Deze toezegging is niet erg operationeel. Wij moeten de minister immers kunnen toetsen op het al dan niet ingrijpen. Moet de minister ingrijpen als er voor 20% kruissubsidiëring optreedt? Mevrouw Van Leeuwen vertrouwt de minister op zijn woord. Zij kan echter op geen enkele manier de minister corrigeren.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Zo gaan wij in het parlement toch niet met elkaar om? Bij 20% kruissubsidie grijpt de minister in. Ik ga daarvan uit op grond van zijn woorden. Een percentage van 20 is bovendien substantieel. Als de minister niet ingrijpt, kunnen wij hem alsnog naar de Kamer roepen.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): En wat als er voor 10% kruissubsidiëring optreedt?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): De heer Van der Lans heeft gelijk als hij zegt dat ik goed op zijn vragen moet ingaan. Deze speculatieve vraag kan ik echter niet beantwoorden. Het gaat immers om ernst en omvang van de gesloten collectiviteit. Wij moeten dat nauwkeurig blijven toetsen met elkaar. De heer Van der Lans en ikzelf kunnen er niet aan voorbij dat de wet uitgaat van 10% collectiviteitskorting.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Het is zeer de vraag of de Tweede Kamer achter dat percentage blijft staan, gezien de consequenties die zich nu voltrekken. Mevrouw Van Leeuwen kan dus veel harder en stringenter optreden.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Dat is niet waar, want wij hebben het alsmat over "als". De één zegt 20%, de ander zegt 40% en er zijn zelfs schattingen van 70%. Er wordt gesproken over allerlei soorten organisaties. Ik heb niet voor niets geïnterrumpeerd. Ik weet ook wel iets van de wijze waarop het de mensen op het ogenblik bezighoudt. Ik denk dat lang niet iedere zorgverzekeraar die 10% collectiviteitskorting zal geven, want dan komt hij snel in de buurt van de kruissubsidie. De minister heeft die waarschuwing al afgegeven. Dat zullen zij dus wel nalaten en anders zijn wij er allemaal bij.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Wij hebben het volgens mij al ruim zes uur over "als". Dat is zo ongeveer de essentie van de discussie hier en dat is ook precies het probleem met deze wet.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Die conclusie laat ik voor uw rekening. Ik probeer alsmat aan te tonen wat wij hier in een goede dialoog hebben bereikt. Ik denk aan de patiëntenbelangen. Wij hebben 7 mln. gekregen voor twee jaar en ik heb er twee voorwaarden aan gesteld. Laat de prioriteitstelling aan de patiëntenorganisaties over en zorg ervoor dat er geen versnippering komt. Niet elke patiëntenorganisatie moet wat uit die pot krijgen, want dan

gebeurt er niets substantieels. Dat heeft de minister mij toegezegd. Dat punt kan ik dus verder laten liggen.

Een minpunt vond ik de toezegging over de invloed van de verzekerden. In andere opzichten toont de minister grotere voortvarendheid. Laten wij nu afspreken dat een en ander per 1 januari aanstaande geregeld is. Ik zal zelf werken aan een lijst van verzekeraars die een en ander niet hebben geregeld om deze zonodig ruim voor 1 maart aanstaande te kunnen publiceren. Dat is de datum waarop de verzekerden beslist moeten hebben.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Gaat u nu dingen doen die de minister eigenlijk zou moeten doen?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Nee hoor, ik ben een gewone burger in Nederland. De minister moet ervoor zorgen dat de AMvB er komt als de verzekeraars niet doen wat hij ze vraagt. Dat hebben wij afgesproken met een aantal criteria. De minister weet dat zorg inkopen en kwaliteit voor ons belangrijke criteria zijn. Ik kan zelf echter ook wel een beetje actief zijn. Ik kan een lijst maken van verzekeraars die het niet op orde hebben.

De heer **Hamel** (PvdA): Als ik het goed begrijp, waarschuwt u nu voor de laatste keer.

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Juist, u hebt het goed begrepen.

Het jaar 2006 is een overgangsjaar, waar het vraagstuk van de natura- versus de restitutiepolis weinig of niets aan zal veranderen. Dat hebben wij wel vastgesteld. Dat betekent mijns inziens ook dat de contracten met de zorgaanbieders en de zorginstellingen over het algemeen zullen worden voortgezet. Voor 2006 is het addendum vanuit de negatieve optie gezien nog niet direct noodzakelijk, maar voor 2007 wel. Dan kunnen wij niet zonder. Is de minister het daarmee eens? Zal hij zich hiervoor sterk maken?

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ging dit ook over het begraven van de strijdbijl?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Ik zeg het nu toch heel duidelijk. De minister moet toezeggen dat hij het noodzakelijk vindt dat zorgverzekeraars niet alleen tegen hun verzekerden zeggen wat de polisvoorwaarden zijn en wat zij moeten betalen aan premie. De verzekerden moeten ook exact weten met welke zorgaanbieders en zorginstellingen de contracten zijn afgesloten. Dan kunnen zij pas hun keuze bepalen. Het gaat niet alleen om de prijs die de zorgverzekeraar voor de verzekering vraagt. Het gaat om prijs en kwaliteit.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Dan gaat het dus niet over de contracten van 2006 maar van 2007. Verschuift u het?

Mevrouw **Van Leeuwen** (CDA): Nee, ik verschuif het niet. Dat heb ik in eerste termijn ook al gezegd. Het ging erom dat er in 2006 door de komst van de negatieve optie nauwelijks iets verandert. U hebt gezegd dat u als huisarts nog geen contract hebt gehad. Ik ga ervan uit dat het

contract dat u eventueel had met bepaalde verzekeraars voor 2006 op dezelfde wijze doorgaat, want dat hebben de zorgverzekeraars gezegd.

Voorzitter. Dan kom ik bij de implementatie van de zorgverzekeringen. Over de DBC-problematiek en de verdere implementatie heb ik genoeg gezegd. De minister mag wat ons betreft harder drukken op het tijdig gereedkomen van de ICT-systemen.

PricewaterhouseCoopers komt met een gebruikte formulering en kan daarmee ook weggelaten worden als het fout gaat. Ik zou zeggen dat de minister ze nog maar eens moet aansporen om precies te weten te komen waarom ze die formulering gebruikt hebben.

Het volgende punt is de vrijwillige verzekering AWBZ. Niemand kan tegen honorering van de wens van coalitiegenoot VVD zijn met betrekking tot alle in het buitenland vertoevende per 31 december 2005 voor de AWBZ-verplichting. Ik vind dat een heel royale toezegging, waaronder ook impliciet de vrijwillig verzekerden vallen. Ik meen dat ik het zo goed heb begrepen, al moet het misschien met een ministeriële regeling geregeld worden.

Dan de no claim versus het verplichte eigen risico. Na het interruptiedebatje is voor mij de toezegging als volgt. De minister komt halverwege volgend jaar met een evaluatie en hij heeft dan een wetsvoorstel achter de hand, waarbij wel de varianten al dan niet inkomensafhankelijk dienen te worden betrokken. Een zo beperkt voorstel moet toch in een halfjaar door beide Kamers kunnen worden behandeld. Wij hebben wel andere dingen meegemaakt.

Ik zal het boekje dat wij hebben gekregen nog uitgebreid bestuderen, want dat kun je niet in twee minuten tot je nemen. Ik heb er nog een aantal vragen over, ook over de toelichtingen. Ik neem aan dat de minister het goed vindt dat wij daarover nog verder overleggen met zijn departement. Hij heeft een aantal antwoorden gegeven. Ook die antwoorden kan ik vandaag nog niet overzien. Die moeten worden getoetst. Dat is ook helemaal niet erg. Wij beginnen aan een nieuw zorgsysteem, dat nog best een aantal mankementen zal vertonen. Juist daarom heb ik mij beperkt tot het benoemen van groepen die in de problemen kunnen komen. Op het moment dat ik het interview gaf, hadden wij het boekje nog niet. Dat hebben wij pas enkele dagen geleden gekregen.

Uit dat boekje blijkt dat niet op alle vragen over de financiële gevolgen adequaat antwoord wordt gegeven. Bovendien heb ik nog een enorme stapel brieven, waarin op nieuwe problemen wordt gewezen. Het gaat dan niet om individuele mensen, maar om groepen en om onvoorziene risico's. De minister heeft gezegd dat hij zich niet wil vastleggen op een bedrag, maar hij is wel namens het kabinet een commitment aangegaan. Mocht blijken dat er voor groepen onvoorziene en onaanvaardbare inkomensgevolgen ontstaan, dan voelt het kabinet zich gehouden hiervoor inhoudelijk en budgettair een oplossing te vinden. Als ik de minister niet goed paraphraseer, mag hij het dadelijk zeggen. Dat betekent dat de minister in de praktijk ook aan 300 mln. kan vastzitten, maar wat mij betreft liever 100 mln. Ik hoop dat door de aanpak van het kabinet de gevolgen voor een groot aantal van de groepen

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

zijn afgedekt. Maar nogmaals, daarop zal nog verder moeten worden gestudeerd.

De minister heeft herinnert aan het unanieme advies van de SER. Het is opvallend dat de vakbeweging de laatste dagen niets van zich heeft laten horen. Alleen het probleem van de onverzekerden is door de vakbonden aan de orde gesteld. Overigens is dit probleem vandaag uitvoerig door ons besproken. Hieruit leid ik af dat de vakbeweging zich nog steeds gebonden acht aan dit unanieme SER-advies.

De minister is op één belangrijk punt afgeweken van het SER-advies en wel op het punt van de werkgeversbijdrage van 50%. De werkgevers zijn hiermee aanvankelijk akkoord gegaan. In korte tijd zijn wij echter van 596 via 625 naar 650 gegaan. Ik begrijp goed dat dit in werkgeverskringen verkeerd is gevallen, ook al heeft de minister de werkgevers enigszins gecompenseerd. Het is niet voor niets dat de heer Wientjes heeft gezegd: het kabinet stelt mij diep, diep teleur. Hij heeft dit wel tweemaal in dat befaamde interview gezegd. Hij heeft dat om dezelfde reden gedaan als waarom de CDA-fractie met de minister afspraken heeft gemaakt over het vastleggen van de zorgtoeslag. De heer Wientjes ziet nu dat het voor 2006 is afgedekt, maar dat het nog helemaal niet duidelijk is wat de werkgevers in 2007 boven het hoofd hangt. Ik heb hierover in eerste termijn vragen gesteld in de hoop dat de minister de toezegging zou doen dat hij de werkgevers op dezelfde manier zou behandelen als de andere partij. Ik denk dat wij alsnog moeten kunnen afspreken dat hij dat zal doen.

*N

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Wij hebben een hele dag met elkaar gesproken en ik denk dat ik wel mag zeggen dat het geen nutteloos debat is geweest. Wij hebben met elkaar een aantal zaken weten te regelen en bovendien hebben wij ook nog eens veel puin geruimd dat de Tweede Kamer heeft laten liggen.

Er is te weinig aandacht besteed aan de vraag wat de gevolgen zijn voor de burgers. Zij zullen nog lang in onzekerheid verkeren over wat er te kiezen valt en wat het gaat kosten. Het is en blijft dus een belangrijk kritiekpunt van mijn fractie dat de informatie over de inhoud en de prijs van de polissen pas in december naar buiten zal komen. Al met al wordt de onzekerheid dus ook na dit debat niet weggenomen.

Voor het probleem van de onverzekerden is wellicht een oplossing dichterbij gekomen. Zo heeft de minister toegezegd dat hij een werkgroep zal oprichten die voor dit probleem een oplossing moet vinden. Is de minister bereid om de Kamer op korte termijn te informeren over de taakopdracht van deze werkgroep en over vraag wie in deze werkgroep zitting zal nemen? Er zijn vele oplossingen denkbaar. Verschillende daarvan zijn vandaag ook genoemd. Ondanks de toezeggingen van de minister denk ik dat het goed zou zijn als de Eerste Kamer een heldere uitspraak doet over deze problematiek. Dat is de reden dat ik de volgende motie indien.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Hamel, Slagter-Roukema, Putters, Van der Lans en Thissen wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

Gehoord de beraadslaging,

overwegende dat invoering van de Zorgverzekeringswet kan leiden tot toename van betalingsproblemen van groepen burgers met een minimaal inkomen;

overwegende dat de minister een werkgroep instelt die naar oplossingen zoekt voor deze problematiek en deze wellicht niet op tijd tot resultaten zal komen;

overwegende dat gemeenten een sleutelrol spelen bij het oplossen van deze problematiek;

verzoekt de regering, de gemeenten financieel in staat te stellen om de consequenties van de zorgverzekering ten aanzien van de onverzekerden op te lossen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt nr. E (30124).

**

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Voorzitter. Ik dring er bij de minister op aan dat hij op deze motie reageert met een toezegging. Ik memoreer de woorden van mevrouw Van Leeuwen maar: de minister komt hier zonder duidelijke toezegging niet mee weg.

In de Staatscourant is aangekondigd dat de CDA-fractie met een voorstel zou komen voor een risicopot. Dit voorstel is luidkeels aangekondigd, maar uiteindelijk is het naar mijn taxatie allemaal met een sisser afgelopen. Ik hoor graag van de minister, en dus niet van mevrouw Van Leeuwen, wat hij nu precies heeft toegezegd. Het heeft betrekking op onvoorziene en onaanvaardbare consequenties. Bovendien zijn er bedragen genoemd. Gaat het daarbij om miljoenen of om honderden miljoenen? Zit er nu een hoop in de pot of zit er een hond in de pot?

Over de patiëntenrechten en de inspraak van verzekerden bestaat onvoldoende duidelijkheid. Ik beoordeel dit punt dus duidelijk anders dan mevrouw Van Leeuwen. Ik hoor daarom graag alsnog van de minister wat voor hem de grens is en wanneer hij deze rechten gaat vastleggen.

De heer Van der Lans en mevrouw Van Leeuwen legden elkaar zojuist het vuur aan de schenen over de vraag wat er precies met Ninive is gebeurd. Ninive werd verwoest en dat moeten wij ons goed realiseren. De minister moet met andere woorden op tijd ingrijpen. Daarbij doet zich echter wel het probleem voor dat hij klem zit tussen het amendement van mevrouw Schippers en de wens van mevrouw Van Leeuwen en tussen de zorgverzekeraars en de EU-richtlijnen. Ik ben erg benieuwd of hij nog de ruimte heeft om een eigen positie in te nemen. Het kan toch zeker niet zo zijn dat hij slechts een willoos slachtoffer is van dan wel de dames dan wel de instanties?

Staatssecretaris Wijn zegt zich geen zorgen te maken over de uitvoering van de zorgtoeslag. Zo zei hij heel opgeruimd dat hij ondanks deze grote operatie nog steeds goed slaapt. Het baart mij echter zorgen dat er

steeds weer nieuwe groepen aan het licht komen die bijzondere problemen hebben. Hieruit blijkt maar eens weer hoe nodig de risicopot is.

Ik ben blij dat het probleem rond de AWBZ wordt onderkend. Overigens is het verbijsterend dat het zolang heeft moeten duren voordat dit probleem boven tafel kwam.

De ministeriële regeling en de privacy. Ik roep de minister op om zo snel mogelijk met deze regeling naar buiten te komen. De beroepsbeoefenaren willen namelijk heel graag weten hoe de tekst van deze regeling zal luiden. Overigens ben ik nog steeds bang dat hierdoor veel onrust zal ontstaan.

Heel veel mensen slapen niet goed door het vooruitzicht dat er een nieuwe zorgverzekering komt. Ik kom die mensen in mijn dagelijkse praktijk tegen. Mensen stellen mij vragen en ik doe mijn best om die vragen zo objectief mogelijk te beantwoorden en mensen te verwijzen naar informatielefoons en websites.

De minister houdt een straf tempo aan. Ik ben bang dat dit zich uiteindelijk tegen ons zal keren, in ieder geval tegen diegenen die voor dit wetsvoorstel zullen stemmen. Ik betreur het daarom dat er zo summier is ingegaan op de onrust en ongerustheid in het land. Er is een discrepantie tussen politiek en volk. Dat is vaker vastgesteld, maar helaas is de minister daar niet of nauwelijks op ingegaan.

Het zou natuurlijk geweldig zijn als wij dit proces van maanden met z'n allen zouden kunnen afsluiten met: go Hans, go! Je hebt ons eindelijk overtuigd en wij geloven met jou dat de invoering van deze wet een succes wordt, waarmee wij onze burgers een grote dienst bewijzen! In plaats van "go, Hans, go" moet ik zeggen: ho, Hans, ho. Je hebt mij helaas niet overtuigd, zodat ik deze wet niet kan steunen. Als ik dat wel zou doen, zou ik de burgers van Nederland bepaald geen dienst bewijzen.

In eerste termijn heb ik gezegd dat wij ons allemaal graag kapot zouden vechten voor een goede wet. Dat is toch zeker de reden dat wij hier zitten? Alles op een rij zettend, constateer ik echter dat ik, wil ik mij straks niet kapot schamen voor deze slechte wet, nu moet zeggen: bedankt, mijnheer de minister, voor je uitgebreide en stevige betoog; bedankt voor het rechtzetten van een aantal zaken, maar onze stem krijg je niet.

Natuurlijk had ik graag ja gezegd tegen een wet waarop wij trots hadden kunnen zijn, maar vandaag moet ik mij toch weer richten naar de wijze woorden van minister Donker Curtius, die al in de vorige eeuw stelde dat de Eerste Kamer eerder het slechte dient te voorkomen dan het goede te stichten. Het is mager, maar zeker vandaag is het niet anders. Mijn fractie zal dan ook zeker tegen stemmen.

*N

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording. In die dank betrek ik de ambtenaren die zo druk bezig zijn geweest.

De minister heeft gezegd dat de zaak onder controle is. Dat doet mij denken aan mijn militaire diensttijd, want mijn commandant zei dat ook regelmatig, maar soms werd het toch weer een puinhoop. Hij hield

echter vol. Als je gelooft in de zaak, moet je dat ook blijven zeggen.

De minister heeft ook een aantal zaken gezegd en toegezegd die vertrouwen geven. Wij zijn vandaag met heel veel zaken bezig geweest die betrekking hebben op de invoering en op de werking van de wet in de praktijk, in de trant van: wat merken de mensen ervan, in positieve of negatieve zin? De minister heeft terecht gezegd dat de wet er niet zomaar is gekomen. Er is heel veel denkwerk verricht en heel veel voorwerk gedaan. De voorbereidingsperiode op de invoering had al geleid tot een aantal onomkeerbare situaties. Er waren ontwikkelingen, zoals grote fusies. Ik herinner mij dat een aantal jaren geleden een nog heel klassiek ziekenfonds een man inhuurde die verstand had van marketing. Hij moest de medewerkers van het ziekenfonds enthousiast maken voor een andere benadering. Overigens heeft hij het niet overleefd: hij is thuis komen te zitten, zij het met een goede gouden handdruk. Dat kon toen nog; tegenwoordig mag dat niet meer. Langzamerhand vind ik dat de winst van dergelijke ontwikkelingen zichtbaar wordt. De zorgverzekeraar is in de loop van de tijd een andere geworden. Er is sprake van schaalvergroting, fusies, overnames en een andere benadering van de klant. In de loop van de jaren is er veel meer aandacht besteed aan marketing. Er is rekening gehouden met wensen van verzekeren en met de behoeften van verzekerden.

Ik ben er echter van overtuigd dat wij ook weer niet te enthousiast moeten zijn en denken dat, als de wet er komt op 1 januari, een en ander van de ene op de andere dag geweldig zal veranderen. Wij hebben nog een heel lange tijd nodig om aan de nieuwe situatie te wennen. Wij moeten er hoe dan ook voor zorgen dat dit op een zo goed mogelijke wijze gebeurt.

De minister heeft een aantal positieve dingen gezegd over kostenbeheersing. Hij zei er terecht bij dat deze het gevolg is van een productiviteitsslag. Ik denk dat dit zo is. Wij moeten onszelf echter ook niet rijk rekenen. Het kabinet beschouwt een actieve rol van zorgverzekeraars op het gebied van de zorginkoop als een cruciale succesfactor voor een nieuw zorg- en verzekeringsstelsel. Dat is een mooie filosofie, maar ik denk dat dit alleen maar mogelijk is als er voldoende keuzevrijheid is voor de zorgverzekeraars om met zorgaanbieders goede zaken te doen en te kunnen selecteren op prijs en kwaliteit. Ik denk dat dit het probleem zal worden, want die keuzemogelijkheid is er vaak niet. Er is veel te weinig transparantie bij de zorgaanbieders om dit helder te krijgen. Ik denk dus dat er sprake is van een productiviteitsslag en dat het goed is om efficiënter te werken en scherper op een aantal zaken te letten. Ik denk echter dat wij nog heel ver weg zijn van de marktfilosofie.

Ik vind dat ook op zichzelf niet erg. Zorg is voor mij toch van een andere orde. Het is voor mij zelfs de vraag of het concept van de naturapolissen op korte termijn van de grond komt. Die vraag wil ik toch neerleggen bij de minister. Het aanbod aan zorg is immers beperkt en de prestaties van zorgaanbieders zijn lang niet altijd zichtbaar. Het is dus voor mij de vraag hoe zich dat allemaal nog ontwikkelt. Ik leg die vraag neer bij de minister, misschien kan hij daar in tweede termijn nog wat op reflecteren.

Voorzitter. Een aantal dingen loop ik nog even na. Over de collectieve contracten is nu een duidelijke toezegging gedaan. Wij moedigen de minister aan, in te grijpen als het inderdaad problemen gaat opleveren. Wij verwachten dat dit het geval zal zijn. De positie van verzekerden ligt ons als Kamer na aan het hart, dat heeft de minister begrepen. Ik kan best begrip opbrengen voor het feit dat hij zegt: laat die verzekeraars nu zelf eens met voorstellen komen, maar als dat niet lukt, om welke reden dan ook, dan vind ik ook dat er per 1 januari iets moet liggen en dat de ledenraden zich mogen gaan buigen over de zorginkoop en de kwaliteit.

Over de werkgroep is al gesproken. Ik sluit mij aan bij de collega's die daar een aantal dingen over hebben gezegd en gevraagd. Ik ga dat niet herhalen. De fondstoezegging van het kabinet geeft mij ook rust. Dat is dan toch een zaak die het kabinet draagt en ik heb begrepen dat het gaat om ernstige, onvoorziene, onaanvaardbare problemen bij groepen. Als het zo geformuleerd is, lijkt mij dat helder. Mevrouw Van Leeuwen heeft er nog eens aandacht voor gevraagd en ik had dat in mijn bijdrage ook gedaan: SER-advies, werkgevers, hoger uitgevallen, maar hoe gaat dat dan in de komende jaren? Dat is voor mij ook nog een punt. Ik had die vraag ook in eerste instantie gesteld. De minister is daar nog niet op ingegaan, dus ik verzoek hem dat nog te doen.

Voorzitter. Dit is in tweede termijn mijn bijdrage.

*N

De heer **Schouw** (D66): Voorzitter. Ook van mijn kant nog een enkel punt. Allereerst dank ik de minister en de staatssecretaris voor de beantwoording. Krachtig, zoals wij van hen gewend zijn, assertief. Ik heb ook veel waardering voor de moed, durf en doorzettingsvermogen met name van de minister die zich toch de afgelopen jaren enorm bekommerd heeft om dit dossier, zonder bij de eerste de beste weerstand het handdoek te werpen. Nee, ik heb veeleer het idee dat de minister, naarmate de weerstand groeit, juist fierder rechtop gaat lopen en krachtiger verdergaat.

Voorzitter. Over de zorgvuldige invoering hebben wij gesproken. Ik herhaal mijn waardering voor de inzet. Groot knelpunt is daarin de ICT-infrastructuur. Daar hebben wij over gesproken en ik heb de minister zo verstaan dat hij ons de garantie geeft dat hij zich maximaal zal inspannen teneinde de ICT geen probleem meer te laten zijn. De minister gaat ervoor zorgen dat die 20% gewoon gereduceerd wordt tot nul. Mocht hij daarin problemen tegenkomen die hij nu niet kan overzien, dan meldt hij deze terstond aan deze Kamer. Als dat de goede samenvatting is, dan ben ik op dat punt gerustgesteld.

Het tweede punt betreft de kosten voor de gemiddelde premie die ongeveer €1100 bedraagt. Ik heb de minister voorgehouden: stel nu, dat het €1200 is. Dan wekt de minister toch de indruk van een standwerker op de markt, die altijd maar blijft volhouden dat zijn sinaasappels toch wel de allerbeste sinaasappels op de markt zijn, zonder een spoor van twijfel dat je vijf meter verderop betere sinaasappels kunt krijgen. Zo zei de minister ook dat het niet kan en niet zal gebeuren dat de

premie uitkomt op €1200. Tussen "kan gebeuren" en "zal gebeuren" zit toch wel iets heel groots.

Wij hebben waardering voor de getoonde moed, maar toch moeten wij kijken hoe het precies zit. Het kan toch wel gebeuren in het hypothetische geval, zo vraag ik de minister. Als het gebeurt, is er dan een soort noodplan? Is erover nagedacht dat het kan gebeuren? Of is dat helemaal niet gebeurd? Kan de minister hierop ingaan? Kan hij ook zeggen wat het nadenken heeft opgeleverd?

Mevrouw Slagter heeft uitgebreid gesproken over de onverzekerden. Ik ben het met haar eens. Het is een belangrijke vrucht van dit debat dat de hele Kamer de problematiek van de onverzekerde deelt. Er komt hiervoor een werkgroep. De minister heeft hierover gezegd dat er geen voorwaarden vooraf gesteld worden. Alle oplossingen kunnen dus aan bod komen. Misschien is die werkgroep er een beetje laat gekomen, maar beter laat dan nooit. Met mevrouw Van Leeuwen ben ik van mening dat die werkgroep spoedig met resultaten dient te komen. Dat zal begin december moeten gebeuren. Ik wil graag dat de minister dit bevestigt.

Ik ben blij met de onafhankelijke commissie die nog eens goed naar de zorgtoeslag kijkt. Naar onze opvatting zullen twee aspecten de aandacht moeten krijgen. Allereerst is dat de invoering, dus hoe het verloopt en welke haken en ogen daaraan vast zitten. Voorts verdient het systeem aandacht. Daarbij gaat het om de vraag of het niet eenvoudiger is in te voeren. Is de minister het met ons eens dat die onafhankelijke commissie medio 2006 zal dienen te rapporteren?

Over de collectieve contracten hebben wij uitgebreid met elkaar van gedachten gewisseld. Hierop is eigenlijk ook de beeldspraak van de marktkoopman van toepassing: het zal niet gebeuren, zo'n vaart loopt het niet en het komt allemaal wel goed. Gezien de feiten die wij tot nu toe kennen, komen wij echter uit op gemiddeld 50% van het aantal mensen dat gebruik gaat maken van de collectieve contracten. Ik ben er dus niet zo gerust op als de minister. Toch heeft de minister misschien een punt, als hij zegt dat er een bandbreedte is voor de korting van de collectieve contracten. Dat kan van 0,1% tot maximaal 10% zijn. Die wetenschap hebben wij op dit moment echter nog niet. Dus stel dat 50%, 60% of 70% voor een collectief contract kiest en slechts 2% korting krijgt, dan heeft de minister het gelijk aan zijn kant met zijn opmerking dat het probleem wat minder groot is. Krijgt men 10% of 8% of 7% korting, dan weet ik zeker dat de minister ruiterlijk zal erkennen dat ik het gelijk aan mijn kant had. Wij zullen dan zien hoe wij daarmee omgaan.

Hierover heb ik nog twee concrete vragen. Hoe kan je vaststellen dat er geen kruissubsidies ontstaan? Ik ben daar benieuwd naar. Hoe grijp je nu in in een collectief contract? De minister heeft namelijk gezegd: als het mij niet bevalt, grijp ik in in een collectief contract.

Ik ben blij met het belang en het gewicht die de minister aan de kwestie van het eigen risico en de no claim toekent. Ik ben ook blij met zijn toezegging in dit verband. Ik doe een poging om die in mijn woorden te herhalen. Allereerst moeten wij vaststellen dat niemand blij is met en gebaat is bij chaos of een explosie van ontevreden mensen. Dit is ook de achtergrond van de opmerkingen. Wij gaan vanaf 1 januari tot omstreeks de zomer het effect meten

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

van de stapeling. Parallel daaraan loopt de voorbereiding van een wetsaanpassing. Het voorstel voor de wetswijziging ligt op tijd klaar, zodat daarover rond de zomer een politiek besluit genomen kan worden.

Er wordt voorts nagegaan of er kan worden gewerkt met een eigen risico aan de voet en of er sprake kan zijn, indien er blijkens een meting grote problemen ontstaan, van invoering per 1 januari 2007, binnen de context dat de operatie budgettair neutraal moet verlopen.

Kan de minister bevestigen dat ik dit goed samenvat? En als ik het goed heb samengevat, is de minister dan bereid om dit nog vóór de stemming van volgende week in een brief aan deze Kamer te laten weten, opdat wij dan met elkaar precies weten wat wij op dit punt gaan doen?

*N

Mevrouw **Swenker** (VVD): Mevrouw de voorzitter. De VVD-fractie dankt de minister zeer voor de antwoorden en in het bijzonder voor de toezegging over de AWBZ. Eigenlijk kan ik het kort houden, want de VVD-fractie kan zich redelijk goed vinden in de antwoorden die de minister heeft gegeven. Wel spreekt het de VVD-fractie aan wat de heer Schouw zei over het verplichte eigen risico; daarin zou de fractie de heer Schouw willen volgen.

Naar aanleiding van de inbreng van mevrouw Van Leeuwen merk ik op dat het niet onze taak is om verzekeraars heel precies te volgen en alle modelpolissen door te vlooiën om te kijken naar wie, wat, waar enz. Wij denken dat dit een taak is van door de minister ingestelde gremia en eventueel van de minister zelf. Ik denk dat het onze taak is om te zien wat de minister daarmee doet. Er is wat dat betreft een groot aantal zaken. Wat gaat de minister doen met de collectiviteiten, als daar gekke dingen gebeuren? De heer Schouw wees al op een situatie waarin de premiekortingen de pan uitrijzen en tegen de 10% belopen. Dat gaat gewoonweg niet. Ook kan gedacht worden aan het optreden van veranderingen in het restitutie- en naturabeleid. Daar heeft de minister de toezegging gedaan dat hij eventueel gaat ingrijpen, als dit niet meer is zoals het er nu naar uitziet.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): U zei zo-even dat kortingen tot 10% iets is wat eigenlijk niet gaat?

Mevrouw **Swenker** (VVD): Als half Nederland een collectiviteit wordt en het halve land een premiekorting van 10% ontvangt, dan durf ik er bijna om te wedden dat er ergens kruissubsidie gaat plaatsvinden, want dat is gewoonweg te hoog.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Dat was ook niet wat uw collega Schipper in de Tweede Kamer beoogde met haar amendement?

Mevrouw **Swenker** (VVD): Nee. Wij kunnen over de cijfers discussiëren, maar over het algemeen kan er een administratieve korting van 3% tot 5% zijn. Dat is simpel. Als er collectiviteiten komen en alle kortingen blijven onder de 5%, dan denk ik dat er weinig problemen zullen zijn. Maar stel je nu toch voor dat iedereen een korting van

10% bedingt, juist omdat collectiviteiten macht kunnen vormen en een verzekeraar door knieën kan gaan. Dan kun je het risico lopen dat zich kruissubsidie voordoet.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik begrijp dat met u, maar wat mij dan verwondert, is dat dit in de Tweede Kamer niet is overzien en dat wij ook wat dit betreft hier weer puin aan het ruimen zijn.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Ik vraag mij af of dit niet is overzien. Ik denk dat u dit aan de overkant moet vragen. Je kunt je overigens voorstellen dat er een collectiviteitskorting komt van 10%, indien de werkgever - dat was de oorspronkelijke opzet -- er bijvoorbeeld een heel preventief pakket bij stopt. Dan kan ik mij voorstellen dat het op grond van andere zaken zover kan komen dat een korting van 10% gerechtvaardigd is. Het hangt er dus van af.

De heer **Hamel** (PvdA): Wat is nu kruisbestuiving of niet ...

Mevrouw **Swenker** (VVD): Dat ga ik u niet uitleggen!

De heer **Hamel** (PvdA): Nee, mijn vraag is deze. Laten wij ons nu eens voorstellen dat de VNG tot een collectiviteit komt voor alle medewerkers van de gemeenten in dit land. Zij sluiten zich aan bij een verzekeraar en op dat moment zal de invloed van die verzekeraar naar vele aanbieders groot zijn. Waar stel je dan de grens, als het gaat om de invloed van al die leden die erbij komen en er bijvoorbeeld sprake is van een verzekeraar met 200.000 verzekerden? Waar ligt precies het punt waarvan u zegt dat het u te ver gaat?

Mevrouw **Swenker** (VVD): Dat hangt ook af van de onderhandelingskracht van partijen. Dat kun je van tevoren niet stellen. Er zullen ongetwijfeld verzekeraars zijn die de poot stijf houden: wij geven u de administratieve korting van 5%. Verzekeraars zullen zeggen: ik wil u best meer korting geven, maar zou u als bedrijf niet ook wat aan preventie en dergelijke willen doen; dan kan ik misschien een verdergaande korting of gratis aanvullende verzekering geven. Dat wordt ingewikkeld. Daarom moeten wij tegen de minister zeggen: gij zult op uw hoede zijn. Het hoeft niet eens altijd een grote collectiviteit te zijn. Grote verzekeraars kunnen misschien op een bepaalde manier inkopen of met bepaalde pakketten omgaan. Ik wil niet de wijsheid hebben om nu alvast te zeggen welke zorgverzekeraars aan kruissubsidie gaan doen. Wij weten wel dat er in het verleden is gedoken met de premie voor collectiviteiten en dat het gelag werd betaald door individuele verzekerden. Het is op zichzelf geen onbekend fenomeen. Daarom zeggen wij: minister, wees op uw hoede en laat nagaan of dit zich voordoet. Ik geef toe dat het niet altijd eenvoudig zal zijn.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Volgens mij is het probleem niet dat de minister niet op zijn hoede is, maar dat hij heel weinig mogelijkheden zal hebben om in te grijpen.

Mevrouw **Swenker** (VVD): Hij heeft gezegd dat hij zijn AMvB heeft. Het zal moeilijk zijn om in te breken in een lopend collectief contract, maar ik kan mij voorstellen dat de minister een zeer dreigende houding kan aannemen voor het jaar daarop. Ik ben graag bereid om deze vraag van mevrouw Slagter door te geleiden naar de minister. Ik kan mij voorstellen dat hij dit jaar geen maatregelen kan nemen, maar daarna wel. Een verzekeraar gaat natuurlijk niet failliet, als hij een keer duikt met de premie. Het gaat om de trend en om datgene wat men structureel wil. Dat is het belangrijkste. Kortom, de VVD vraagt aan de minister om op zijn hoede te zijn en aan te geven welke maatregelen hij zal nemen voor collectiviteiten.

Eenzelfde vraag aan de minister betreft de zorg, niet eens zozeer voor 2006, maar voor de jaren daarna: hoe zal het contracteerbeleid er uitzien? Ik verwijs naar onze vraag over het gelijk oplopen van restitutie- en naturapolissen.

Wij moeten beoordelen wat er uit de werkgroep en uit de zorgtoeslagcommissie komt. Het is misschien interessant om in dit verband naar de motie-Slagter te kijken. De VVD-fractie wacht natuurlijk graag de reactie van de minister hierop af, maar kan zich niet aan de eerste indruk onttrekken dat deze motie wellicht overbodig is, aangezien de werkgroep naar die problemen moet kijken.

Ik vat samen. Ik denk dat langzamerhand het woord aan de verzekeraars is. Zij hebben beloofd om uiterlijk half december te komen met een aanbod dat vergelijkbaar is met en zeer dicht ligt bij hetgeen de burgers nu hebben. Als zij zich aan hun afspraken houden, zal het goed moeten gaan, mede doordat de negatieve optie nu is geregeld. Als het goed is, zou een geruisloze overgang mogelijk moeten zijn van verzekerden naar hun nieuwe verzekering. Dat zou toch heel fraai zijn.

*N

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Voorzitter. Deze minister kan een bijzonder politiek talent niet ontzegd worden. Hij heeft de Kamer lang toegesproken. Hij heeft het talent om hier de indruk te wekken dat hij onze zorgen buitengewoon serieus neemt, dat hij ons volgt in onze redeneringen en dat hij alles zal doen om te voorkomen dat die zorgen werkelijkheid worden. Hij noemt dat dan een heldere concrete toezegging.

Ik heb geturfd en ik heb maar één toezegging genoteerd, namelijk die inzake de AWBZ-premie voor buitenlanders met 30% korting. Dat moet in de krant morgen. De minister biedt er volstrekte helderheid over.

Bij alle andere toezeggingen vraag ik mij af welk instrumentarium wij in handen hebben om de minister aan zijn woord te houden. Ik vrees dat de discussie dan opnieuw begint. Dat is een beetje de tragiek die het proces van de behandeling van deze wet met zich meedraagt. Wij schuiven steeds dingen voor ons uit. Straks moeten wij opnieuw discussiëren over onvoorziene, onmogelijke of ondenkbare gevolgen.

Ik noem een paar goede punten uit het betoog van de minister. De minister is oprecht in zijn strijd tegen het probleem van de onverzekerden. Bij de introductie van de wet moet het probleem geminimaliseerd zijn. Ik geloof daarin. Als het systeem overgaat, hebben wij er alles aan

gedaan om de mogelijkheid van een groei van het aantal onverzekerden te minimaliseren. De problemen zullen pas daarna ontstaan. Je kunt dat wel parkeren bij een werkgroep, maar ik zie niet in wat die werkgroep in een paar maanden zou moeten bedenken wat wij nu niet kunnen bedenken. Kan de werkgroep bedenken dat de mensen een extra beroep doen op de bijzondere bijstand? Dan moet daar geld naartoe. Ik vraag mij sterk af of het parkeren bij een werkgroep het probleem van wanbetalen en niet verzekeren werkelijk zal oplossen. Ik geloof er gewoon niet in. Er hebben de afgelopen maanden zoveel deskundigen bij elkaar gezeten en zij zijn er niet uitgekomen. Ik zie niet in dat zo'n werkgroep dat in de komende maanden wel zal lukken.

Het viel mij op dat wij heel snel praten over bijstandsgerechtigden. Divosa zal daarvoor bij de werkgroep een plaats krijgen. De bijstandsgerechtigden vormen echter maar een heel beperkt deel van de groep waarom het gaat. Er worden ook uitkeringen op minimaal niveau verstrekt door UWV en SVR. Dat zijn ook mensen die tot de risicogroep behoren. Bij het bestuderen van de problematiek moeten deze categorieën worden meegenomen. Wij moeten ons niet beperken tot de bijstandsgerechtigden.

De minister zei dat het mogelijk moet zijn dat de verzekeraars, op het moment dat wanbetaling optreedt en het contract niet wordt nagekomen, zelf het spel met de wanbetaler aangaan. Een afbetalingsregeling voor de langere termijn zou wat kunnen kosten. Dat moet de verzekeraar kunnen verhalen op het vereveningsfonds. Ik neem aan dat de werkgroep dit meeneemt. Het is een interessante optie, juist omdat een van de nieuwe zaken in het stelsel is, dat de sociale verzekeraars ook echt sociaal gaan functioneren. Dit zou een punt zijn waarop zij zich kunnen profileren.

Ook goed vond ik dat mensen met een betalingsachterstand toch een aanbod van hun verzekeraar krijgen. Ik heb een verzekeraar gesproken die daar zijn twijfels over had. Hem kan ik nu doorverwijzen naar de minister. Hij zal het aanbod absoluut moeten doen. Er blijven genoeg zorgen voor de onverzekerden over, niet als gevolg van de overgang, maar als gevolg van datgene wat erna komt.

Ik noem nog een aantal punten waar ik niet tevreden over was. Allereerst kom ik dan op de reconstructie die de minister gaf van de vijftigjarige geschiedenis van de poging om het onderscheid tussen ziekenfondsverzekerden en particulier verzekerden in dit land op te lossen. De minister zei dat dit het product was van die hele geschiedenis. Ik vind dat een heel bijzondere voorstelling van zaken. Is de zorgtoeslag bijvoorbeeld een gedachte van de WRR in 1999? Al die tijd is gekoerst op inkomensafhankelijke premies en concurrentie op andere niveaus.

Dan zegt de minister hoe geweldig het is dat wij in 2004, dus nog maar een jaar geleden, een discussie hebben gevoerd over hoofdlijnen en dat wij nu al gaan invoeren. Dat geeft naar mijn idee alleen maar aan onder welke grote druk dit proces is gestart, waaraan ik het altijd bijzonder heb gevonden dat de minister hieraan een laag politiek profiel heeft verbonden. Wij mochten dit niet beschouwen

als een grote blauwdruk, en wij mochten het niet het plan-Hoogervorst noemen.

De heer **Hamel** (PvdA): Wil de heer Van der Lans nu dat de verzekeraars of de minister een regeling treffen voor de onverzekerden? De minister heeft een werkgroep ingesteld. Er is een motie ingediend waarin wordt gevraagd of de minister voor financiële rugdekking wil zorgen. Daaraan komt geen verzekeraar te pas. Die werkgroep kan hooguit komen met een oplossing die door verzekeraars wordt afgesproken. Wat wil de heer Van der Lans nu?

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Misschien is het u ontgaan dat ik de motie mede heb ondertekend. Een van de kernpunten van mijn betoog is dat de gevolgen van dit systeem voor een belangrijk gedeelte bij gemeenten terechtkomen, die daarvoor dan ook moeten worden gecompenseerd. Dat lijkt mij een abc'tje bij het introduceren van zo'n wetsvoorstel. Ik begrijp dat de heer Hamel graag wil dat ik dit nog een keer uitleg. Dat doe ik ook met genoegen, maar het moet toch volslagen duidelijk zijn na alles wat ik hier vandaag heb gezegd dat ik dit vind.

De heer **Hamel** (PvdA): Ik wil het graag horen.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Ik kan het niet vaak genoeg zeggen, dat is absoluut waar.

Ik sprak over onduidelijkheden. De minister gaat ingrijpen als het misloopt. Ik wil dan het moment kennen waarop wij kunnen zeggen dat hij moet ingrijpen. Ik vrees dat dat moment weer een punt van discussie wordt, terwijl dat nu juist niet zo zou moeten zijn. Mevrouw Swenker stelde de vraag wat de instrumenten van ingrijpen zijn. Die zijn niet bekend. Voor de helderheid zou het goed zijn als de minister daarover concreter kan uitweiden. Welke instrumenten zal hij dan inzetten, anders dan middels een AMvB. Kan hij ingrijpen in contracten of moet hij dreigen voor volgende contracten, en hoe hard zijn de maatregelen die hij dan kan nemen?

Het CDA is gekomen met het idee van de stropenpot, en maakt daar ook een beetje goede sier mee. Als er grote ongelukken gebeuren of onoverzienbare gevolgen zijn voor bepaalde groepen, moet er volgens het CDA corrigerend worden opgetreden. De minister zegt daarvan dat hij dit zal doen, en verwacht van ons dat wij allemaal tevreden naar huis gaan. Ik voorspel hier dat wij volgend jaar opnieuw zullen discussiëren over de vraag wat onoverzienbaar is, wat grote gevolgen zijn, wanneer precies deze maatregelen van toepassing zijn en hoe veel geld daarvoor beschikbaar is. Met alle respect voor de inzet van mevrouw Van Leeuwen is dit uiteindelijk dus niet meer dan een uitstel van de discussie. Wij zullen er opnieuw over gaan praten, omdat wij niet precies weten hoe wij de toezegging van de minister moeten toetsen dat hij al dit moois zal gaan repareren. Ik vind dat een zwakbed en een onduidelijke manier van politiek bedrijven. Ik ben er ook absoluut niet tevreden mee.

De invloed van verzekerden is al diverse keren genoemd. Ik vind het van groot belang bij private organisaties die publieke taken krijgen dat er een verhouding is tussen de verzekerden en de mensen die het

bij de zorgverzekeraars voor het zeggen hebben. Dat is een principieel punt. Het gaat hier om empowerment, om een balans in de organisatie zodat de mensen die aan de knoppen zitten zich ook moeten verantwoorden tegenover de verzekerden. Dat punt wordt systematisch uitgesteld. Het is nu weer niet aan de orde en moet nog worden geregeld. Godzijdank hebben wij mevrouw Van Leeuwen, die straks alle verzekeraars op een rijtje zal zetten die hieraan niet voldoen, maar ik had toch liever gezien dat de minister op dit punt aan de onvrede in deze Kamer tegemoet zou zijn gekomen.

Op de vrije artskenkeuze ben ik in mijn betoog uitvoerig ingegaan. Naar mijn idee is de essentie van de uitspraak die deze Kamer heeft gedaan dat de restitutiepolis als norm, als standaardpakket geldt, en dat dit ook het uitgangspunt is van de berekeningen van de zorgtoeslag. Ik zie dat alle redeneringen daar vandaan gaan, in de trant van: dat loopt niet zo'n vaart, maar dat is wat wij willen omdat wij het principe van de vrije artskenkeuze hoog in het vaandel hebben staan. Ik zie dat daar steeds lucht tussen komt. Op dat punt ben ik niet tevreden.

Ik kom bij de conclusie van mijn fractie. Stel dat wij voorbij zouden kunnen gaan aan het feit dat wij tegen de Zorgverzekeringswet waren, en dat wij vanuit bestuurlijk oogpunt nuchter naar deze wet zouden kunnen kijken. Hebben wij dan de garantie dat wij weten welke effecten die teweeg zal brengen? Kunnen wij dit burgers in dit land aandoen? Wat zou er verloren gaan als wij nu nee zeggen en het hele traject een jaar uitstellen? Daarmee zouden wij lucht geven aan ongenoegen en mogelijkheden benutten om daar nog over te praten, en werkgroepen in het leven te roepen die alle problemen gaan oplossen. De minister heeft zelf gerefereerd aan een discussie van honderd jaar. Ik maak dat iets korter, namelijk vijftig jaar. Wat maakt dan in deze eeuwigheid eigenlijk nog een jaar uit? Het gaat wel om een structuur die wij hier weer voor 25 of 30 jaar neerleggen. Dan moeten wij het punt van bestuurlijke zorgvuldigheid zwaarder rekenen dan het vasthouden aan de datum van 1 januari 2006. Ik zal niet nog een keer refereren aan de wijze woorden van de heer Kaland, die ik nu al vier keer heb geciteerd. Ik vrees dat dat niet echt heeft geholpen.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

Minister **Hoogervorst**: Voorzitter. Ik dank de Kamer voor haar inbreng in tweede termijn en ik zal graag op de gestelde vragen ingaan.

Mevrouw Van Leeuwen vergeleek deze wetgeving met de SUWI-wetgeving die ik vier jaar geleden in deze Kamer heb verdedigd. Ik zie een paar grote verschillen met de huidige wetgeving, hoewel het toen ook om een complexe zaak ging. Ik weet dat ik over de SUWI-wetgeving een keiharde aanvaring heb gehad met de SER, omdat ik uiteindelijk een besluit nam dat haaks stond op de aanbevelingen van de SER. Van dat besluit heb ik overigens nooit spijt gehad. Het tweede verschil is dat ik, oneerbiedig gezegd, de SUWI-wetgeving een peulenschil vond in vergelijking met waarmee wij nu bezig zijn. Ik vind deze wetgeving veelomvattender en

ingrijpender omdat het nu 15 miljoen Nederlanders en 15 miljoen portemonnees aangaat.

Toen ik aan deze klus begon, raadden mensen van naam en faam mij in gesprekken af om er überhaupt aan te beginnen vanwege alle complicaties die erbij komen kijken. Veel zekerheden van mensen worden op korte termijn doorbroken omdat men een ander type verzekering moet gaan nemen. Voorts is het onvermijdelijk dat de manier waarop mensen betalen en waarop zij worden gecompenseerd verandert. Ik ben ervan overtuigd dat dit een van de redenen is waarom het in de afgelopen dertig jaar zo vaak is stukgelopen.

Daarom ben ik mij er ook van bewust dat het wetsvoorstel onrust en onzekerheid veroorzaakt, maar dat is onvermijdelijk. Ik probeer die onrust zo veel mogelijk te beperken door goede overgangsmatregelen en goede voorlichting, maar ik ben mij er van bewust dat de onrust zal blijven en dat er grote politieke risico's aan kleven. Toen ik deze klus twee jaar geleden begon, was ik mij daarvan ook zeer bewust. Destijds, bij de SUWI-wetgeving, kreeg ik vanuit het regeerakkoord de opdracht om tot een soort halve privatisering van de uitvoering van de sociale zekerheid over te gaan. Ik ben toen na een zorgvuldige analyse tot de conclusie gekomen dat dat niet werkte. Daarom doen wij het nu anders. Ik heb deze opdracht vanuit het regeerakkoord nog eens op de snijtafel gelegd. Ik heb mijn ambtenaren in een groot aantal notities laten uitleggen waarin de winst van deze grote operatie zit, want ik wil best mijn politieke hachje in de waagschaal leggen, maar dan moet ik er wel van overtuigd zijn dat deze operatie werkt. Mijn ambtenaren hebben alle argumenten voor dit stelsel op een rij gezet: het feit dat er in de toekomst geen risicoselectie meer kan plaatsvinden, het feit dat het steeds kunstmatiger onderscheid tussen ziekenfonds en particulier komt te vervallen, het feit dat er geen houtje-touwtjeregelingen meer zijn maar dat er één uniforme, transparante verzekering komt en het feit dat er meer kostenbewustzijn komt bij de cliënt, de zorgverzekeraar en de zorgaanbieder. Dat is absoluut nodig om ons prachtige zorgstelsel ook over 25 jaar nog betaalbaar te houden. Toen heb ik gezegd: dat gaan wij doen en wij gaan ervoor zorgen dat de risico's tot een minimum worden beperkt. Wij gaan daarvoor, ondanks het feit dat het politieke afbreukrisico behoorlijk groot is.

Ik zeg nogmaals: de onzekerheid is onvermijdelijk, maar die zou ook zijn opgetreden bij een andere invulling van het plan, bijvoorbeeld in het plan van de PvdA-fractie.

Iedereen heeft recht op zijn eigen politieke keuze, maar ik vind het jammer dat juist de linkse partijen in Nederland, die altijd het onderscheid tussen ziekenfonds en particulier hebben gehaat, de gelegenheid laat liggen daar nu een eind aan te maken. Die gelegenheid heb je maar eens in de zoveel jaar. Nu ligt die kans er en nu kan men daarvoor kiezen.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Bij alle voorstellen van de progressieve partijen speelde de inkomensafhankelijke financiering een rol. Dat principe is in dit wetsvoorstel geminimaliseerd, dus is het logisch dat wij daartegen bezwaar maken.

Minister **Hoogervorst**: Ik ontzeg u natuurlijk het recht niet om die keuze te maken, ik zeg alleen: wij hebben die inkomensproblemen proberen op te lossen. Dat doen wij op een iets andere manier, maar toch op een heel nette manier. Het gaat erom dat er een doorbraak is die er al zo lang zat aan te komen en die steeds maar niet wilde lukken. Nu ligt die bal voor het doel! In de debatten in de Tweede Kamer waren er zeer veel punten van overeenkomst tussen de oppositie en de regeringspartijen. Dan vind ik het zonde dat wij daarvoor niet een unanieme keuze hebben kunnen maken.

De heer **Hamel** (PvdA): Als de minister iets zonde vindt, respecteer ik dat, maar hij maakt het nu iets te gemakkelijk. Wij hebben de ontwerp-Zorgverzekeringswet hier behandeld en er zijn uitdrukkelijk door ons een aantal elementen naar voren gebracht die wij niet goed vonden functioneren in het wetsvoorstel. Wij hebben nu de Invoeringswet aan snee, waarin onvermijdelijk enkele elementen terugkomen van de ontwerp-Zorgverzekeringswet. Van onze kant hebben wij gesproken over de invoering van de wet en over de manier waarop die zal landen. Daarover hebben wij met elkaar een meningsverschil. Maar nu moet de minister niet ineens doen alsof die wet geheel terzijde is geschoven.

Minister **Hoogervorst**: Wat de problematiek van de onverzekerden betreft, zou ik het zonde vinden als de Kamer van mij gaat verlangen dat ik daarover eerst nog eens een besluit neem en er een brief over schrijf hoe die werkgroep eruit moet gaan zien en wat de taakopdracht wordt. Dat zou alleen maar tot tijdverlies lijden. Die werkgroep gaat gewoon vanaf nu aan het werk. Ik geef u vóór Kerstmis een uitslag. Het is natuurlijk aan de Tweede Kamer hoe wij dat allemaal gaan oplossen. Ik meen dat wij er belang bij hebben dat het allemaal zo snel mogelijk gaat.

Ik heb de preferentie van de heer Hamel voor een meer macrofinanciële oplossing, bijvoorbeeld binnen het Vereveningsfonds, goed genoteerd. Wellicht dat wij daarop uitkomen, dat zullen wij allemaal bekijken.

De heer Hamel heeft specifiek gevraagd of het CBP een rol krijgt bij de prestatiebeschrijving. Ja, dat is uitdrukkelijk wel de bedoeling. Wat de addendum-gedragscode betreft is het uur U inderdaad genaderd en zijn wij dicht bij een oplossing.

De heer **Hamel** (PvdA): Over het addendum kan nog lang worden gesproken. Is er een moment waarop de minister zegt: nu is het afgelopen, nu stel ik vast hoe dat addendum eruit komt te zien?

Minister **Hoogervorst**: Ik verwacht niet dat die situatie zich zal voordoen, want wij zitten echt heel dicht bij een eindbesluit.

De heer **Hamel** (PvdA): Vóór 1 januari 2006?

Minister **Hoogervorst**: Ik kan niet zomaar het CBP in een hokje duwen.

De heer **Hamel** (PvdA): Het aardige van het CBP is dat het een wet uitvoert en op grond daarvan oordelen geeft.

VOLLEDIG ONGECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

Minister **Hoogervorst**: Ik weet hoe gevoelig dit hier ligt. Ik vind zelf de privacy ook belangrijk, dus ik zal maximale druk zetten als u dat van mij vraagt.

De heer Hamel heeft voorts gevraagd wat de kosten van de gehele operatie zijn. Is die operatie kostenneutraal? Wat de zorgkosten zelf betreft, is dat het geval, maar er zit wel een geleidende lastenverlichting in – oorspronkelijk van 1 miljard euro. Daar is nog 1 miljard bijgekomen tijdens de laatste begrotingsbehandeling. Wat dat betreft, zit er geld bij. Dat is ook de reden waarom de koopkracht volgend jaar gemiddeld 1% zal stijgen. Wij hebben dat met grote liefde gedaan, omdat wij de afgelopen jaren de Nederlandse bevolking een paar forse lastenverzwaringen hebben opgelegd. Wij zijn met opzet in de eerste twee jaar zeer zuinig geweest met lastenverlichting. Lastenverlichting is niet aan de orde geweest om ruimte te houden voor deze operatie, waarvan wij wisten dat het een zeer ingewikkelde operatie zou worden. Wat dat betreft zit er een forse netto lastenverlichting in.

Er zijn vragen gesteld over de collectiviteitskorting. De vraag is gesteld of ik iets concreter kan worden. Mijn uitgangspunt is niet, zoals de heer Schouw suggereerde, dat het allemaal wel los zal lopen. Ik heb niet voor niets vrij forse bewoordingen gekozen in mijn eerste termijn. Dus ik ben daar niet gerust op. Vandaar dat ik dit duidelijke signaal heb afgegeven. Voor mij is de crux van de zaak dat collectiviteitskortingen tot onheuse opwaartse druk op individuele premies gaan leiden voor de individueel verzekerden. Dat is waar het om gaat.

Tegelijkertijd heb ik vanaf het begin in mijn wetgeving wel ruimte geschapen voor collectieve contracten omdat ik daar ook wel een zekere meerwaarde in zie. Het kan een positieve zaak zijn; werkgevers kunnen deze contracten combineren met verzuimbesteding en dergelijke. Dat kind moeten wij niet met het badwater weggooien. Dit kan ook een ontwikkeling van nieuw zorgaanbod stimuleren. Als er vreemde zaken gebeuren, kan ik ingrijpen. Ik zou bijvoorbeeld kunnen komen met een aanscherping van de definitie van collectiviteit, als een mogelijkheid om het allemaal iets minder gemakkelijk te maken. Ik kan misschien ook eisen stellen aan bepaalde typen kortingen. Ik wil hierop echter niet te veel vooruitlopen. Ik kan hierover pas een besluit nemen als ik weet hoe omvangrijk de kortingen zijn en wat de kwaliteit van de problemen is. Dat is ook de reden waarom wij niet alles in hogere wetgeving moeten vastleggen en ruimte voor lagere regelgeving moeten houden. Ik meen dat de zorgverzekeraars heel goed weten hoe deze Kamer erover denkt. In de Tweede Kamer zal het echt niet anders zijn. Kortom, een gewaarschuwd mens telt voor twee.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Nog even voor de duidelijkheid: vertrouwt u op het zelfregulerend vermogen van de markt? Heeft een opwaartse druk dan geen consequenties voor de premie en voor de hoogte van de zorgtoeslag? U hebt daar ook een belang in. Zorgverzekeraars hebben er mogelijk belang bij dat zij niet interen op hun vermogen. Dus dit lijkt mij toch wel een probleem dat ook uw beleid regardeert. Dat geeft u het recht om in te grijpen.

Minister **Hoogervorst**: Dat heb ik ook gezegd. Ik heb niet voor niets erop aangedrongen dat ik die bevoegdheid zou krijgen. Als ik er vooraf op had vertrouwd dat het allemaal goed zou lopen, zou ik er niet bij de Tweede Kamer op hebben aangedrongen dat men in het amendement een bepaling opneemt die mij een mogelijkheid tot ingrijpen geeft. Wat dat betreft, vertrouw ik niet op de blauwe ogen van de verzekeraars.

De heer **Van der Lans** (GroenLinks): Waarom komt de minister niet eerder met een definitie die wat praktischer is en wat minder problemen oplevert? Waarom zou hij daarmee nog moeten wachten? Waarom zegt hij bijvoorbeeld niet in het openbaar dat notarissen op het internet die verzekerden verzamelen niet als zodanig onder de definitie van de wet zullen vallen en dat hij dat zonedig zal veranderen?

Minister **Hoogervorst**: Omdat ik een stil vermoeden heb dat de verzekeraar als die notaris met een groepje mensen bij hem komt, zal zeggen: daar kan ik helemaal geen chocola van maken, deze mensen zitten over het hele land verspreid en hebben niet een gezamenlijke werkgever; ik behaal daarbij geen administratieve voordelen. Af en toe lost de markt het zelf op.

Mevrouw Van Leeuwen heeft nogmaals van mij een uitspraak verlangd over de invloed van verzekerden op het beleid. Zij heeft daaraan toegevoegd dat zij in ieder geval voor 1 maart 2006 met haar eigen lijstje zal komen. Dat lijkt mij veel afschrikwekkender dan een AMvB van mijn kant. Ik maak er nu een grapje over, maar dit is natuurlijk in feite ook zo. Ik neem ook aan dat de NPCF een lijstje zal maken. Als de NPCF met een dergelijk lijstje komt en je wordt als verzekeraar in de hoek gezet, is dat natuurlijk een heel vervelende zaak. Zo belangrijk zijn die organisaties tegenwoordig wel. Dat neemt niet weg dat ik begin volgend jaar zal kunnen zien wat er in de praktijk van is terechtgekomen. Als dat onvoldoende is, zal ik ook hier mijn bevoegdheden gebruiken.

De heer **Hamel** (PvdA): Het ging ons erom dat het naast het stemmen met de voeten, waarop de minister preludeert, goed is als verzekerden medezeggenschap hebben binnen een verzekering. Ik heb zojuist de datum van 1 januari 2006 in mijn vragen genoemd. Het vertrouwen van mevrouw Van Leeuwen is groot en mijn vertrouwen in haar is ook groot. Wij moeten naar mijn mening hier een datum afspreken, want die hebben wij steeds weer verschoven. Wij moeten nu echt zeggen dat de verzekeraars tot die datum de tijd krijgen. Als de regeling er dan niet is, zal de minister op dat moment een regeling bij AMvB opleggen.

Minister **Hoogervorst**: Aan het eind van januari kan ik de statuten van alle verzekeraars bekijken.

De heer **Hamel** (PvdA): Als het dan niet geregeld is komt u met een regeling, goed?

Minister **Hoogervorst**: Mevrouw Van Leeuwen heeft nog iets gezegd over de lijst van gecontracteerde zorg. In 2006 gaat er niet zo heel veel veranderen, maar in 2007 moet het

in ieder geval goed zijn geregeld. Het is goed dat ik daarover nog een keer met de verzekeraars rond de tafel ga zitten om te bekijken hoe wij dat precies gaan doen, zonder dat wij alle verzekerden een telefoonboek hoeven toe te sturen, zodat men goed is geïnformeerd. Ik zal de Staten-Generaal daarover nog informeren. De gedachte achter de uitspraak van mevrouw Van Leeuwen begrijp ik heel goed.

De meeste vragen van mevrouw Slagter heb ik beantwoord. Zij heeft echter ook een motie ingediend. Daarin staat dat de werkgroep wellicht niet op tijd tot resultaten zal komen – dat moeten wij eerst maar eens zien – naast de overweging dat gemeenten een sleutelrol spelen bij het oplossen van deze problematiek. Ook daarvan ben ik nog steeds niet overtuigd. Dat er een rol voor gemeenten is geloof ik wel, maar of dat een sleutelrol is, weet ik nog niet. Vervolgens staat de motie het verzoek aan de regering om de gemeenten financieel in staat te stellen om de consequentie van zorgverzekering te dragen. Aan dit verzoek ben ik echt niet toe. Ik wil eigenlijk dat de onverzekerdenproblematiek zo gering is dat er helemaal geen financiële consequenties zijn. Dat is waar ik naar toe wil. Het kan dus ook zijn dat de oplossingsrichting in het Vereveningsfonds wordt gevonden en dat de verzekeraars daarmee hun gang kunnen gaan. Deze motie is echt voorbarig en ik geef de indienster in overweging geven om de motie aan te houden. De Kamer krijgt nog een notitie. Dan kunnen wij altijd nog verder zien.

Mevrouw Van Leeuwen en de heer Van den Berg hebben gesproken over de werkgevers: worden zij niet een beetje het slachtoffer en dreigen de kosten van de zorg niet op hen te worden afgewenteld? Laat ik vooropstellen dat deze kosten, hoe wij het hier in Den Haag ook regelen als het gaat om het afwentelen van de zorgkosten, als zij fors stijgen altijd in de loonkosten worden afgewenteld. Toen in de Paarse periode de zorgkosten met meer dan 5% per jaar stegen, is dat bijna allemaal afgewenteld in de loonkosten. Die loonkosten zijn geëxplodeerd en dat heeft er mede toe bijgedragen dat de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven ernstig is aangetast. Ik heb gezegd hoe wij erin zijn geslaagd de explosieve stijging van de zorgkosten tot staan te brengen. Wat dat betreft beschouw ik mijzelf als de beste vriend van de werkgevers.

In ieder geval is de 50% bijdrage van de werkgevers in de wet vastgelegd. Het is heel moeilijk om daar iets aan te doen. Daarvoor moet de wet worden gewijzigd. Wat dat betreft hebben de werkgevers nu een grotere garantie dan in het verleden, want toen bestond die garantie helemaal niet.

Ik heb uitgelegd dat de zaken in ieder geval naar mijn stellige overtuiging voor dit jaar netjes zijn geregeld, dat zal ik ook nog een keer met de heer Wientjes en met de heer Hermans van MKB Nederland bespreken. Het gaat er echter vooral om dat wij in de toekomst de stijging van de kosten beperkt weten te houden. Dit stelsel levert daaraan echt een belangrijke bijdrage, al is het alleen maar omdat de meerderheid van de werknemers nu een veel groter persoonlijk financieel belang heeft bij het remmen van de kosten dan in het verleden.

Tegen de heer Schouw zeg ik dat ik met betrekking tot de ICT en de verzekeraars stevig de vinger

aan de pols zal houden. Wellicht komen wij nog met een kleine follow up. Ik houd dit even in beraad.

Mevrouw Van Leeuwen heeft het juist gezien dat de toezegging over de premiereductie ook geldt voor de vrijwillig verzekerden. Zij worden nu verplicht verzekerd en krijgen ook de lagere premie. Bovendien heeft mevrouw van Leeuwen een precies en correct citaat gegeven over de individuele tegenvallers. Ik meen dat iedereen in het debat heeft begrepen waarom het gaat en dat er geen valse verwachtingen zijn gecreëerd.

Mevrouw **Slagter-Roukema** (SP): Ik wil toch graag dat u dat zelf nog een keer zegt wat u echt heeft beloofd.

Minister **Hoogvorst**: Ik zal nog eens precies voorlezen wat ik in de eerste termijn heb gezegd: "Indien in afwijking van het heden bekende beeld de komende tijd mocht blijken dat de Zorgverkeringswet voor groepen verzekerden onvoorziene en onaanvaardbare inkomensgevolgen zou hebben, dan voelt het kabinet zich gehouden hiervoor een inhoudelijke en budgettaire oplossing te vinden". Het gaat dus niet om een algehele koopkrachtgarantie, maar om de bereidheid ernstige onvoorziene en onaanvaardbare complicaties voor groepen te reduceren. Ik steek het vel papier met dit citaat in mijn binnenzak. Ik zal er morgen in de Tweede Kamer duchtig over worden ondervraagd.

Voorzitter. De heer Van den Berg heeft heel treffend verwoord dat de situatie natuurlijk niet op 1 januari 2006 in één klap anders wordt, maar dat de veranderingen in ons zorgstelsel nu al begonnen zijn. Ik vind namelijk dat je echt kunt zien dat de ziekenfondsen door de grotere risicodragendheid die zij de afgelopen jaren hebben gekregen, door het feit dat zij zijn gaan concurreren, van betaalkantoren toch echt meer volwassen zorgverzekeraars zijn geworden. Het proces begint dus niet pas op 1 januari 2006, het is al begonnen en ik verwacht dat het zich zal voortzetten, maar dat dit een geleidelijk proces is.

Ook is er nog gevraagd naar de toekomst van de gezondheidszorg. Ik zou daar onvoldoende op in zijn gegaan. Dat voert nu wellicht ook iets te ver, maar ik heb in eerste termijn heel duidelijk gezegd in welk opzicht ik vermoed dat de rol van de zorgverzekeraar zich zal ontwikkelen. Dat is in de rol van katalysator, van organisator van de ketenzorg, die dringend noodzakelijk is om de groeiende groep chronisch zieken de hulp te kunnen bieden die zij nodig hebben en die zij nu nog niet krijgen. Het feit dat diabetespatiënten nu nog maar in 30% van de gevallen de zorg krijgen die zij behoeven, is onacceptabel. Dit zal in de komende tijd echt moeten verbeteren. Dat kunnen de zorgverzekeraars niet alleen, maar zij kunnen daarin wel een vruchtbare rol spelen.

De heer Van den berg heeft ook gevraagd of het op korte termijn tot selectief contracteren komt. Daarvan heb ik in eerste termijn gezegd dat dit niet zomaar heel snel gaat, maar dat dit een beetje de kans moet krijgen.

De heer Schouw dank ik voor zijn buitengewoon vriendelijke woorden bij het begin van zijn tweede termijn. Over ICT heb ik al gesproken. Heb ik een noodplan voor het geval het helemaal misloopt met de premies? Als het misloopt met de premies betekent dat in feite dat het

helemaal misloopt met de uitgaven. Nee, ik heb geen noodplan, ik zou haast zeggen dat ik genoeg aan mijn hoofd heb. Ik heb er echt vertrouwen in dat wij volgend jaar de kosten redelijk in bedwang houden. Als zich een scenario van €1200 tot €1300 voordoet, betekent dit een overschrijding van 1 mld. tot 2 mld. euro en hebben wij echt een fors probleem, maar dat verwacht ik niet. De werkgroep zal zich begin december presenteren.

De datum van half 2006 voor de onafhankelijke commissie Zorgtoeslag lijkt mij akkoord.

Wat de kwestie van het eigen risico en de no claim betreft, wijs ik erop dat ik vanaf begin volgend jaar alles goed in kaart zal brengen. Daarbij gebruik ik ook de resultaten van de no claim zoals die momenteel functioneert. Ik verwacht dat ik daarvan half 2006 een beeld zal hebben. Ik ben ook bereid een wettechnische voorbereiding zo veel mogelijk vorm te geven, zodat deze tegen die tijd klaar kan zijn en in de loop van volgend jaar alles rijp kan zijn voor een politiek besluit, waarbij wij rekening moeten houden met de budgettaire neutraliteit. Ik ben bereid dat toe te zeggen. Ik wil dit ook nog met alle plezier in een brief schrijven, maar de Kamer heeft de neerslag van mijn woorden nu ook op schrift. Ik ben echter tot alles bereid.

De heer **Schouw** (D66): Dat lijkt mij gewoon goed. Wij hebben al een paar keer hierover gesproken. Als wij een lijn hebben uitgezet, verzoek ik u vriendelijk dit even op papier te zetten, zodat wij het volgende week kunnen betrekken bij de definitieve afweging in de fractie.

Minister **Hoogervorst**: Ik zeg er wel bij dat deze zaak echt een gevoelige zaak is, die echt een zwaar politiek besluit zal vergen, maar dat weet u.

De heer **Schouw** (D66): Dat ben ik helemaal met u eens, daarom is het ook plezierig dat heel nauwkeurig op papier te hebben.

De heer **Hamel** (PvdA): Ik val in dit geval de minister bij dat het om een brede discussie gaat als wij spreken over de no claim. Er ligt een prima rapport van de IZR met een IZR-achtige oplossing. Het is goed dat de minister heeft aangegeven dat hij zorgt dat wij over al die onderwerpen een rapport krijgen en dat de discussie daarover kan plaatsvinden.

De heer **Schouw** (D66): De heer Hamel is het een beetje eens met de lijn van het voorbereiden van een politiek besluit waarin alles aan de orde mag komen, opdat er per 1 januari 2007 een verandering tot stand kan komen als daarvoor voldoende aanleiding is.

De heer **Hamel** (PvdA): U weet dat wij geen groot voorstander waren van de no claim, wij willen dat graag oplossen. Zoals de minister het heeft verwoord, heeft het onze instemming, zodat er ook een discussie over kan plaatsvinden.

Minister **Hoogervorst**: Ik streef er dan wel naar om niet weer tien varianten op een hoopje te gooien, dan komen wij er ook niet uit.

De vragen van mevrouw Swenker heb ik beantwoord. Haar conclusie is dat nu juist het woord aan de verzekeraars is. Zij hebben ook een pittige klus.

De heer Van der Lans is van mening dat ik maar één concrete toezegging heb gedaan, namelijk rond de AWBZ. Inderdaad kan ik nu over veel zaken niet precies zeggen hoe zij zullen uitpakken, maar als ik het hele wetgevende proces in de Tweede en de Eerste Kamer bekijk en als ik zie hoe vaak zaadjes die maanden eerder in een debat zijn geplant later in het proces tot volle wasdom zijn gekomen, moet ik constateren dat dat toch heel vaak het geval is geweest. Wij hebben in overleg met beide Kamers der Staten-Generaal zeer veel problemen weten op te lossen. Daarvoor ben ik deze Kamer zeer dankbaar.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Er is hoofdelijke stemming gevraagd. Ik stel voor, dinsdag 4 oktober 2005 bij de aanvang van de vergadering te stemmen over het wetsvoorstel.

**

Daartoe wordt besloten.

Sluiting 23.10 uur.